

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Rigorózní práce

2016

Hana Karolina Kobulejová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Hana Karolina Kobulejová

**Vliv strukturální transformace tisku na změnu
obsahu deníků a týdeníků vydávaných po roce
1989 v Libereckém kraji**

Rigorózní práce

Praha 2016

Autor práce: **Hana Karolina Kobulejová**

Garant práce: **doc. PhDr. Barbora Osvaldová**

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Odborný konzultant: **PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

KOBULEJOVÁ, Hana Karolina: *Vliv strukturální transformace tisku na změnu obsahu deníků a týdeníků vydávaných po roce 1989 v Libereckém kraji*. Praha, 2016. 157 s. (73 s. text. příl.). Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí rigorózní práce doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Abstrakt

Cílem předkládané rigorózní práce je pomocí výkladového a výzkumného metodického přístupu analyzovat strukturální transformaci tisku a subsystém regionálního a lokálního tisku z hlediska vzájemných souvislostí. Subsystémové charakteristiky vycházejí z formálního, obsahového a geografického pojetí a jsou ozřejmeny vazby k systémové rovině. Vývojové trendy na makroúrovni a mikroúrovni umožňují sledovat proměny mediální krajiny po r. 1989. Transformační proces je rozčleněn do fází a také dochází k bližšímu vysvětlení diverzity, se kterou se potýká v tranzitivních zemích. Podrobně jsou analyzovány makročinitele a mikročinitele strukturální transformace. Koncept systémového mikroklimatu umožnil sledovat submediální a mediální rovinu v kontextu intermediárního systému. Tato příčinná vazba je nedílnou součástí transformačního procesu, proto nalezení společného východiska mezi společenským prostředím a subsystémem regionálního a lokálního tisku podporuje pochopení sledovaných charakteristik a zároveň vytváří vlastní mikroklima pro nová vyplývající pojetí. Nejvýznamnější společenské dopady strukturální transformace jsou znázorněny v sémantice převodů. Metodologická část umožnila ukotvení výzkumu pro navazující empirickou analýzu. Byl proveden smíšený výzkum, který spočíval v kombinaci kvalitativního i kvantitativního vědeckého přístupu. Kvalitativní analytická část práce se soustředila na aplikaci strukturálně-transformačních činitelů a identifikaci jejich dopadů v konkrétním regionálním médiu. Kvantitativní výzkum sledoval vliv strukturální transformace na změny obsahu v kontextu mediální prezentace komunální politiky, jelikož politicko-ekonomický faktor strukturální transformace je chápán jako nejvýznamnější.

Abstract

The presented rigorous thesis aims to analyse the structural transformation of press and the subsystem of the regional as well as local press in terms of mutual connections by means of explanatory and methodological research. The subsystem characteristics are based on the content, formal and geographical concepts; the connections with the system level are clarified. The developmental trends at the micro and macro level enable to monitor the changes of the media landscape after 1989. The transformation process is divided into phases and diversity encountered in transition countries is explained. Macro-level and micro-level factors of structural transformation are analysed in detail. The concept of the system microclimate enabled to monitor the sub-media as well as media space in the context of intermediary system. This causal link is an integral part of the transformation process, which is why the finding of a common ground between the social environment and subsystem of the regional and local press promotes the understanding of the observed characteristics and also creates its own microclimate for the new resulting concepts. The most significant social impacts of structural transformations are shown in the transfer semantics. The methodological part enabled to anchor the research for subsequent empirical analysis. Mixed methods research, consisting of the combination of qualitative and quantitative scientific approaches, was carried out. Qualitative analytical part focused on the application of structural-transformational factors and identified their impacts in specific regional medium. Quantitative research investigated the effect of structural transformation on the change of content in the context of media presentation of communal politics, because the political-economic factor of structural transformation is considered to be the most significant.

Klíčová slova

Centralizace, (de)lokalizace, (de)regulace, komercializace, koncentrace vlastnictví, kvalitativní a kvantitativní analýza, lokální a regionální tisk, mediální systém, privatizace, racionalizace, strukturální transformace.

Keywords

Centralization, commercialization, concentration of ownership, (de)lokalization, (de)regulation, local and regional press, medial system, privatization, qualitative and quantitative analysis, rationalization, structural transformation.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že se na mou rigorózní práci plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Čestně prohlašuji, že má rigorózní práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem a vypracovala jsem ji samostatně s použitím zdrojů, které řádně uvádím v seznamu literatury a cituji v souladu s platnou směrnicí děkana.

Beru na vědomí, že Univerzita Karlova v Praze nezasahuje do mých autorských práv užitím mé rigorózní práce pro vnitřní potřebu a souhlasím s jejím veřejným zpřístupněním pro studijní a výzkumné účely.

Do studijního informačního systému (SIS) jsem vložila elektronickou formu rigorózní práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

Čestně prohlašuji, že tato práce nebyla užita k získání stejného nebo jiného akademického titulu.

V Praze dne 10. února 2016

Hana Karolina Kobulejová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla vyjádřit poděkování vedoucí práce doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc. za odborné vedení a cenné rady. Dále bych ráda poděkovala PhDr. Vlastimilovi Nečasovi, Ph.D. za poskytnuté konzultace týkající se vědecko-výzkumné části této práce. Dále děkuji Mgr. Michale Soškové ze Střediska vědeckých informací a archivářce Viole Bendové ze SOkA. Mé největší poděkování a vděčnost patří mým rodičům.

Teze

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV Teze RIGORÓZNÍ práce Tyto teze tvoří přílohu „Přihlášky ke státní rigorózní zkoušce“									
TUTO ČÁST VYPLNUJE ŽADATEL:									
Informace o žadateli:	Razítko podatelny:								
Příjmení a jméno: Hana Karolina Kobulejová	<table border="1"><tr><td colspan="2">Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd</td></tr><tr><td>Došlo dne:</td><td>- 3 -12- 2014 -1-</td></tr><tr><td>Cj: 4622</td><td>Příloh: Skartační číslo:</td></tr><tr><td>Přiděleno:</td><td></td></tr></table>	Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	- 3 -12- 2014 -1-	Cj: 4622	Příloh: Skartační číslo:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		- 3 -12- 2014 -1-							
Cj: 4622		Příloh: Skartační číslo:							
Přiděleno:									
E-mail: Kobulejova@seznam.cz									
Telefon (nejlépe mobilní): 606 593 141									
	katedra: k rukám:								
Předpokládaný název rigorózní práce v češtině: Vliv strukturální transformace tisku na změnu obsahu deníků a týdeníků vydávaných po roce 1989 v Libereckém kraji									
Předpokládaný název rigorózní práce v angličtině: The influence of structural transformation of the press on the change of content of daily and weekly journals issued after 1989 in the Liberec-region									
Předpokládaný termín předložení práce: rok 2015									
Pedagog, s nímž byly teze konzultovány: Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování žadatelem (rozsah do 1000 znaků): Pro rigorózní práci bylo zvoleno téma Vliv strukturální transformace tisku na změnu obsahu deníků a týdeníků vydávaných po roce 1989 v Libereckém kraji. Práce bude pojednávat o periodických tiskovinách, konkrétně o denících a týdenících, které byly vydávány v Libereckém kraji za období 1989-2014, a to včetně těch, které zanikly, transformovaly se či stále přetrvávají. Zvolené téma je nejdříve představeno v teoretické rovině, na kterou bude navazovat empirická část. Výzkumnou metodou bude tzv. smíšený výzkum, v rámci kterého bude pracováno s kvalitativní i kvantitativní obsahovou analýzou. Práce má stanovenou předběžnou strukturu, proběhla rešerše literatury a seznámení se s dostupnými studiemi, publikacemi a dalšími zdroji.									
Předpokládaný cíl rigorózní práce, původní přínos autora ke zpracování tématu, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (rozsah do 1200 znaků): Rigorózní práce se bude v teoretické rovině soustředit na vymezení regionálního a lokálního tisku a na aspekty strukturální transformace médií. V empirické části bude hlavním cílem ověřit předem stanovené hypotézy. Za základní hypotézu byla zvolena analýza vlivu strukturální transformace tisku na změnu obsahu deníků a týdeníků vydávaných po roce 1989 v Libereckém kraji, která bude dále podpořena výzkumnými otázkami. Druhým cílem je sledovat tyto změny v následujících 25 letech. Třetí cíl se soustředí na objasnění současného stavu tiskovin vydávaných v Libereckém kraji, kam je									

vývoj po roce 1989 směřoval. V rámci třetího cíle pojednáno o periodických i neperiodických tiskovinách tak, aby byl současný stav tiskovin v tomto regionu představen ve své úplnosti, avšak primární těžiště výzkumné činnosti bude spočívat v kvantitativní a kvantitativní obsahové analýze deníků a týdeníků, které se vztahují k předem určenému území a časovému období.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Předpokládaná struktura práce je představena v příloze.

Vymezení podkladového materiálu (např. analyzované tituly a období, za které budou analyzovány) a metody (techniky) jeho zpracování:

1. Stanovení metodiky sběru dat
2. Sběr dat
3. Organizace výsledků
4. Analýza současného stavu a navržení řešení

Kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza se bude soustředit na následující tituly:

1. Českolipský nástup 1971 – 1990
2. Českolipský deník od roku 1991 do současnosti
3. Noviny Jablonecka 1964 – 1991
4. Jablonecký deník od roku 1996 do současnosti
5. Jizerské noviny 1998 – 2001
6. Severočeské noviny 1993 – 1996
7. Dnešní Jablonecko 1993
8. Vpřed – okresní noviny Liberecka 1960 – 1990
9. Vpřed – Liberecké noviny 1996 – 1997
10. Region Nisa 1991 – 1995
11. Liberecký deník od roku 1992 do současnosti
12. Krkonošské noviny 1991 – 2006
13. Krkonošský deník od roku 2009 do současnosti
14. Turnovský a semilský deník 2006 – 2009
15. Pojizerky 1990 – 2007
16. Deník Pojizeří 2002 – 2006
17. Mladá fronta Dnes – Liberecký Dnes od roku 1990 do současnosti
18. Právo – Severní Čechy od roku 1991 do současnosti

Základní literatura (nejméně 10 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

Publikace se zaměřuje na historii českých médií a je zařazena z důvodu, že se věnuje i vývoji médií po roce 1989 (s. 353 – 382). Pojednává nejen o hlavních rysech českých médií a proměnách, kterými prošla, ale především se věnuje vývoji tištěných periodik.

BENDA, Josef. *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2006*. Vyd. 1. Praha:

Karolinum, 2007. 273 s. ISBN 978-80-246-1387-1.

Jedná se o stěžejní studii, která představuje aktuální strukturu vlastnictví periodického tisku v České republice. Zároveň se soustředí na český regionální tisk s denní periodicitou a s delší než denní periodicitou. Tato publikace nabízí analýzu českého regionálního tisku od roku 1989 do roku 2006, což je sedmáct let ze sledovaného dvaceti pětiletého období. Tato publikace je nejen stěžejním příspěvkem pro teoretické pojetí strukturální transformace, ale zároveň umožňuje detailní exkurz do prostředí českého regionálního tisku.

ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Konec českého tisku*. 2., přeprac. a rozš. vyd. V Šenově u Ostravy: Tilia, 2002. 316 s. ISBN 80-86101-51-7.

Bude pracováno s prvním i druhým přepracovaným a rozšířeným vydáním této publikace, která předkládá pohled na svobodu českého tisku především z hlediska jeho vlastnictví a mocenského vlivu. Jedná se o cennou reflexi, která nabízí hodnocení stavu českého tisku, jehož držení přestalo být ve sledovaném období ryze české z důvodu příchodu zahraničních vlastníků na český mediální trh.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

Tato publikace umožňuje bližší seznámení se sociologickým výzkumem. Jedná se o komplexního průvodce, který pojednává o různých částech výzkumu a také umožňuje komparaci odlišných vědeckých přístupů tak, aby byly ke zkoumané látce zvoleny odpovídající metody.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

Jelikož v práci budou použity kvalitativní metody jako součást smíšeného výzkumu, tato publikace umožňuje jejich komplexní pochopení předtím, než s nimi bude pracováno. Kromě základů metodologie vědy představují klíčovou část základní přístupy ke kvalitativnímu výzkumu, taktéž jako komparace kvalitativního a kvantitativního přístupu pro bližší pochopení odlišností. Podrobně je popsán i plán kvalitativního výzkumného šetření, metody získávání dat i jejich vyhodnocení. Okrajově je pojednáno i o smíšeném výzkumu, který bude v práci použit.

Jiráček, Jan, ed., Köpplová, Barbara, ed. a Kasl Kollmannová, Denisa, ed. *Média dvacet let poté = Media twenty years after*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 383 s. ISBN 978-80-7367-446-5.

Publikace se zaměřuje na změny, které nastaly v mediálním systému po roce 1989 a byly přímo spjaty s ekonomickými, politickými a společenskými faktory. Tyto změny zásadně proměnily mediální obsah, který je předmětem zkoumání práce. Tato publikace je zařazena z důvodu, že vývoj médií pojímá vzhledem k transformaci mediálních systémů, a to nejen z hlediska jejich příčin, ale také důsledků.

Jiráček, Jan et al. *10 let v českých médiích*. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. 142 s. ISBN 80-7178-925-9. Dostupné online
<http://smid.fsv.cuni.cz/knih/Newton%20kniha_po_kor_sm.pdf>.

Je pojednáno nejen o změnách v mediální sféře po roce 1989, ale zároveň jsou vzaty v úvahu i současné aspekty, a proto obsahově různě zaměřené příspěvky deseti odborníků přinášejí širokou teoretickou základnu, která slouží k lepšímu pochopení minulosti i přítomnosti, a tím i k bližšímu poznání vývoje médií. Tato publikace teoreticky přispívá ke sledovanému období.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-200-9.

Tato publikace patří ke stěžejním teoriím, které se nacházejí v oblasti masové komunikace. Přispívá k bližšímu pochopení procesů, které se zde odehrávají. Jedná se o komplexní výčet snah, které pomáhají k poznání mediálního prostředí, chování publika a mediálních institucí.

TUŠER, Andrej. *Typológia periodickej tlače I*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského. 1995

Teoretická část věnovaná regionálnímu a lokálnímu tisku vychází, mimo ostatních použitých zdrojů, také z výše jmenované publikace, která předkládá definice pomáhající k vymezení sledovaných pojmů. Jedná se o průkopnickou práci, jelikož jsou zde demonstrovány první definice vztahující se k této oblasti tisku. Předpokládaným záměrem je pracovat i s dalšími publikacemi stejnojmenného autora, mezi které patří *Ako sa robia noviny* či *Praktikum mediálnej tvorby*.

WASCHOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. *Český lokální a regionální tisk mezi lety 1989 a 2009*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 339 s. Media. ISBN 978-80-210-6478-2.

Jedná se o stěžejní studii této tematiky. V českém prostředí představuje vědecký příspěvek, který podrobně a celorepublikově mapuje oblast lokálního a regionálního tisku. Důkladně je zpracována i související oblast strukturální transformace médií. Tato studie má v českém mediálním prostředí zcela výsadní postavení. I když podobných studií přibývá, žádná nemá takto komplexní rozsah. Zároveň bude pracováno i s dalšími publikovanými pracemi včetně odborných článků a výstupů z konferencí.

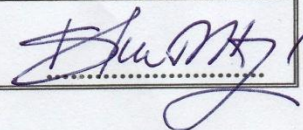
Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

KOBULEJOVÁ, Hana Karolina: *The function of the press agent in the Czech ice hockey extraliga*. Praha, 2012. 54 s. Bakalářská práce. Anglo-Americká vysoká škola. School of journalism. Vedoucí bakalářské práce: Linda Štucbartová, DES.

KOBULEJOVÁ, Hana Karolina: *Mediální role hráče ledního hokeje*. Praha, 2014. 76 s. Diplomová práce. Univerzita Jana Amose Komenského. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Miloslav Kodým, CSc.

Datum / Podpis studenta

13. 11. 2014

Příloha: Předběžná osnova práce

OBSAH

I. ÚVOD

II. TEORIE

1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA
2. LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ TISK
  - 2.1. Vymezení lokálního a regionálního tisku
  - 2.2. Charakteristika lokálního a regionálního tisku
  - 2.3. Trendy v lokálním a regionálním tisku
3. STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE
  - 3.1. Vymezení strukturální transformace médií
  - 3.2. Charakteristika strukturální transformace médií
  - 3.3. Činitele strukturální transformace
    - 3.3.1. Makro-činitele strukturální transformace
    - 3.3.2. Mikro-činitele strukturální transformace
  - 3.4. Vliv strukturální transformace na proměnu mediálního obsahu

III. METODA

1. Charakteristika a zaměření výzkumu
2. Výzkumné otázky a výzkumné hypotézy
  - 2.1. Výzkumné otázky
  - 2.2. Výzkumné hypotézy
3. Metodologie výzkumu
  - 3.1. Metoda, doba a výzkumný soubor
  - 3.2. 1. Metody výzkumu
  - 3.3. 2. Metodika výzkumu

IV. EMPIRICKÁ ČÁST

2. Aplikace metod
3. Obsahová analýza
  1. Českolipský nástup 1971 – 1990
  2. Českolipský deník od roku 1991 do současnosti
  3. Noviny Jablonecka 1964 – 1991
  4. Jablonecký deník od roku 1996 do současnosti
  5. Jizerské noviny 1998 – 2001
  6. Severočeské noviny 1993 – 1996
  7. Dnešní Jablonecko 1993
  8. Vpřed – okresní noviny Liberecka 1960 – 1990
  9. Vpřed – Liberecké noviny 1996 – 1997
  10. Region Nisa 1991 – 1995
  11. Liberecký deník od roku 1992 do současnosti
  12. Krkonošské noviny 1991 – 2006
  13. Krkonošský deník od roku 2009 do současnosti
  14. Turnovský a semilský deník 2006 – 2009
  15. Pojizerky 1990 – 2007
  16. Deník Pojizeří 2002 – 2006

- 17. Mladá fronta Dnes – Liberecký Dnes od roku 1990 do současnosti
- 18. Právo – Severní Čechy od roku 1991 do současnosti
- 4. Získané údaje a jejich zpracování
- 5. Výsledky a jejich interpretace
  - 5.1. Výsledky výzkumných otázek a hypotéz
  - 5.2. Diskuze k výsledkům empirického výzkumu
- 6. Závěry výzkumu, doporučení, prognóza
  - 6.1. Stručné shrnutí získaných výsledků
  - 6.2. Doporučení
  - 6.3. Prognóza

V. ZÁVĚR

POUŽITÁ LITERATURA

ANALÝZA POUŽITÝCH ZDROJŮ

SEZNAMY

Seznam zkratk

Seznam tabulek

Seznam grafů

Seznam modelů

Seznam obrázků

Seznam příloh

REJSTRÍKY

Jmenný rejstřík

Věcný rejstřík

PŘÍLOHY

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ** (včetně části, kterou vyplňuje institut!), **PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO RIGORÓZNÍ PRÁCE.

TUTO ČÁST VYPLŇUJE INSTITUT:			
Vyjádření katedry:		Schváleno ☐	
		Neschváleno ☐	
Důvody případného neschválení práce		Téma je již zpracované ☐	
		Špatně formulované téma a cíl ☐	
		Špatně zvolená metoda práce ☐	
		Nedostatečná rešerše literatury ☐	
		Nevhodně zvolené prameny ☐	
		Nedostačující úroveň tezi ☐	
		Jiné .. <i>NAJITÍ P. V. H. K. V. T. Č. A. K. O. V. Ě</i>	
		..... <i>L. P. E. L.</i>	
Navržený konzultant <i>Kořopková B.</i>	Souhlas konzultanta navrženého vedením institutu	Příjmení a jméno <i>Kořopková B.</i>	Datum /Podpis <i>Kořopková 26.1.2015</i>
Návrhy na další konzultanty		Příjmení a jméno	Příjmení a jméno <i>Kořopková</i>
Schválené teze převzal/a žadatel/ka		Příjmení a jméno	Datum /Podpis .....
Návrhy na oponenta:		Příjmení a jméno	

Obsah

I. ÚVOD.....	1
II. TEORICKÁ ČÁST	3
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	3
1.1 Analýza použitých zdrojů	5
2 LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ TISK.....	6
2.1 Vymezení lokálního a regionálního tisku	6
2.2 Charakteristika lokálního a regionálního tisku.....	7
2.2.1 Externí geografická charakteristika.....	7
2.2.2 Interní obsahová a formální charakteristika	11
2.2.3 Komplexní charakteristika.....	13
2.2.3.1 Interference regionálních a lokálních médií.....	15
2.2.3.2 Postavení subsystémů v mediálním systému	16
2.3 Trendy lokálního a regionálního tisku	18
2.3.1 Základní rysy vývojových trendů	20
2.3.2 Makroúroveň a mikroúroveň	21
2.3.2.1 Systémové makrotrendy	22
2.3.2.2 Lokální mikrotrendy	22
2.3.3 Vybrané trendy v českém tisku po r. 1989	25
2.3.3.1 Soudobé trendy v politickém kontextu.....	27
2.3.3.2 Rozvoj regionálního a lokálního tisku.....	28
2.3.3.3 Publikum jako příjemce i původce mediálních změn.....	28
2.3.3.4 Svoboda projevu a nová poslání médií.....	29
2.4 Mediální součinnost regionální a globální sféry	31
2.4.1 Vliv globalizace na regionální média.....	32
2.4.2 Globalizace jako příčina rostoucího zájmu o regionální média.....	35
2.4.3 Souběh globalizace a strukturální transformace	38
2.5 Proměna tradiční žurnalistiky pomocí vývojových trendů	40
2.5.1 Konvergence tištěných a digitálních médií.....	41
2.5.1.1 Příchod QR Kódů	41
2.6 Souhrn a výstupy první teoretické části.....	43
3 STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE	44
3.1 Vymezení strukturální transformace tisku	45
3.1.1 Dobový kontext strukturální transformace	46
3.2 Diverzita transformačního procesu.....	47
3.2.1 Transformace mediálních trendů	49

3.2.2	Strukturálně-transformační faktory mediálního systému.....	50
3.3	Činitelé strukturální transformace mediálního systému.....	51
3.3.1	Makročinitelé strukturální transformace.....	52
3.3.2	Mikročinitelé strukturální transformace.....	52
3.4	Fáze transformačního procesu.....	53
3.4.1	Sémantika převodů.....	55
3.5	Vznik intermediárního systému.....	56
3.5.1	Systémové mikroklima.....	58
3.6	Důsledky strukturální transformace.....	59
3.6.1	Adaptace strukturální transformace.....	60
3.6.2	Situace na makroúrovni.....	61
3.6.2.1	Koncentrace vlastnictví.....	61
3.6.2.2	Privatizace.....	64
3.6.2.3	(De)regulace.....	65
3.6.3	Situace na mikroúrovni.....	66
3.6.3.1	Komercializace.....	66
3.6.3.2	Racionalizace.....	67
3.6.3.3	Centralizace.....	69
3.6.3.4	(De)lokalizace.....	70
3.7	Souhrn a výstupy druhé teoretické části.....	71
III.	METODOLOGICKÁ ČÁST.....	72
1	METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	72
2	METODIKA VÝZKUMU.....	73
2.1	Výzkumné metody.....	73
2.2	Kvalitativní výzkum.....	74
2.2.1	Polostrukturovaný hloubkový rozhovor.....	74
2.2.1.1	Struktura rozhovoru.....	74
2.2.1.2	Cíle kvalitativní analýzy.....	75
2.2.1.3	Výběr výzkumného vzorku.....	76
2.2.1.4	Průběh rozhovoru.....	76
2.2.1.5	Vyhodnocení rozhovoru.....	77
2.3	Kvantitativní výzkum.....	78
2.3.1	Vymezení výzkumných cílů.....	78
2.3.2	Výběr výzkumného vzorku.....	79
2.3.3	Použité výzkumné metody.....	80
2.3.4	Obsahová analýza.....	81

2.3.4.1	Konceptualizační fáze obsahové analýzy	82
2.3.4.1.1	Rešerše	82
2.3.4.1.2	Deskriptivní analýza	82
2.3.4.2	Operacionalizační fáze obsahové analýzy	83
2.3.4.2.1	Frekvenční analýza	83
2.3.4.2.2	Komparativní analýza	84
2.4	Celkové shrnutí.....	84
IV.	EMPIRICKÁ ČÁST	85
1	Kvalitativní analýza	85
1.1	Vyhodnocení kvalitativní analýzy	85
1.1.1	První okruh – strukturální transformace	86
1.1.2	Druhý okruh – vliv makročinitelů	87
1.1.2.1	Koncentrace vlastnictví.....	87
1.1.2.2	Privatizace	89
1.1.2.3	(De)regulace	91
1.1.2.4	Mediálně-systémová koherence	92
1.1.3	Třetí okruh – vliv mikročinitelů	93
1.1.3.1	Komeracionalizace	93
1.1.3.2	Racionalizace	95
1.1.3.3	Centralizace	98
1.1.3.4	(De)lokalizace	101
1.1.3.5	Mediálně-lokální koherence.....	103
1.1.4	Čtvrtý okruh – souhrnná koherence	104
1.2	Celkové shrnutí kvalitativní analýzy	106
2	Kvantitativní analýza	108
2.1	Případová studie – Dopady strukturální transformace na prezentaci komunálních voleb: Českolipský deník v letech 1994 až 2002	108
2.1.1	Politický kontext v českolipském okrese ve volebních obdobích	108
2.1.1.1	Obecný politický vývoj v České republice a v okrese Česká Lípa	108
2.1.2	Vymezení parametrů výzkumu	112
2.1.3	Souvztažnost s faktory strukturální transformace	113
2.1.4	Souvztažnost s činiteli strukturální transformace	114
2.1.4.1	Formulace výzkumné hypotézy a výzkumných otázek	114
2.1.4.2	Stanovení ukazatele „Tematická koncentrace“	115
2.1.5	Frekvenční obsahová analýza volebních období 1994–2002	116
2.1.5.1	Vyhodnocení frekvenční analýzy pro rok 1994.....	117

2.1.5.1.1 Souhrnné výstupy frekvenční analýzy pro r. 1994.....	120
2.1.5.2 Komunální volby 1998.....	121
2.1.5.2.1 Souhrnné výstupy frekvenční analýzy pro r. 1998.....	124
2.1.5.3 Komunální volby 2002.....	125
2.1.5.3.1 Souhrnné výstupy frekvenční analýzy pro r. 2002.....	128
2.1.6 Komparativní analýza témat jednotlivých volebních období 1994–2002	129
2.1.6.1 Obraz mediální prezentace 1994–2002.....	129
2.1.6.2 Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb	131
2.1.6.2.1 Vyhodnocení křivky vývoje mediální prezentace	132
2.1.6.3 Podíl mediální dominance politických leaderů	134
2.1.6.4 Rozbor indexu mediální prezentace.....	135
2.1.7 Vyhodnocení výzkumné hypotézy	136
2.1.7.1 Dočasná obsahová transformace tištěného periodika	136
2.1.7.2 Zvýšená koncentrace sdělení související s politickou tematikou	136
2.1.7.3 Pozitivní ladění mediálních výstupů.....	136
2.1.8 Vyhodnocení výzkumných otázek	137
2.1.8.1 Analýza vlivu strukturálně-transformačních činitelů (VO1 a VO2)	137
2.1.8.1.1 Vliv makročinitelů.....	137
2.1.8.1.2 Vliv mikročinitelů.....	138
2.1.8.2 Vyhodnocení objektivit prezentace komunálních voleb (VO3)	139
2.1.9 Celkové shrnutí kvantitativní analýzy	140
V. ZÁVĚR	141
LITERATURA A ZDROJE.....	143
SEZNAMY	151
Seznam zkratk	151
Seznam modelů	152
Seznam obrázků	152
Seznam tabulek	153
Seznam grafů.....	153
Seznam příloh.....	153
REJSTŘÍKY	154
Jmenný rejstřík	154
Věcný rejstřík	156

I. ÚVOD

Podstata této rigorózní práce je zaměřena na analýzu subsystému regionálního a lokálního tisku v souvislosti s procesem strukturální transformace, který přinesl politické, společenské, ekonomické i legislativní změny, jež významným způsobem restrukturalizovaly české společenské i mediální prostředí.

Cílem bylo sledovat transformační a vývojové děje, které působily na subsystém lokálního a regionálního tisku, i důsledky, na nichž se kauzálně podílely, a to především z hlediska politicko-ekonomického faktoru. Došlo k teoretické i aplikované analýze stěžejních strukturálně-transformačních činitelů na mikroúrovni a makroúrovni v přímé návaznosti na mediální subsystém, regionální médium i jeho obsah.

Pro současný český mediální systém je charakteristické, že „*do centra pozornosti se pomalu dostává vztah lokalit k dalším lokalitám, případně vztahy mezi dalšími lokálními aktéry, a to na úkor vztahu státu a regionu. Následuje deduktivní úvaha: pokud se mění vztah mezi lokální úrovní a státem, musí se měnit i prvky lokální identity. V rámci této transformace hrají právě lokální média stěžejní roli*“ (Šedá, 2013, s. 67).

Od soudobé situace se tato práce vrací ke strukturální transformaci, již sleduje specificky v oblasti tisku za účasti podstatných okolních jevů, jež ji utváří, a pomocí níž se snaží objasnit následný vývoj regionálního a lokálního tisku v posttransformační fázi.

Východiskem této fáze je sledovat proměny, které významným způsobem měnily mediální systém, mediální subsystém i konkrétní médium. Přitom vazba mezi státem a regionálními médii na makroúrovni a dále svébytnost médií na mikroúrovni předkládá mnoho podnětných impulsů, které při dalším rozvíjení přinášejí jejich mnohem utříbenější a propracovanější charakteristiku.

Teoretická analýza, jejímž předmětem byla systematizace dostupných teorií, ustanovila základ pro výzkumnou část, která umožnila aplikaci vybrané teorie v reálném mediálním klimatu. První část vymezuje regionální a lokální tisk, s níž je přímo provázaná oblast zaměřující se na strukturální transformaci tisku, přičemž pořadí bylo zvoleno tak, aby se práce mohla vyvíjet do extenzivního pojetí, tj. od zvoleného jádra, kterým se stal tisk v mediálním subsystému, k prostředí, jež se určujícím způsobem podílelo na jeho utváření.

Následně se práce posunula do metodické stati, která umožnila vymezit dvě výzkumné metody, jež směřují empirickou část. Kvalitativní metoda ověřuje tezi o aplikaci strukturálně-transformačních činitelů na oblast regionálního a lokálního tisku v České republice. Kvantitativní analýza je založena na případové studii, která sleduje dopady strukturální

transformace na prezentaci komunálních voleb v Českolipském deníku. Obě přitom přinášejí vlastní data, jejichž součinnost uceleněji naplňuje předem stanovené cíle.

Empirická část se zaměřuje na aplikaci ustanovených teoretických závěrů a metodických postupů do reálného mediálního prostředí. Výzkumu předcházela bibliografická průzkum, který přinesl excerpty primární literatury i přehled dalších vědeckých publikací, jež s tématem souvisí. Následovala formulace výzkumných cílů, návrh techniky sběru dat a metody analýzy dat, strategie výběru zkoumaného vzorku, časový plán a volba způsobu evaluace. Cíle výzkumu byly zvoleny v kontextu metodologických standardů sociálních věd a podrobeny hypotetizování, ověřování a analyzování. Dále byl ustanoven princip citování, poznámkový aparát, osnova zpracování a výběr vědeckých databází.

Struktura práce byla navržena s ohledem na funkčnost jednotlivých kapitol. Koncepční uspořádání se rozdělilo na pět základních částí, které jsou pro přehlednost uváděny římskými číslicemi, přičemž každou uzavírá vlastní shrnutí nejdůležitějších přínosů. Na zřetel byla vzata specifická i obecně uznávaná východiska z důvodu, že platnost strukturální transformace a souvisejících činitelů není možné vymezit pouze regionálně.

Téma je vedeno v hlavních liniích a v případě, že dochází vychýlení, považovalo se to za účelné a tato korelace je souběžně s tím zdůvodněna. Blíže definované pojmy a děje, jež mají širší pojetí, byly užívány jen v popsanych významech. Soupis použitých zdrojů je dle harvardského systému citování seřazen na konci, což umožnilo oproti odkazům v textu práci doplnit o 210 průvodních poznámek. Zároveň bylo vytvořeno 26 modelů, které jsou vlastní či nabízejí autorské zpracování ustanovených konceptů, tj. došlo např. k aktualizacím modelů Tušera z r. 1995 či k rozšíření vybraných teoretických východisek Waschkové Císařové aj.

Vzhledem k úvodním tezím mi bylo v průběhu psaní práce doporučeno pojmout sledovanou problematiku způsobem, jaký je předložen na následujících stranách. Dochází k hloubkovému širokospektrálnímu zacílení, které je pro téma přínosnější z vědeckého hlediska. Z tohoto důvodu bylo zpřesnění vývoje práce shledáno jako opodstatněné a původní záměr byl zlepšen do následující podoby při zachování zvolené literatury i vědeckých metod.

Vzniklý prostor dal možnost vyniknout mnoha klíčovým jevům, které působí na regionální média jednotně, ale každé je přijímá samostatně za účasti specifických vlivů. Od popisu odlišností se tato práce přiklonila k hloubkové analýze stěžejního fenoménu strukturální transformace tisku a z kvalitativně-quantitativního hlediska sleduje regionální periodikum v reálném mediálním klimatu, což přineslo mnoho různě profilovaných zjištění, která lze v budoucnosti dále rozvíjet a začleňovat do nově se vyvíjejících konceptů, jejichž rozvoji je současný mediální diskurz příznivě nakloněn.

II. TEORICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Důvody, které ovlivnily výběr tématu, byly podmíněny následujícími teoretickými východisky, od kterých se odvíjela celá teoretická koncepce, jež zároveň vymezila přímo navazující empirickou část, přičemž teoretická východiska jsou sledována v pěti hlavních rovinách.

V prvé řadě došlo k analýze vstupních faktorů podporujících výběr tématu. Z hlediska dobové souvislosti byla před popisováním minulosti, která zůstává s výjimkou nových výzkumných poznatků statická, upřednostněna aktuální problematika, jelikož může nejen otevřít nové vědecké otázky, ale zároveň být příspěvkem k výzkumu aktuálních jevů, jež se v současné době odehrávají ve sledované oblasti.

Dále bylo přihlédnuto ke skutečnosti poukazující na akademické zpracování pozorovaného fenoménu v rovině mediálních studií. Bližší seznámení prokázalo, že se jedná o oblast, která se pohybuje spíše na kraji badatelského zájmu, jenž je koncentrován především na centrální jevy. Nejedná se o zcela neprobádané teoreticko-metodologické téma, jelikož se zde nacházejí zásadní příspěvky¹, přičemž ovšem zůstává v platnosti, že jde o specifický segment, který skýtá dostatek prostoru, kam je možné směřovat výzkumnou pozornost.

Výběr zkoumané problematiky byl podpořen další směrodatnou skutečností, že vybraný úsek sledované oblasti dosud nebyl pokrytý vědeckou pozorností. Je možné využít teoretický základ ustanovený k subsystému regionálního a lokálního tisku a k procesům strukturální transformace, avšak podle údajů v SOkA ČL nebyl podobný mediálněvědní výzkum vztahující se výlučně k českolipskému okresu doposud uskutečněn. Další detailní rešerše přinesla pouze jedinou nejbližší studii², která byla zpracována před dvaceti lety, ale zabývala se celým Severočeským krajem a vycházela z tehdejšího mediálního diskurzu.

To zároveň afirmuje čtvrtý významný činitel, který se podílel na výběru výše specifikovaného tématu a dále vymezil směr vědecké činnosti, která se uskutečnila v této práci. Cílem bylo nejen najít oblast, která poskytuje dostatek výzkumného prostoru, ale zároveň také podpořit vzrůstající vědecký zájem. Ten dokazuje nejen přibývajícím množstvím

---

¹ Východí zdrojový aparát je detailně představen v samostatné stati 1.1 Analýza použitých zdrojů.

² PAKOSTA, Miroslav. *Regionální tisk v severních Čechách: lokální informace v nových podmínkách*. Praha, 1995. 74 s. (46 s. text. příl.). Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí rigorózní práce doc. PhDr. Barbara Köplová, CSc.

studií, nýbrž i odborných článků, diskuzí a konferencí. Tento jev dále potvrzuje vzrůstající počet regionálních redakcí a taktéž založení specializovaného střediska IRŽ³.

Současně se uskutečnilo i vyhodnocení významu zkoumaného pole, přičemž byl shledán závěr, že teoretická východiska indikující směr tohoto tématu odkryla smysluplnou oblast, která svou hodnotou jednoznačně již na začátku ustanovila jasný vědecký záměr, který bude napříč touto prací formován, a to s pomocí předem stanovených cílů, jež budou podrobeny dostupným a adekvátním výzkumným metodám.

Ve chvíli, kdy došlo díky výše jmenovaným skutečnostem k vymezení oblasti zájmu, bylo vyhodnocováno, z jaké perspektivy by bylo nejvhodnější na ni nahlédnout. Mediální systém nabízí mnoho úhlů pohledu a zároveň otevírá široký teoreticko-empirický prostor umožňující orientovat výzkumnou pozornost vícesměrně, a proto pro efektivitu a smysluplnost vědeckého výzkumu došlo ke zvolení výhradního segmentu, který byl analyzován abysálně a vymezen dobově, územně i obsahově.

Poté, co se provedlo vyhodnocení vstupních faktů k výběru oblasti, byla zvolena sledovaná suboblast, z níž byl určen výzkumný úsek, a teoretická východiska se posunula do poslední fáze, a to k účelnému rozšíření pohledu na výzkumný fenomén. Ten byl následně sledován pomocí mnoha různých předmětů zájmu, které cíleně směřovaly dílčí teoretická i metodologická pojetí obsažená v této akademicky profilované práci.

Vyplývající hlediska přitom byla též vnímána širokospektrálně v kontextu souvisejících jevů tak, aby výsledná perspektiva nejen řádně pokryla primární a sekundární záměry, ale mohla být zařazena do mediálně-vědeckého diskurzu s ohledem na další možné využití k výzkumným aktivitám.

Cílem teoretické části je vymežit regionální a lokální tisk a strukturální transformaci tisku tak, aby bylo patrné, jak spolu souvisí, a přitom poukázat na klíčové charakteristiky s přispěním nových informací na základě syntézy teoretických tvrzení a dalších odpovídajících postupů. Z tohoto důvodu jsou její součástí navržené vlastní koncepty i modely.

Struktura teoretické analýzy byla rozdělena do dvou základních částí, které jsou navzájem propojené, jelikož jejich oddělení by neumožňovalo vystihnout je v celé své šíři, a pro objasnění příčinných souvislostí se jeví nezbytné již na začátku vědět, k čemu bude teoretická část směřovat, a vypracování vést ve vnějších i vnitřních ustanovených paralelách vůči stabilním teoretickým inklinacím, jež jsou vnímány v kontextu navazujícího výzkumu.

---

³ Jednou z klíčových událostí, která potvrzuje dané tvrzení, je založení Institutu regionální žurnalistiky na FSS MU v r. 2005, který se věnuje vzdělávací a vědecko-výzkumné činnosti. Jeho vzniku předcházelo uzavření smlouvy IRŽ s VLP, a. s. [online, 2014].

1.1 Analýza použitých zdrojů

Před započítáním práce bylo podrobně analyzováno teoreticko-metodologické ukotvení sledovaného tématu. Analýza dostupných odborných zdrojů je chápána v úzké souvislosti s východisky, zvolenými cíli i metodami práce.

Prvním krokem, který předcházela započítání výzkumné činnosti, byla rešerše dostupných pramenů. Uskutečnila se v NK ČR. Po podrobném seznámení s obsahem byla provedena selekce vhodných zdrojů. Z nich byl následně formován výchozí teoretický rámec, o který se práce opířela jak v teoretické, tak v metodologické rovině. Výsledky rešerše, která přinesla odpovídající a relevantní zdrojový aparát, umožnily založit další teoretické formulace, konfrontovat stávající postuláty i hodnotit predikce.

Bibliografické zázemí bylo posuzováno podle typu pramenů a jejich dostupnosti. Dále dle charakteristiky pramenů a pravidel ustanovujících nakládání s nimi. Součástí přípravné fáze bylo i kritické zhodnocení jejich relevantnosti vůči sledovanému tématu.

Práce si kladla za cíl vyjít především z primární literatury. Tyto zdroje byly dle potřeby doplněny sekundárními prameny. Mezi zmiňované stěžejní studie lze zařadit výzkumnou činnost Lenky Waschkové Císařové a její významná vědecká díla. Práce dále vycházela z akademických příspěvků Josefa Bendy, který se věnoval vývoji vlastnické struktury českých médií od listopadu 1989 do r. 2006. Zařazeny byly také publikace Bořivoje Čelovského, Andreje Tušera a Václava Štětky. Interpretace dalších poznatků vycházela z relevantních studií a výzkumů, které vznikly v českém i zahraničním prostředí.

Použité údaje pocházely z oblastí mediologie, politologie, sociologie, ekonomie a z práva. K formování vědeckého zázemí přispěly zdroje, které se tématem zabývají primárně i okrajově, ale dle širšího teoretického rámce a vhodné komparace bylo jejich zařazení uznáno za přínosné, a to samozřejmě pouze s využitím úseků, jež prokazují náležitou provázanost se zkoumaným tématem, která je zároveň opodstatněná.

Informačními prameny se staly elektronické i tištěné dokumenty. Směrodatné údaje vycházely z monografií, odborných sborníků, článků, konferencí a univerzitních přednášek. Zdrojová základna byla rozšířena i o data z akademických databází s online přístupem, mezi které patří JSTOR (Journal STORage), Academia i fulltextová anglická platforma Taylor & Francis Group. Byla zařazena také data IS VaVaI. Z důvodu, že je kladen důraz na terminologickou přesnost, došlo i k práci s odbornými slovníky.

Citace použité v práci odpovídají harvardskému systému, jelikož byl shledán jako nejprínosnější, a formálně vycházejí z normy ISO 690. Zároveň souhlasí s oficiálním záznamem uvedeným v NK ČR. Jejich soupis je umístěn na konci a seřazen abecedně.

2 LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ TISK

Z důvodu, že se jedná o svébytný typ médií, který podléhá stejným trendům, charakteristikám i společenským otázkám, jak poukazuje Waschková Císařová (2009, s. 6), je lokální a regionální tisk teoreticky vykládán společně, nikoli jako separovaný, přestože má každý odlišné znaky, které uplatňuje v rámci mediálního systému⁴.

Tyto znaky však neumožňují sloučit sledované subsystemy v jeden celek, a proto bude zohledněna jejich vlastní působnost v rámci společného výkladu do nejzazší možné hloubky teoretického diskurzu.

2.1 Vymezení lokálního a regionálního tisku

Podle SSČ je možné kodifikovaný pojem region definovat jako správní oblast, která se týká určité země či kraje. Regionální je v primárním významu vykládáno jako krajový či oblastní a v sekundárním týkající se určité oblasti světa (Červená a kol., 2006, s. 350). Lokalita není uvedena, jen adjektivum lokální ve významu místní (tamtéž, s. 167)⁵.

Etymologie pojmů je zmiňována, jelikož Tušer ve sborníku *Regionální média v evropském kontextu* poukazuje na skutečnost, že jejich význam přímo souvisí s terminologickým pojmenováním⁶ médií, která v dané oblasti vytváří mediální činnost různého charakteru (2007, s. 22).

Zároveň je však potřeba vzít v úvahu, že k tomuto jevu nedošlo hned. K hlubšímu hodnocení současného stavu přispěl dobový kontext a vzhledem k souvztažnosti územněsprávního členění a regionálního tisku lze pozorovat, že místní tisk a správní oblasti se na počátku vyvíjely bez vzájemných koherencí, jak dokládají Kašík a Holina (1988, s. 14).

---

⁴ Pro připomenutí rovin, ve kterých probíhal vývoj mediálního systému, je vhodné zmínit transformaci ve vnější normativní a ekonomický rámec, v němž fungovala média na základě změněné legislativy, a mohl se také rozvinout reklamní trh. To ovlivnilo obsah mediální produkce. Zároveň dochází k transformaci vztahů, které vznikají uvnitř mediálního sektoru, přičemž dominuje především vztah vlastnický. V neposlední řadě dochází ke strukturálním změnám poptávky, kterou začínají po r. 1989 uživatelé mediálního obsahu klást odlišným způsobem (Jirák, Köpplová a Bednařík, 2011, s. 368).

⁵ Ve srovnání se SMK (Reifová a kol., 2004) nejsou pojmy lokalita, region, lokální a regionální tisk blíže specifikovány, což potvrzuje úvodní tezi o tom, že tyto pojmy v českém prostředí teprve hledají stabilní umístění v mediální terminologii. Náznaky terminologického zakotvení směřujícího k regionální žurnalistice nejsou patrné ani v SSEM (Šmíd, 1995), který vykládá ustanovující se prostředí online médií.

⁶ Z důvodu, že se etymologický význam přímo přenesl do mediologie, došlo k ověření významu v NK ČR. Podrobnosti týkající se původu a podrobné specifikace jsou uvedeny v Příloze 1.

Zařazení uvedených pojmů do mediálního názvosloví je záležitostí pozvolna probíhajícího procesu, který souvisí i se skutečností, že jsou součástí z tematiky, jež v současnosti teprve nabývá na důležitosti⁷. Zároveň se jedná o „nejdynamičtější prvky mediálních systémů v jednotlivých krajinách evropského prostoru“⁸ (Tušer, 2007, s. 22), a proto lze zároveň předpokládat, že se tento proces bude vyvíjet rychleji než dosud.

Přestože exaktní definice je obtížně stanovitelná a nejednotná, jelikož lze na sledované rozhraní nahlížet z různých úhlů pohledu, je možné najít určující charakteristiky, které slouží jako podstatný základ pro další inherentní vymezení.

2.2 Charakteristika lokálního a regionálního tisku

Subsystem regionálního a lokálního tisku lze charakterizovat na základě tří klíčových rovin, přičemž vzniká hledisko geografické, formální a obsahové profilace. Výlučně však došlo k rozvrstvení dle interních a externích kritérií, kterým podléhají. Tento pohled zároveň přinesl tendence vedoucí ke sloučení formálního a obsahového pojetí a otevřel hledisko komplexní charakteristiky.

Prezentované teoretické postuláty, které sledovaný subsystem blíže určují, jsou zařazeny do příslušné charakteristiky. Za fundamentální je považována charakteristika geografická, a tudíž je jí věnováno nejvíce prostoru. Avšak není možné přiklonit se k ní výlučně, interní kritéria mají pevné teoretické zakotvení a bez jejich přítomnosti není možné předložit kompletní pohled na předkládanou charakteristiku.

2.2.1 Externí geografická charakteristika

Toto charakterizační hledisko je primárně založeno na provázanosti mediálního prostředí a územního členění. Geografické rozvrstvení národního mediálního systému současně vyvíjí vliv na cirkulaci konkrétních mediálních subjektů, které se zde nacházejí, a je i stěžejním východiskem, jež ustanovuje jejich definiční rámeček (Brečka, 2002, s. 115–116). Lokalita a region se stávají teritoriální jednotkou, kde se distribuuje tisk, který v mediální terminologii přejímá adjektivum lokální a regionální. To se dále uplatňuje i eponymicky, když

---

⁷ V Modelu 16 jsou analyzovány příčiny.

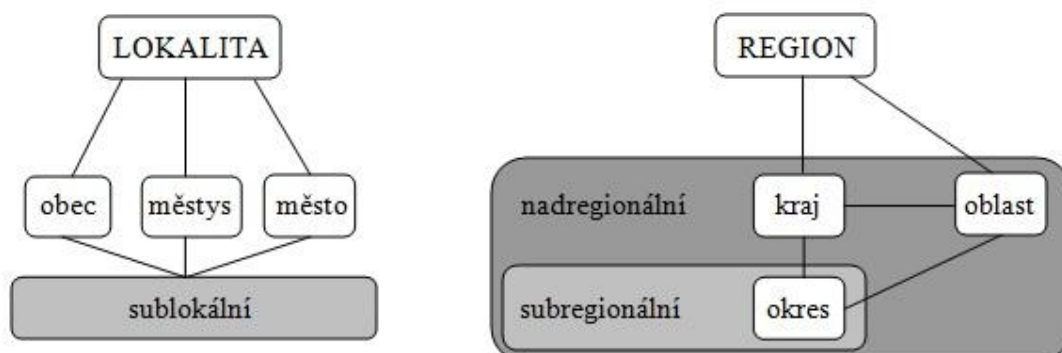
⁸ Rychlý rozvoj této oblasti nezůstal nepovšimnut a v r. 1986 inicioval švýcarský projekt MEDIEN 2000. Dnes je patrné, že jeho prognózy byly naplněny.

vybraná témata, která tisk prezentuje, následně získávají regionální a lokální kontext⁹.

Nejedná se ovšem jen o přijetí formálních hranic, nýbrž o skutečnost, že se médium stává součástí „menší společenské jednotky s kulturně symbolickým významem, s více nebo méně závazně stanoveným charakteristickým hodnotovým a normativním systémem a funkční závislostí“ (Kieslich in Tušer, 1995, s. 7). Z tohoto důvodu není možné předkládané vymezení chápat výhradně ve smyslu územním, ale pojmy region a lokalita souběžně získávají i sociální rozměr.

Přes vyčlenění regionálních a lokálních médií z celostátní roviny přijímáním vlastních charakteristik, které vytvářejí jejich tzv. lokální identitu¹⁰, stále zůstává souvztažnost k profilacím vznikajícím na centrální úrovni, jež paralelně působí na stejnou čtenářskou obec, která se v daném regionu či lokalitě soustřeďuje. Proto je možné tento subsystem specificky vymezovat, nikoliv však vyjímát z mediálního systému.

Model 1: Geografické vymezení pojmu lokalita a region¹¹

Jelikož mezi jednu z mnoha změn, které přinesla strukturální transformace ve společenských poměrech, patřilo i znovuoobnovení statusu městyse¹², byla definice

⁹ Zde se geografická charakteristika prolíná s formální a obsahovou charakteristikou. Každá přináší významná profilační hlediska, a z tohoto důvodu si zaslouží samostatnou specifikaci, protože mediální diskurz je nejen chápe neoddělitelně, ale v těchto teoretických celcích si lze povšimnout také vzájemné propojenosti.

¹⁰ Lokální identita vzniká „provázaností lokálního a regionálního tisku s lokálními zvláštnostmi“ (Waschková Císařová s odvoláním na Kaldora a Vejvodu (1999) a Kanisse (1991), 2009, s. 5).

¹¹ Zdroj: Vlastní model (2015) podle Tušera, 1995, s. 8–9.

¹² Tato administrativní kategorie se de iure přestala používat v r. 1954 účinností zákona č. 13/1954 Sb., o národních výborech. V r. 1990 došlo ke schválení Ústavního zákona Federálního shromáždění č. 294/1990 Sb., které obnovilo místní samosprávu obcí a měst, pročež zrušilo národní výbory. Status městyse byl navrácen obcím, kterým oficiálně náležel, i dalším, jejichž starostové o něj požádali předsedu PSP ČR. Zdroj: odborné periodikum SMO ČR Obec a finance č. 3, r. 2006 in Deník veřejné samosprávy [online, 2014].

v původním znění rozšířena i o tuto základní územní jednotku, která se vzhledem ke svým charakteristikám oficiálně nachází mezi překládanými pojmy místní samosprávy.

Tři teritoriálně odlišné úseky, které v sobě zahrnuje pojem region, byly uspořádány hierarchicky a koherentně. Okres¹³ označuje územní jednotkou kraje, přičemž za oblast¹⁴, která je podřazená¹⁵ regionu, může být považován kraj i okres současně.

Z Modelu 1 je patrné, že pojem lokalita zahrnuje užší územní specifikaci nežli region. Lokální působnost se vztahuje k určité obci, městysu nebo městu. Naopak v regionu simultánně existuje různý počet lokálních periodik, která se liší ve svém dosahu a mohou mít souvztažnost k celému kraji, k určitému okresu nebo k oblasti, která se zde nachází¹⁶.

Tušeř tuto terminologii dále stratifikuje do úrovní, na kterých působí¹⁷. Lokální periodické či neperiodické tiskoviny, ať jsou zahrnuty v jakékoli části lokality, vytvářejí sublokální subsystém, který má odpovídající charakteristiky. Region je stratifikován do dvou

---

¹³ Byl ustanoven zákonem č. 36/1960 Sb., o územním členění státu. Avšak díky reformě veřejné správy nabyl platnost zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. V r. 2007 vešla v platnost vyhláška 513/2006 Sb., která změnila územní příslušnost. Tato ZÚJ zůstává dodnes, ale její kompetence převzaly krajské úřady. Zdroj: PSP ČR [online, 2014].

¹⁴ Oblast je taktéž územně vymezená, avšak není členěna zákonem a určují ji jiná specifika, např. historická či kulturní, z čehož vyplývá, že se jedná o nejvíce diferenciovanou jednotku, která se nachází v rámci celého územního členění. Zároveň se nabízí otázka, kdy by bylo funkční oblast stratifikovat na podoblasti. Typickým příkladem oblastí může být např. euroregion, kde jsou na základě vzájemné spolupráce stanoveny vlastní hranice sdružující příhraniční území.

¹⁵ Je respektována situace dle výchozího modelu, kdy nedochází k přesahu oblasti do více regionů, protože je vhodné podotknout, že se zde možný přesah připouští, a proto je platnost tohoto tvrzení podmíněná konkrétní aplikací modelu. Propojení s nadregionální úrovní tuto pravděpodobnost zvyšuje, avšak Tušeř chápe regionální rovinu jako určující, přičemž z ní se teprve vyvíjejí subregionální a nadregionální periodika. Přestože by se jevilo příhodnější znázornit systém sestupně od nadregionálních k regionálním a subregionálním médiím, je možné ponechat region na centrální pozici, která jej nadále přiřadí k jedné z prezentovaných rovin.

¹⁶ Pácl považuje za přirozené územní členění vznikající na základě společenských aspektů, které ustanovují historické, etnické, kulturní a ekonomické vlivy. Zároveň apeluje na vyjmutí cirkulace tisku z oblastního vymezení, aby zůstal v regionech stále zachován nadregionální kontext (1997, s. 77).

¹⁷ Přímá souvislost a lepší názornost byla důvodem odchylky od původního znění, kdy došlo k funkčnímu propojení dvou modelů. Vzhledem k významovému sjednocení nebyly znázorněny konkrétní lokální subjekty, které zahrnul Tušeř, a to z důvodu, že je výchozí členění pojímá ve dvou rovinách bez rozlišení, kdy charakteristiky vyplývají z územního členění a kdy z přímé návaznosti na místní instituce, a to včetně těch, které působí mimo mediální sféru, přičemž nedochází k pokrytí všech, ale pouze pěti bez bližších souvislostí jejich výběru, vazeb subjektů k mediálnímu sektoru či spojitostí s prezentovanou geografickou typologií. V Modelu 1 jsou dílčí části znázorněny na základě jednotné významové korelace podle místní příslušnosti, ze které vyplývá blíže určená sublokální rovina, v níž se následně odehrává další působnost začleněných subjektů, jež zde vyvíjejí různě specifickou mediální činnost, díky které podléhají dalším stratifikačním přístupům užívaných v mediologii.

rovin, které v rámci jednoho systému fungují odlišně, avšak přitom se vzhledem ke geografické charakteristice překrývají. Nadregionální se týká kraje či oblasti a subregionální okresů, přičemž platí, že subregionální se profiluje v rámci nadregionální roviny.

Přesto v otázce, zda a jak je možné diferencovat regionální a lokální média, neexistuje jasný konsensus¹⁸. Mediální teoretici, jako např. Brečka, Benkovičová a Tušer se shodují, že se tyto pojmy prolínají (in Waschková Císařová, 2009, s. 8). Pokud je na tisk nahlíženo z uvedeného úhlu pohledu, je potřeba zohlednit, že stále zůstávají v platnosti i jedinečné charakteristiky obou oblastních příslušností subsystémů profilujících se v mediálním systému. Waschková Císařová přitom poukazuje nejen na splývání těchto pojmů v jeden (tj. ve smyslu synonym), které stále přetrvává v poměrech české i zahraniční žurnalistiky, ale zvláště na skutečnost, že se objevuje dominance adjektiva regionální (tamtéž, s. 4).

Situaci zhoršuje skutečnost, že se jedná o oblast, která dosud nebyla masově prezentována¹⁹, a tudíž ani představena common folks a široké akademické obci ve svém hlubším a korektním významu²⁰. Zřetelnou tendencí současnosti je však nárůst²¹ pozornosti

---

¹⁸ Zároveň nastává situace, kdy se mimo terminologického a interpretačního rozporu objevuje také zjevný nesoulad vyplývající z nejednotných pohledů na různé dílčí charakteristiky. Tudíž není ani geografické pojetí lokálního a regionálního tisku unifikované. Ve chvíli, kdy dochází k odklonu chápání lokality ve smyslu formálně stanoveného území, je její výklad prezentován jako vytyčení části společenského systému (Waschková Císařová, 2009, s. 5), kde se odehrávají další specifické jevy odlišné od celku, které se podílely na jejím vyčlenění, přičemž je potřeba vzít v potaz jejich funkční závislost. Proto toto vydělení není možné postulovat jako absolutní a stále zůstává začleněno v rámci fungujícího systému, a tím pádem přebírá i některá dílčí specifika. Tudíž lokalita v předkládaném teoretickém pojetí znamená úsek společenského systému, kde se střetávají vlastní charakteristiky s úzy ustanovenými mimo regionální sféru, na což musí z praktického hlediska reagovat mediální subjekty, jež zde mají působnost. Zároveň se jedná o jednu z dílčích okolností, která se podílí na proměnách prezentovaného obsahu.

¹⁹ O příčinách bylo hovořeno v rámci hodnocení současného stavu regionálního a lokálního tisku, jež bylo předmětem 21. konference Člověk a média, která se uskutečnila dne 16. listopadu 2012 v Americkém centru v Praze 1 a věnovala otázce, zdali jsou média v kraji nebo na okraji, kterou zároveň zvolila jako svůj významový podtitul. To svědčí o současných tendencích více veřejně diskutovat o regionálních médiích, přispívat k chápání jejich významnosti a současně tímto způsobem rozvíjet všechny související aspekty.

²⁰ Přesný výklad se obtížně definuje i vzhledem ke skutečnosti, že se zde objevují teoretické tendence, které slučují lokální a regionální tisk v jediný (Ivantyšin in Waschková Císařová, 2009, s. 8). Avšak lze tvrdit, že převážná většina mediologů chápe tyto oblasti odděleně, přičemž toto dělení má funkční opodstatnění. Ve velmi se rozcházejících názorech se jedná o výraznou shodu, avšak je potřeba vzít v potaz i existující odchylky interpretace.

²¹ Výzkum, který v českém agenturním prostředí provedlo mediální zastupitelství regionálního tisku Český region, prokázal, že 48% respondentů se ztotožňuje s názorem, že regionální média budou hrát stále významnější roli, a to navzdory trendu decentralizace a delokalizace. Přitom 34% odpovědí jednoznačně souhlasí s tím, že periferní média jsou důležitou součástí centrální mediální strategie. Z ní vyplývající mediální prezentaci přitom využívá v regionálním tisku 65% dotázaných [online, 2015].

upínané k této oblasti, a to z různých směrů, ať ze strany akademických pracovníků, studentů, žurnalistů, odborných či zájmových skupin aj. Tato prognóza vypovídá o tom, že se v současnosti prezentované teoretické závěry budou do budoucna dynamicky měnit.

Vymezení lokálního a regionálního tisku kat exochen na základě geografické charakteristiky však není dostačující. Izolovanost použití geografické charakteristiky není přijímána akademickou obcí a ani neodpovídá tradičnímu pojetí žurnalistiky. Je potřeba přejít k interním kategoriím, na základě nichž se lokální a regionální média vyčleňují z mediálního systému do submediální roviny. Mezi nedílné součásti kompletní charakteristiky sledovaných médií patří obsah a forma (Waschková Císařová, 2009, s. 10).

Kategorizace UNESCO typologicky člení periodický tisk rovněž do tří rovin, ale oficiálně zohledňuje jen územní a obsahovou stratifikaci. Před formální charakteristikou upřednostňuje periodicitu. Tušer in Otázky žurnalistiky 1997/4, s. 270, AEPRESS [online, 2015].

Vzhledem ke skutečnosti, že charakteristika podle formy nabízí rozšířené hledisko a je nyní v akademickém diskurzu chápána jako aktuálnější, bude třetí rovina výkladu postavena na tomto teoretickém piedestalu. Periodicita však bude do formálního hlediska začleněna, a tím dojde k nivelizaci interpretace.

2.2.2 Interní obsahová a formální charakteristika

Ke společné prezentaci formální a obsahové charakteristiky došlo na základě skutečnosti, že obě jsou vykládány jako interní kategorizace médií, zatímco geografické pojetí je směřuje v rovině externí. Zároveň bude následovat komplexní charakteristika, která bude vycházet z interní i externí roviny.

Obsahová i formální charakteristika je specifická tím, že *„zahrnuje a reflektuje všechny aspekty typicky spojené s jedinečností lokálního a regionálního tisku s jeho formálními a obsahovými náležitostmi“* (Waschková Císařová, 2009, s. 10)

Waschková Císařová s odvoláním na Holinu, Ivantyšyna a Drasticha (2009, s. 11) překládá kritéria, která reprezentují následující tři oblasti:

- funkce diferenciačních znaků,
- nástroje základní analýzy stavu subsystému regionálního a lokálního tisku,
- nástroje základní analýzy vývoje subsystému regionálního a lokálního tisku.

V interních charakteristikách vzniká naléhavost kombinovat více kritérií souběžně, jelikož nemohou plnit své funkce izolovaně, ale jedná se o provázaný systém. Vzhledem k jejich platnosti lze říci, že vzniká ve chvíli, kdy dochází k odlišení typologických skupin.

Model 2: Kritéria interních charakteristik²²

Model 2 respektuje výchozí situaci mediálního diskurzu a byl ustanoven na základě postulátů formulovaných čtyřmi mediálními teoretiky. Přitom došlo k diferencování dostupných dat a k jejich zařazení do příslušných subkategorií.

Longitudinálně vzniká výzva na hlubší sondáž do každého z uvedených kritérií, která by přinesla utilitární vědecká zjištění. Absence vědecké pozornosti způsobuje, že má současný mediálněvědní diskurz limitovanou zdrojovou základnu a opírá se o poznatky, jimž se dlouho nedostalo aktualizace. Nedostatek výzkumů dále zhoršuje nejednotnost terminologie i pluralita pohledů na totéž²³.

Přesto se interní charakteristiky lokálních a regionálních periodik jeví jako klíčové vzhledem ke skutečnosti, že dochází k odklonu vnímání těchto médií výhradně v místní souvislosti, ale určující vliv má i obsahové zaměření a formální ustanovení. A proto je potřeba brát v úvahu formální a obsahové znaky, které tiskoviny vykazují. Obojí přitom nabývá vlastní specifikaci.

Za obsahové znaky Waschková Císařová (2013, s. 23) považuje periodicitu, cenu, typ vlastnictví, proces distribuce a oblast čtenářské základny. Tušer zdůrazňuje, že obsahové zaměření by mělo v první řadě sledovat sociální dění na lokální úrovni, zaznamenávat události v regionu, pomáhat čtenářům v obtížných životních situacích a dále také poskytovat právní

²² Zdroj: Vlastní model (2015) podle Holiny, Ivantyšyna a Drasticha in Waschková Císařová, 2009, s. 11. Model sloučil dvě významově podobná pojetí a bylo užito maximum dostupných poznatků.

²³ Odlišné pojetí nabízí např. Aldridge (2007, s. 26).

poradenství při každodenních problémech (tamtéž). Z toho vyplývá, že by média měla pružně reagovat na potřeby publika a obsahovou profilaci ustanovit a vyvíjet nikoli podle vlastních zpravodajských rutin²⁴, ale se zřetelem ke specifickým lokality nebo regionu, k nimž se váže jejich působnost.

Mezi formální znaky je řazeno tematické zaměření, které se odvíjí od tematické koncepce periodika. Následuje žánrové rozvrstvení, kdy se periodikum profiluje ve dvou základních rovinách, a to jako zpravodajské anebo publicistické. To má zpětně vliv na obsahové rysy.

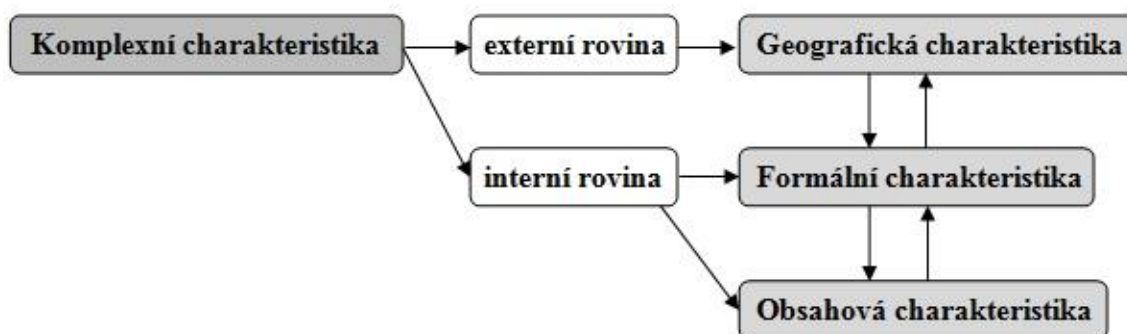
Z tohoto důvodu se nejeví z funkčního hlediska příliš účelné pokládat mezi obsah a formu přesné dělení, protože by bylo vhodnější soustředit se na přínosy vyplývající z jejich součinnosti.

2.2.3 Komplexní charakteristika

Komplexní charakteristika vychází z prolnutí interních a externích indikátorů, které diferencují mediální subsystémy, a zároveň sjednocuje výchozí profilační hledisko.

Postavení komplexní charakteristiky v typologizačním systému znázorňuje Model 3.

Model 3: Komplexní charakteristika²⁵

²⁴ Ve chvíli, kdy se lokální kontext střetává s tzv. zpravodajskou sítí, jsou zohledněny další dvě roviny, a to tiskové agentury a individuální zdroje. Zpravodajská síť se však odvíjí od rutinního nastavení. Přitom způsob, jakým je nastavena, ovlivňuje formu, jak jsou informace prezentovány, i pravděpodobnost jejich zařazení do médií podle toho, zdali se nacházejí na exponovaných nebo neexponovaných místech. Do news nets se zahrnují i zájmy příjemců, ale převážně z hlediska jejich preferencí. Z uvedeného avšak vyplývá, že mediální disperze působí nejednotně (Tuchmanová in Trampota, 2006, s. 56), a to hlavně z geografického a obsahového hlediska. Zároveň je nutné podotknout, že se mediálních rutin uplatňuje mnohem více, ale zpravodajská síť by měla být v rámci mediálních subsystémů sledována přednostně, jelikož zohledňuje i lokální úhel pohledu, tj. ve smyslu zpravodajství přímo z místa dění.

²⁵ Zdroj: Vlastní model (2015).

Ve výsledku se vždy jedná o soubor činitelů náležitě patřících do rámce jedné charakteristiky, která se orientuje ke konkrétnímu typu média přes mediální systém, přičemž jedno periodikum může využít všech tří určujících kategorií. Aplikovaná rovina vypovídá o tom, že dochází k přizpůsobení se specifickým podmínkám, které vyplývají z konkrétního situování charakterizačních kritérií.

Komplexní charakteristika přitom zahrnuje vybrané aspekty, které se vážou k lokálnímu a regionálnímu tisku. Mediální diskurz rozlišuje čtyři základní typy periodik (Waschková Císařová, 2009, s. 13):

- regionální deník,
- regionální týdeník,
- lokální deník,
- lokální týdeník.

Autorka (2009, s. 10–13) do komplexní charakteristiky řadí pouze tyto základní typy periodik, přestože v regionu a lokalitě vychází mnoho dalších druhů regionálních a lokálních tiskovin. Avšak zdůvodnění takto úzké specifikace je nasnadě. Vzhledem ke skutečnosti, že periodicitu představuje charakterizační kritérium, nebyly zařazeny neperiodické tiskoviny. V periodických tiskovinách lze najít další nezačleněné (viz měsíčník, čtvrtletník, aj.²⁶), autorka s odvoláním na Franklina (2005) ovšem respektuje vymezení, které představila britská Tisková společnost. Podle ní mezi lokální a regionální tiskoviny patří „*jakákoli publikace v psané podobě, vytištěná a publikovaná v pravidelných intervalech nepřesahujících sedm dní, která je k dostání spíše regionálně než celostátně*“²⁷.

Uvedené typy periodických tiskovin nejen splňují nadnárodní klasifikační kritéria, ale mají místní návaznost a vykazují rysy externí geografické charakteristiky. Zároveň si udržují vlastní periodicitu a závaznou formu, a proto jsou v reálném pojetí určovány formálními a obsahovými znaky²⁸.

Místo deskriptivního hlediska primární žurnalistické terminologie je prezentován model, který zasazuje regionální a lokální rovinu tisku do přímého procesu, který se odehrává v mediální krajině.

---

²⁶ Podle TDKIV se jedná o ustálené pojmy. Dále se objevuje např. občasník či zpravodaj, který má vlastní periodicitu, jež se liší dle toho, kdo jej vydává a za jakým účelem.

²⁷ Kromě apelu na pravidelnou aktualizaci a územní distribuci směřující primárně k regionu, je za stěžejní považována i obsahová náplň, která by měla být spíše obecné povahy, nikoli příliš specializovaná (tamtéž).

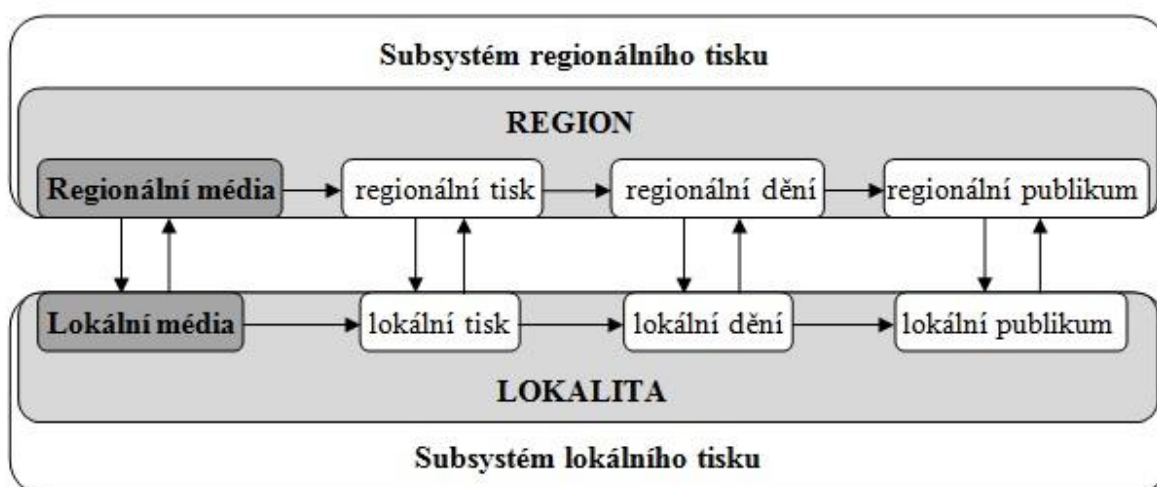
²⁸ Zde se teoretická formulace fundamentu komplexní charakteristiky dostává do aplikované roviny.

2.2.3.1 Interference regionálních a lokálních médií

Model 4 je založen na myšlence vzájemné souvztažnosti²⁹, která se projevuje komplexní provázaností sledovaných subsystémů, kde se uplatňuje nespočet reálných interferencí. Jsou znázorněny dva řetězce, přičemž do interferenčního rámce byly zařazeny všechny přítomné články. Takto ustanovené teoretické pojetí se dále dynamicky vyvíjí v příslušné aplikované rovině.

Model 4: Mediální součinnost regionálních a lokálních médií³⁰

Na začátek procesu byla postavena regionální a lokální média. Subsystémy nebyly do řetězce zařazeny z důvodu, že se nejedná o činitele procesu, ale patří do nich každá přítomná složka. To samé se týká regionu a lokality, dvou základních jednotek, které jsou pro subsystém regionálního a lokálního tisku, do něž jsou média začleněna, fundamentální.

Přestože přímý sled funguje, není možné brát jej za výhradní. Proces směřuje dopředu, ale v subsystémové mediální krajině může nastat situace, kdy se udrží lineárně anebo se objeví jeho vychýlení³¹, čímž dojde k aplikaci interferenčního rámce do subsystémové roviny.

²⁹ Předmětem modelu není předkládat výčet subjektů, které do tohoto řetězce vstupují, ale soustředí se na jedinou vazbu součinnosti regionálních a lokálních médií v přímém procesu mediace. Na regionální úrovni zastupuje možnou interakci šéfredaktorů, v rovině tisku spolupráci redaktorů i sledování prezentovaného obsahu, zohledňuje taktéž provázanost událostí, aktérů či přejímání zpráv, přičemž v neposlední řadě má v patrnosti i konečnou prezentaci sdělení a interakci publika.

³⁰ Zdroj: Vlastní model (2015).

³¹ Z pohledu mediální součinnosti lze sledovat exemplární situaci, kdy regionální dění proniká i do lokálního obsahu a je reprezentováno lokálnímu publiku. Přitom lokální publikum není pouze publikem dané lokality, ale chápe je za své i regionální médium. Přirozenou charakteristikou je přítomnost dalších interferencí.

Přítom byl model navržen tak, že zohledňuje přítomnou nejednotnost, kdy jsou dle různých teoretických východisek subsystémy slučovány (např. z hlediska, že lokalita je součástí regionu – avšak nejedná se o splynutí pojmů), a přesto odlučovány (subsystémy mají shodná i rozdílná specifika, kterými jsou určovány). Nebylo tedy zvoleno pojetí, které je sdružuje či separuje, ale úhel pohledu³², který vychází z obou hledisek. Subsystémy jsou provázané, přesto si každý zasluhuje vlastní vědeckou pozornost.

Model mediální součinnosti je souhrnem celé komplexní charakteristiky. Z lokality a regionu profilovaná média začleněná do mediálního procesu mohou v tuto chvíli přijímat trendy, které na ně působí. Na tomto fundamentu je možné následně také blíže specifikovat jejich pozice v mediálním subsystému, tento subsystém charakterizovat a zároveň ozřejmit jeho vazbu k mediálnímu systému.

2.2.3.2 Postavení subsystémů v mediálním systému

Pro úplnost výchozí kompatibility se jeví jako vhodné zasazení do příslušného mediálního kontextu, aby byla ozřejmená nejen vazba³³, která se objevuje mezi mediálním systémem a jeho subsystémy, ale zároveň došlo k jejich teoretickému ukotvení tak, aby bylo patrné, kam náleží a v jaké vzájemné sounáležitosti se vůči sobě nacházejí.

Se zřetelem ke skutečnosti, že je popisované prostředí značně dynamické a podléhá systémovým makrotrendům a lokálním mikrotrendům (pro více detailů viz kapitola 2.3.2.1 a 2.3.2.2 v oddíle II. Teorie), je potřeba brát v úvahu, že nelze ustanovené výchozí explanace a znázornění pojímat staticky.

Nová perspektiva přitom otevírá množství detailů, jež zásadním způsobem doplňují výchozí pojetí a jeví se jako významné pro komplexní pochopení prezentované teoreticko-aplikované roviny.

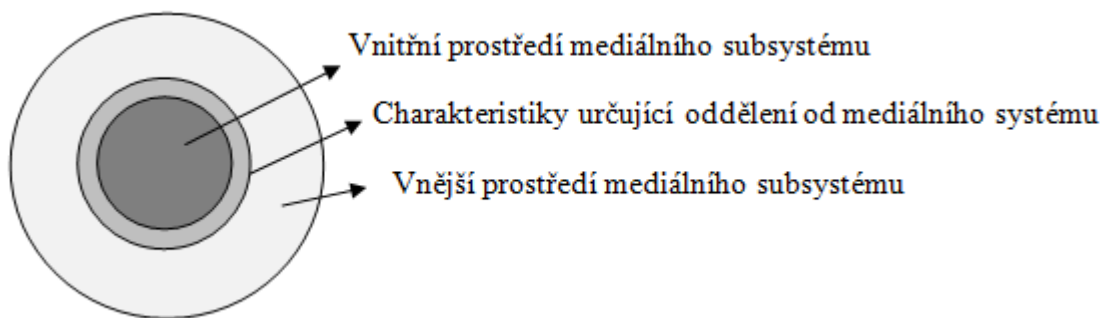
V soudobém mediálním kontextu vzniká stav, kdy se tato vazba dostává do trichotomní roviny. Ještě předtím, než dojde k rozšíření mediálního subsystému o systémovou úroveň, je vhodné detailně se zaměřit na situaci, která zde nastává. Celkový nadhled umožňuje lépe ozřejmit nejen vzájemné postavení systémových adherencí, ale zároveň neopominout i význam vyčlenění, k němuž došlo.

---

³² Další explanace i Modely 8, 11 a 12, kde je regionální a lokální tisk společně znázorněnou jednotkou, je chápou na základě této teoretické inklinace (hlubší vhléd je vyhraněn v Modelu 6).

³³ Z dosud neurčeného počtu vazeb, který vždy bude podléhat diferenciacním kritériím, je sledován poziční vztah.

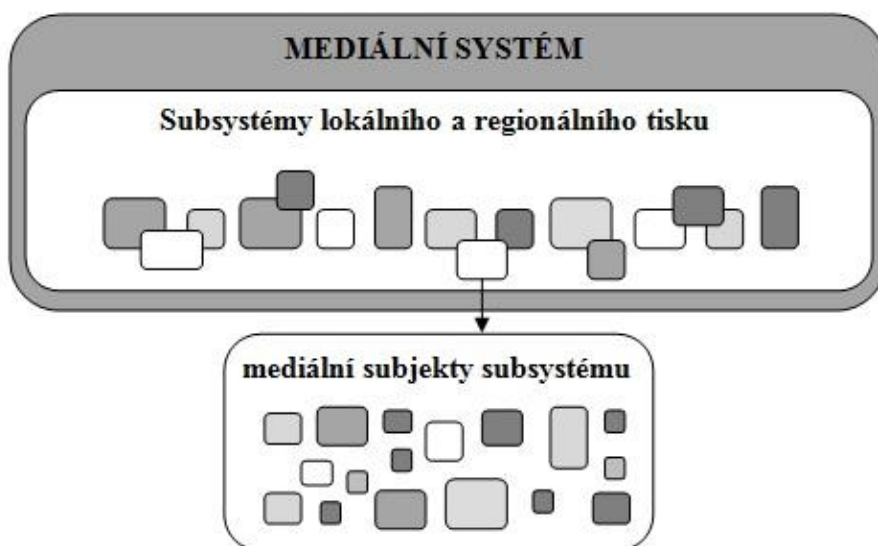
Model 5: Trichotomie mediálního subsystému³⁴

Trichotomie mediálního subsystému vychází ze zásadní profilace a je založena na stěžejní myšlence vnějšího a vnitřního prostředí. Šíří svého pojetí zahrnuje komplexní jevy od nejbližších k nejvzdálenějším procesům, jež mediální subsystém směřují. Speciální pozornost je přitom věnována přechodu mezi těmito rovinami, jenž může být oboustranný.

Vyskytují se zde indikátory, jež specificky vyčleňují tuto jednotku od okolního prostředí. Přítomnost mediálního systému se v předložené trichotomii objevuje pouze ve třetí vrstvě, kde dochází ke střetu obou rovin a která je chápána jako místo, kam doléhají výstupy z mediálního subsystému, zatímco se dostávají do součinnosti s výstupy mediálního systému.

Model 6: Subsystémy lokálního a regionálního tisku v mediálním systému³⁵

Nyní je možné učinit bližší introspekci do trichotomie mediálního subsystému. Z Modelu 6 vyplývá, že je jednotka mediálního subsystému přiřazena k ostatním subsystémům lokálního a regionálního tisku, které se v mediálním systému nacházejí, přičemž

³⁴ Zdroj: Vlastní model (2015).

³⁵ Zdroj: Vlastní model (2015).

je rozpracována na konkrétní mediální subjekty, jež zde mají působnost.

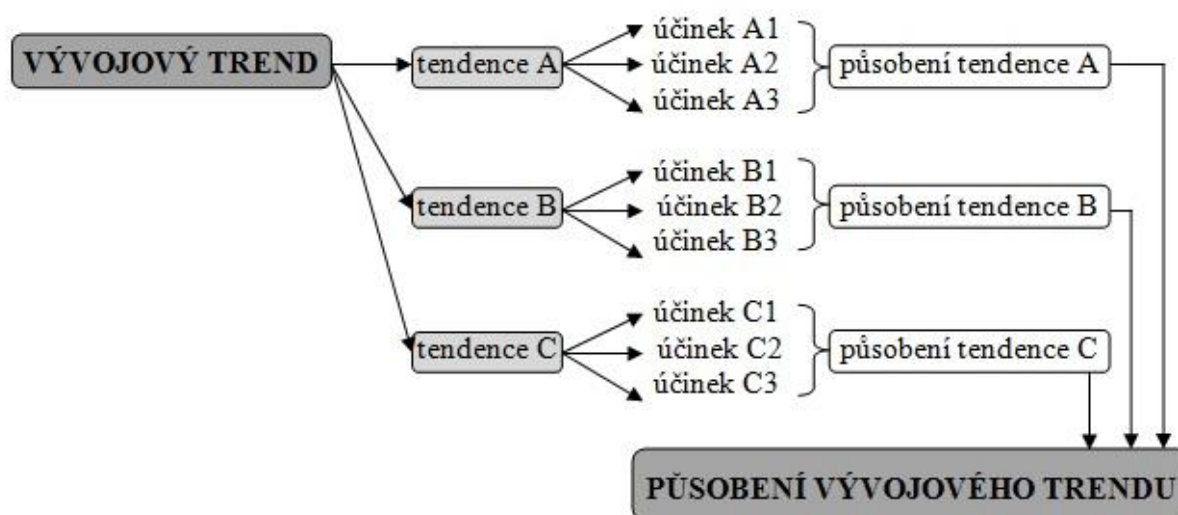
Je názorně představeno, že každý subsystém má jinou velikost, polohu, počet mediálních subjektů, vlastní idiosynkratické charakteristiky a rozličné vazby na ostatní začleněné celky. Znázornění ctí poziční dynamiku, jelikož se mohou překrývat i působit samostatně. Přitom zde funguje nesčetné množství vnitřních a vnějších vazeb³⁶.

Zobrazení navíc předkládá v obecné rovině detail jednotlivého subsystému, kde vyvíjí vlastní působnost různý počet mediálních subjektů. Zde se jejich překrývání neočekává, jelikož subjekty tvoří samostatné jednotky, ale může k němu dojít při jejich profilaci v rámci subsystému, a to na rozličných úrovních, což je odvislé především od předem zvolených hledisek, jež jsou pro toto sledování uplatňována, vyplývajících taktéž ze skutečnosti, že i nastavený filtr sledovaných interních a externích souvislostí může mít mnoho podob.

Stratifikace souvztažnosti mediálního prostředí a základní stavební kámen k odpovědi na otázku, co se nachází mezi mediálním systémem a jeho subsystémem, nabízí množství pohledů³⁷ a každá vazba vždy vede přes specifický kontext její aplikace.

2.3 Trendy lokálního a regionálního tisku

Model 7: Působení vývojového trendu³⁸

³⁶ S přihlédnutím k centralizaci lokálního a regionálního tisku jako k mikročiniteli strukturální transformace médií lze sledovat zásadní proměny v odklonu vytváření horizontálních vazeb ve prospěch vertikální struktury, kdy konkrétní mediální subjekty proximálně směřují k mediálnímu systému než k subsystému, v němž se profilují. S tím koliduje rostoucí vliv lokalizace, protože je potřeba směry vazeb chápat oboustranně (ve smyslu glocalizace bez národního přesahu).

³⁷ Předem zvolená kritéria otevírají další možné subsumace, apercepce a inherence vědeckých poznatků.

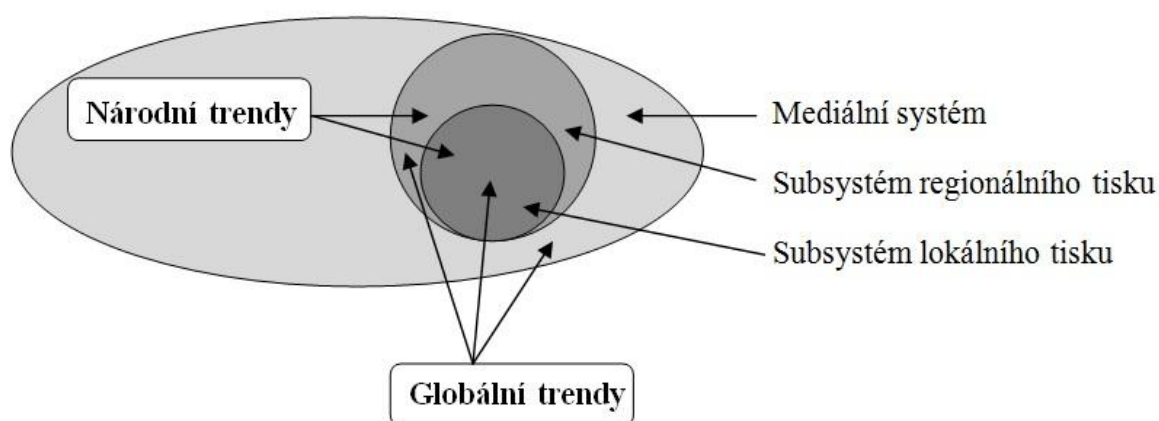
³⁸ Zdroj: Vlastní model (2015).

Na úvod této části by bylo nejvhodnější nejprve si uvědomit, co je chápáno pod pojmem vývojový trend, jelikož nejde jen o to jej popsat, ale především porozumět jeho působení.

Tendence a trendy nejsou interpretovány ve smyslu synonym, ale trend specifikuje konkrétní rezultat v teoretické rovině, který je možné v českém tisku prokazatelně sledovat, přičemž tendence se nacházejí mezi vývojovým trendem a jeho působením. Jeden trend může mít více tendencí. Tendence konkretizují vývoj trendu v okolním prostředí a způsobují jeho vliv v různých směrech pomocí rozmanitých účinků, které ve svém celku vytvářejí extenzitu každé tendence, jež ustanovují působení vývojového trendu čili jeho převod do aplikované mediální roviny.

Jelikož má lokální a regionální tisk společná kritéria, na základě nichž je charakterizován, i tendence, které určují jejich směr, ovlivňují oba subsystemy simultánně a zároveň jsou nedílnou součástí trendů³⁹, které působí na celý mediální systém. S jistotou přitom vyplývají z národní anebo globální úrovně.

Model 8: Směry působení vývojových trendů⁴⁰

Následující model⁴¹ se soustředí na rozvrstvení dvou rovin určujících trendů a je zachycen jejich průnik napříč mediální sférou spolu s tím, aby byl patrný tok jejich vlivu,

³⁹ Odpověď na otázku, o jaké trendy se jedná, podléhá názorové pluralitě a tato hlediska rychle posilují a zeslabují působením času, přesto je možné využít tuto otevřenost mediálního diskurzu k ustanovení vlastních pohledů s pomocí již zakotvených teoretických východisek a zároveň podpořit stěžejní pilíře výkladu modifikujících indikátorů mediální sféry, a to v kontextu současných zjevných a směřodatných jevů, k nimž se ubírá a jež ji zpětně utváří.

⁴⁰ Zdroj: Vlastní model (2015).

přičemž je explicitně zohledněno, že globální trendy vznikají mimo národní mediální systém, pročež národní trendy vyplývají přímo z mediálního systému.

Bylo dlouho zvažováno, zdali znázornit subsystém regionálního tisku separovaně s možným překrytím lokální úrovně. Model otevírá novou situaci, jelikož přináší nadhled nad již prezentovanou součinností.

I zde je za nosné považováno stěžejní charakterizační kritérium (viz geografická charakteristika), a proto došlo k jejich překrytí. I když toto pojetí podporuje prohloubení jejich součinnosti, z důvodu, že každý vykazuje vlastní specifika, nedošlo k jejich výlučnému sjednocení. Je respektována i výchozí situace mediálního diskurzu, kde nejsou prezentovány totožně, ale objevují se tendence souběžných prezentací⁴². Proto stále zůstává v platnosti pohled, který každému ponechává vlastní působnost, a přesto je znázorňuje u sebe. Celý výklad směřuje k oběma subsystémům, ovšem nechápe je jako jeden subsystém. Znázornění doplňuje výchozí ustanovení (viz Model 4).

2.3.1 Základní rysy vývojových trendů

Statistika předkládá určující definici: „*Trend je obecná tendence vývoje zkoumaného jevu za dlouhé období. Je výsledkem dlouhodobých a stálých procesů. Trend může být rostoucí, klesající nebo může existovat řada bez trendu*“ Otipka a Šmajstrla [online, 2015].

Odchylku od trendové složky přitom nazýváme sezónní složkou. Liší se zejména periodicitou, která je menší vůči celku, tj. sledovanému období. Cyklická složka přitom zaznamenává kolísání trendu, které je způsobené dlouhotrvajícím cyklickým vývojem. Pokud nastane situace, že trend nejde postihnout žádnou z výše uváděných složek, jedná se o složku stochastickou, kterou nelze vyjádřit žádnou časovou jednotkou (tamtéž).

Trend je určován dalšími souvisejícími veličinami v závislosti na tom, v jaké oblasti se vyskytuje, podléhá sledování, následnému analyzování a dle konkrétního kontextu, který je s ním spjat, nabízí rozličné výstupy pro teoretické i aplikované pole.

Mezi fundamentální znaky mediálních trendů patří skutečnost, že působí na mediální systém a jeho subsystémy, přičemž toto působení má vliv na změnu jejich charakteru, charakteristických znaků i dalších recipročních projevů. Zpravidla jej směřuje do více směrů a jedna změna způsobuje řetězec dalších.

---

⁴¹ Model je založen na tom, aby byl předložen v obecné rovině a umožnil obecnou aplikaci.

⁴² I z tohoto důvodu se zde vždy hovoří o subsystému regionálního a lokálního tisku, nikoli pouze o subsystému regionálního tisku, k němuž je lokální tisk teoreticky přiřčen.

Dále je příznačné, že trendy nejen pozměňují mediální prostředí, ale samy podléhají změnám. Největší vliv přitom na ně má společenský systém. Z důvodu, že jejich podoba není ustálená, tato práce nesměřuje k ukotvení trendů do definičních rámců, nýbrž se předně soustředí na předložení soudobého stavu.

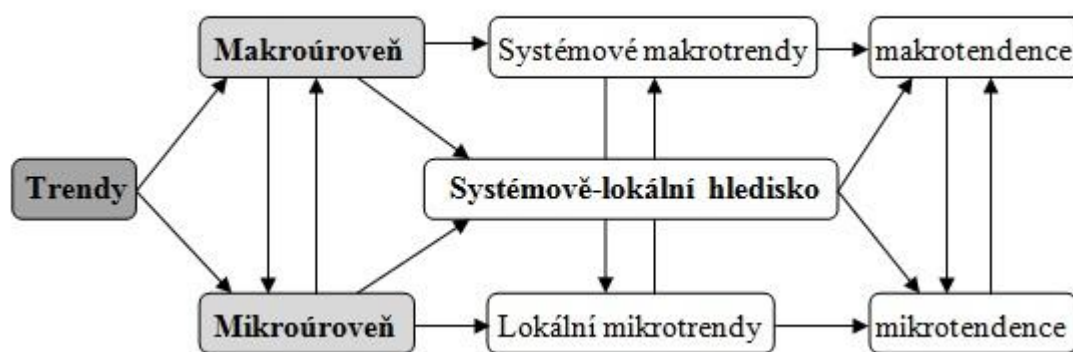
2.3.2 Makroúroveň a mikroúroveň⁴³

Za základní jednotici a diferenciací hledisko bylo zvoleno pojetí Franklina a Murphyho (in Waschková Císařová, 2009, s. 16), které rozeznává, že trendy v českém mediálním systému působí na makroúrovni a mikroúrovni. Makroúroveň přitom náleží k úrovni systémové, zatímco mikroúroveň k rovině lokální.

Avšak autoři se odvolávají také na skutečnost, že lokální tisk není možné vymezovat pouze v lokální rovině, jelikož se opírá o soubor rozličných fenoménů. Trendy, které jej směřují, přitom musí být chápány jako součást globálního mediálního systému. Tím vzniká i systémově-lokální pohled, v němž je možné trendy blíže explarovat (tamtéž).

Přesné dělení mezi makroúrovni a mikroúrovni se v teoretické rovině obtížně ustanovuje. Avšak na základě výrazných profilací lze postulovat, že trendy, které působí na makroúrovni, se stávají makrotrendy. Naproti tomu trendy, jež prvotně vycházejí z mikroúrovně, lze sukcesivně interpretovat jako mikrotrendy.

Model 9: Struktura vývojového trendu⁴⁴

⁴³ Na jednoznačném diferenciací hledisku se mediální teoretici dodnes neshodují a stále je ve světovém i českém mediálním diskurzu přítomna rozmanitá základna přístupů, která ovšem poněkud perfidně posunuje jejich podstatu, jež je předmětem předkládaného soudobého výkladu. Proto je tato skutečnost v prezentaci zohledněna.

⁴⁴ Zdroj: Vlastní model (2015).

2.3.2.1 Systémové makrotrendy

Z makroúrovně vyplývají dva určující makrotrendy, tj. technologický rozvoj a vývoj vlastnictví⁴⁵. Oba významným způsobem ovlivňují subsystém lokálního a regionálního tisku, přičemž fungují provázaně (Franklin a Murphy in Waschková Císařová, 2009, s. 17), z čehož vyplývá, že se v makrotrendech objevují nejen externí, ale i interní součinnosti.

Pro makrotrendy je typické, že působí v celém mediálním systému⁴⁶. I z tohoto důvodu se označení etablovalo v mediálním názvosloví, aby byla diferenciací mezi mikrotrendy a makrotrendy příznačně typizována.

Působení makrotrendů přitom vyplývá z aplikovaných makrotendencí, které se potkávají s různě se profilujícími mikrotendencemi za účasti specifických kontextů.

Makrotrendy se váží ke globální úrovni a po strukturální transformaci došlo k tomu, že se intenzivněji přenesly do národních mediálních systémů postkomunistických zemí. Proto se jeví jako vhodný makroskopický úhel pohledu, kdy bude na tyto trendy nahlíženo nejen v národní rovině, ale i s přihlédnutím k nadnárodní úrovni.

U mikrotrendů, kde mikroskopický úhel pohledu směřuje k dané lokalitě, by nemělo být upozaděno ani dění na národní úrovni, jelikož ji direktivně ovlivňuje. Nejde jej tedy vyčlenit bez kontextu těchto souvislostí. Celkově se jedná o jeden provázaný systém.

2.3.2.2 Lokální mikrotrendy

Na mikroúrovni lze sledovat mikrotrendy komercializace a centralizace. Komercializace vznikla jako důsledek makrotrendu vývoje vlastnictví, potažmo z něj vyplývající koncentrace vlastnictví. Centralizace jako mikrotrend vytváří určující profilace související se strukturou lokálního a regionálního tisku (Waschková Císařová, 2009, s. 18).

Makrotrendy jsou spouštěcím mechanismem dalších trendů, ale především ovlivňují mikrotrendy. Díky tomu dochází k vazbě mezi globální a lokální úrovní. Zároveň analýza mikroúrovně umožňuje sledovat makrotrendy i mikrotrendy současně.

Kompletnost mikroúrovně dotváří racionalizace a (de)lokalizace. Změny, kterým subsystémy čelí, mohou být tak výrazné, že vedou až „k rozpuštění specifík lokálního a

---

⁴⁵ Tento makrotrend se stal jedním z prvních, který byl spjatý se strukturální transformací mediálního systému. Změny ve vlastnické struktuře jsou přitom souběžně zařaditelné s příchodem volného trhu.

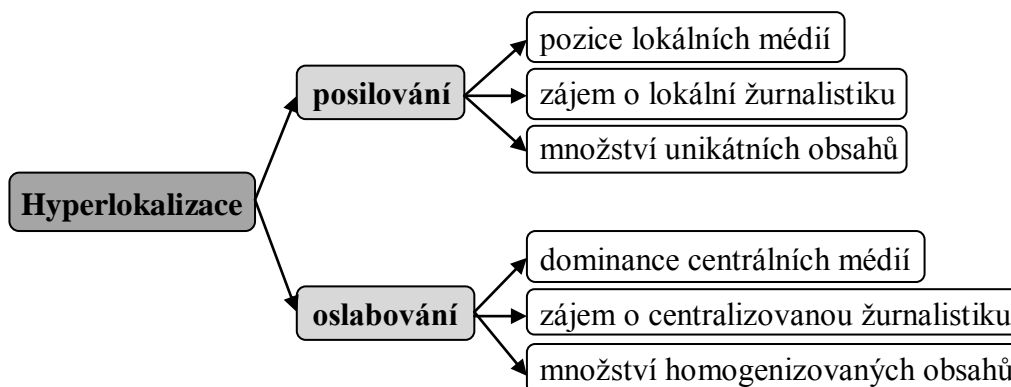
⁴⁶ Přičemž se otevírá i další rovina, kdy mohou působit v kterémkoli mediálním systému. Podobně je to i dobovým určením. Časoprostorové vymezení se v tomto případě obtížně opírá o akurátní data.

regionálního tisku“ a lokální média se mění na pseudo-lokální (Kleinstauber in Waschková Císařová, tamtéž). Dochází k tomu, že lokální rovina ztrácí svá specifika, která jsou nahrazována centrálními úzy. Celý mediální systém tak směřuje ke stále větší homogenizaci.

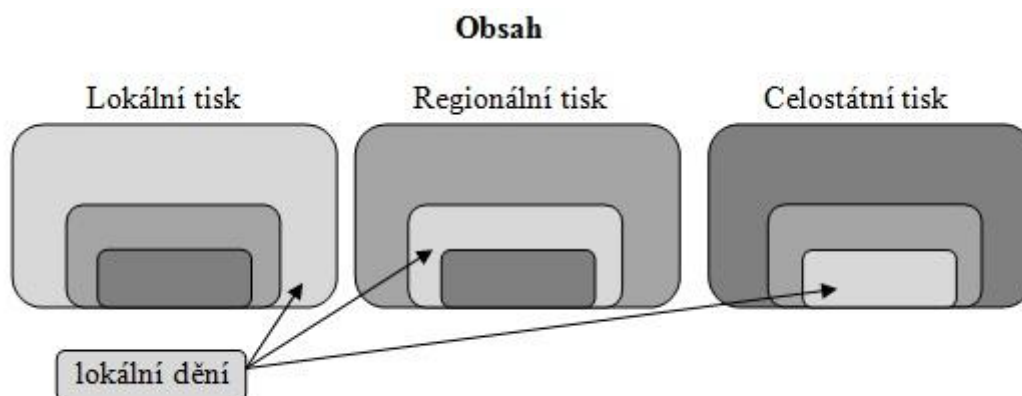
To protičečí novému trendu, kdy subsystém lokálního a regionálního tisku získává silnější pozici v mediálním systému. Do kontrastu se dostává delokalizace a hyperlokalizace.

Model 10: Hyperlokalizace⁴⁷

Uvedený model vychází ze základních tendencí, kterými je hyperlokalizace příznačná v subsystému regionálního a lokálního tisku, a na základě nichž vytváří účinky, jež jej formují. Působí kladně na lokální sféru, omezuje pseudo-lokální status periferních médií a zároveň vytváří prostor pro vlastní mediální produkci, která příznivě podporuje lokální žurnalistiku i vznik místních obsahů. Lokální zpravodajství díky tomu získává kvalitnější a rozsáhlejší pokrytí a lépe publiku zprostředkovává informace o dění v bezprostřední blízkosti.

Model 11: Průnik obsahů v mediálním systému⁴⁸

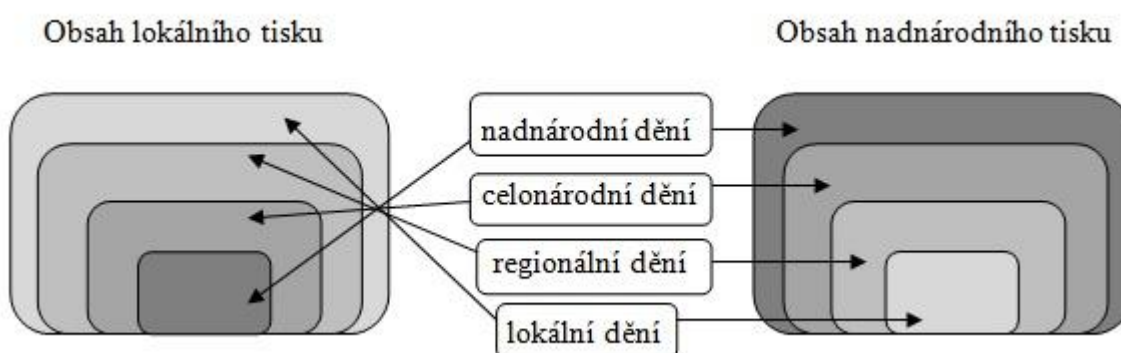

⁴⁷ Zdroj: Vlastní model (2015).

⁴⁸ Zdroj: Vlastní model (2015).

Model sleduje, jak se územní příslušnost odráží ve skutečných vrstvách obsahu, jelikož bylo vyzkoušeno, že se liší jejich struktura v návaznosti na místní pokrytí mediálních událostí. Lokální, regionální a celostátní tisk nelze chápat výhradně odděleně a jejich korelace není založená pouze na vzájemné souvztažnosti, ale tento přesah sahá až do vlastní geneze. Každá z uvedených kategorií v sobě zahrnuje i jiné druhy obsahů, než jsou charakteristické pro rovinu, v níž se profilují. Zároveň platí vztah mezi intenzitou a rozsahem pokrytí, kdy míra zacílení úměrně klesá vůči jejímu rozptýlení⁴⁹.

Model 12: Zrcadlo mediální pozornosti⁵⁰

Koexistence lokálních a centrálních obsahů nastavuje zrcadlo mediální pozornosti, které zjevně určuje strukturu sledovaných událostí podle pozice, odkud je na něj nahlíženo. Nastává situace, že se kontext lokálního a nadnárodního tisku ocitá v opozičním postavení.

Mediální pozornost se překlápí dle sledovaných úrovní za součinnosti mnoha dalších aspektů, jež do procesů výběru a prezentace zpráv vstupují. Z tohoto důvodu má každá úroveň vlastní odraz teritoriálního rozložení událostí, pročež rostoucí vzdálenost od média k události snižuje její důležitost. Význam klesá i vzhledem ke zvyšujícímu se množství sledovaných oblastí. Lokální média nabízejí nejpřímější zacílení, kdy je na nejmenším území pokryto nejvíce mediálních událostí, a přináší i podrobnosti, na něž ostatní média nemají prostor. Výsledný obsah je zároveň ovlivněn rozšiřující se a zužující se news nets.

⁴⁹ Při sledování byl ustanoven základní model, který v lokálním tisku ponechal stejný prostor regionálním událostem jako v regionálním tisku lokálním obsahům. Rovnocenně byl hodnocen i přístup k celostátní rovině, jež média zaujmají, jelikož je primárně chápán vztah subsystémové a systémové roviny, nikoli vzájemné diference, jelikož možná supremacie se objevuje u obou v závislosti na mnoha rozličných faktorech. Ty zároveň způsobují, že je tento výchozí model tvárný. Každé médium má vlastní procentuální obrazec, ale vždy se v něm objevují tři roviny, jelikož i v lokalitách vzniká dění celonárodního významu a lokální dění nemůže nesledovat události na celospolečenské úrovni, pročež obě směřují přes regionální mediální sféru.

⁵⁰ Zdroj: Vlastní model (2015).

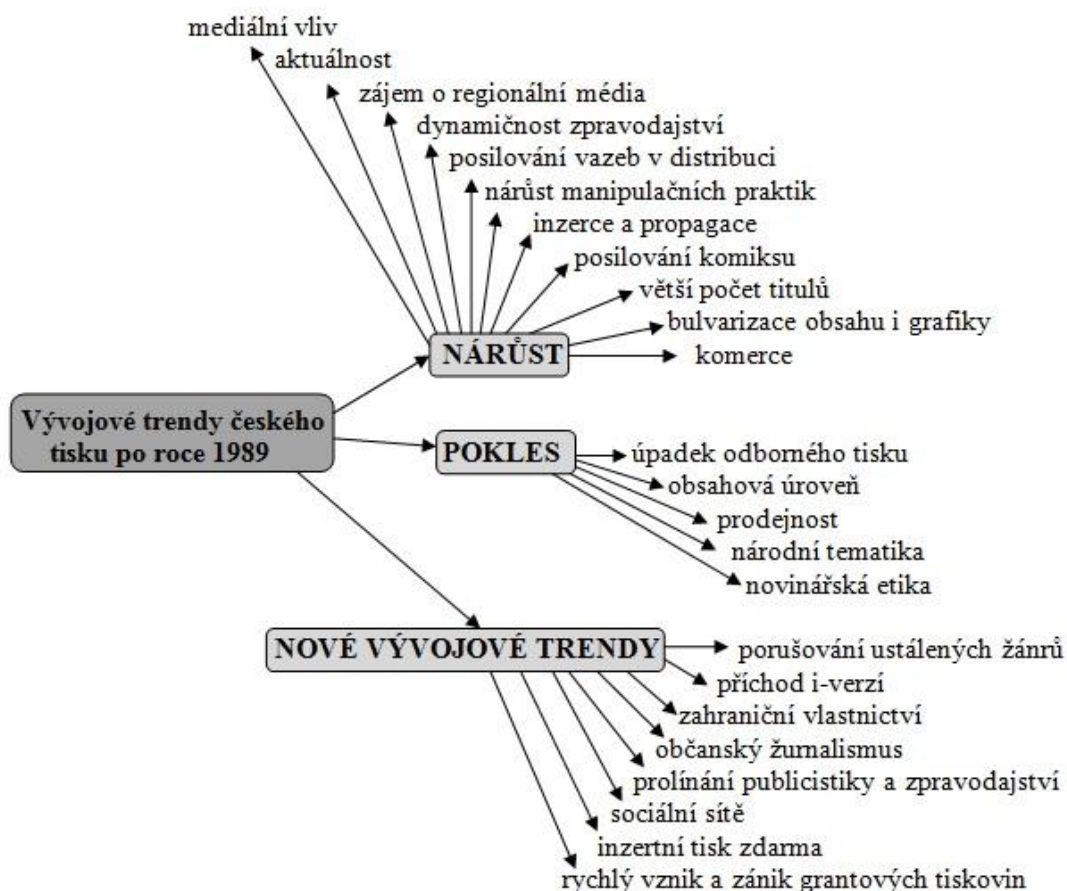
2.3.3 Vybrané trendy v českém tisku po r. 1989

Ve chvíli, kdy dojde k teoretické analýze trendů, jež dlouhodobě působí v českém mediálním systému, a k pochopení, kam jej směřují, je teprve možné důkladně se zaměřovat na specifika, která se následně vyskytují v různých subsystémech, a na vzájemné diferenciaci, jež se odehrávají na úrovni již analyzovaných činitelů.

Vývojové trendy projevující se v centrálních médiích působí také na lokální úrovni, z čehož vyplývá, že jeden trend lze pozorovat v systémové i subsystémové rovině. Ovšem dochází k tomu, že se rozdílně uplatňuje, jelikož čelí specifickým podmínkám, jež byly určujícím pilířem pro dichotomii tohoto pojetí, jež se opět střetává.

Model 13 předkládá dílčí stav vývojových trendů v posttransformační fázi. Grafické znázornění umožňuje rozlišit, jak vývojové trendy v restrukturalizovaném mediálním prostředí začaly měnit své vývojové tendence.

Model 13: Vybrané vývojové trendy v českém tisku po r. 1989⁵¹

⁵¹ Zdroj: Vlastní model (2015) podle Vernerova, 2010, s. 7–163.

Cílem modelu bylo nejen ukázat, kudy se začal mediální systém ubírat po r. 1989, ale také znázornit a diferencovat příchod nově se ustanovujících trendů, a pro komplexnost sledované oblasti zařadit i ty, jejichž síla a vliv různou měrou klesají.

Model předkládá pouze vybrané trendy, které se lze pozorovat v českém tisku, byť Verner jich prezentoval mnohem více⁵² v rozsáhlé teoretické stati. Složitost zachycení vzhledem k charakteristické nestálosti sledované oblasti připouští i sám autor: „*Všechna masmédiá sjednocuje jedno úsilí: nastavovat světu zrcadlo, které se skládá ze statisíců střípků – samostatných novinářských celků. Společně novináři celého světa vytvářejí průběžný odraz měnícího se světa*“ (2010, s. 5).

Znázorněné faktory byly posuzovány podle dobové souvislosti⁵³ a zároveň redukovány z vývojových trendů v českých médiích pouze na vývojové trendy v českém tisku. Jak je názorně vidět, změn, které se objevily v českém tisku po r. 1989, je dlouhý výčet, který směřuje napříč různými subjekty, jež se rozličně participují na interpretaci, produkci i distribuci mediálních sdělení⁵⁴.

Právě toto hledisko způsobuje velké rozdíly ve vlivu tendencí a účinků trendu na vývoj tisku, který je směřován z různých stran, jež působí na jeden a týž fungující model, který se s tím musí vyrovnávat tak, aby byl vyhovující pro vnitřní i vnější činitele. Vývojové trendy se dotýkají různých oblastí⁵⁵ – obsahu, publika, organizační struktury, ekonomiky média, distribučních sítí aj.

---

⁵² Zahrnut nebyl kupř. úpadek literární kritiky, jelikož k němu došlo již před r. 1989. Naopak rozvojové tendence komiksu jsou zcela zřetelné. Publicista Tomáš Prokůpek se k tomu vyjádřil následovně: „*Komiks v Česku právě zažívá své vůbec nejlepší období*“. Zdroj: Generace Nula in Portál české literatury [online, 2014].

⁵³ Z tohoto důvodu nebyl začleněn např. pokles úrovně výuky mediální výchovy, jelikož před r. 1989 nebyla zařazena v RVP (Rámcovém vzdělávacím programu). Do modelu nebyl zaznamenán ani její příchod, protože se v českém prostředí nenachází žádný výzkum, který by prokazoval, že mediální výchova přímo ovlivňuje podobu tisku. Její vliv se soustředí především na publikum a na zásady, jak je možné média percipovat a dosáhnout mediální gramotnosti. Uplatnění hlediska dobové souvislosti je dále vidět na příkladu bulvarizace, která se sice stala jedním z hlavních vývojových trendů po r. 1989, avšak nejedná se o nový trend, jelikož v českých médiích existovala již v meziválečném období, a tak je poukázáno na její expanzi, která po sledovaném přelomu nastala. Zohledněna je samozřejmě i logická chyba argumentace *post hoc ergo propter hoc*, která poukazuje na příčinnou souvislost, která obligatorně nemusí vyplývat z časové následnosti.

⁵⁴ V rámci této tematiky by byl zapotřebí samostatný výzkum, který by se zabýval konkrétními dopady na specifické segmenty, jelikož jiným způsobem vývojový trend působí na toho, kdo se podílí na tvorbě tisku, a jinak na toho, kdo výsledný mediální produkt přijímá.

⁵⁵ Změny i v okrajovém článku tohoto procesu mohou mít zásadní dopad okolní, se kterými je provázaný. I proto je obtížné vývojovým trendům jasně přiřadit oblast působnosti, jelikož v reálném prostředí se zde objevují přesahy různé intenzity. Proto nebyla zvolena stratifikace podle toho, k čemu se vývojové trendy váží, což přispívá k porozumění Modelu 7, proč je vhodné chápat pojmy vývojové trendy a vývojové tendence odděleně.

2.3.3.1 Soudobé trendy v politickém kontextu

Verner (2010, s. 6) přibližuje, co je pro soudobé trendy charakteristické: „*Trendy vývoje žurnalistiky je třeba chápat jako jevy a společenské události, seznamovat se s nimi aktuálně, v souvislostech, kompletně, jako vzdělaný člověk, který čte plynule, již dávno neslabikuje, pojímá slova v kompletním tvaru, někdy dokonce chápe uceleně obsah celých odstavců. Dokáže si „domyslet“ budoucí korektury pravděpodobného vývoje společnosti.*“

Následně dochází k tomu, že konkrétní systémové trendy pronikají do submediální roviny a získávají regionální a lokální kontext. Rozdíly mezi mediálními subjekty, které se nacházejí na národní úrovni v celém mediálním systému, a mezi médii, jež vyvíjejí působnost na periferii v rámci subsystému, jsou značné, a proto i vývojový trend působí specificky.

Každý faktor je samozřejmě unikátní a je počítáno s tím, že konkrétní trend nemusí mít 100% platnost ve všech subsystémech⁵⁶. Značné odlišnosti mezi subsystémy mohou různá tvrzení vyvracet v dílčí procentuální části a trend bude možné pozorovat v ostatních celcích.

Soudobý kontext mediálních trendů nelze chápat pouze soudobě, ale je potřeba brát na vědomí, že vycházely z předcházejícího systému, a proto je nezbytné pro jejich současné pochopení brát na zřetel, co se dělo v minulosti, a to prostřednictvím jak široce teoretizovaných dopadů, tak konkrétně zaměřených jevů. Seán Hanley dal Evropě v souvislosti s rozsáhlou vlnou společenských změn přízvisko „nová“ a dokládá, že již před r. 1989 se objevovaly tendence⁵⁷, které směřovaly mimo tuto ideologii. I když ji pod kontrolou státního aparátu překračovaly jen zřídka, jak interpretuje Hanley (2008, s. 61).

McNair k souvislosti médií a politického dění dodává: „*Média slouží také jako komunikační kanál hlásající již existující ideologický a hodnotový systém, tedy kulturní konsenzus převažující v daném čase v dané společnosti (...)*“ (2004, s. 29).

Jaká by měla být úloha médií v politickém systému? Růžička odpovídá: „*Jednoduše etická, individualisticky konzistentní a odpovědná, s ontologickým rozměrem (...)*“ (2011, s. 99). Přitom je podle CESES nezbytné, aby byla ustanovena „*nová mediální politika, která by plně respektovala standardy vyspělé demokracie, rozvíjela také možnosti nových médií a digitální komunikace a v základech korespondovala s právem Evropské unie*“ (tamtéž, s. 113).

---

⁵⁶ Názorným příkladem může být např. nárůst grantových tiskovin, kdy se může objevit region, kde není vydávána žádná tiskovina podpořená z jednorázového daru, ale opačná situace může nastat v jiném subsystému, kde jich může být několik.

⁵⁷ Ve smyslu procesů politické tranzitologie, které směřovaly k nastolení demokracie. Zdroj: CEP – sborník č. 38, Balík, s. 49 [online, 2015]. S přihlédnutím k dobové souvislosti lze doplnit, že tranzitologie neboli teorie přechodů je přítomna od sedmdesátých let dvacátého století (Dočekalová, Švec a Daneš, 2010, s. 155), přičemž po r. 1989 nabývá na důležitosti.

2.3.3.2 Rozvoj regionálního a lokálního tisku

Regionální dimenzi médií posílilo sjednocení a založení celostátní značky Deník v r. 2006. Noviny avšak neztratily na regionalitě, naopak se podpořil i vznik nových stran, seriálů, rubrik a informování na webových stránkách.

Pakosta podává detailnější informace, na základě jakých dohod k založení Deníku došlo: „*V prosinci roku 1991 navštívila šéfredaktory okresních týdeníků zástupkyně společnosti Vltava Janíková, která šéfredaktorům poprvé tlumočila nabídku vstupu titulů do Vltavy a přechod na deníky. V lednu až dubnu roku 1992 pak ředitel společnosti Vltava uzavřel s redakcemi předběžné dohody a do konce roku 1992 realizoval nákup okresních týdeníků od městských a okresních úřadů, ojedinele od nových majitelů*“ (1995, s. 15).

Ovšem bezprostřední vliv strukturální transformace znamenal, že k 1. 1. 1993 zaniklo celkem 45 deníků, tzn. pokles o 59%. Periodika, která transformaci překlenula, se potýkala s výrazným snížením nákladu (Končelík, Večeřa a Orság, 2010, s. 266).

Později si však lokální žurnalistika získala stabilní místo v celorepublikovém vydání: „*Deníky mají obvykle pět „klasických“ tematických oblastí (rubrik, resortů): zprávy a politiku, ekonomiku, feuilleton (resp. kulturu), sport a lokální (regionální stránky)*“ (Russ-Mohl, 2005, s. 157). Proto, aby se regionální média udržela v konkurenci celostátních periodik, je důležité sledovat čtenářskou obec. Gosselin in Jusić [online, 2015] k postavení Deníku na mediálním trhu dodává: „*73 edicí Deníku v České republice překročilo v roce 2008 jeden milion čtenářů*“ (2010, s. 25). Komparace dat vypovídá o skutečnosti, že lokální žurnalistika v posttransformační fázi zaznamenala vývoj dopředu, jak je zároveň doloženo v Modelu 13.

2.3.3.3 Publikum jako příjemce i původce mediálních změn

Soudobé trendy byly vyloženy z hlediska přístupu k tisku. Dále bylo interpretováno, jakými proměnami prochází tisk. Avšak aby mohlo být pojetí kompletní, je potřeba zaměřit se i na závěrečnou fázi, tedy na konečnou percepci mediálních obsahů příjemci. Předně je důležité si uvědomit, že „*uživatelé médií, tedy mediální publikum*⁵⁸, *jsou i významným historickým jevem s vlastní vývojovou dynamikou, který těsně souvisí s dalšími jevy, především se vznikem a proměnami veřejnosti*“ (Jiráková a Köpplová, 2009, s. 185).

Publikum přitom v posttransformační fázi podléhá vlastním proměnám, které je potřeba vzít v potaz z důvodu, že „*analýza publika je důležitá pro docenění a pochopení*

---

⁵⁸ Publikum zároveň patří do kritérií interních charakteristik, viz Model 2.

přesného významu masové komunikace pro společnost“ (Urban, Dubský a Murdza, 2011, s. 85). Zároveň je podstatné mít v patrnosti skutečnost, že „vznik publika, respektive mediálního publika, je tedy ovlivněn řadou ekonomických, sociálních a technologických faktorů, které se navzájem ovlivňovaly a ovlivňují“ Soldátová in Revue pro média [online, 2014].

Jak se mění jednotlivé složky, které jej utváří, tak se mění i publikum. Feedback čtenářské obce vypovídající o zvýšené či snížené poptávce pružně modifikuje podobu periodika, která je umístěná na trhu včetně dalších souvisejících aspektů.

Dnes si lze povšimnout klesající poptávky po centralizovaných obsazích, což posiluje mediální subsystém. Podle Juzy (1998, s. 321) *„od roku 1989 bylo vykonáno mnoho práce a i tato oblast dnes sleduje trendy, které jsou ve světě běžné, co se týče posunu od masového publika k individuálnímu či specializovanému publiku“* [online, 2015]. Nároky specializovaného publika je potřeba zkoumat s přihlédnutím k vlastní diverzitě, kterou v mediálním systému prokazuje.

Osvaldová, Halada a kolektiv k percepci lokálních a regionálních periodik dodávají, že publikum je dnes chápáno primárně ve dvojitěm kontextu. Zaprvé se jedná o deníky, které prošly transformací a které vydává VLP, a. s. V druhé řadě jsou pro něj významná i další místní periodika, a to zejména obecní noviny, radniční noviny, zpravodaje, kurýry aj. (2007, s. 51). Z hlediska komplexnosti preferují první skupinu lokálních periodik, které doplňují druhou.

2.3.3.4 Svoboda projevu a nová poslání médií

Jirák (2005, s. 12) chápe za základní rys⁵⁹ demokratických pospolitostí hlavně svobodu projevu, která zahrnuje právo na svobodu vyjádření i na přijímání vybraných informací. V tomto procesu hrají nezastupitelnou roli média, jelikož svobodný projev nejen zajišťují, ale i zprostředkovávají. Proto je možné média chápat jako symbol přechodu k demokratickým poměrům. *„Budeme-li se snažit pochopit jednotlivé aspekty proměny, kterou prodělala česká (masová) média po roce 1989, musíme mít tuto vstupní skutečnost na paměti, neboť v rovině společenské a politické se jednalo o transformaci společnosti popírající principy liberální demokracie ve společnost, jež se k těmto principům hlásí jako ke svému nezpochybnovanému fundamentu“* Jirák et al. [online, 2015].

Důležitá je především vlastní implementace, kterou vysvětluje Benda: *„Realizace svobody projevu zahrnuje povinnosti i odpovědnost (srov. čl. 10 odst. 2 mezinárodní smlouvy*

---

⁵⁹ Svoboda tisku vzniká až v r. 1415, kdy byl vynalezen knihtisk, zatímco svoboda projevu se objevuje již v době antiky ve starověkém Řecku a Římě (Jirák a Köpplová, 2007, s. 63).

č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů), proto může podléhat a často také podléhá různým omezením. Každé omezení svobody projevu však musí být stanoveno zákonem, musí být stanoveno za účelem některého z cílů kogentně stanovených Evropskou úmluvou“⁶⁰ (2007, s. 47–48).

Crowdsourcingová online platforma „Ushahidi Media Freedom“, kterou zřídila mediální společnost Osservatorio Balcani Caucaso ve spolupráci s Index on Censorship detailně sleduje porušování svobody médií na vybraných místech Evropy a světa, a to jak na institucionální, tak na individuální úrovni. Celkem 2 939 map sestavených na základě 127 591 reportů umožňuje globálně sledovat území, kde k omezení došlo. Začleněny jsou i další etické problémy žurnalistiky. Název Ushahidi pochází ze svahilštiny a znamená „svědek“. Vignola in EJO [online, 2014]. V současnosti je do projektu zapojeno celkem 32 zemí včetně České republiky a platforma funguje ve dvaceti jazycích. Monitoring je přitom dostupný všem zdarma a každý se na něm může podílet. Ushahidi.com [online, 2014].

Žantovský klasifikuje činitele, kteří ovlivnili vývoj české žurnalistiky prvních popřevratových let, následovně:

- objektivní faktory,
- subjektivní faktory.

Mezi objektivní faktory řadí zejména proměnu vlastnické struktury médií, legislativní změny, technologický rozvoj, změněný způsob distribuce mediálních sdělení a generační výměnu novinářského stavu.

K subjektivním faktorům přiřazuje změnu pojetí, kterým si prošla česká žurnalistika a nová poslání, kterých se musela zhostit v závislosti na proměně mediálního i společenského prostředí (2013, s. 53).

Mezi nová základní poslání žurnalistiky, nikoli však řečené obecně, nýbrž žurnalistiky v demokratické společnosti, podle Tušera (2010, s. 15) patří hlavně:

- dohled na občanskou svobodu a lidská práva, tj. public watch-dog,
- poskytování informací a pomoc společnosti, tj. public service,
- interpretace veřejného mínění, tj. public opinion.

---

⁶⁰ Autor zároveň upozorňuje, že se v českém mediálně-právním prostředí vyskytují další související práva. Častokrát však vzájemně kolidují, kdy jedno právo zasahuje do druhého: „Vzhledem k tomu, že mimo svobody tisku existují další základní práva a svobody (právo na ochranu osobnosti fyzických osob, právo na ochranu jména a dobré pověsti právnických osob a další), dochází mezi nimi relativně často ke kolizím.“ Tato situace se řeší následujícím způsobem: „Při jejich střetu musí být zváženy hodnoty těchto práv a rozhodnuto, kterému bude v konkrétním případě dána přednost“ (Benda, 2007, s. 48).

2.4 Mediální součinnost regionální a globální sféry

Z předcházející kapitoly vyplynulo zásadní východisko, které by si zasloužilo hlubší teoretickou introspekci. Dochází k situaci, že na sebe v soudobém mediálním diskurzu narážejí dvě neslučitelné a vzdálené roviny. Tento střet přitom způsobuje unikátní propojení, které se přeneslo z temporálního hlediska do dlouhotrvající součinnosti a z teritoriální expanze do celosvětového kontextu.

„Za důležitý krok vedoucí k současné globalizaci zpravodajských toků bývá považován vznik mezinárodních zpravodajských agentur, zejména takzvané velké trojky Havas, Reuters a Wolff, v polovině 19. století. (...) Globální a lokální dění se díky agenturám začalo intenzivněji propojovat (...)“ (Trampota, 2006, s. 174).

Vývoj českých médií směřuje předně k regionalizaci⁶¹, která má kladný dopad na posílení místního zpravodajství. Autoři Halada, Osvaldová a kolektiv (2007, s. 217) pojímají regionalizaci právě ve třetím možném výkladu⁶².

Tento trend má mezinárodní rozměr, a proto je nutné chápat jej v evropském kontextu. Švýcarský teoretik Stephan Russ-Mohl uvádí, že *„navzdory postupující globalizaci a*

---

⁶¹ Se zřetelem k úplnosti pojmu je vhodné uvědomit si typologii, ve které je regionalizace teoreticky vymezená. V primárním smyslu existuje regionalizace bez vytvoření regionálních stupňů. V sekundárním pojetí se může jednat o regionální decentralizaci. V terciální rovině dochází k tzv. regionalizaci institucionální, což pro upřesnění znamená přenesení pravomoci z centra do regionu. Pojem instituce je percipován v širokém slova smyslu a může se jednat i o legislativní kompetence. Do protikladu s tím je stavěn regionalismus, jehož definice je založena kultuře, jazyku a náboženství určitého etnika (Dočekalová, Švec a Daneš, 2010, s. 88). Toto vymezení je pojímáno jako významné z důvodu, že zde dochází k odklonu chápání regionalizace výhradně ve významu územně-administrativního členění. Jedná se o úzce související pojmy a mediální teorie vychází z ustanoveného územního dělení, avšak pojímá jej v rámci mediální působnosti. Z tohoto důvodu nelze geografický přístup vnímat jednoznačně, přesto se jedná o jednu ze stěžejních charakteristik, které formují tento mediální subsystém.

⁶² Vzhledem k souvislostem výkladu je žádoucí podotknout rozdíl mezi regionalizací a regionalismem, aby nedošlo ke slučování těchto pojmů. Pojetí jsou však napříč vědními obory nejednotná. Pokud na mediální systém není nahlíženo izolovaně, ale je chápán interdisciplinárně, což je potažmo příznačné pro mediální studia, jako vhodné se jeví hledisko ekonomické, které přímo souvisí se strukturální transformací společnosti. Obě tendence jsou součástí oficiální struktury a je možné percipovat je jako druhy regionální integrace. Regionalizaci lze v tomto výkladu vymezit jako proces vznikající bottom-up neboli odspoda. Naopak regionalismus má směr top-down, tj. odshora, což znamená, že je reprezentován státní mocí. *„V současné době hovoříme o takzvaném starém (old) a novém (new) regionalismu. Starý regionalismus představuje období od konce druhé světové války do rozpadu východního bloku, tedy do počátku devadesátých let minulého století, kdy se oslabil vliv SSSR na světové politické scéně. Původní regionalismus souvisel s budováním satelitních států mocenských bloků a získáváním vlivu na těchto územích. V porovnání se starým regionalismem je regionalismus nový více autonomním procesem, který hraje důležitou roli ve vytváření mnoho-pólového světového pořádku“* (Svatoš a kol., 2009, s. 79–80).

presouvání části moci z národních vlád směrem k Evropské komisi v Bruselu se jednotlivé redakce sdělovacích prostředků čím dál více věnují regionálním a místním tématům“ (2007, s. 3). Nejde však jen o rozměr územní, ale zároveň o přístup, jaký k těmto tendencím zaujímá pospolitost, které se týká. Bauman zavádí pojem renesance lokality. Vzhledem ke kontextu je vhodné doplnit, že ji autor chápe v celém společenském systému, přičemž se zamýšlí nad funkčním ustanovením hranic⁶³, které nenaruší vzájemnou uniformitu a z ní vyplývající konformitu (1999, s. 58–60).

Bauman se vyjadřuje ke kritickým důsledkům, avšak základní uniformitu je možné shledávat jako meritorní pro fungování ustanoveného společenského řádu a u konformity připouštět možnou diverzitu.

2.4.1 Vliv globalizace na regionální média

Protichůdné tendence globalizace⁶⁴ a regionalizace se přitom mohou podporovat navzájem. Obě jsou charakteristické pro poválečný společenský a ekonomický vývoj, přičemž větší hodnota i potřeba regionálně zaměřených segmentů v různých odvětvích lidské společnosti může vyplývat ze stále častějších tendencí mediálně prezentovat vzdálená témata. Čím jsou zprávy plnější zahraničních událostí, tím více mohou příslušníci society pociťovat nedostatek informací z místa bydliště, které se jich bezprostředně týkají⁶⁵, a z tohoto důvodu se obracejí k lokálním a regionálním médiím.

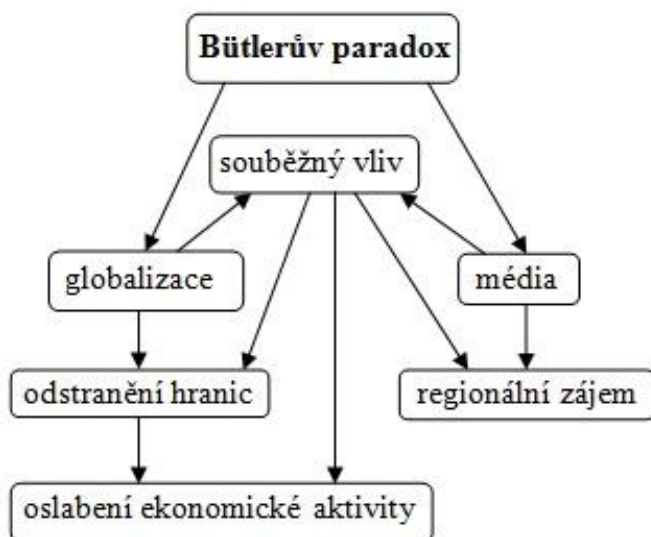
⁶³ Přechod ke geografické fragmentizaci probíhá buď přirozeně, pokud se formuje v předem vytvořených hranicích společensko-kulturní komunity, nebo uměle v případě, že je určován jinými kritérii, tj. administrativními, technickými nebo komerčními. Autor také upozorňuje na možné pojetí lokality v mediálním diskurzu nikoli ve smyslu územím, nýbrž typu komunikace, který se vztahuje k různě specifickým menšinám (Brečka in Waschková Císařová, 2009, s. 6).

⁶⁴ Stanovit přesnou definici globalizace je podle mediálních teoretiků obtížné, jelikož se zde střetávají nejen různé pohledy, ale také chápání globalizace v rozdílných měřítcích. Ve vztahu k lokalitě lze postulovat pojetí, které je založeno na vzdálenosti sociálních událostí, v jehož smyslu dochází v přítomnosti k proplétání vzdálených jevů s lokálními ději (Giddens, 1991, s. 21). Výsledkem je, že se tyto vazby nacházejí vedle sebe přes nejednotu času a prostoru. Tím se spouštějí další procesy vyplývající z jejich vzájemného ovlivňování. Lokální jevy se tak stávají formujícími činiteli pro globální úroveň, avšak více je tento směr patrný shora dolů, kdy se globálně diskutovaná témata v různé míře odrážejí taktéž v obsahu lokálního média. Souběžná existence těchto rovin nebyla v českém prostředí dosud předmětem žádného výzkumu, a tak neexistují podrobnější data, která by tuto nově se formující a stále více se projevující oblast mediálního diskurzu podrobněji specifikovala v souvztáznosti k podmínkám českého mediálního systému a jeho subsystémů.

⁶⁵ Blízkost události významně ovlivňuje důležitost sdělení pro příjemce. Ve zpravodajství existuje koncept tzv. *Five W's*, který odpovídá na následující otázky: *Kde? Kdo? Kdy? Jak? Proč?* (Přednáška Will Tizard, 2011). Z tohoto důvodu je vhodné brát v potaz již samotný vznik zpravodajství. Huk dodává, že se vždy nemusí jednat

Vzhledem k reálnému obrazu je však vhodné pozastavit se nad skutečným obsahem, do jaké míry lokální periodika prezentují pouze místní zprávy a jak veliký prostor věnují významným událostem národní či nadnárodní úrovně. Vzhledem ke zjevné souvislosti globalizace a regionalizace byl tento jev dále teoreticky ověřován. Výkladem významu této interakce se zabýval například švýcarský mediolog Hugo Bütler.

Model 14: Bütlerův paradox⁶⁶

Bütlerův paradox, který byl z důvodu lepší percepce graficky znázorněn výše, se soustředí na globalizaci⁶⁷ a média, k nimž byly definovány základní tendence. Jelikož jsou v souběžném vlivu, což určuje sledovaný paradox, model toto paralelního působení zpřesňuje a znázorňuje skutečnost, že jsou do něj zároveň vtaženy i jejich konsekvence. To překládá šíři pozornosti, která se může orientovat na souběh dějů na různých úrovních, jež se odehrávají v rámci tohoto souvisejícího i rozdílného celku.

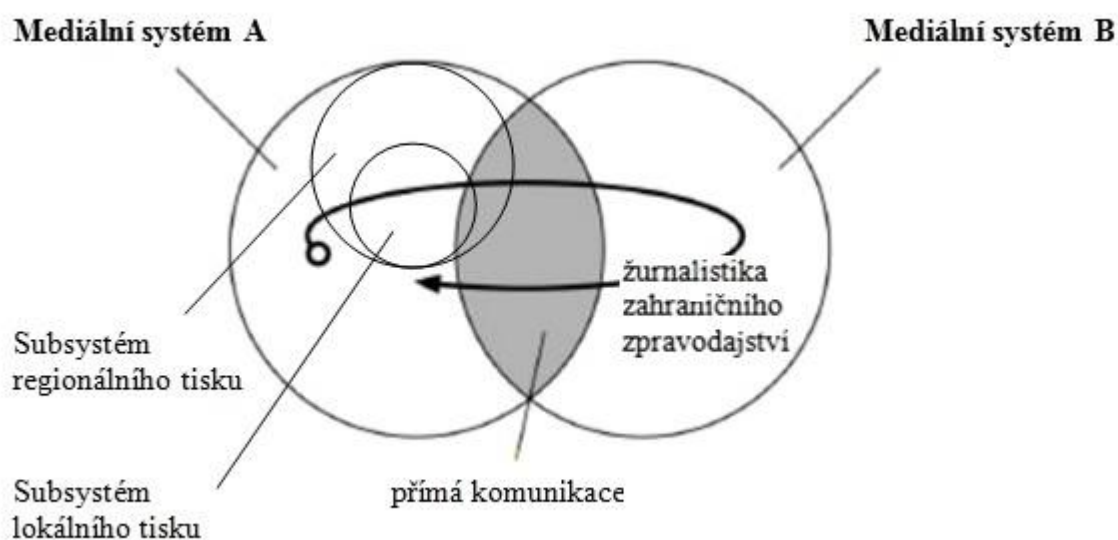
jen o blízkost místa děje, jež se dá exaktně vyjádřit kilometry, ale je potřeba brát ohled i blízkost kulturní či danou v jakémkoli směru tím, že příjemce má s událostí cokoli společného, jež zapříčiní jeho zainteresovanost (2008, s. 45). V percepčním procesu se také uplatňuje syntax mediality, který „kopíruje skryté hierarchie mezi homogenním a heterogenním prostředím, v němž se člověk pohybuje“ (Bystřický a kol., 2008, s. 21).

⁶⁶ Zdroj: Vlastní model (2015) podle Bütlera in Stephan Russ-Mohl (ed. Waschková Císařová), 2007, s. 5.

⁶⁷ Při pohledu na globalizaci přes hyperglobalistický diskurz je možné dojít k závěru, že působení globálních médií přináší progresivní a emancipační potenciál, který může usnadnit svobodný tok informací (*free-flow of information*), vývoj demokratičtějších společností či transformaci těch, kde převládají autoritářské režimy (Štětka, 2007, s. 130). Přitom poukázaná souvislost s regionalizací nabývá větší rozměr, jelikož „podněty pro reformu demokratických institucí na lokální úrovni v současné době pramení z jejich konfrontace s celosvětovými globalizačními procesy“ (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010, s. 11).

Lze pozorovat nejen orientaci médií k regionální tematice, ale zároveň růst tohoto zájmu. To vede k posilování subsystému lokálního a regionálního tisku v rámci mediálního systému. Díky tomu se formuje mnoho nových otázek v teoretické i praktické rovině, což podporuje další hlubší zkoumání této oblasti, které přispívá k jejímu poznávání, z něhož vyplývají různá teoretická východiska, závěry i předpoklady.

Model 15: Regionální média v globalizovaném mediálním kontextu⁶⁸

Tento model, jehož základy ustanovuje Hafez v kapitole *Teorie strukturální transformace*, zachycuje postavení mediálních systémů v globalizovaném měřítku a současně cirkulaci dat, která v nich probíhá. Do tohoto procesu bylo přiřazeno postavení subsystémů lokálního a regionálního tisku, které fungují v rámci mediálního systému⁶⁹. Nedílně využívají přímou komunikaci a přes silné indikátory vlastních specifik do nich zasahují nejen celostátní události, ale i informace globálního charakteru. V modelu je znázorněn způsob, jak k tomu dochází.

Nyní je možné přejít k dějům, které se odehrávají přímo v mediálním systému a ovlivňují média na lokální a regionální úrovni. Největší pozornost je přitom věnována nejvýraznějším tendencím.

⁶⁸ Zdroj: Vlastní model (2015) podle Hafez, 2007, s. 10.

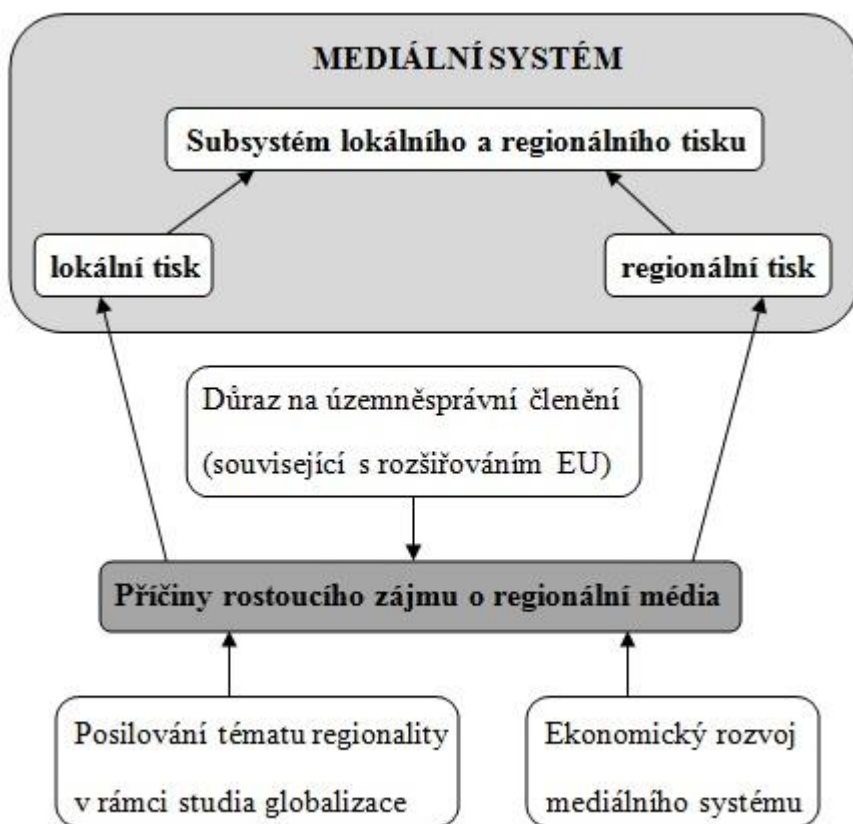
⁶⁹ Součinnost regionálního a lokálního tisku přitom byla pojata stejně jako v Modelu 6, kde byl kontext tohoto užití blíže vysvětlen.

2.4.2 Globalizace jako příčina rostoucího zájmu o regionální média

Odpověď na otázku, proč se z globální sféry přesouváme k lokální úrovni, blíže vysvětluje Thompson, zatímco se zamýšlí nad významem: „vztahu mezi rozrůzněnými (strukturovanými) modely globální komunikace na jedné straně a místními (lokálními) podmínkami na straně druhé. Zatímco sdělení a informace jsou stále častěji šířeny na globální úrovni, tyto symbolické materiály vždy přijímají jedinci umístění ve zcela konkrétních časoprostorových souřadnicích. Proces přisvojení mediálního produktu je pokaždé nevyhnutelně lokalizovaný jev“ (2004, s. 142).

V sousledu s regionalitou lze sledovat nejen výrazný rozmach pozornosti, která se uplatňuje v globálním měřítku, ale zároveň teoretickou i praktickou neodlučitelnost globální a regionální mediální sféry. Uplatňuje se síť různě specifických interních i externích součinností. Současně s tím je globalizace považována za jednu ze tří hlavních příčin, které mají kladný vliv na posilování zájmu o regionální a lokální tisk.

Model 16: Příčiny rostoucího zájmu o regionální média⁷⁰

⁷⁰ Zdroj: Vlastní model (2015) podle Waschková Císařová, 2007, V.

V Modelu 16 je analyzován hlavní jev, jímž je rostoucí vliv subsystému regionálního a lokálního tisku, a to z hlediska frontálních činitelů, díky kterým k němu dochází. Znázornění překládá nexus, který byl vymezen mediálními teoretiky na základě studií, jež se soustředily na postavení subsystému regionálního a lokálního tisku v rámci mediálního systému⁷¹, a to především na skutečnost, proč se zvětšuje dominance tohoto subsystému, která způsobuje, že klesá pozornost upínaná k centrálním jevům a posiluje pozice periferních médií.

Mimo tento sledovaný vývoj byla také do modelu začleněna odpověď na otázku, co tyto expanzivní tendence způsobuje. Růst podporují jasně vymezené faktory. V modelu došlo nejen k jejich grafickému znázornění, ale zároveň k jejich stratifikaci dle důležitosti a směru působnosti. Do výsadní pozice byl postaven činitel působící na státní a mimostátní úrovni, který shora ovlivňuje geografické členění, v rámci něhož se subsystém regionálního a lokálního tisku diferencuje.

Na posilování tématu regionality působí globalizace⁷², což podporuje nejen přibývající nadnárodní součinnosti, ale přímo ovlivňuje růst zájmu i expanzi celého subsystému. Tento vliv⁷³ byl znázorněn zdola v rovnocenné rovině s ekonomickým rozvojem mediálního systému, jelikož tyto faktory jsou chápány jako podpůrné, a z tohoto důvodu nejsou v modelu dále členěny, přičemž se každý projevuje samostatně a jiným způsobem.

---

⁷¹ Z hlediska normativních systémů se český mediální systém nejvíce blíží demokraticko-korporativistickému modelu. Česká republika sdílí se státy, které se zde profilují, převážnou část historie, ale odlišuje ji politická a mediální tradice. Tento model je charakteristický především státní intervencí a ustanovením veřejného sektoru v mediální sféře (Hallin a Mancini, 2008, s. 172–173). Jelikož v modelu se profiluje více zemí střední a severní Evropy, je potřeba položit si otázku, co skutečně platí pro český mediální systém? Autoři, kteří vycházejí z historického vývoje a současné profilace, postulují skutečnost, že „*studium české mediální krajiny (podobně jako polské, maďarské, slovenské a dalších „východoevropských“ zemí) dosud neshromáždilo dostatečné množství metodologicky ukotvených dat a poznatků k prvkům mediálních systémů (...) a nenabídlo je v dostupném světovém jazyce. Pokoušet se jednoznačně umístit český mediální systém mezi tři modely nabízené Hallinem a Mancinim je tak velmi nesnadné a lze se o něco takového snažit převážně jen na základě útržkových dat a málo podložených dohadů a hypotéz*“ (tamtéž, s. 15).

⁷² Co je možné považovat za účinky globalizace na mediální systém? Bystřický se domnívá, že když média „*přebírají štafetu proměny statického národního státu*“, z tohoto procesu vyplývají dva hlavní důsledky. Ve chvíli, kdy světoobčanství způsobí přesun národního státu do kosmopolitního systému, mediální sektor se v první řadě potýká s odpovědností za kosmopolitiku, která se ocitá na kraji nových voleb. Přičemž „*pro média to znamená změnu samotného statusu informačního prostředí, neboť i média jsou poměřována kosmopolitní suverenitou, tj. schopností vytvářet světoobčanské informační prostředí*“ (Bystřický a kol., 2009, s. 30).

⁷³ „*Vliv globalizace na lokální média v rámci specifických kulturních a národních kontextů může mít hodně tváří. Mnoho vzdělavců analyzovalo dnešní mediální trendy, přičemž si všimli, že globální média, která chtějí dosáhnout na trh, si musí být vědoma místních potřeb a přizpůsobit své programy místnímu kontextu*“ (Biernacka-Ligieza in Jiráček ed., Köpplová ed. a Kasl Kollmannová ed., 2009, s. 193).

Znázorněné příčiny rostoucího zájmu souběžně ovlivňují dvě základní součásti zmiňovaných subsystémů, ve kterých reagují z velké části rovnocenně, přesto zde může docházet k menším odchýlkám vzhledem k mírně rozdílným regionálním a lokálním charakteristikám, kterými jsou určovány. Analyzované příčiny směřují do mediálního systému, ve kterém se skutečně odehrávají, včetně toho, že došlo k záznamu jejich toku předtím i potom, až přímý směr získají. Hlavním důvodem byla skutečnost, že by v tomto pojetí chyběla základní souvislost s analyzovaným prostředím, které je v modelu ilustrováno duálně.

Vzhledem ke skutečnosti, že příčiny vznikají mimo mediální prostředí, došlo ke znázornění jejich vstupu do mediálního systému, aby bylo zcela zřetelné, že sem přicházejí již ustanovené a nejsou v něm stanovovány. Zde dochází k uplatnění jejich vlivu a dalšímu formování, ale stále zůstává v platnosti jejich vazba k původnímu sektoru.

Při bližším pohledu na sledovaný segment je patrné, že mediální systém pokrývá celou oblast mediálního prostředí⁷⁴. Je možné teoreticky vykládat charakteristiku subsystému lokálního a periodického tisku v singulárním pojetí a tuto tendenci lze také v mediálním diskurzu pozorovat, avšak přitom je potřeba si uvědomit, že mediální systém je složen z více subsystémů. Se zřetelem ke geografické charakteristice a z ní vyplývající fragmentizaci⁷⁵ lze říci, že se jedná o subsystémy lokálního a regionálního tisku v případě, že pojmáme každý kraj (či okres) a oblast, kde působí média vydávající tisk, za samostatný subsystém profilující se v rámci vyššího celku. Kvůli mnoha odlišnostem platí, že v každém vzniká unikátní mediální prostředí zahrnující různý počet mediálních subjektů, které se potýkají s rozdílnými specifiky⁷⁶ a potřebami publika. Z důvodu prokázané územní souvislosti mezi krajem a okresem by bylo kontradiktorní chápat je zvlášť, naopak oblast do nich může zasahovat, proto se subsystémy mohou vzájemně překrývat.

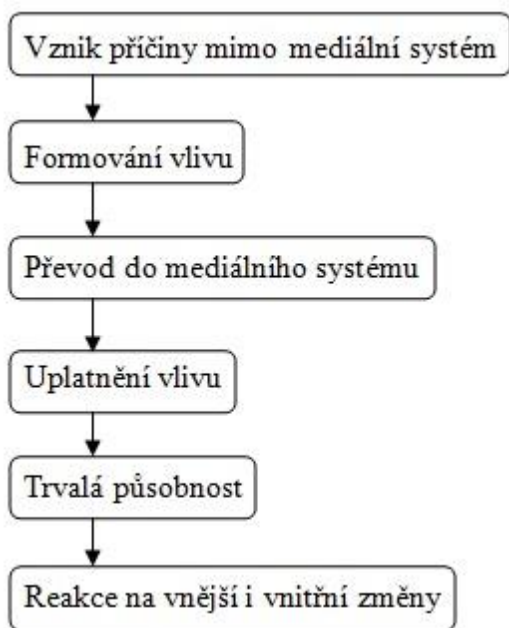
⁷⁴ „Jedná se o teritorium, které neslouží pouze k popisu světa či zprostředkování informací, ale o svébytnou realitu, která funguje podle vlastních pravidel. V tomto smyslu lze mediální prostředí označit jako jeden z autopoietických sociálních systémů“, což v sociologickém kontextu znamená schopnost sebeprodukce sociální reality (Šubrt a kol., 2010, s. 234).

⁷⁵ Periodika v Libereckém kraji jsou ve smyslu koncepce fragmentizace, kterou představil Brečka (2002, s. 115–116) ovlivněna územněsprávním členěním, a z tohoto důvodu se jedná o fragmentizaci umělou.

⁷⁶ „V oblasti regionální žurnalistiky se v poslední době objevuje také nový pojem, kterým jsou hyperlokální média. Místo termínu hyperlokální média je možné použít i pojem ultralokální, mikrolokální nebo place jogging. V zásadě je ale pojem hyperlokální médium nový výraz pro starý princip: jedná se o lokální zpravodajství, které je zaměřeno na velice malý region. Počítá se při jeho tvorbě také s účastí místních občanů“ (Sanalla in Rosůlek a kol., 2009, s. 231).

Při pojetí mediálních subsystémů je vhodné zvážit, zdali budou chápány v širších souvislostech, tj. budou začleněny i okresy, anebo v užším měřítku, kdy je pozornost směřována pouze na úroveň krajů a oblastí. Uvedené příčiny ovlivňují mediální systém a jeho subsystémy, a tak je lze považovat za externí formující činitele. Přitom prodělávají vlastní specifický proces, který v obecné rovině komplementárně dokládá Model 17.

Model 17: Působení externích formujících činitelů mediálního systému⁷⁷

2.4.3 Souběh globalizace a strukturální transformace

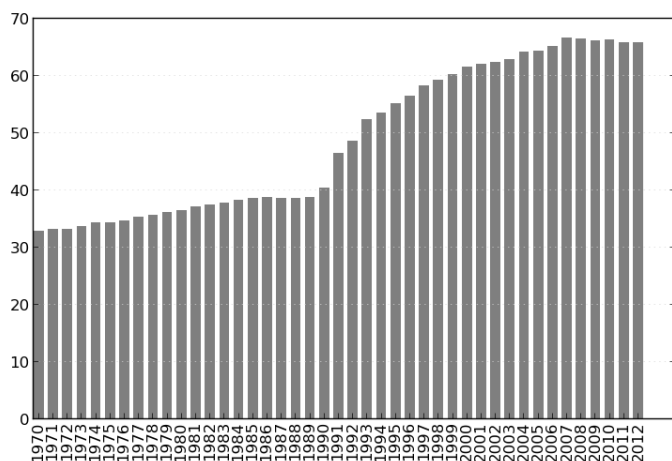
Zároveň byla položena otázka, čím je specifický souběh globalizace a strukturovaného mediálního prostředí. Pro vědecké podložení tvrzení o sílícím vlivu globalizačních procesů je možné podívat se na KOF Index globalizace, který mimo jiné zpracoval také celosvětovou digitalizovanou a animovanou mapu předkládající vývoj a expanzi globalizace per annum od r. 1970 do r. 2011⁷⁸, avšak možná komparace map na této úrovni zprostředkovávající podrobnosti rozvoje protilehlých regionálních tendencí bohužel není v současnosti dostupná⁷⁹.

⁷⁷ Vlastní model (2015).

⁷⁸ KOF Swiss Economic Institute [online, 2015].

⁷⁹ To ukazuje na existenci neobjasněného místa ve vědeckém mediálním diskurzu, které by si jistě zasloužilo větší pozornost, jelikož by mohlo přinést zajímavá vědecká zjištění, která by zase posunula možnosti výkladu prezentovaných pojmů.

Obrázek 1: KOF Index globalizace pro Evropu⁸⁰

KOF Index globalizace zahrnuje celkem 207 zemí⁸¹ a soustředí se na sledování a měření tří základních dimenzí globalizace (tamtéž):

- ekonomickou globalizaci,
- sociální globalizaci,
- politickou globalizaci.

Dále je počítán celkový index globalizace a sub-indexy globalizace, které se týkají následujících sledovaných faktorů:

- skutečné ekonomické toky,
- hospodářská omezení,
- údaje o toku informací,
- údaje o osobním kontaktu,
- údaje o kulturní blízkosti.

Obrázek 1 byl zařazen z důvodu, že dokládá skutečnost, že se globalizace v Evropě po r. 1989 rapidně vyvíjí. Shodou okolností i v tomto období dochází ke strukturální transformaci a nastolování nových společenských poměrů v ČR a následně v ČR, a tak lze říct, že je prudký rozvoj těchto procesů temporálně shodně zařaditelný⁸².

⁸⁰ Zdroj: KOF Swiss Economic Institute [online, 2015].

⁸¹ Toto měřítko dokonce přesahuje tzv. nezávislé, široce uznávané státy, kterých je dnes 197, a tudíž jsou zařazeny i některé z nezávislých států s omezeným uznáváním či závislých území s vysokým stupněm autonomie.

⁸² Avšak z hlediska sledování stejnosti a odlišnosti průběhu je to již složitější, jelikož pětadvacetileté období nenabízí dostatek relevantních materiálů, které by se podrobně zabývaly provázaností regionální a globální působnosti, což zcela jistě souvisí se skutečností, že obojí představuje v českém vědeckém diskurzu ustanovující se fenomén hledající vlastní teoretické zakotvení, a lze očekávat, že další vyplývající souvislosti budou předmětem výzkumné činnosti v budoucnosti.

KOF index globalizace je zpracovaný pro Evropu, Asii, Severní Ameriku, Jižní Ameriku, Afriku a Oceánii. Přitom si lze povšimnout, že vývoj globalizace je celosvětově neshodný, expanduje v různých letech a rozdílnou rychlostí.

Jako nejvíce odlišná od středoevropských poměrů se jeví situace v Oceánii, kde je zároveň index globalizace celosvětově nejmenší. Nejvíce podobný vývoj přitom prodělala Asie, kde vrchol globalizace nastal v r. 1991, což je časově shodné s rozpadem Sovětského svazu. U ostatních kontinentů si lze povšimnout, že se globalizační procesy vyvíjely méně strmě a zaznamenaly více období růstu. U všech kontinentů index globalizace stoupá, a tak je globalizace a její expanze fenoménem, který nezasahuje jen vyspělou část světa, ale skutečně je přítomen v celosvětovém měřítku, včetně zemí třetího světa.

Jelikož růst globalizačních a regionálních tendencí v restrukturalizovaném mediálním prostředí působí souběžně na stejné oblasti, za účasti množství specifík následně vyplývají protichůdné⁸³ či společné tendence, které ustanovují shodné i neshodné vědecké teorie⁸⁴.

2.5 Proměna tradiční žurnalistiky pomocí vývojových trendů

Každý z trendů má své opodstatnění, a tudíž nejsou vývojové tendence hodnoceny podle důležitosti. Jako zcela zásadní se však jeví příchod nových médií⁸⁵, která významným způsobem modifikovala celou mediální sféru. Žurnalistika jako věda sleduje proces vzniku mediálního sdělení, jeho přenos⁸⁶ ke čtenáři a umístění v médiích. Díky překotnému

---

⁸³ V české mediální krajině se objevují dva vzájemně se vylučující jevy, kdy dochází ke globalizaci zpráv dostupných z celé planety. K tomu „jsme svědky provincializace národních a místních médií — jistého odklonu od zahraničních událostí k domácí agendě“. Konference Evropská integrace, média a národní identita [online, 2015].

⁸⁴ Při hlubším teoretickém pohledu na strukturální transformaci, tj. konkrétně na její fáze, Model 20 považuje globalizaci za jednu z primárních determinant, která ustanovuje transformační proces. KOF index globalizace přitom dokládá, že tento novodobý fenomén existoval již před strukturální transformací a české mediální prostředí podpořilo pozorovanou expanzi, přičemž zpětně přijímalo příchozí modifikaci.

⁸⁵ Tato situace přináší pozměnění reality v „nové rovině spojování souřadnic žitého světa jedince, jehož parametry jsou programovány systémy mediálního zprostředkování.“ Dochází k tomu, že se znatelně odráží ve sférách sociálního života, což zapříčiňuje, že „jsou nyní důsledně zdvojeňovány: mediální zprostředkování přenáší rozměry žitého světa jedince do rámce zobrazování, který se řídí okamžitostí a převoditelností.“ Mezi základní důsledky následně patří, že se „omezuje porozumění a výklad jedinečnosti sociální situace, neboť exemplifikuje vše, co podporuje vše obecné a přenositelné „rasy“ či formy, aby je ihned mohly procesem akcelerace převést do transportních systémů elektronických médií“ (Bystřický a kol., 2009, s. 40).

⁸⁶ Tzv. mediaci.

technologickému vývoji je možné v odborném diskurzu hovořit nejen o tradičních a online médiích, ale i o tradiční a online žurnalistice⁸⁷.

2.5.1 Konvergence tištěných a digitálních médií

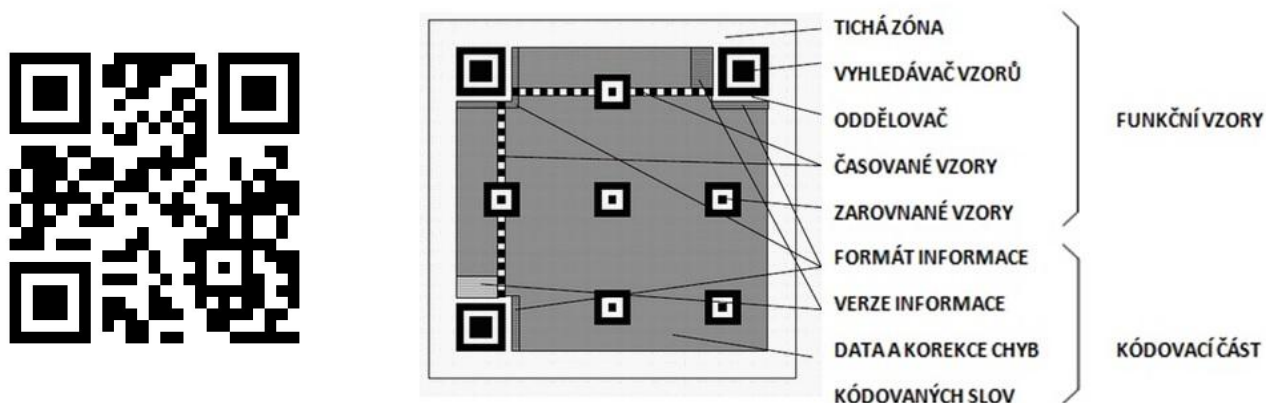
Již z geneze online žurnalistiky je patrné, že konvergence médií, jež jsou založeny na tradičním a novém pojetí, není pouze současným stavem, který lze sledovat v mediálním prostředí, nýbrž i jejich vývoj byl podmíněn. „*Webová publicistika by se nikdy nemohla rozvinout, nebýt tradičních médií – televize, rozhlasu a samozřejmě tisku*“ (Bednář, 2011, s. 45).

Média začala být poprvé diverzifikována. Došlo k rozčlenění technických platforem, na nichž fungovala, přístupů, jakými byla vytvářena, i způsobů, kterými byla vnímána. Pro soudobý vývoj je charakteristické, že začínají být stále více konvergentní.

2.5.1.1 Příklad QR Kódů

Jako zcela revoluční se jeví příchod tzv. QR kódů, které dokážou kombinovat dva rozdílné typy médií. Díky nim v sobě novinové články skrývají digitální obsah, což zásadním způsobem mění nejen novinářskou práci, ale i konečnou percepci.

Obrázek 2: Introspekce do QR kódu⁸⁸

⁸⁷ Příchod nových médií přinesl nejen nový druh žurnalistiky, ale zásadním způsobem modifikoval také zaběhnutý úzus novinářské práce. Dle výzkumného šetření, které bylo provedeno na Slovensku, se během let 1997–2002 zvýšil počet novinářů využívajících při své práci online zdroje ze 4% na 78,4% (Hradiská a kol. in Šmíd a Trunečková, 2009, s. 16).

⁸⁸ Zdroj: Vlastní překlad podle OnBarCode [online, 2015].

QR kód znamená mezinárodní zkratku odvozenou od *quick response*. Tento kód je dvojrozměrný a jeho zápis je určen v maticovém uspořádání. K dešifrování slouží QR čtečka, což je mobilní aplikace, která po sejmutí kódu zajistí přístupnost obsahu. Díky QR kódu je možné do tradičních novin umístit i multimediální data⁸⁹. Korekce chyb se zde vyskytuje z důvodu, že je kód tištěn a může dojít k jeho poškození⁹⁰. IKAROS [online, 2015] a QR-KODY [online, 2015].

Pokud nejsou přenášeny informace v rámci konvergence rozděleny, může dojít k tzv. „překlápění obsahu (*showelware*) z jednoho do druhého typu média – přestože tradiční i online médium by mělo mít specifické požadavky na obsah, formu i strukturu sdělení, často se stejný článek objevuje v obou typech médií (Foust 2005:62, Hal 2001:28, Ward 2002: 26–27)“ (Čuřík a kol., 2012, s. 12). To znamená, že se multiplikuje způsob mediace shodného sdělení. Proto je možné při definici tisku na začátku 21. století využít různé kombinace mezi tradičním a digitálním pojetím, jejichž součinnost je pro toto období vývoje charakteristická⁹¹.

Vzhledem k souvislosti s lokální žurnalistikou si lze povšimnout, že „*doplňkem mediální informační nabídky na lokální úrovni jsou (nebo mohou být) internetové informační služby schopné dodávat i „hyperlokální“ informační stránky*“ (Jakubowicz, 2013, s. 173).

Digitalizace znamená i příchod nových sociálních vazeb do různých společenských úrovní, což v odborném diskurzu dokládá Jenkins in Dvořák ed.: „*Digitální teorie má politický význam, neboť má schopnost předvídat alternativy, představovat si lepší budoucnost. Kyberprostor skýtá prostor experimentům s alternativními vládními strukturami a novými formami společenských vztahů*“ (2010, s. 321).

Mediální průmysl postupuje zásadní transformaci. To vše vede k přestavbě vztahů žurnalistů s okolním světem. Nově vznikající technologie mění zpravodajství po obsahové stránce. Se zásadní proměnou se v digitální době potýká i žurnalistická práce. Zároveň dochází k restrukturalizaci redakcí (Pavlik, XIII, 2001).

Příchod nových médií dalece přesáhl za mediální sféru, zasáhl různé oblasti společenského systému a dokonce modifikoval každodenní život pospolitosti, a to v globálním měřítku.

---

⁸⁹ Při srovnání s EAN čárovým kódem, který pojme jen 13 čísel, QR kód dokáže přenést až 4296 znaků pro alfanumerické a 7089 pro numerické kódování. Jeho velikost není standardní, ale liší se podle počtu přenášených dat od 21x21 do 177x177 bodů. Zdroj: elektronický časopis o informační společnosti IKAROS [online, 2015].

⁹⁰ Jedná se o standardy L, M, Q, H. Standard L umožňuje opravit 7% poškození přenášeného kódu a standard H obnoví až 30% porušené matice. Tamtéž [online, 2015].

⁹¹ Pro dualitu pojetí je typické: „*V digitálních médiích se projevuje jak tendence k bezprostřednosti – snaha vytvořit transparentní interface, tak tendence zdůrazňující zprostředkovanost – snaha přivést rozmanité mediální formy na jednu stránku. V obou dvou tendencích se však zároveň projevuje proces remediace: tedy pokus vymezit nová média na základě vztahu k jejich předchůdcům*“ (Jenkins in Dvořák ed., 2010, s. 332).

2.6 Souhrn a výstupy první teoretické části

První teoretická část byla členěna na pět provázaných subkapitol. Cílem bylo v první řadě vymezení subsystému lokálního a regionálního tisku a zařadit jej do mediálního systému. Došlo k ustanovení typologie a k charakteristice ve třech základních rovinách, které zahrnují nejvýznamnější profílance, kterými je určován. Pro komplexnost byly sledovány externí i interní valence, jež subsystémy vykazují. Z tohoto důvodu byla speciální pozornost věnována interferenci regionálních a lokálních médií a sledování jejich vazeb vůči mediálnímu systému.

Když došlo k extenzi ustanovených východisek, byly primárně zařazeny frontální trendy, které určují vývoj sledovaných subsystémů, a to z hlediska základních rysů, jež vykazují. Vyplývající makroúroveň a mikroúroveň podminila sledování systémových makrotrendů a lokálních mikrotrendů. K lokálním mikrotrendům byly přidány další hlediska týkající se sledování průniku a specifík aplikované lokální roviny ve vnějším mediálním prostředí.

Práce se zaměřila rovněž na konkrétní charakteristiku vybraných vývojových posttransformačních trendů, které se objevovaly v českém mediálním prostředí, a to v systémovém i subsystémovém mediálním prostředí.

Zařazena byla také mediální součinnost regionální a globální sféry, jelikož sledovanou problematiku nelze v soudobém akademickém měřítku chápat ani interpretovat bez přítomnosti této významné koherence.

Střet globální a regionální roviny vytváří nejen paralelní působení, ale lze také říci, že regionální rovina absorbuje prvky vzniklé na globální úrovni. Longitudinálně dochází ke globalizaci lokálních obsahů. Bylo odůvodněno, proč je globalizace příčinou růstu zájmu a o regionální mediální sféru. Detailní pozornost se věnovala i KOF Indexu. V neposlední řadě byl také konkretizován její souběh s fenoménem strukturální transformace mediálního systému.

Na závěr bylo zařazeno východisko, jež bylo primárně založeno na sledování proměny tradiční žurnalistiky, a to s pomocí nově ustanovených vývojových trendů. Cílem bylo předložit současný stav tisku, který se profiluje v tradiční i online podobě, jež spolu konverguje. Tím se uzavřelo počáteční hledisko, které si vzalo za cíl hloubkovou introspekci do tohoto typu média, které by bez zmínky o jeho technologické proměně nebylo soudobě celistvé.

Tento teoretický mediální rámec vytvořil piedestal pro druhou teoretickou část, která se zabývá strukturální transformací tisku. Teoretická základna se v tuto chvíli rozevře i do dalších souvisejících a komplementárních jevů, v jejímž centru však stále zůstane mediální systém a subsystém regionálního a lokálního tisku.

3 STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE

Důvod, proč se teoretická část posouvá do extenzivního pojetí, je dán především tím, že ve společenských poměrech pramení určující podstata, jíž je vývoj lokálního a regionálního tisku směřován. Společenské změny, jež po r. 1989 zasáhly celou společnost i národní mediální systém, se značným způsobem podílely na fundamentální přeměně společenského i mediálního prostředí za účasti mnoha specifických jevů. Ty lze souhrnně označit jako fenomén strukturální transformace.

Strukturální transformace se projevila v následujících oblastech: mediální, hospodářská, politická, správní, právní, vědecká, kulturní a etická⁹². Transformační proces je možné chápat jako soubor dějů, který se odehrával napříč všemi oblastmi lidské společnosti a zcela ji restrukturalizoval.

Přestože se jedná o fenomén přesahující rámec mediální sféry, tato studie si klade za cíl směřovat všechny teoretické a aplikační tendence k objasnění tohoto procesu v první řadě vzhledem k mediálnímu systému, to ovšem není možné uskutečnit výlučně⁹³.

Mediální prostředí se stále postupně vyrovnává se změnami, které jej postihly na centrální i regionální úrovni, přičemž žádná z jeho oblastí nezůstala odloučená. Transformační proces zásadně ovlivnil podmínky pro rozvoj regionálního a lokálního tisku, které budou výchozím předmětem zájmu. Sledování tohoto procesu přispívá k pochopení vývoje mediálních subsystémů a k uplatnění teoretických závěrů ustanovených ve společenských poměrech, což umožňuje hlubší vhled do sledované problematiky za účasti fundamentálních kontextů, jež se spolupodílely na utváření jejího charakteru.

Prezentovaná teoretická východiska nejsou pouze ustanovena. Bude vysvětleno, jak se v českém mediálním prostředí formovala, včetně zhodnocení důvodů jejich vzniku, a zároveň nebude opomínuta explanace, za účasti jakých specifických formativních činitelů, jež do procesu vstupují, byly do teoretického rámce usazeny. Tím dojde i k celkovému zpřesnění.

Hlavním předmětem zájmu je analyzovat mediální subsystém v posttransformační fázi. Aby toto mohlo být uskutečněno, bude sledována i strukturální transformace v různých rovinách výkladu (viz níže) a rámcově bude přihlédnuto i k přetransitní fázi.

---

⁹² Více podrobností lze najít v sémantice převodů (viz kapitola 3.4.1), která je založena na srovnání stěžejních charakteristik jmenovaných oblastí, a to v přetransitní a posttransformační fázi.

⁹³ Prezentovaná data, která přesahují tuto sféru, jsou sledována z různých funkčních hledisek týkajících se předmětu souvisejícího zájmu, jeho ovlivňování či konfrontování, což napomáhá ozřejmit stěžejní projevy.

3.1 Vymezení strukturální transformace tisku

Termín strukturální transformace podléhá vědecké nejednotnosti. To způsobuje, že je období postkomunistického vývoje zahrnující komplexní výčet společenských změn, které způsobily přechod z totalitního do demokratického režimu, v dnešní době nejen označováno, ale i definováno rozdílně.

Vedle transformace (transformation) je druhým nejčastějším označením přechod (transition). Následně dochází k tomu, že jsou dle různých kontextů chápány jako synonyma, což je zjevné, jak udává Waschková Císařová (2009, s. 20), zejména na teoretických inklinacích autorů Sparks (1998), Coman (2000) a Giorgi ed. (1995).

Proti tomu je postaven pohled Jakubowicze (2001), který jako přechod (transition) označuje období těsně před r. 1989 a krátce po něm, kdy dochází k narušení kontinuity mezi dvěma různými systémy. Další kontradiktorní východiska, která zavedl Pryliuk, rozlišují pojmy post-totalitní a tranzitivní. Ziolkowski se v teoretických statích přiklání k označení systémová transformace. Jakubowicz jeho hledisko rozšiřuje o společenskou podstatu a sledovaný proces nazývá systémovou sociální transformací.

Autoři Pridham a Ágh předkládají definici dvou základních fází demokratizačního procesu. Transformaci chápou jako jednu z nich a vedle ní staví konsolidaci, pročež obě odlišují kvalitativně, nikoliv už chronologicky, ačkoli se zde z temporálního hlediska neobjevuje absolutní překrytí (Waschková Císařová, 2009, s. 20).

Po zvážení dostupných možností bylo zvoleno, že tato práce bude pro převrat mezi dvěma systémy považovat za stěžejní termín strukturální transformace, a ta bude chápána ve třech základních rovinách⁹⁴:

- přechod mezi autoritářským a demokratickým systémem z hlediska národního mediálního systému,
- soubor jevů, jež z převodu vplynuly a ovlivňují mediální systém,
- periodu, jež po r. 1989 směřuje mediální systém, jelikož transformační proces nelze považovat za ukončený.

---

⁹⁴ Z důvodu neustálých proměn, kterým strukturální transformace podléhá, jelikož je založena na společenském systému, který je dynamickou platformou napříč celou společností, není možné předložit akurátní definiční hledisko, jež by ji dokázalo vymezit s neměnnou platností, proto se jako prioritní jeví nesnažit se zasazovat ji do definičních rámců, ale blíže ji poznat pomocí mnoha souvisejících dějů a udržet vazbu k mediálnímu systému a jeho subsystémům. Složitost zachycení problematiky ztěžuje nejen její charakter, ale zároveň nedostatek relevantních odborných studií. V neposlední řadě přispívá i zjevná protilehlost prezentovaných pohledů.

3.1.1 Dobový kontext strukturální transformace

Tušer uvádí, že „při posuzování současného systému tisku musíme vycházet z toho, jaký systém tu byl“ (2003, s. 22). Proto je potřeba při charakteristice strukturální transformace přihlížet k dobovým politicko-spoločenským souvislostem.

Oficiální začátek procesu strukturální transformace⁹⁵ médií lze datovat ke dni 29. listopadu 1989, kdy nastala první významná změna v právních předpisech, která určila budoucí vývoj médií. „Federální shromáždění přijalo ústavní zákon č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky. Ústavní zákon vypustil z Ústavy ČSSR (viz 11. 7. 1960) článek 4 o vedoucí úloze Komunistické strany Československa ve společnosti i ve státě. I na základě této změny ústavy se sdělovací prostředky dostaly z kontroly ÚV KSČ a dalších orgánů strany a Národní fronty. Ústavní zákon č. 135/1989 Sb., nabyt účinnosti k 30. 11. 1989 a zrušen byl k 1. 1. 1993 – a to Ústavou ČR (č. 1/1993 Sb.)“ (Köpplová a kol., 2003, s. 418)⁹⁶. Toto období provázely i další politické události: „24. listopadu odstoupilo dosavadní vedení komunistické strany. 7. prosince rezignovala federální vláda a 10. prosince přijal poslední komunistický prezident Gustav Husák slib nové vlády a sám abdikoval“ Český rozhlas [online, 2015].

Změnilo se společenské a mediální prostředí⁹⁷. Došlo k ustanovení České a Slovenské federativní republiky a vzniku českého státu za přispění obnoveného stranického systému, který oslabil udržitelnost jednotného politického prostoru⁹⁸ (Bureš et al., 2012, s. 144).

Dopady se projeví nejen v geopolitickém uspořádání⁹⁹, ale tento zvrát nastolil i nové principy fungování českých médií a s nimi spojených mediálních organizací.

---

⁹⁵ Strukturální transformaci je možné chápat jako jev, který působí v rámci určitého faktoru (viz kapitola 3.2.2 v této části teoretické stati), jež je směřován činiteli, a to zejména makročiniteli a mikročiniteli. Proto není možné sledovat ji výhradně, ale je nutné přihlídnout i k prostředí, v němž je formována, stejně jako k primárním a sekundárním jevům, jež ji určujícím způsobem spoluutvářejí.

⁹⁶ Původ této definice je podložený projektem CEMES.

⁹⁷ Provázanost mediálního a společenského systému vysvětlují Burton a Jiráček tak, že se média „v moderních společnostech stala podstatným nástrojem šíření (prosazování a upevňování) sociálních norem a hodnot“ (2001, s. 15). Z tohoto důvodu bylo mediální prostředí pod kontrolou státu (viz FÚTI). Strukturální transformace přinesla liberalizaci a média v posttransformační fázi začala prosazovat nové společenské normy a hodnoty.

⁹⁸ Vrcholem tzv. pomlčkové války bylo odmítnutí ústavního zákona o rozdělení federace. Přijat byl až podruhé 25. 11. 1992 s platností k 1. 1. 1993.

⁹⁹ To se dotklo všech tří geopolitických aspektů státu, tj. území, obyvatelstva a veřejné státní moci (Dočekalová, Švec a Daneš, 2010, s. 90).

3.2 Diverzita transformačního procesu

Transformační vývoj není v tranzitivních zemích jednotný a lze sledovat, že každá je směřována na základě vlastních specifik daných souborem lokálních faktorů v různých sférách lidské společnosti. Spolu s tím se objevuje rozdělení dle geografické příslušnosti¹⁰⁰. „*Můžeme rozlišovat mezi středoevropskými zeměmi (Polsko, ČR, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Chorvatsko, Estonsko, Litva a Lotyšsko), zeměmi jihovýchodní Evropy (Bulharsko, Rumunsko, Albánie, části bývalé Jugoslávie) a východoevropským „srdcem“ (Rusko a Společenství nezávislých států)*“ (Smaele in Waschková Císařová, 2009, s. 22). Zde je vhodné odpovědět na otázku, jaké určující rozdíly ovlivňují transformační vývoj a tím způsobují jeho diverzitu: „*Tyto země se velmi liší v úrovni demokracie a marketizace, ale také s ohledem na svou geografickou pozici, historii, kulturní dědictví a pocit solidarity a jednoty s Evropou. Středoevropské mediální systémy se považují za „evropštější“ než východoevropské mediální systémy*“ (tamtéž).

Přitom je potřeba propojit dva určující pohledy. Nejprve je vhodné vzít na zřetel, že strukturální transformace nezpůsobila vznik nového systému a podle Comana se jedná o „*směs již známých „modelů“ kombinovanou v poměrech, které se liší v závislosti na historické, geografické a kulturní charakteristice dané země*“ (tamtéž, s. 23). Díky tomu nelze východoevropské mediální systémy transformovat do západoevropských mediálních systémů, a to z důvodu, že je vývoj mediálního systému založen na minulém vývoji a místní tradici¹⁰¹, protože tyto indikátory nemohou zůstat opominuty (Hallin a Mancini in Waschková Císařová, 2009, s. 26).

Při pochopení, jak k tomu došlo, je důležité vzít v úvahu, že „*postkomunistické změny ve střední a východní Evropě přinesly ráznou debatu, proč různé země měly odlišný regionální vývoj. Prvním pokusem bylo ověřit a vysvětlit západní modely, zatímco došlo k jejich zasazování do specifických lokálních podmínek*¹⁰²“ Nicolescu a Gorcea in Soós ed. a Zentai ed. [online, 2015], 2005, s. 209. Díky existenci specifických lokálních podmínek se

---

¹⁰⁰ Z tohoto důvodu je vhodné primárně chápat strukturální transformaci v České republice ve středoevropském kontextu a východoevropské a jihovýchodní teorie zohlednit v rámci vzájemné konfrontace, jež na různých úrovních vykazuje shodné i odlišné rysy, které vedou k lepšímu porozumění lokálním specifikům, která určují specifičnost transformačního procesu na daném území.

¹⁰¹ Tzv. path-dependent.

¹⁰² Brečka a Benkovičová (1998, s. 307) uvádějí: „*Regionální a lokální média v procesu transformace národních mediálních systémů výrazně přispěla k jeho celkovým změnám. Jedná se tedy o dynamizující prvky mediálních systémů. V této souvislosti se často uvádí, že regionální a lokální média přispívají k demokratizaci společnosti, a to zejména tím, že svou dostupností a blízkostí podporují účast občanů na správě věcí veřejných v daných*

důsledky vyplývající ze strukturální transformace tisku v různých oblastech uplatňují odlišným způsobem.

Autoritářský režim se změnil na demokratický systém v pluralitním uspořádání politické moci, což přineslo důraz na odlišné priority. „*Specifikou středo- a východoevropských přechodů je požadavek na mimořádně obezřetnou a uvážlivou kombinaci obou typů zakladatelského paktu – politického i sociálního – při vytváření demokratické politické reprezentace i nové struktury ochrany zájmů*¹⁰³“ (Dvořáková a Kunc, 1994, s. 130).

Hvížďala k tomu podotýká následující: „*Zkoumají-li na Západě transformační proces médií ve střední a východní Evropě (...), zkoumají se nejprve zjevné formy a rámcové podmínky fungování médií a jejich odchylky od ideálního stavu v pluralitní demokratické společnosti*“ (2005, s. 106–107). To způsobuje, že se rozchází teoretická a empirická rovina, což vede ke sledování vyplývajících diferenciací. „*Ideální norma v praxi neexistuje, důležitá je pevnost norem a síla hlasů, které narušování vzdorují. Proto se při výzkumech vychází z tzv. ideálního stavu*“ (tamtéž).

Autor strukturální transformaci médií stratifikuje do následujících základních projevů, které se navzdory diverzitě transformačního procesu objevují v každé tranzitivní zemi, avšak specificky:

- liberalizace,
- demokratizace,
- konsolidace.

Vzhledem k českému mediálnímu systému lze říci, že: „*proces demokratizace u nás stále probíhá*¹⁰⁴. *Zkoumají-li ho mediální odborníci, soustřeďují se na důslednost, s jakou došlo k oddělení vlivu politiků, tedy stran a parlamentu, na chod médií hlavně veřejnoprávních, řešeršuje se mediální struktura, zkoumá se vnitřní fungování veřejnoprávních sdělovacích prostředků či médií veřejné služby a samozřejmě výkony těchto médií, tedy úroveň zpravodajství, publicistiky a programová skladba. A v poslední řadě se bedlivě zkoumá, jak média pomáhají prosazovat základní demokratické hodnoty občanské společnosti*“ (Hvížďala, 2005, s. 107).

---

regionech a lokalitách. Kromě toho také fungují jako důležitý kulturní faktor, protože přispívají k uchování kulturních tradic a pocitu příslušnosti k danému regionu či lokalitě“ [online, 2015].

¹⁰³ Jedná se hlavně o odlišnou reprezentaci sociálních zájmů. Média přitom do struktury začleňují veřejnost. „*Čím nezávislejší a pluralitní média budou, tím větší bude občanská důvěra a participace. Lze předpokládat, že toto spojení bude platné i na úrovni lokálního tisku v postkomunistických zemích*“ (Dawisha a Parrot, 1997, s. 54).

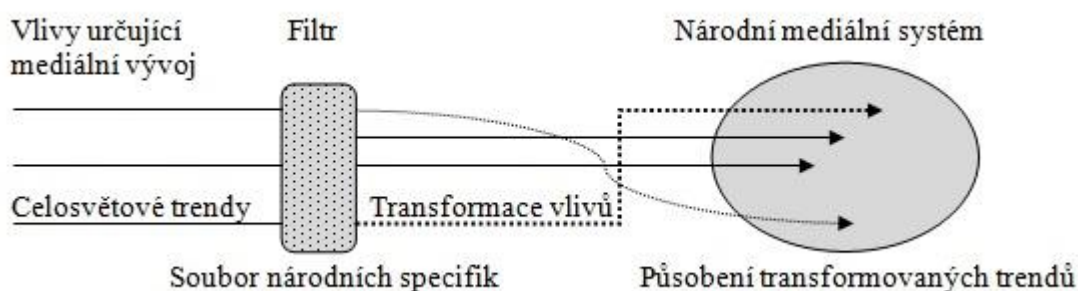
¹⁰⁴ Naproti tomu Hvížďala považuje proces liberalizace českých médií za ukončený.

3.2.1 Transformace mediálních trendů

Při transformaci médií vznikají i další nepříliš zjevné transformace. Jako nejvýznamnější se pro sledovaný teoretický rámec jeví transformace mediálních trendů. Situace je pro lepší přehlednost graficky znázorněná.

Model 18: Transformace mediálních trendů¹⁰⁵

Model sleduje vývoj mediálních trendů před vstupem do mediálního systému. Významnou skutečností je, že trendy samy podléhají transformaci. To se děje ještě před tím, než se začnou v mediálním systému projevovat, protože se míra jejich vlivu může značně lišit od celoplošné po oblastní účinnost. Transformace mediálních trendů se odehrává přes filtr, který je tvořen souborem národních specifik tranzitivní země, jež jsou přímo určována unikátním charakterem transformačního procesu.

Jeden ze znázorněných trendů zůstal nezměněn z důvodu, že dochází k dvojitému vlivu, kdy se vedle sebe objevují transformované a netransformované trendy. Trendy, které podléhají působení za účasti množství transformačních specifik podmíněných ve filtru, do mediálního systému pokračují změněné (a tato změna zasahuje trend v celém anebo částečném rozsahu) či zůstávají nezměněné. Model zároveň počítá se situací, kdy se střetnutím vlivů s národními specifiky při transformaci objevují nové vyplývající trendy.

Přitom trendy, které samy podléhají transformaci, se následně spolupodílí na utváření strukturální transformace. Současně dochází k tomu, že se „transformační proces prolíná s obecnými globalizovanými vývojovými trendy médií“ a z tohoto důvodu jej není možné považovat za skončený (Waschková Císařová, 2009, s. 27), jelikož se i v současnosti v mediálním prostředí stále objevují dopady, které jsou formované nově příchozími vlivy.

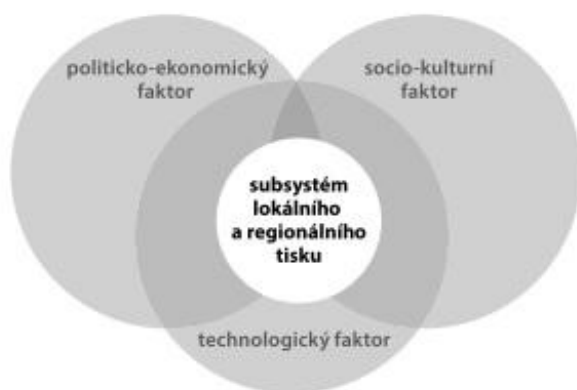
¹⁰⁵ Vlastní model (2015).

Autorka se zároveň zamýšlí nad vzájemnou vazbou strukturální transformace a vývojových trendů, pročež dochází k názoru, že je není možné od sebe oddělit ani ohraničit, jelikož jsou úzce provázané. To pokračuje také na úrovni vlivů, kterými se uplatňují (tamtéž).

3.2.2 Strukturálně-transformační faktory mediálního systému

Strukturální transformace je fenomén, který byl ustanoven na základě strukturálně-transformačních faktorů. Přitom „za faktory ovlivňující směřování a průběh strukturální transformace považujeme široké spektrum různorodých sil, které primárně celý proces ovlivňují.“ Nejvýznamnějšími jsou politicko-ekonomický, socio-kulturní a technologický faktor. Působí v celém mediálním systému a jsou propojeny v mnoha vrstvách mediální součinnosti. Nevýznamnějším je politicko-ekonomický faktor, který ovlivňuje ostatní. Ekonomické a politické síly se projevují vyváženě¹⁰⁶ (Waschková Císařová, 2009, s. 27–29).

Obrázek 3: Faktory strukturální transformace mediálního systému¹⁰⁷

Souvislost politiky a ekonomiky z transformačního hlediska vysvětluje Synek následovně: „Procesem transformace musela projít nejen ekonomika ČR, ale prakticky ekonomiky všech bývalých socialistických zemí střední a východní Evropy (země SVE). Samozřejmým předpokladem ekonomické transformace je změna politického systému, která spočívá ve vytváření kapitalistického společenského systému“ Acta Oeconomica Pragensia 2004/3, s. 170 [online, 2015].

¹⁰⁶ Stejného mínění je McNair: „Ekonomické vztahy mívají běžně politický význam a naopak. Politická a ekonomická oblast jsou vzájemně propojeny“ (2004, s. 22). Avšak při jejich rozlišení „snáže pochopíme důvody, proč žurnalistická produkce nabývá určitých forem a obsahu“ (tamtéž, s. 23).

¹⁰⁷ Zdroj: Waschková Císařová, 2013, s. 39.

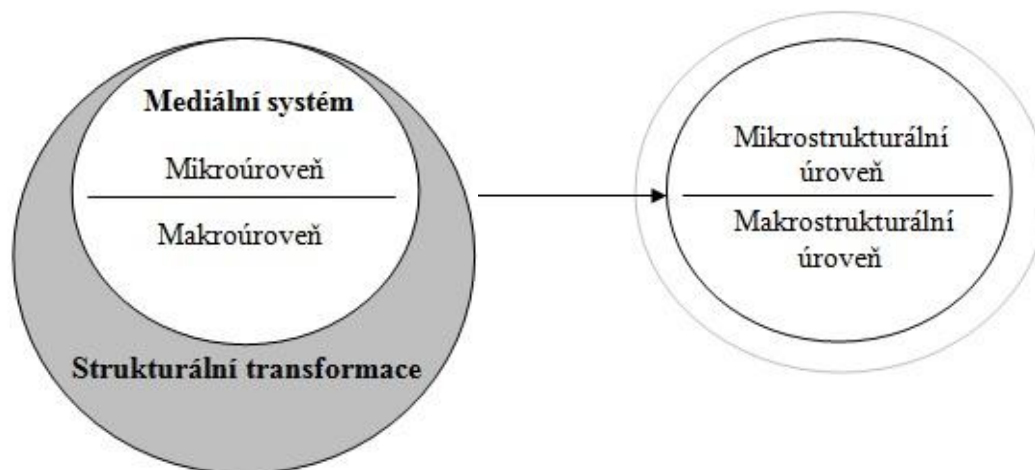
3.3 Činitele strukturální transformace mediálního systému

Činitele¹⁰⁸ lze lokalizovat do pozadí faktorů, kde vytvářejí výchozí dynamický rámec strukturální transformace, v němž podléhají vnějším i vnitřním interakcím. Jedná se o proměnlivé mikroprocesy, které se podílejí na vytváření mediálních struktur, jež v krátkodobém horizontu vykazují náznaky, že jsou založeny na pevně ustanovené skladbě, avšak při dlouhodobějším pozorování se různě mění v závislosti na dynamice transformačního procesu, o který se opírají, a taktéž jsou nepřetržitě a vícesměrně určovány okolním mediálním prostředím, jelikož pružně reagují jak na nastalé změny, tak na vyplývající systémové a subsystémové potřeby (Waschková Císařová, 2009, s. 29).

Mezi primární činitele strukturální transformace působící v rámci politicko-ekonomického faktoru, pročež se připouští i účast dalších, podle autorky patří:

- koncentrace vlastnictví,
- (de)regulace,
- privatizace,
- komercializace,
- pluralizace (diverzifikace),
- demokratizace,
- marketizace.

Model 19: Úrovně strukturální transformace¹⁰⁹

¹⁰⁸ Činitel strukturální transformace působí v rámci konkrétního faktoru strukturální transformace.

¹⁰⁹ Vlastní model (2015) podle Waschková Císařová, 2009, s. 30.

3.3.1 Makročinitelé strukturální transformace

Mediální systém a začleněné subsystémy lze sledovat ze dvou základních hledisek mikroúrovně a makroúrovně. Model 19 detailizuje působení strukturální transformace uvnitř mediálního systému, pročež je možné v této součinnosti nahlížet na mikrostrukturální (subsystémovou) a makrostrukturální (systémovou) úroveň, v nichž působí makročinitelé a mikročinitelé.

Pro zmiňované činitele je příznačné, že mají různé podoby vzniku i průběhu. Typické jsou přesahy i interakce, kdy se navzájem posilují a směřují. Waschková Císařová, jejíž vymezení činitelů, je pojímáno jako klíčové¹¹⁰, chápe zmiňované činitele jako určující spouštěcí mechanismus strukturální transformace.

Uplatňují se vnější vlivy, jež vyplývají z rámce strukturální transformace, k nimž se přidávají i vnitřní vlivy, které jsou určovány národními specifiky konkrétního mediálního systému.

Za makročinitele jsou považovány (tamtéž):

- (de)regulace,
- privatizace,
- koncentrace vlastnictví.

3.3.2 Mikročinitelé strukturální transformace

Mezi mikročinitele patří (tamtéž):

- komercializace,¹¹¹
- centralizace,
- (de)lokalizace,
- racionalizace.

Komercializaci staví autorka do popředí jako hlavního činitele strukturální transformace médií, jelikož se zde „střetávají nejdůležitější hlediska politického a ekonomického pohledu na fungování médií“. Z tohoto důvodu je komercializace chápána jako „průnik politického a ekonomického faktoru strukturální transformace a proces prostupující

---

¹¹⁰ Mediální diskurz nabízí limitované množství relevantních materiálů a výzkumů vhodných ke komparaci.

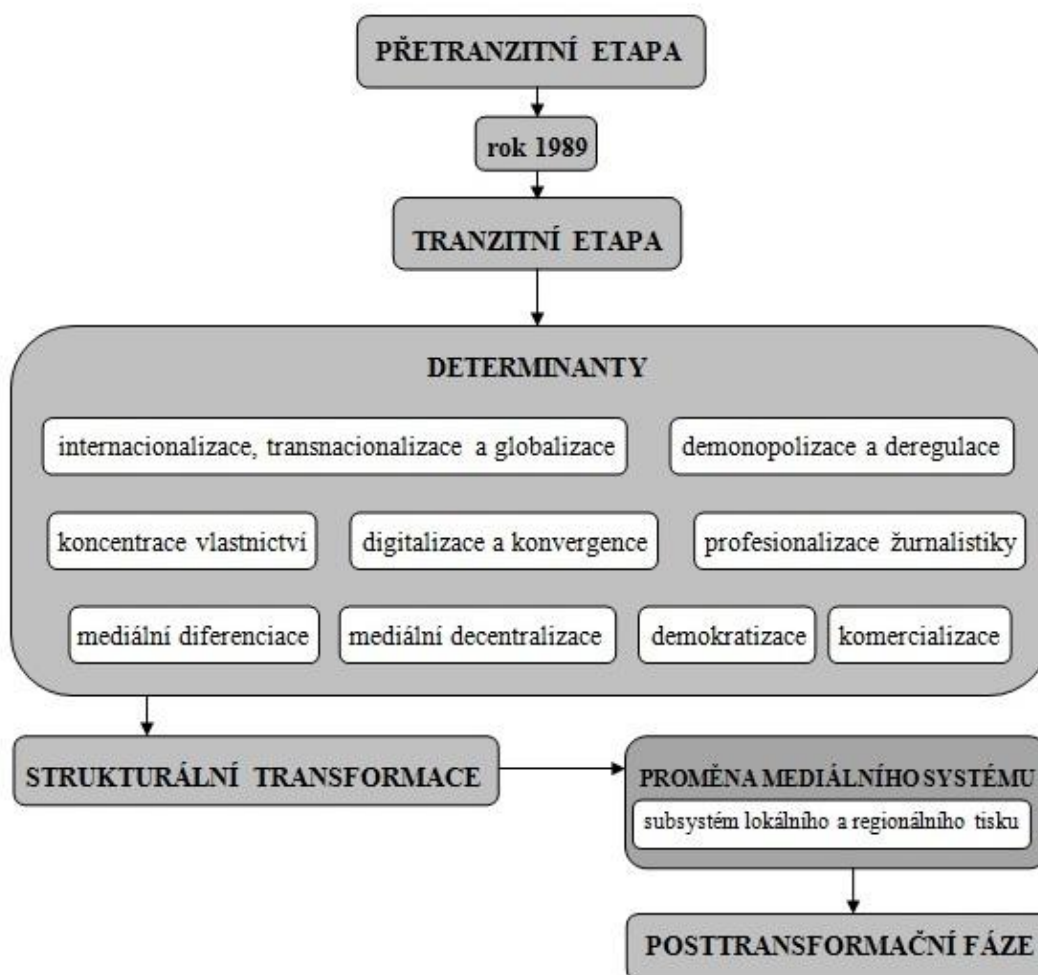
¹¹¹ Komercializace patří mezi činitele na mikroúrovni. Přesto je možné chápat ji jako hlavní činitel, který je obklopený dílčími makročiniteli a dílčími mikročiniteli, jak předkládá Waschková Císařová (2009, s. 31). Další činitelé strukturální transformace, viz pluralizace (diverzifikace), demokratizace a marketizace, nebyli do volby zahrnuti.

do značné míry všemi vybranými dílčími činiteli“¹¹² (tamtéž, s. 33). Makročinitele a mikročinitele lze souhrnně chápat jako dílčí činitele strukturální transformace médií, tj. (de)regulace, privatizace, koncentrace vlastnictví, racionalizace, centralizace, (de)lokalizace.

3.4 Fáze transformačního procesu

Model 20 znázorňuje etapy vývoje českého mediálního prostředí včetně formujících činitelů, kteří souběžným působením směřovali strukturální transformaci, jež způsobila proměnu mediálního systému¹¹³.

Model 20: Fáze strukturální transformace¹¹⁴

¹¹² Toto výchozí stanovisko je respektováno, jelikož nebyl shledán žádný důvod pro odchylku od tohoto znění.

¹¹³ V modelu je záměrně pracováno s pojmem proměna mediálního systému, ke které dochází díky strukturální transformaci, nikoli pouze s označením mediální systém, jelikož jeho se týkají všechny znázorněné fáze.

¹¹⁴ Zdroj: Vlastní model (2015) podle Volka, 2007, s. 36–37.

Tyto formativní vlivy je možné chápat v následujícím kontextu. Na mediální diferenciaci je nahlíženo z pohledu osamostatnění médií od vlivu politických¹¹⁵ či vládních struktur, přesto je počítáno s existencí veřejnoprávních médií. „*Odstátnění v zásadě probíhalo ve dvou hlavních úrovních: první bylo vytvoření nové mediální legislativy, která měla zajistit oddělení médií a státu de iure, druhou představovalo faktické osamostatnění mediálního provozu od vlivu státního a stranického aparátu KSČ. Obecný legislativní rámec pro fungování médií vytvořil ústavní zákon č. 23/1991, kterým se součástí ústavy stala Listina základních práv a svobod. Článek 17 Listiny zakotvil svobodu projevu a právo na informace*“ (Končelík, Večeřa a Orság, 2010, s. 256).

Mediální decentralizace je chápána ve směru k diverzifikaci a specializaci médií, které se zaměřují na veřejnou službu. Demokratizace¹¹⁶ umožňuje v rozšířeném veřejném prostoru posilovat participaci veřejnosti. Deregulace a demonopolizace se soustředí zejména na omezení moci státního monopolu. Komercializace se týká v první řadě soukromých médií, avšak její přesahy jsou znatelné i v médiích veřejné služby (Volek, 2007, s. 37).

Koncentrace vlastnictví probíhá nejen na úrovni národní, ale podílejí se na ní také nadnárodní mediální subjekty. Internacionalizace, transnacionalizace a globalizace¹¹⁷ se týká mediálních obsahů a taktéž vlastníků¹¹⁸ konkrétních médií. Další faktor, kterým je digitalizace a konvergence, je přítomen již od osmdesátých let dvacátého století. Profesionalizace žurnalistiky následně vyplynula z různých determinant, které přineslo změněné mediální prostředí, na které bylo potřeba reagovat (tamtéž).

---

¹¹⁵ Výstava, která se věnovala dějinám periodického tisku v českých zemích od 18. století do současnosti, poukázala na provázanost médií a politiky, jelikož se vývoj tištěných médií vždy odvíjel od dějin, kterými procházela celá společnost v kontextu geopolitické reality, kdy rozhodují především společenské a dobové souvislosti (Chaloupka in Krist ed., 2006, s. 3).

¹¹⁶ Role nezávislého tisku byla přitom klíčová při vývoji moderního ústavního státu, protože diskuze vyvolávané periodickým tiskem následně modifikovaly přeměnu jeho institucionální podoby (Habermas in Thompson, 2004, s. 60–62).

¹¹⁷ „*Globalizace však neznamená jen eskalaci ekonomického překračování hranic národních států a s tím homogenizaci jiných kultur proamerickou civilizací, ale také postupný proces relativizace a decentralizace této civilizace prostřednictvím kontaktu s jinými kulturami a jejich uznáním.*“ Zároveň se uplatňují protichůdné tendence. Relativizaci nepodporují „*univerzální nároky proamerické kultury, která nelze jednoduše považovat za pokus o kolonizaci zbytku světa touto kulturou a za projev tzv. glocalizace (tedy sepletí globalizace s lokalizací)*“ (Jeníček, 2002, s. 9).

¹¹⁸ „*Na fenomén mediálních magnátů je třeba nahlížet v souvislosti s problematikou koncentrace vlastnictví. (...) Mediální magnáti ve východní Evropě jsou nováčci. Ovšem objevilo se jich tolik a získali takovou moc, že se tento fenomén nyní vztahuje především k postkomunistickým zemím*“ (Kuš, Russ-Mohl a Szynol [online, 2014]).

3.4.1 Sémantika převodů

Sémantika převodů byla zařazena z důvodu, že nejde jen o existenci a objasnění transformačního procesu, ale je stěžejní sledovat jeho dopady ve společenském prostředí. Model 21 ukazuje, že se strukturální transformace odehrála ve všech hlavních sférách, které utvářejí společenský systém. Znázornění umožňuje hlubší srovnání přetranzitního a posttransformačního období z hlediska nejdůležitějších transformačních proměn.

Model 21: Sémantika převodů¹¹⁹

	Přetranzitní fáze		Posttransformační fáze
Média	Státní monopol a cenzura	→	Zahraniční vlastnictví a komercializace
Hospodářství	Ústřední plánování se společenským vlastnictvím	→	Trh se soukromým vlastnictvím
Politika	Demokratický centralismus a vedoucí úloha strany	→	Zastupitelská demokracie a konstitucionalismus
Státní správa	Jednotná veřejná správa	→	Oddělení správy a samosprávy
Právo	Třídní pojetí práva	→	Oddělení veřejného a soukromého práva
Věda	Vědecký marxismus	→	Autonomní vědy
Kultura	Socialistický realismus	→	Kulturní modernismus
Etika	Společenská solidarita	→	Individuální a sociální odpovědnost

Pro bližší pochopení sémantiky převodů, je potřeba nejprve objasnit diametrální kontext, v jakém autor přistupuje ke strukturální transformaci.

„Vize nových zřízení se ustanovovaly v obou případech opozicemi vůči schematickým konstrukcím starého režimu. Užití opozice přitom byly totožné, avšak byly převráceně, bílo-černě hodnocené. Stará společnost určovaná černými póly opozic se proměňovala, když spěchala k bílým pólům“ (Kabele, 2005, s. 47).

¹¹⁹ Zdroj: Vlastní model (2015) podle Kabeleho, 2005, s. 48.

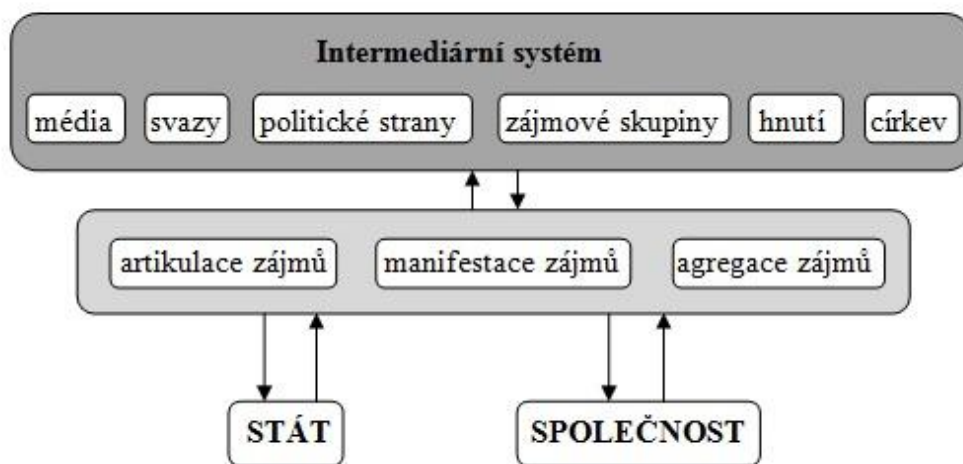
3.5 Vznik intermediárního systému

O intermediárním systému je v rámci strukturální transformace hovořeno z důvodu, že se ustanovil v nově restrukturalizovaném společenském prostředí po r. 1989. Je primárně založen na součinnosti státu¹²⁰, společnosti a médií za účasti dalších významných subjektů.

Vodička a Cabada proces jeho příchodu interpretují následujícím způsobem: „Paralelně s přechodem od komunistického systému jedné strany k demokratickému ústavnímu státu a od plánovaného hospodářství s monopolem vlastnictví výrobních prostředků k tržní ekonomice se soukromým vlastnictvím se česká společnost začala nově strukturovat“ (2007, s. 190).

Přičemž souvislost se strukturální transformací je explikována takto: „V rámci polistopadového transformačního procesu se ve všech segmentech společenského života začaly vytvářet nové instituce, které byly odrazem nově se formující sociální struktury společnosti. Nové potřeby a zájmy, související se strukturálními změnami ve společnosti, daly vzniknout celému novému intermediárnímu systému – novému systému zprostředkování zájmů¹²¹“ (tamtéž).

Model 22: Intermediární systém¹²²

¹²⁰ Deetatizace skutečně proběhla, avšak není zcela výhradní. „Monopol vlastnictví médií na úrovni regionů, krajů, měst či obcí je v postkomunistických státech tak běžný, že je považován za samozřejmý. V některých zemích lokální vláda nepřímo vlastní regionální televizní stanice či tisk. Protože se jedná o exkluzivní způsob komunikace na lokální úrovni (...), jejich aktivity jsou často spojovány s předvolební kampaní“ (Sükösd a Bajomi-Lázár, 2003, s. 21).

¹²¹ Provázanost se strukturální transformací je dle autorů následující: „Systémová transformace po roce 1989 v sobě zahrnovala i obnovu občanské společnosti. V procesu politických a společenských změn se postupně vykrystalizovaly různé zájmy, které vyvolaly potřebu nových intermediárních institucí“ (tamtéž, s. 191).

¹²² Zdroj: Vlastní model (2015) podle Vodičky a Cabady, 2007, s. 188–189.

Média je možné chápat jako intermediární instituce¹²³, které v součinnosti s dalšími začleněnými subjekty vytvářejí intermediární systém a vyvíjejí intermediární procesy, tj. artikulace, manifestace a agregace¹²⁴ zájmů, kterými působí na stát a lid. Tento model byl zařazen z důvodu, že názorně ukazuje roli médií a politiky jako přímého působícího spolučinitele na utváření státního aparátu i společenského prostředí včetně způsobů, jakými k tomu dochází.

Za pozornost stojí především orientace šipek, které směřují od intermediárního systému k lidské společnosti a ke státu, a to oboustranně, i když s nestejně vlivnou dominancí. To, že není model znázorněn staticky, nýbrž dynamicky, nejen respektuje realitu¹²⁵ tohoto procesu, ale zároveň i otevírá možnost státu a společnosti vytvářet vlastní reakce vůči intermediárnímu systému. Z toho důvodu systém může nejen ovlivňovat, ale zároveň ovlivnění přijímat. Při tvorbě modelu byly vzaty v úvahu další dvě možnosti eventuálního znázornění. V první řadě bylo polemizováno o společné roli státu a lidu vůči intermediárnímu systému, jelikož intermediární instituce vyvíjejí stejné¹²⁶ působení na oba.

Taktéž byla zvažena centrální pozice intermediárního systému ve směru stejného působení při vertikálním umístění státu a společnosti. Avšak tyto úvahy nepokrývaly potřeby znázornění ve své úplnosti, jelikož bylo stěžejní zachytit stejný tok vlivu do různých směrů tak, aby bylo viditelné přemostění, které skutečně intermediární systém vytváří. V tomto pojetí je možné intermediární systém chápat jako spojovací článek mezi státem a společností.

Nebyla nalezena žádná studie, která by se hlouběji zabývala vazbou intermediárního a mediálního systému. Z uvedeného modelu vyplývá, že je intermediární systém nadřazený mediálnímu systému, mají stejný směr působení, avšak každý vykazuje vlastní svébytné charakteristiky. Zde se poprvé mediální systém dostává do subsystémové mediální roviny.

---

¹²³ „Intermediární instituce, které vznikaly po listopadu 1989, byly založeny buď jako zcela nové subjekty, anebo se transformovaly z bývalých organizací komunistické éry. V první fázi transformačního procesu vystupovaly politické strany a zájmová sdružení ve vztahu spíše konkurenčním. Oba subjekty bojovaly o možnost ovlivňování procesu rozhodování (...). Počáteční nedostatky v artikulaci i zastoupení zájmů byly postupně eliminovány vznikem sítě intermediárních institucí, která se vytvořila v souvislosti se společenskými a hospodářskými změnami. Nejvíce intermediárních institucí vzniklo v letech 1991–1993“ (Vodička a Cabada, 2007, s. 191).

¹²⁴ Agregace zájmů je chápána ve smyslu sdružování i selekce. Přitom „zájmy, které nemohou být uspokojeny na lokální nebo dílčí úrovni, vstupují do politické arény, kde jsou v politickém procesu sdružovány a selektovány a kde je jejich prosazování součástí tvorby politické vůle“ (Brokl, 1997, s. 22–23).

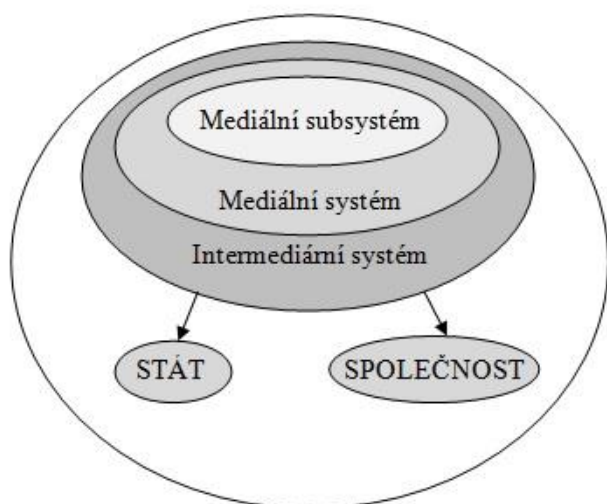
¹²⁵ Tušer uvádí, že „jak dynamický je společenský vývoj, tak dynamický je i systém tisku. Velmi citlivě reaguje na změny a pak je jejich odrazem“ Otázky žurnalistiky 1997, No. 4. In: AEPRESS [online, 2005, s. 255].

¹²⁶ Vodička a Cabada rozlišují tři intermediární procesy unisono pro stát i lid.

3.5.1 Systémové mikroklima

Model 23 slouží jako základní východisko pozic mezi submediální, mediální a intermediární rovinou. Vzájemné vnitřní součinnosti mohou probíhat do všech směrů a vnější směřují ke státu a společnosti. Systémy vytvářejí vlastní mikroklima¹²⁷, které je napříč rovinami drží ve vlastní integritě. Koncept mikroklimatu vypovídá o tom, že prezentované roviny uvnitř vykazují větší soudržnosti než vůči jiným systémům, jež se nacházejí v okolí státu a společnosti. Zároveň ji kolektivně ovlivňují a vlivy přijímají. Individualita systémových rovin vytváří vlastní charakteristiky, jež se pro okolní prostředí jeví jako nevlastní.

Model 23: Systémové mikroklima¹²⁸

Brokl prezentoval rozpracovanou strukturu intermediárního systému včetně aktérů, kteří zde vyvíjejí působnost, kdy rozlišil privátní, veřejnou a neveřejnou sféru. Masmédia v tomto případě orientuje do politicko-administrativního systému, dále k občanům a do systému zprostředkování informací. Je také možné sledovat typologii intermediárních aktérů (Rucht, Dieter, Parteien, Verbände a Bewegung in Brokl, 1997, s. 27–32)¹²⁹.

¹²⁷ Vlastní koncept (2015).

¹²⁸ Vlastní model (2015).

¹²⁹ Pro potřeby této práce se však jeví jako klíčová základní vazba, kdy dochází k příchodu nové roviny, která doplňuje stávající prezentované rozhraní. Vzhledem k singularitě děje nebyly začleněny podrobnosti, jelikož ty by pro úplnost musely být rozvedeny ve všech rovinách, a tím by došlo k nechtěnému rozptylu primární sledované souvislosti. Model je založen na principu, kdy se střetává intermediární a submediální rovina, což je pozičně vymezeno. Toto zatím nebylo v českém mediálním diskurzu blíže zpracováno, objevuje se pouze mediální a intermediární součinnost. Funkce subsystému lokálního a regionálního tisku získává nový rozměr, kdy je jeho vazba ke společnosti a státu určována nejen mediální, ale zároveň také intermediární rovinou. Výskyt systémových stupňů odůvodněný stejnou genezí přitom vytváří vlastní prostředí, které bylo nazvané mikroklimatem.

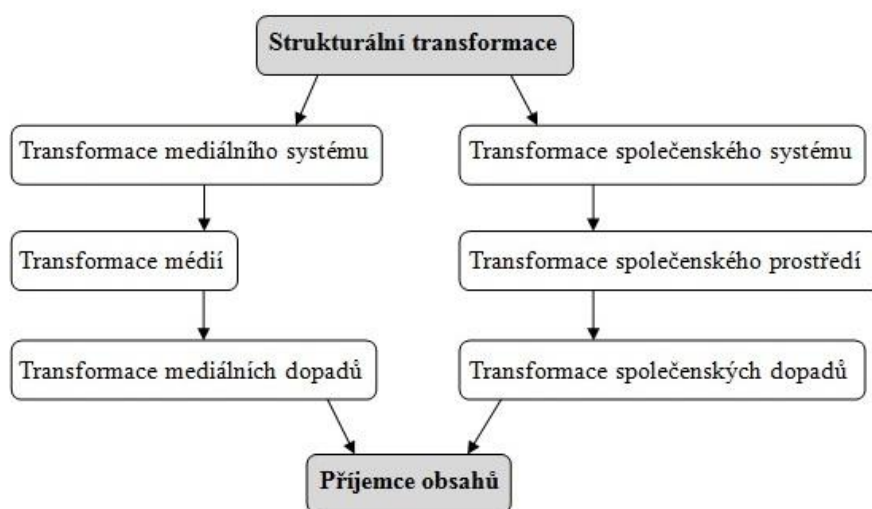
3.6 Důsledky strukturální transformace

Nyní je možné odklonit se od transformačního procesu v zájmu toho, aby byly sledovány jeho důsledky¹³⁰, jež restrukturalizovaly mediální a společenské prostředí.

Změněný mediální systém vyvíjí i transformované mediální účinky. Od počátku 20. století dochází k rozvoji empirického výzkumu mediálních účinků jakožto samostatné vědní disciplíny, což umožňuje detailnější, rozsáhlejší a ucelenější rozsah vědecké činnosti, z něhož zároveň vyplývají mnohem důkladnější, organizovanější a relevantnější vědecká zjištění (Jiráková a Köpplová, 2003, s. 160). Iyengar a Kinder uvádějí, že stejně jako u většiny typů účinků se vliv zpráv na publikum liší podle charakteristických vlastností, jež vykazuje, a zároveň v závislosti na vnějších okolnostech, v nichž zprávy vnímá (McNair, 2004, s. 170). Z uvedeného vyplývá, že nejde pouze o jádro, které se v medializovaném sdělení nachází, ale i o to, co příjemce obklopuje ve smyslu vnitřních a vnějších determinant. A ty zpětně vycházejí z transformovaného společenského prostředí.

Strukturální transformace je proces rozvětvený do mnoha systémů, jež utvářejí společenské uspořádání. Model je založen na úzké provázanosti mediálního a společenského systému. Nová perspektiva pohledu otevírá skutečnost, že se na posledním článku fenoménu strukturální transformace nachází jednatel, kterého se vše týká.

Model 24: Vertikální rovina strukturální transformace¹³¹

¹³⁰ Vzhledem k mediálním účinkům je potřeba mít na paměti, že záleží na tom, odkud je na ně nazíráno, zdali z centrální nebo lokální roviny. Jejich dopady se v mediálním sektoru uplatňují rozličně.

¹³¹ Horizontální rovina strukturální transformace nyní neexistuje, jelikož žádný z jevů s ní nelze výhradně srovnávat. Cokoli k ní směřuje, je bližší sestupnou charakteristikou.

3.6.1 Adaptace strukturální transformace

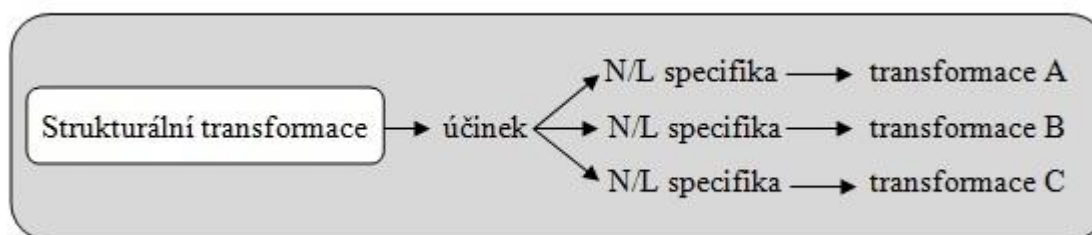
Strukturální transformace je chápána jako fenomén, který je vyvolán souhrou mnoha činitelů, pročež účinky, které vyvíjejí, pronikají celou společenskou sférou. Jak je vidět v Modelu 24, centrální změny způsobují řetězec dílčích změn.

Za určující je považováno sledování vybraných makročinitelů a mikročinitelů, tj. koncentrace vlastnictví, (de)regulace, privatizace, komercializace, centralizace, (de)lokalizace a racionalizace.

Jak dokládá Waschková Císařová, „koncentrace vlastnictví je jedním ze současných nejsilnějších trendů vývoje lokálního a regionálního tisku v celém světě“ (2009, s. 39). Z uvedeného vyplývá, že se střetávají, přestože se jedná o nesrovnatelné fenomény. K tomu dochází ve chvíli, kdy strukturální transformace přechází do důsledků, zatímco subsystém regionálního a lokálního tisku začíná v tomto článku procesu expandovat. Proto není možné chápat je odděleně. Přitom účinky je potřeba sledovat i s ohledem na prostředí, ve kterém se uplatňují.

Zároveň vyplývá skutečnost, že změny, které se odehrávají v lokálním tisku, nelze považovat jen za lokální, pročež i působnost strukturální transformace vyvíjí stejné účinky celoplošně. Tyto účinky jsou rozdílně přijímány vzhledem k národním a lokálním specifikům.

Model 25: Adaptace strukturální transformace¹³²

Model 25 přímo navazuje na Model 24, rozvíjí proces působení účinků a myšlenku jejich širokospektrálního dopadu, který způsobuje, že čelí odlišným specifikům. Za jejich účasti je vliv přijímán a vzniká vlastní, tzv. adaptovaná strukturální transformace¹³³. Výsledná podoba je přitom dána souhrnem všech přijatých účinků. Ve chvíli, kdy je na strukturální transformaci nahlíženo z lokálního úhlu pohledu, její charakteristiky se liší od centrálního

¹³² Vlastní model (2015). Zkratka N/L vypovídá o tom, že se jedná o národní i lokální specifika. Pokud strukturální transformace směřuje až k lokální úrovni, je vystavena oběma.

¹³³ Vlastní koncept (2015).

sledování. Přestože je strukturální transformace popisována jako singulární fenomén, adaptované transformace A, B a C, které z ní vyplývají, jsou již mezi sebou odlišné.

Cílem modelu bylo zachytit okamžik, kdy se ohraničený fenomén po své identifikaci dostává do své působnosti a mění se vzhledem k podmínkám a prostředí, v němž se uplatňuje. Proto nejen deskripce účinků strukturální transformace, ale i strukturální transformace je přímo ovlivněna pozicí, odkud je vymezována.

Účinky tedy způsobují adaptaci strukturální transformace, protože se navzdory své rozmanitosti a obtížnému vymezení jeví jako články nejpevněji spjaté se strukturálně-transformačním procesem. Přestože se modifikují v mediálním systému, jejich výchozí podstata zůstává. Když jsou přijaty, mění se však jejich charakteristické rysy, které zpětně způsobují unikátní podobu strukturální transformace adaptovanou do lokálních podmínek. Nyní se teoretická analýza přesouvá ke konkrétnímu rozboru transformačních činitelů.

3.6.2 Situace na makroúrovni

Jelikož reálná adaptace strukturální transformace probíhá pomocí transformačních činitelů, bude nyní blíže sledováno, jak k ní dochází, přičemž je na činitele nahlíženo ze strukturálně-transformačního vztahu. Ze dvou ustanovených pojetí, tj. hledisko makroúrovně a mikroúrovně kontra hledisko pozičního postavení (hlavní a dílčí), bylo upřednostněno řazení činitelů dle prvního východiska tak, aby mohla být blíže objasněna situace na makroúrovni a mikroúrovni, která i specifickým způsobem ovlivňuje implementaci činitelů.

3.6.2.1 Koncentrace vlastnictví

Thompson poukazuje na skutečnost, že *„průběh koncentrace se liší země od země a probíhá různě i v jednotlivých sektorech mediálního odvětví – závisí totiž na rozdílných podmínkách, za nichž se mediální průmysl rozvinul“* (2004, s. 67). Již v průběhu se strukturální transformace začíná koncentrace vlastnictví diferencovat, a to se uskutečňuje přesně ve chvíli, kdy do procesu vstupují národní specifika (viz Model 25).

Vliv tohoto makročinitele se však odlišuje nejen v mezinárodním kontextu, ale i v národních podmínkách, kdy se uplatňují lokální specifika, a tak je potřeba zohlednit, že činitele strukturální transformace působí v subsystému lokálního a regionálního tisku jinak než v mediálním systému. Tvrzení v odborném diskurzu dokládá např. Gosselin in Jusić (2010, s. 25): *„Vlastnictví lokálního tisku vykazuje větší koncentraci než je tomu u tisku celonárodního“* [online, 2015].

Jaká je v současnosti situace v českém mediálním prostředí dokládá Jirák a Köpplová, kteří zmiňují zejména převahu nadnárodních¹³⁴ zahraničních vlastníků médií. Ve chvíli, kdy se v jednom mediálním segmentu objevuje více soupeřících společností, dochází k rozdělení sfér, kde uplatňují vliv a investují kapitál. Reakcí na tento obrat je koncentrace, která vzniká uvnitř dílčích segmentů, do nichž je přerozdělen mediální trh (2007, s. 69), který byl čerstvě transformován a jeho transformace pokračuje vyrovnáním se změněnými podmínkami.

Co se odehrává při koncentraci vlastnictví v mediálním systému? „*Velké komunikační konglomeráty si jednak díky fúzím, jednak díky nákupům a dalším formám rozšiřování dokázaly vydobýt v mediálním odvětví významnou roli – a jejich důležitost stále stoupá.*“ Proto dochází k nevyhnutelnému důsledku, kdy se stávají „*nadnárodními multimedialními organizacemi, které mají podíly v nejrozmanitějších odvětvích zaměřujících se na informace a komunikaci.*“ V tuto chvíli jejich působnost již dosahuje globálního měřítka, což vytváří příhodné podmínky pro další expanzi „*tak, aby se vyhnuly zákonným omezením vlastnictví v médiích v jednotlivých státech, a dovoluje jim také profitovat z využívání konkrétních možností vzájemné podpory uvnitř nadnárodního konglomerátu*“ (Thompson, 2004, s. 67).

McChesney se v mezinárodním akademickém diskurzu přiklání k názoru, že mediální holdingy usilují o politiku, která jim usnadní jejich nadvládu na trzích po celém světě, ale stále přetrvává silná ochrana domácích médií a kulturního průmyslu (in Pradip a Zaharom, 2004, s. 11). Ovšem oficiální normy se stát od státu liší v základních ustanoveních a neexistují pro ně žádná nadnárodní jednotící kritéria, která by je směřovala.

To lze názorně vidět na příkladu, který předkládá Čelovský: „*V České republice vešel v platnost zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku 22. února 2000. Zákon se rozchází v jednom podstatném bodu s francouzským zákonem o svobodě tisku: Francouzský zákon ponechává k uvážení ministru vnitra, zda povolí noviny zahraničního původu psané ve francouzštině, a to bez ohledu na to, jsou-li tištěny v zahraničí nebo ve Francii (L'interdiction a l'encontre des journaux et écrits de provenance étrangère et rédigés en langue française, imprimés a l'étranger ou en France, § 3, čl. 14*“ (2001, s. 16).

Tato ochrana nabízí možnost regulace zahraničního vlastnictví tisku. Terminologicky je v zákoně pracováno se dvěma odlišnými pojmy, kterými jsou francouzské noviny (journaux de provenance française) a dále noviny cizího původu (journaux de provenance étrangère). Jak Čelovský dodává, v české legislativě není nic podobného uzákoněno a pojmy jsou

---

¹³⁴ „*Podstatným společným rysem koncentrace vlastnictví v mediálním sektoru je v současnosti směřování k nadnárodnímu vlastnictví jako jeden z projevů ekonomické globalizace. Korporace operují v různých zemích světa a v některých případech mají i vyšší míru decentralizace řízení*“ (Jirák a Köpplová, 2009, s. 149).

slučovány v jeden. Vydavatelem českého tisku se může stát jakákoli fyzická nebo právnická osoba. Tato skutečnost byla jedním z hlavních důvodů, proč se český tisk stal cílem zahraničních investorů po r. 1989 (tamtéž).

Při bližším pohledu na českou mediální legislativu je možné najít zákon č. 63/1991 Sb. o ochraně hospodářské soutěže směřující k omezení vlastnických vztahů v médiích. Přestože se zde nachází opatření limitující dominantní postavení¹³⁵ podílem 30% na relevantním trhu, při jehož překročení musel být udělen souhlas ministra pro hospodářskou soutěž, nastal problém s tím, jak definovat relevantní trh a kdy dochází k nedodržení stanoveného limitu. „*Tento problém řešilo správní řízení v kauze vydavatelských společností Vltava a Labe, jejichž vlastníci Verlagsgruppe Passau (VGP) si od roku 1991 postupně získával monopolní postavení v oblasti regionálního denního tisku. V roce 1993 bylo správní řízení uzavřeno s tím, že postavení VGP není dominantní, neboť tento trh se skládá jak z regionálního, tak z celostátního denního tisku*“ Šmíd in Louč [online, 2014].

Vzhledem ke koncentraci vlastnictví měla situace českého posttransformačního tisku následující vývoj (Čelovský, 2002, s. 17) :

- regionální tisk v Čechách: Monopol¹³⁶ koncernu Passauer Neue Presse (PNP),
- regionální tisk na Moravě a ve Slezsku: Monopol koncernu PNP,
- celonárodní tisk: Oligopol Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft (RBVG),
- kartelová dohoda¹³⁷ PNP a RBVG o rozdělení činnosti v ČR.

Přestože se v české společnosti zprvu objevovaly náznaky nevole vůči vlastníkům médií z německy¹³⁸ mluvících zemí (Česká média v proměnách 20. století, DVD-ROM, slide 15_2, 2008), nebylo tomu legislativně zabráněno.

---

¹³⁵ Benda udává, že „*hranice dominantního postavení na trhu byla zvýšena ze 30 na 40% zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů*“ (2007, s. 32).

¹³⁶ Vzhledem k monopolu sdělovacích prostředků lze říci, že „*může kontrolovat myšlenky a rozhodnutí mas, a tak má jistou neomezenou moc a dohled. Dlouhodobé prosazování mu umožňuje dostatek kapitálu. Protože je už po staletí z velké části soustředěný do rukou malé zájmové skupiny, která si dělá nárok na moc, musí se vycházet z toho, že ovládá i mediální monopol*“ (Verick, 2009, s. 39). Přitom „*monopolizace v oblasti regionálního tisku v České republice se projevuje tak, že základní zprávy a komentáře, které se v nich objevují, jsou produkovány celostátně*“ Konference Evropská integrace, média a národní identita [online, 2015].

¹³⁷ Příčinu kartelových dohod v mediálním sektoru vysvětluje McChesney následovně: „*Uvolnění regulace ve vlastnictví médií spolu s obecnými tlaky trhu vedlo k jedné vlně mediálních dohod za druhou, kdy největší společnosti vlastníci zpravodajská média byly vzhledem k rozložení korporátní komunity mnohem větší, než byly jejich předchůdkyně. Tyto společnosti, často mediální konsorcia, zaplatily obrovské sumy za nákup sdělovacích prostředků a chtěly a potřebovaly vytvořit nemalé příjmy, aby splatily dluh a uspokojily investory*“ (2009, s. 26).

Čelovský (2002, s. 66) stav českého tisku podrobně rozebírá a uvádí, že 80% mediálních subjektů se nenachází v českém vlastnictví, nýbrž v německém. Tento údaj byl dále komparován a Institut demokracie pro všechny udává, že procentuální zastoupení vzrostlo na 87% [online, 2015], s. 9. Navzdory skutečnosti, že jsou tato procenta stanovena na měnící se výchozí podstatě, tj. mediální subjekty zastupují obchodovatelnou komoditu, většinový počet zahraničních vlastníků českých médií představuje jev, který přetrvává od raně posttransformačních let dodnes.

3.6.2.2 Privatizace

Sokol vývoj periodik po r. 1990 rozděluje do dvou základních skupin:

- tituly transformované,¹³⁹
- tituly nově vzniklé.¹⁴⁰

Rozvoj sítě regionálních a lokálních periodik¹⁴¹ představuje zvláštní kapitolu v transformaci denního tisku. Transformace byla uskutečněna na základě privatizace a pozvolného spojování krajských a regionálních titulů, které byly vydávány před r. 1989 autoritami veřejné administrativy a regionálními orgány KSČ. „*V současnosti (rok 2008) jsou dostupné v celé České republice pod společným názvem „Deník“. Tak tedy vypadá systém regionálního tisku v rukou jednoho vlastníka, kterým je Bavarian Passauer Neue Presse. Ve svém úhrnném prodeji potom soupeří s většími národními deníky*“ Jiráková a Köpplová in Global Media Journal [online, 2015], 2008, s. 16.

---

¹³⁸ Každá tranzitivní země vykazuje vlastní specifika tranzitivního procesu. Pro srovnání je možné vidět, že v Maďarsku také dochází k převaze německého tiskového konglomerátu a regionálnímu i lokálnímu tisku dominuje Axel Springer. Dle aktuálních údajů lze v r. 2014 v Budapešti najít 18 regionálních listů. Více než jeden regionální tisk mají jen regiony Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, and Fejér. Bajomi-Lázár [online, 2015].

¹³⁹ Autor uvádí následující genezi: „*Tituly transformované vznikly přerodem tehdejších režimních periodik, většinou prošly více či méně divokou privatizací. Kvůli tehdy existující či spíše neexistující právní úpravě byly dovolené mnohé, později již nikdy neopakovatelné kroky. Léta 1990–1992 byla tedy obdobím, kdy většina předrevolučních periodik, a to jak celostátních, tak regionálních, přešla do rukou soukromých*“ (Sokol, 2001, s. 105). Stejně období rozvoje periodik dokládají i Vodička a Cabada (viz kapitola 3.5).

¹⁴⁰ Autor vysvětluje situaci v mediálním systému těsně po r. 1989, blíže vykládá vznik nových titulů a průběh privatizace: „*Tituly nově vznikající reprezentovala periodika, jejichž vydavatelé se za poměrně vysokých zřizovacích nákladů pokoušeli vyplnit pomyslná místa na přehluštěném novinovém trhu, aby dříve nebo později zjistili, že to není možné, protože pozice transformovaných titulů je příliš silná. Privatizace stávajících titulů probíhala podle velmi podobných scénářů. V drtivé většině se tak stalo oddělením redakce od původního nositele vydavatelského oprávnění a založením soukromé akciové společnosti, která převzala vydávání periodika, zejména deníků, pod mírně změněným názvem*“ (Sokol, 2001, s. 105).

¹⁴¹ Síť regionálních a lokálních periodik nebyla vytvořena uceleně. Nejprve vznikla v pohraničních oblastech Čech. Dále byl transformován denní tisk v celých Čechách. Následovala Morava a Slezsko. Praha byla poslední oblastí a transformace zde byla nejrozsáhlejší (tamtéž).

Privatizaci komunikačního průmyslu a vydavatelské činnosti není možné místně vymezit, neboť probíhala v nadnárodním měřítku, což ovlivňuje i její výchozí charakteristiky. Současně se opět objevuje střet globální a regionální roviny (v návaznosti na první teoretickou část, kde je představen), kdy díky působení jednoho makročinitele strukturální transformace dochází na jedné straně ke globalizaci informací a na straně druhé k posílení pozice regionálních a lokálních médií, což vypovídá skutečnosti, že je možné tento jev sledovat napříč celou mediální sférou: „*Vedle rozvoje mezistátních kontinentálních a globálních informačních sítí hromadných sdělovacích prostředků se projevuje i tendence opačná: rozvoj působení regionálních a místních médií*“ (Mezinárodní novinářský ústav, 1983, s. 192).

3.6.2.3 (De)regulace

Regulace je jako mikročinitel strukturální transformace tvořená souborem regulačních opatření, která jsou ustanovena zákonem, pročež v mezinárodním měřítku vykazuje větší či menší odlišnosti¹⁴². Nejčastěji probíhá na dvou základních úrovních:

- strukturální regulace (zajištění názorové plurality aj.),
- regulace obsahu (rámec pro mediaci za účelem podpory etického kodexu aj.).

Deregulace přitom „*jako protiklad regulace znamená oslabování nebo konec různých zákonných kontrol a omezení vlastnictví a obsahu médií.*“ Je možné chápat ji jako reakci na regulaci. Na tomto příkladu je vidět, že transformační činitele podléhají dalším změnám v posttransformační fázi (Waschková Císařová, 2009, s. 34).

Toto hledisko doplňuje Benda a blíže specifikuje důsledky deregulace: „*Deregulace urychlila rozvoj narůstající komerční síly velkých koncernových společností (...) a zároveň jim dala politickou sílu. Tyto společnosti přitom vyžadují stále větší zmírnění pravidel vlastnictví médií, přičemž v úsilí o dosažení tohoto cíle vynakládají značné částky na politicky motivované dary při lobování u klíčových politiků*“ (2007, s. 78).

Objevuje se zřetelná provázanost deregulace s makročinitelem koncentrace vlastnictví a mikročinitelem komercializace ve smyslu vzájemné podpory, pročež regulace působí na oslabení jejich vlivu.

Souběh regulačních a deregulačních tendencí, který se objevuje v mediálním systému tranzitivních zemí, stále hledá optimální podobu a vzhledem k častým novelizacím se

---

¹⁴² Po vstupu do Evropské Unie, který se datuje k 1. květnu 2004, se české právo muselo harmonizovat s evropským a přijmout právní předpisy EU, které jsou standardizovány pro členské státy (Benda, 2003, s. 34).

dynamicky mění. V mediálním systému se navíc objevuje autoregulace, kdy se jeho jednotlivé prvky samy dobrovolně regulují a vytvářejí si vlastní pravidla fungování (Pouperová, 2010, s. 108). Pro autoregulaci je určující vazba ke konkrétnímu subjektu (či více začleněným subjektům) a v jednom mediálním systému se může objevovat nespočet nezávislých autoregulací. Každá přitom vykazuje vlastní podobu regulace a vyplývá z přímých potřeb instituce. Autoregulační opatření slouží jako doplněk k uzákoněné regulaci a v porovnání s přetransitními lety je patrné, že jejich význam vzrostl.

Mediální subjekty regulují a dozorují regulační orgány, které působí jako spoj mezi médii a legislativou. Jsou financovány ze státního rozpočtu a je kladen důraz na jejich nezávislost. Uzákoněná regulační opatření přitom mohou některé regulační orgány samy doplňovat sekundární legislativou, kterou samy zpravomocní (tamtéž, s. 244).

3.6.3 Situace na mikroúrovni

Nyní je možné přejít do systémové mikroúrovně, sledovat působení stěžejních mikročinitelů strukturální transformace v posttransformační fázi a hlavně blíže chápat důsledky, jimiž ovlivnily mediální systém a jeho subsystemy, protože vzhledem k tomu je možné komplexněji analyzovat jejich podstatu. Značné provázanosti neumožňují pojímat je odděleně, ale sjednocuje je mikroúrovňové hledisko.

3.6.3.1 Komerzializace

McQuail, který se zároveň odvolává na autory Currana (1986) a Seatonu (1988), sdílí názor, že komerční masový tisk, který je výsledkem monopolistických koncernů, má primárně těžiště v tvorbě zisku¹⁴³, přičemž uvádí, že je „*přesprlíš závislý na příjmech z reklamy*“. Tím vzniká velký tlak na komerční zaměření médií. Zároveň dochází ke vzniku nového typu novin „*odlehčených, zábavnějších a bulvárnějších*“ (2002, s. 36).

Autor v masové kultuře rozlišuje komercialismus ve smyslu stavu a komercializaci ve významu procesu. „*Přestože pojem „komercialismus“ může v jisté rovině objektivně odkazovat k určitému uspořádání podmínek na volném trhu, začal se tento termín používat*

---

¹⁴³ Proto vzniká zvýšený apel na nezávislost médií. Relevantnost těchto tendencí potvrzuje založení Institutu nezávislé žurnalistiky Ondřejem Neumannem v r. 2014, jehož cílem je, aby žurnalistika vycházela hlavně z veřejného zájmu. Nová in EJO [online, 2015]. K tomu dochází s odvoláním na skutečnost, že „*propojenost světa informací s businesssem může způsobovat i různé deformace objektivty sdělování a samotného poslání médií*“ (Urban, Dubský a Murdza, 2011, s. 62).

pro označení důsledků, které má pro ten typ mediálních obsahů, jež jsou masově produkovány a „tržně realizovány“ jako zboží (...). Pokud se u některých mediálních produktů použije přídatné jméno „komerční“, pak se jím rozumí důsledek faktu, že se produkty ucházejí o uplatnění na obrovských trzích“ (2002, s. 131).

Redaktoři přitom jsou součástí „trvalého napětí panujícího mezi omezením a autonomií, mezi rutinní produkcí a kreativitou, mezi komercí a uměním, mezi byrokracií a individuální svobodou, mezi ziskem a společenským přínosem“ (Trampota, 2006, s. 53).

Pro mediální organizaci je typická dualita cílů. Ta způsobuje latentní rozpory uvnitř média. Dualita přitom spočívá v zavedení utilitárních a normativních cílů (McQuail, 2009, s. 306). Optika utilitárních cílů je uplatňována především ze strany majitelů, kteří je delegují na šéfredaktory. Vedoucí redakce sleduje obsah a objektivitu zpráv, ale v jeho kompetenci je také zajišťovat ekonomické záležitosti uvnitř média a dohlížet na prodaný náklad¹⁴⁴. Na mediální organizaci začíná být nahlíženo jako na obchodní společnost (Valček, 2011, s. 199).

Český mediální systém se podle Jiráka nachází ve třetí vlně komercializace, která zasáhla mediální vývoj většiny Evropy. „Česká média se na počátku 90. let transformovala právě v rámci tohoto trendu (i když uvnitř české společnosti málo probíraného a málo uvědomovaného). Lze tedy říci, že počátek 21. století zastihl českou společnost v situaci, kdy se její média zřetelně orientují na ekonomické zhodnocení své existence – a tomu podřizují své chování (včetně zasahování do politického dění)“ Jiráková in RVP [online, 2015].

3.6.3.2 Racionalizace

Základem racionalizace jsou ekonomické vlivy. Na média je nahlíženo jako na podnikatelský subjekt a mediální produkty jsou chápány jako zboží. Tento mikročinitel úzce souvisí s komercializací, kdy je komercializaci možné chápat jako odraz racionalizace. Ftorek upozorňuje na platnost jednoduché rovnice: „Vysoká čtenost, poslechovost, sledovanost = větší příjem z inzerce = větší zisk“ (2012, s. 154).

V rámci racionalizace jsou řešeny důsledky ekonomické situace média, zaváděny opatření vedoucí k jejímu zlepšení, snižovány fixní a variabilní náklady, dohlíží se na správné hospodaření a vyhodnocuje jeho splnění. Finanční stav okresních titulů primárně souvisel s makročinitelem privatizace.

---

¹⁴⁴ Po r. 1989 prodaný náklad lokálního a regionálního tisku „na jednu stranu zvedal nebyvalý zájem lidí o informace, na druhou stranu se postupně začali čtenáři tisku fragmentarizovat, zatímco dotovaných novin za nízkou cenu si mohl čtenář dovolit kupovat více titulů, a to ještě například celostátní i lokální/regionální tisk, s rostoucí cenou novin se museli čtenáři rozhodnout, které noviny budou kupovat“ (Šenkýř in Waschková Císařová, 2009, s. 79).

Proto je potřeba přihlédnout ke stavu, v níž se okresní tisk v posttransformační fázi nacházel. Velkou roli sehrála i provázanost s úřady, které vlastnily rozhodovací pravomoce v rozpočtu médií: „*Od roku 1990 přicházely redakční týmy s novými nápady na změnu grafiky, obsahu i technického vybavení, jejichž realizace ale vyžadovala investice značných finančních prostředků. Neprůhledná ekonomika provozu týdeníků, které měly své malé rozpočty ve velkém rozpočtu městského či okresního úřadu, však neumožňovala definovat listy jako ziskové či ztrátové. Proto se vydavatelé zdráhali do modernizace redakční techniky a tisku investovat. Tento stav vyčkávání byl jednou z příčin urychlení privatizace okresních titulů na severu Čech*“¹⁴⁵ (Pakosta, 1995, s. 15).

Rozpočtová politika lokálních a regionálních periodik však není stabilní. Její oslabení následně způsobuje silnější postavení mikročinitele racionalizace. „*Lokální životy a lokální mediální trhy se kdysi do jisté míry překrývaly. Zvláště tady nacházely lokální noviny lukrativní prostor, který jim umožnil vybudovat výdělečný byznys a investovat (v různé míře) do žurnalistiky pokrývající lokální dění a komunitní život. Tento překryv lokálních životů a mediálních trhů lokálním a regionálním médiím, jež ve většině zemí zaměstnávají největší množství novinářů, výrazně pomohl. Dnes ovšem tento překryv mezi tím, jak žijeme, a tím, jak fungují mediální trhy, zvolna mizí a společně s tím mizí i podnikatelské opodstatnění toho, proč do lokální žurnalistiky investovat*“ Nielsen in EJO [online, 2015].

Vzájemnou provázanost činitelů je možné sledovat i na úrovni komercializace a koncentrace vlastnictví, jež jsou v úzké součinnosti s racionalizací. Český mediální systém Křeček označuje jako „laboratoř komercializace“, přičemž připouští, že důraz na maximalizaci zisku¹⁴⁶ je typický nejen pro devadesátá léta, ale i pro dnešní dobu. Jeho pojetí zároveň zohledňuje, že pozvolna dochází ke zpětným investicím do mediálního průmyslu, kdy jsou kupována lokální média, která však vložený kapitál dokážou zhodnotit (2013, s. 100).

---

¹⁴⁵ Spojení lokálních médií s veřejnou administrativou přetrvává za změněných podmínek dodnes, což dokládá Hájek (2013, s. 10): „*Jednou z kuriozit českých lokálních médií je mocná role médií ve vlastnictví měst. Tyto veřejně financované instituce založené lokálními autoritami za účelem poskytování „veřejné služby“ pro občany obvykle zahrnují tištěné noviny, které vychází jednou za měsíc či 14 dní. Existuje několik modelů fungování těchto médií. Některé z nich jsou připravovány externími profesionálními společnostmi, někde existuje vlastní tiskové oddělení a můžeme vysledovat i model smíšený. Úroveň politického paralelismu se potom liší v závislosti na lokalitě. Jejich síla potom leží v dostupnosti populaci, jsou obvykle distribuovány zdarma do každé domácnosti*“ [online, 2015].

¹⁴⁶ Waschková Císařová dodává, že „*maximalizace zisku se na úrovni mediální organizace projevuje především jako mikročinitel racionalizace*“. Racionalizace tedy působí pomocí vlastních mikročinitelů, kteří mediální organizaci ovlivňují v různých směrech. V prvé řadě dochází k „*omezování finančních toků uvnitř firmy, které se projevuje byrokratizací (snahou o co nejformalizovanější strukturu společnosti), slučování funkcí zaměstnanců, centralizací organizace výroby a podobně*“ (2009, s. 47).

3.6.3.3 Centralizace

Centralizace je ve smyslu mikročinitele strukturální transformace chápána jako „strukturální proměna mediální organizace¹⁴⁷, při které se rozhodovací procesy a výroba mediálního produktu přesouvají z periferie/lokality do centrály společnosti“ (Waschková Císařová, 2009, s. 48). Výstupy centralizace lze percipovat ve dvou základních pojetích:

- vnitřní rovina centralizace,
- vnější rovina centralizace.

Vnitřní rovina centralizace způsobuje změny vně mediální organizace, např. z hlediska organizační struktury. Vnitřní úroveň zahrnuje všechny změny vyplývající na povrch, které přesahují mediální organizaci a odehrály se v důsledku interních proměn. Mezi nejvýraznější patří např. změny v obsahu¹⁴⁸ i v procesu jeho vytváření.

Volek vysvětluje, co se při centralizaci odehrává s obsahy, a zároveň upozorňuje na skutečnost, že centralizace souvisí s monopolizací regionálních periodik: „V oblasti editoriálně-vlastnické se zvyšuje míra homogenizace zvláště tištěných regionálních médií, respektive jejich centralizace, která vede k tomu, že se na místě specifických regionálních agend objevují instantně univerzální témata celostátního dosahu. Významnou roli hraje v tomto smyslu i faktická monopolizace¹⁴⁹ trhu regionálních deníků“ Volek in Brnopolis [online, 2015].

Hlavním důvodem centralizace je zvyšování kapitálu a míra centralizace se přitom liší v závislosti na rozpočtu mediální organizace. Vzhledem ke koherenci je podstatné, že odráží proces racionalizace a je přitom určující pro delokalizaci regionálního a lokálního tisku.

---

¹⁴⁷ „Většina mediálních organizací se skládá z tří hlavních úrovní. Přední linii tvoří redaktori, korektori, grafici a další techničtí pracovníci. Střední stupeň v hierarchizaci zaujímají lokální šéfredaktori, editori, manažeri inzerce nebo produkční, všichni tito zaměstnanci zajišťují komunikaci mezi redaktory a vrcholným managementem. Třetí úrovní jsou šéfredaktori, kteří se starají o personální rozdělení, dále o ekonomickou stránku média a navenek ho zastupují“ (Shoemakerová a Reese, 1996, s. 145).

¹⁴⁸ Obsahy, které média zveřejňují a nabízejí publiku, nejsou produktem individuální činnosti, nýbrž výsledkem fungování celé organizace a jejího postavení ve společnosti (Jirák a Köpplová, 2007, s. 74).

¹⁴⁹ Konkrétním příkladem sdružování titulů v tranzitivní zemi je mezinárodní projekt „Polska“. Lze si povšimnout, že monopolizace tisku podmiňuje, že nadnárodní, národní a lokální dění vzniká společně. „V roce 2007 polská tisková agentura společně s londýnskými The Times zahájila projekt „Polska“. Jedná se o komplikovanou konstrukci na tiskovém trhu. Prakticky se jedná o jeden celonárodní deník, který je ovšem registrován jako osmnáct regionálních deníků. Většinou je editován centrálně a má pouze jednoho vlastníka. Tento projekt tak spojuje novinky z Polska, celého světa a daného regionu. To vysvětluje, proč se regionální deníky mohou zdát jako kompletnější ve smyslu svého obsahu. Nejlepším příkladem je Gazeta Wyborcza“ (Filas a Planeta in Czepek, Hellwig a Nowak, 2009, s. 146).

3.6.3.4 (De)lokalizace

Lokalizace¹⁵⁰ je činitel, který se podílí na posilování jak významu lokálních a regionálních médií v mediálním systému, tak jejich mediálních výstupů (tj. zpravodajských lokálních a regionálních obsahů aj.). Upevňovány jsou i subsystémové charakteristiky, které vznikají přímo v lokalitě (regionu) či se jiným způsobem podílejí na vnímání souvisejících jevů v lokálním či regionálním smyslu. Lokalizace umožňuje subjektům, které se nacházejí na okraji mediálního systému, aby si mohly zachovat vlastní specifika v centrálním úzu.

Ovšem delokalizace¹⁵¹ působí v opačném směru. Úzce ji podporuje makročinitel koncentrace vlastnictví¹⁵² i mikročinitel komercializace. Obsah se stává homogenní, jestliže dojde k situaci, že je centrální i lokální dění vytvářeno společně. Struktura mediální organizace se centralizuje. Snižování nákladů má často za následek redukci lokálních zdrojů, což se dotýká rozsahu mediovaných zpráv i počtu lokálních redaktorů, kteří je vytváří.

Napětí mezi lokalizací a delokalizací je potřeba chápat nejen z hlediska jejich vlastních podstat, ale právě v souvztažnosti s dalšími činiteli, kteří je podporují. Z tohoto důvodu se těžko hledá přesná identifikace poměru jejich sil.

Aktuálně se oba podílejí na směřování subsystému lokálního a regionálního tisku. Lze říci, že delokalizace je podporována z národní úrovně, zatímco lokalizace posiluje převážně na základě periferie. To se děje buď zájmem o zachování specifik, který vzniká místně, anebo zájmem, který je vytvářen centrálně, avšak na základě atraktivity, kterou daná lokalita vykazuje. Proto delokalizace, která je ustanovena v mediálním systému, ovlivňuje mediální subsystém, zatímco lokalizace, která se ustálí na úrovni mediálního subsystému, zpětně působí na mediální systém a jeho delokalizační tendence.

---

¹⁵⁰ „Nejvýraznější projev procesu lokalizace regionálních tištěných médií lze v českém kontextu vysledovat mezi lety 2003 a 2010 s vrcholem v roce 2007. Další projev tohoto trendu můžeme pak identifikovat také v roce 2012. Na obecné úrovni jde především o vznik nových projektů regionálního tisku a zvyšování počtu titulů regionálních novin“ Waschková Císařová in Člověk a média – Média v kraji nebo na okraji [online, 2015], s. 8.

¹⁵¹ „Trend delokalizace se v regionálním tisku projevoval také ve dvou obdobích. Prvním byla léta 2000 až 2003, kdy došlo ke koncentraci vlastnictví regionálního tisku ve vydavatelství Vltava-Labe-Press a k následné unifikaci titulů pod značku Deník. (...) Druhé období delokalizace se překrývá s obdobím krize tištěných médií v letech 2008 až 2011. Malá vydavatelství regionálního tisku, existující i do té doby často na hraně ekonomické udržitelnosti, zanikla po propadu inzertních příjmů“ tamtéž [online, 2015], s. 9.

¹⁵² Při sledování teoretických závěrů ve výchozí situaci mediálního prostředí Tušer k působení makročinitele koncentrace vlastnictví na lokální média uvádí: „Po listopadu 1989 začaly fúzovat noviny z územních celků větších než okresy a menších než kraje, a to především z ekonomických, personálních, materiálních a územních důvodů. V tržním hospodářství neuspěla malá lokální periodika, ale v rámci koncentrace se spojilo několik do silnějších malých regionálních novin, které přinášejí informace a referáty ze všech míst území, přičemž ve větší míře zaznamenávají události z jeho centra“ (1995, s. 97).

3.7 Souhrn a výstupy druhé teoretické části

Pro pochopení transformačního procesu došlo k jeho vymezení a objasnění dobového kontextu. Nedílnou součástí správného a úplného definičního rámce se stala i explanace diverzity, se kterou se potýká. Přestože cílem nebylo ustanovovat definice, jelikož dynamika a rozsah strukturální transformace obtížně umožňuje přesné zacílení za účasti četných souvislostí, z čehož vyplývá i značná nesourodost současných teoretických výkladů, bylo vymezení prováděno pomocí vybraných stěžejních teoretických přístupů. Záměrem bylo zvolit ty, které nejlépe vystihují její podstatu s důrazem na sledování v mediálním prostředí.

Byl ustanoven koncept transformace mediálních trendů, který navazuje na základ, jenž byl připraven v první teoretické části. Vymezení strukturálně-transformačních faktorů otevřelo analýzu transformačních činitelů, kteří byli rozlišeni podle makroúrovně a mikroúrovně. Za stěžejní východisko je považováno, že makročinitelé i mikročinitelé jsou vzájemně provázáni. Přitom dochází k podstatnému propojení makroúrovně a mikroúrovně.

Členění transformačního procesu do fází umožnilo lepší orientaci a zároveň představilo jeho určující determinanty, které doplnily hledisko transformačních činitelů. Sémantika převodů otevřela možnost začlenit transformační proces do kontextu hlavních společenských disciplín a pozorovat stěžejní znaky. Ustanovení vertikální roviny strukturální transformace vymežilo její pozici vůči jednotlivci, kdy je na ni nahlíženo jako na institucionální proces, který směřuje k jedinci, jenž všechny vyplývající změny širokospektrálně vnímá.

Pozornost byla zaměřena nejen na sledování strukturální transformace, ale především na její důsledky. Koncepce se vyvíjela od aplikace základních teoretických přístupů až po reálný vývoj strukturální transformace. Ustanovení nového konceptu systémového mikroklimatu přineslo východisko mezi submediální, mediální a intermediární rovinou, což umožnilo komplexněji sledovat příčinné vazby od společenského prostředí, ve kterém se vyvíjí strukturální transformace, až k lokálním a regionálním mediálním subjektům.

Z důvodu, aby mohla být strukturální transformace teoreticky sledována v mediální sféře, byl zpracován koncept adaptace strukturální transformace. Jelikož jejími hlavními původci jsou strukturální činitelé, došlo k jejich podrobné teoretické analýze s ohledem na všechny již uvažované roviny, které v závěru vyústily v pochopení jejich podstaty i účinků.

Extenze teoretického rámce, který směřoval k subsystému lokálního a regionálního tisku, umožnila jeho vnější sledování a objasnění příčin, jimiž je v prostředí mediálního systému určován. Nyní lze pomocí empirického šetření sledovat reálné implikace.

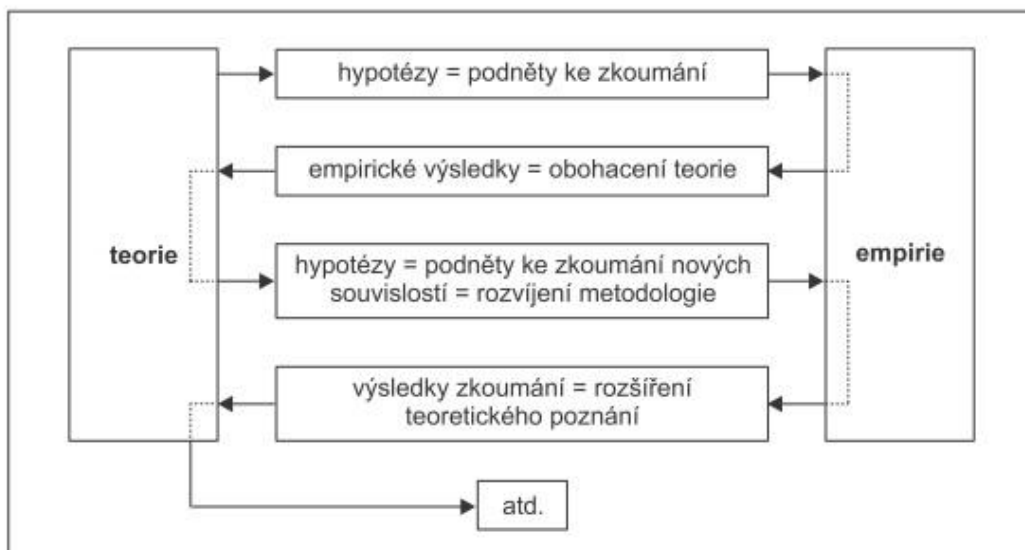
III. METODOLOGICKÁ ČÁST

1 METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA

Z rozmanitosti přístupů k problematice vyplývá i rozmanitost koncipování a řešení výzkumu. Navíc se odehrává v rovině mediálních studií, které Kraus nazývá „*křížovatkou vědeckých teorií a praktických dovedností*“ (2008, s. 36).

Teoretický a empirický rámec není možné chápat bez přesahů, nýbrž ve společné součinnosti, která se děje obousměrně. Reichel upozorňuje na nerovnoměrné zastoupení (2009, s. 18), což se odvíjí od charakteru zkoumané oblasti. Proto je tato vědecká práce optimálně stavěna tak, že jsou tyto části propojené, přičemž teoretická průprava slouží jako základ pro vlastní empirickou studii.

Obrázek 4: Vztahy mezi teorií a empirií ve výzkumu¹⁵³

Obrázek 4 dokazuje, jak probíhá součinnost mezi teorií a empirií, ke které dochází v případě teoreticko-metodologické činnosti.

Pro fungující výzkum jsou rozhodující promyšlené a koherentní podněty k výzkumu, z nichž vyplyne vhodná operacionalizace zkoumaného problému. Předem bylo zváženo, co by bylo nejvhodnější zvolit za výzkumný záměr a jakým způsobem by to bylo nejlepší učinit. V úvahu byla vzata realizovatelnost navrženého postupu i relevantnost dosažených výsledků.

¹⁵³ Zdroj: Reichel, 2009, s. 18.

2 METODIKA VÝZKUMU

2.1 Výzkumné metody

Po analýze dostupných dat bylo zvoleno, že výzkum¹⁵⁴ bude realizován jako empirický. „Cílem empirického výzkumu je prověřovat správnost z teorie odvozených hypotéz a poskytovat data pro generování teorií nových. Testovat teorie a odpovídat na vědecké otázky lze pouze na základě empiricky získaných dat“ (Sedláková, 2014, s. 22).

Následoval výběr¹⁵⁵ vědecké metody. „Vědecká metoda je systematickým, promyšleným a objektivním postupem k získání poznatků a dosažení cíle. Metoda představuje způsob, jak se od určitého východiskového stavu dospěje určitou uspořádanou (cílevědomou) činností k nalezení či objasnění vědeckých poznatků a zákonitostí“ (Široký a kol., 2011, s. 30).

Z vyhodnocení sledovaných cílů vyplynulo jako nejvhodnější užití tzv. smíšeného výzkumu, který bude metodicky vycházet z kvalitativního i kvantitativního šetření. Thomas ed. (2003, s. 1–2) výzkumné metody rozlišuje následovně. Zatímco kvantitativní metoda „se zaměřuje na měření a množství různých charakteristik (...) výzkumem studovaných“, kvalitativní výzkum se odlišuje tím, že sleduje specifika těchto charakteristik¹⁵⁶.

Pro kvantitativní metody je podle Trampoty a Vojtěchovské (2010, s. 18) typické:

- jsou založené spíše na deduktivní metodě,
- nabízí možnost vědecké ověřitelnosti,
- cílem je reprodukovat realitu na počitatelné jevy.

Kvalitativní metody vykazují následující určující charakteristiky (tamtéž, s. 19):

- využívají spíše induktivní metodu,
- není možné je totožně replikovat,
- výsledky vycházejí z interpretace a jsou intersubjektívni.

---

¹⁵⁴ Termín je používán v následujícím kontextu: „Výzkum patří mezi nástroje vědy (...). Je poznávacím procesem, který vychází z nějakého systému poznatků (teorie), v jejich intencích prozkoumává skutečnost (empirické zkoumání), aby na základě zjištěného (empirické údaje, data) bylo dosavadní poznávání pozměněno (rozšíření teorie). To se ale vzápětí stává zdrojem teoretických úvah o dalších souvislostech a problémech, čímž se objevují nároky na další zkoumání, a tak se teorie s metodami zkoumání vzájemně podněcují, teorie se obohacuje a metody zkoumání zdokonalují“ (Reichel, 2009, s. 18).

¹⁵⁵ Hendl navrhuje volit výzkumnou metodu podle požadovaných informací (2008, s. 166).

¹⁵⁶ Lze pozorovat, že někteří metodologové s dělením kvalitativního od kvantitativního výzkumu nesouhlasí. Proti dichotomickému pojetí se odvolává například Silverman (2005, s. 40–41). Stěžejní většina však chápe oddělení výzkumných metod jako klíčové, protože se z hlediska aplikace liší postup, výzkumný vzorek i povaha výsledných dat.

2.2 Kvalitativní výzkum

Creswell (1998, s. 12) chápe kvalitativní výzkum jako proces, při kterém dochází ke komplexní tvorbě obrazu, v němž je dán prostor názorům účastníků, jež jsou sledovány v přirozených podmínkách s použitím doporučených metodologických postupů.

Kvalitativní výzkumné šetření bylo provedeno metodou individuálních hloubkových rozhovorů, přičemž *„síla kvalitativních dat spočívá v tom, že jsou přirozeně uspořádaná (...). Vyznačují se lokální zakotveností a nejsou vytrhována z kontextu dění“* (Hendl, 2008, s. 161). Při výběru metody byly vzaty v úvahu výzkumné cíle, očekávané výsledky, povaha kvalitativních dat i možnosti realizovatelnosti.

2.2.1 Polostrukturovaný hloubkový rozhovor

Z typů kvalitativních rozhovorů byl zvolen polostrukturovaný rozhovor¹⁵⁷. Podle Hendla kvalitativní rozhovor vyžaduje *„dovednost, citlivost, koncentraci, interpersonální porozumění a disciplínu“*. Tento druh rozhovoru je veden předem určenými otázkami, jejich formou i pořadím (2008, s. 166).

Velké množství humanitních a sociálněvědních oborů ve svých vědeckých studiích využívá pro získání kvalitativních dat metody interview (Sedláková, 2014, s. 207). Burnsová jej dokonce pokládá za primární techniku sběru dat (2004, s. 92).

2.2.1.1 Struktura rozhovoru

Došlo k vymezení tematických okruhů, do kterých byly zařazeny předem definované otázky. Disman doporučuje seřazení otázek uvnitř příslušných okruhů od nejdůležitějších k dílčím, které rozvíjejí podrobnosti (2000, s. 145).

Před uskutečněním rozhovoru byly stanoveny následující okruhy:

- Strukturální transformace tisku,
- makroúroveň,
- mikroúroveň,
- souhrnná koherence.

---

¹⁵⁷ Polostrukturované rozhovory Hendl vymezuje jako *„dotazování, jež se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací“* (2005, s. 164).

Pro hlubší sledování okruhy obsahují další výchozí strukturu, jež se přímo odvíjí od jejich charakteru. Díky tomu má každá analyzovaná otázka vlastní příslušnost i návaznost na další. Rozhovor je tvořen otázkami zjišťovacími, kterým byla dána přednost před otázkami uzavřenými, což doporučuje Vaněk, Mücke a Pelikánová (2007, s. 98). Povaha výzkumného šetření určila, že je stěžejní orientovat se na názory, postoje, zkušenosti a dobové postřehy dotázaných, což bylo v této části upřednostněno před sběrem jednoznačných dat.

Díky tomu respondent získal širší prostor na vyjádření i více možností, jak výpověď pojmut. Vymezení okruhů a zacílení otázkami umožnilo, aby se udržel směr rozhovoru i podstata očekávaného výstupu, ale obsažená sdělení již záležela na dotazovaném. Proto bylo předem počítáno s tím, že se rozsah i charakter poskytnutých informací bude měnit.

Rozhovor byl uveden čtyřmi otázkami sloužícími k identifikaci respondenta. Týkaly se dosaženého stupně vzdělání a délky praxe v médiích. Vzhledem ke sledovanému Českolipskému deníku se zjišťovala zastávaná pozice a doba, po kterou byla vykonávána. Jméno a ani jiné informace osobní povahy nebyly poptávány, jelikož vyhodnocení získaných dat probíhalo anonymně¹⁵⁸, jak bylo současně uvedeno v průvodním dopise (viz Příloha 4).

2.2.1.2 Cíle kvalitativní analýzy

Stěžejním záměrem kvalitativního rozhovoru bylo aplikovat strukturálně-transformační činitele a sledovat jejich působení v konkrétním regionálním médiu. Tím mohly být prezentované informace o subsystému regionálního a lokálního tisku a procesu strukturální transformace rozšířeny o reálný kontext, zároveň pomoci zpřesnění teoretických ustanovení a připravit výchozí pozici pro navazující analýzu.

Cílem prvního oddílu bylo zjistit obraz dopadů strukturální transformace na subsystém regionálního a lokálního tisku a ozřejmit, jak se projeví v konkrétním regionálním médiu.

Druhý úsek, do kterého se rozhovor posunul, byl založen na sledování charakteru každého ze strukturálně-transformačních činitelů, jenž se nachází na makroúrovni.

V návaznosti na to ve třetím oddíle došlo k rozboru vlivu transformačních činitelů na mikroúrovni, aby provedené šetření přineslo komplexně koncipovaný výstup.

Cílem posledního oddílu bylo zjistit, jaké strukturálně-transformační činitele respondenti považují za nejvíce a nejméně významné pro médium, jež vyvíjí svou činnost v subsystému regionálního tisku, a sledovat celkovou provázanost.

---

¹⁵⁸ Z důvodu, aby nebylo možné provést zpětnou identifikaci, nedošlo k zařazení profesních medailonů respondentů ani jmeného seznamu. A jména uváděná respondenty nepotvrzují, že došlo k realizaci interview.

2.2.1.3 Výběr výzkumného vzorku

Výběr respondentů je důležitou součástí přípravy kvalitativního výzkumného šetření. Částečně bylo zvoleno účelové vzorkování, které popisuje Patton (in Hendl, 2008, s. 152), jelikož někteří respondenti byli osloveni přímo, a to v návaznosti na předpoklad, že zastávali šéfredaktorské nebo redaktorské místo ve sledovaném periodiku.

Při výběru respondentů se dále postupovalo metodou „sněhové koule“ (snowball), kdy informace poskytnuté po uskutečněných setkáních určovaly směr dalšího výzkumu a umožnily rozšiřovat výzkumný vzorek¹⁵⁹ (Disman, 2000, s. 34).

Miovský kombinaci záměrného a příležitostného výběru považuje za běžnou z důvodu, že metoda sněhové koule může obsahovat i prvky samosběru. Výhodou této techniky je, že „*definitivní podobu „sněhové koule“ vytváříme a měníme v průběhu studie v závislosti na potřebě z hlediska saturace dat*“ (2006, s. 131–132). Počet respondentů nebyl dopředu stanoven. Výsledný vzorek se ustálil na čtyřech účastnících.

2. 2.1.4 Průběh rozhovoru

Respondenti byli kontaktováni telefonicky nebo e-mailem, tímto způsobem proběhlo krátké vstupní seznámení s účelem empirického šetření a s technikou jeho provedení. Vzájemná domluva se následně učinila dle jejich potřeb, jak jim to nejvíce vyhovovalo. Časově lze průběh rozhovorů zařadit do období od 9. října do 16. listopadu 2015.

Před započítáním sběru dat byl získán souhlas dotazovaného s průběhem rozhovoru a se zpracováním poskytnutých informací pro studijní účely. Záznam proběhl na diktafon, přičemž údaje o délce hloubkových rozhovorů jsou součástí transkripce (viz Příloha 6).

Důležitou součástí úvodu rozhovoru se stalo seznámení účastníka s okruhy probíhaných témat. Dotazy mu byly poskytnuty duplikovaně ve vytištěném dokumentu¹⁶⁰. Díky tomu se v nich mohl lépe orientovat a otázku měl po celou dobu k dispozici, což umožnilo, že si ji mohl v průběhu odpovědi kdykoliv znovu přečíst.

Vzhledem k pořadí otázek, na jehož důležitost bylo poukázáno při tvorbě struktury, tento způsob vedení rozhovoru poskytl neoptimálnější řešení, jelikož respondent zároveň dostal šanci zvolit si vlastní řazení dotazů, na které chce odpovědět podle toho, jak to pro něj bylo nejpříjemnější, ale všichni se drželi výchozí navržené koncepce. Další výhodou tohoto postupu představovalo, že respondent získal přehled o délce a koncepci celého interview.

---

¹⁵⁹ Z důvodu zachování anonymity byla metoda snowball aplikována mimo záznam rozhovoru.

¹⁶⁰ Možnost dělat si vlastní poznámky byla využita dvakrát. Jednou se uskutečnilo odškrtávání dotazů, které přispělo ke zlepšení orientace dotazovaného. To odpovídá 75% přímého využití tištěné verze rozhovoru.

Rozhovor započal okamžikem, kdy byl účastníkovi výzkumu předložen jeho obsah. Ukončení proběhlo ve chvíli, kdy dal dotazovaný najevo, že je s interview hotový. Respondent taktéž získal šanci sám přejít k následující otázce. To usnadnilo plynulost hovoru, jelikož nemusel opakovaně dávat najevo, že výpověď¹⁶¹ již dokončil. Otevřela se i rámcová možnost přizpůsobení formulací, která podpořila porozumění smyslu kladených dotazů, ačkoliv pro přehlednost výzkumu zůstaly interně neměnné.

Předem stylizované otázky zároveň udržely strukturu i směr hloubkového rozhovoru, aby došlo k záznamu všeho, co bylo plánováno. Díky tomu, že se interview se všemi probandy realizovalo stejným způsobem a mělo jednotné cíle, bylo možné následnou komparaci uskutečnit na očekávaném základě, k němuž byla připravena výchozí metodika. Doplnění sondážními otázkami probíhalo pravidelně.

Jak doporučuje Vaňek, Mücke a Pelikánová (2007, s. 88), byla při rozhovoru respondentovi poskytována průběžná zpětná vazba jako výraz pozornosti, a to v takové míře, aby vykazovala zřetelný zájem o obsah poskytovaných informací. Místo se volilo s ohledem na eliminaci okolních rušivých vlivů, aby mohlo setkání proběhnout plynule a soustředěně. Autentický přepis uskutečněných rozhovorů je možné nalézt v příložené transkripci.

2. 2.1.5 Vyhodnocení rozhovoru

Z hlediska metodologie vyhodnocení je podstatné, že „*k hlavním rozdílům při zpracování dat kvalitativních a kvantitativních patří, že kvalitativní údaje se urovnávají, pořádají a zčásti třídí nikoli všechny najednou, po ukončení terénních prací, nýbrž postupně, již při jejich průběhu*“ (Reichel, 2009, s. 165).

Z tohoto důvodu byl každý zaznamenaný rozhovor analyzován samostatně po jeho skončení. Výhodou tohoto postupu je, že kontinuálně poskytuje zpětnou vazbu, která může být okamžitě zařazena. To umožnilo realizovat následující interview na základě již učiněných postřehů a zlepšovat techniku, jíž je vedeno. Přepis výpovědí zachoval jejich autenticitu a specifické výrazové prostředky narátora. Když byla všechna plánovaná interview provedena, začala kvalitativní analýza získaných dat, která je součástí empirického šetření.

Celkový výstup z uskutečněných rozhovorů, který byl přepsán ze zvukového záznamu, činí 63 stran. Interview nebylo kráceno a kvalitativní šetření se vztahovalo k celému rozsahu. Každý ze sledovaných činitelů byl hodnocen samostatně. Souhrnná evaluace následně uzavřela každý z obsažených okruhů, a to z hlediska naplnění počátečních cílů.

---

¹⁶¹ Ke všem výpovědím, jež byly při realizaci kvalitativního šetření zaznamenány, se přistupovalo neutrálně, aby nedošlo k jejich ovlivnění, přesto bylo dbáno na navození pocitu vzájemné důvěry (Hendl, 2008, s. 168).

2.3 Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je typický tím, že využívá způsoby kvantifikace. Při zvažování jejich volby byl brán zřetel na komplexnost kvantitativní analýzy i na její provázanost s předcházející kvalitativní analýzou s přihlédnutím k již ustanovenému teoretickému a navrhovanému empirickému rámci.

2.3.1 Vymezení výzkumných cílů

Hlavním předmětem empirického výzkumu byla analýza obsahu vybraného regionálního periodika vzhledem ke strukturální transformaci tisku, a to v konkrétním kontextu oblastní politické situace navazujících posttransformačních let. Objektem výzkumu se stala vybraná mediovaná sdělení. V návaznosti na kvalitativní šetření byla sledována identifikace souvislostí s činiteli strukturální transformace.

V rámci případové studie se uskutečnila obsahová analýza pro periodikum Českolipský deník, které je zaměřené na regionálně vymezené území okresu Česká Lípa, ovšem s rozšířeným informačním zájmem a záběrem na oblast celé České republiky. Periodikum bylo podrobně analyzováno z hlediska transformace obsahové náplně, charakteru sdělovaných informací a také stupně neutrality v předem určených časových intervalech volebních let 1994, 1998 a 2002¹⁶².

Výzkumná činnost se zaměřovala výhradně na volby komunální a hodnotila zvolená volební období separátně, přičemž určující výstupy byly sledovány souhrnně. Každý hodnocený časový úsek zahrnoval 35 dnů. Byly analyzovány výtisky v předvolebním, volebním i povolebním období s ohledem na periodicitu média.

Největší pozornost byla věnována době před volbami. Stěžejní bylo posoudit, jak výchozí data korespondují se strukturálními proměnami a prokázat, jaký konkrétní vývoj tento jev způsobil v obsahu regionálního deníku, a tyto změny zároveň sledovat v době konání komunálních voleb a ve dnech těsně následujících, aby mohl být získán komplexní obraz o změnách a projevech součinných strukturálně-transformačních činitelů v oblasti volební prezentace (tj. při předvolební kampani, průběhu voleb a zveřejnění volebních výsledků).

---

¹⁶² Při volbě sledovaného období byly vzaty v úvahu i první komunální volby po sametové revoluci, které se konaly v r. 1990, ale z důvodu nejednotnosti výzkumného vzorku a změn, které provázely vybrané médium, bylo období posunuto na první komunální volby v České republice. To umožnilo přesné zaměření na sledované cíle a zároveň bylo možné empirický výzkum uskutečnit až po změně názvu, výměně vedení periodika a v prostředí, kde začala česká média fungovat na jiných principech.

Vzhledem ke specifikaci obsahové analýzy je potřeba dodat, že byla realizovaná formou frekvenční analýzy. Tato výzkumná technika se zacílila na výskyt témat spojených s politickými událostmi v jednotlivých volebních obdobích a také na případné preference jejich výběru. V návaznosti na obsahovou frekvenční analýzu byla provedena analýza komparativní, jejímž výstupem bylo stanovení vývoje přístupu periodika k dané problematice.

Na základě deskriptivní analýzy provedené rešerše byla pro navazující analytickou část formulována výzkumná hypotéza, již rozšířily výzkumné otázky. Souběžně se výzkum soustředil na nalezení korelací se strukturálně-transformačními činiteli, jejichž vliv může při kvantitativním šetření vyplynout v jiném kontextu než při kvalitativním.

Analytická stať případové studie vycházela částečně také z vymezení historicko-politického kontextu českolipského okresu v posttransformačních letech. Hlavním zdrojem informací pro stanovení parametrů hodnocených období a pro určující sběr dat o výsledcích komunálních voleb ve sledovaném regionu se stal Český statistický úřad. Výsledky byly zohledněny i v širších souvislostech celkového politického vývoje na vyšší státní úrovni.

Kvantitativní analýzu uzavřelo zhodnocení procesu, který nastal mezi zkoumanými roky 1994 až 2002. Stěžejní pozornost se zaměřila na rozbor nastalých změn. Zároveň byl chronologicky popsán jejich vývoj v souvztažnosti s důvody, proč k nim došlo, které se zpětně vztahují ke strukturální transformaci tisku.

2.3.2 Výběr výzkumného vzorku

Bylo zvažováno, jaké médium či média budou předmětem práce. Dle údajů získaných v KVK v Liberci se ve sledovaném regionu nachází rozmanitý počet periodických i neperiodických tiskovin. Z tohoto důvodu musel být výzkumný vzorek zužován¹⁶³. Koncentrovat vědeckou pozornost specificky bylo vzhledem k rozsahu sledovaného fenoménu nevyhnutelné pro jeho úspěšnou a relevantní realizaci.

Jako nejlepší se jevila možnost, která otevřela přesně zacílený hluboký teoretický i metodologický vhléd. Proto došlo k výběru jediného média, Českolipského deníku¹⁶⁴, což

---

¹⁶³ Ve vědeckém diskurzu se jedná o běžný přístup, jehož aplikace se odvíjí od charakteru zkoumaného jevu: „Protože ve většině případů zkoumaný soubor jevů, tzv. základní soubor, přesahuje možnosti zpracování (tzn., nejsme schopni nebo nepovažujeme za nutné zkoumat soubor v plném rozsahu ani všechny jeho vlastnosti), stávají se předmětem analýzy obvykle soubory výběrové. V teorii diskurzu je tímto souborem korpus, který v sobě soustřeďuje údaje textové povahy (knihy, noviny, časopisy, letáky...) aj.“ (Kraus, 2008, s. 145).

¹⁶⁴ Dle záznamu v KVK v Liberci Českolipský nástup vycházel r. 1971–1990 a vydavatelem byl ONV. Následně Českolipské listy r. 1991–1993 vydával Okresní úřad. Českolipský deník od r. 1993 vlastnila Vltava-Labe-Press.

umožnilo rozšířit aplikovanou analýzu o velké množství aspektů, které by v případě výběru většího výzkumného vzorku nebylo možné postihnout.

Kombinace teoreticko-empirického přístupu dovolila práci prohloubit o další související podstatná stanoviska a v celku představit hodnotnější výstup týkající se skutečných projevů regionálního periodika uvnitř subsystému regionálního a lokálního tisku. Navíc souběžná realizace kvalitativního a kvantitativního výzkumného šetření na shodném zkoumaném objektu podpořila komplexní provázanost, zatímco se jejich prvky mohly vzájemně prolínat a již objevená zjištění doplňovat o nová.

Zkoumaný vzorek čítal 105 čísel (v plném rozsahu) bez nedělí z důvodu, že sledované médium vykazuje periodicitu 312/365 (viz Příloha 2). Byl zvolen rytmus pro vzorek, kdy se analýza soustředila na výtisky, které byly vydány přibližně měsíc před volbami, v době konání voleb a ve dnech těsně následujících, aby byl výzkumný soubor dostatečně průkazný.

V úvahu byla vzata taktéž možnost zkoumání období před revolucí a následné komparace, avšak z důvodu rozsáhlých změn, které se odehrály v mediálním subsystému po r. 1989, by mohla nastat situace, že by sledovaný vzorek nemohl být posuzován na stejném základě, což by mohlo mít nepříznivý dopad na výsledky takto specifikovaného výzkumu.

Sběr dat se realizoval ve Státním okresním archivu Česká Lípa, jelikož Městská knihovna v České Lípě zpřístupňuje výtisky Českolipského deníku pouze od r. 1998, kdy započala jejich archivace¹⁶⁵.

2.3.3 Použité výzkumné metody

Empirická část se zaměřovala na rozbor případové studie vzhledem ke kontextu součinnosti strukturálně-transformační činitelů a jejich vlivu na obsahové vlastnosti článků za účasti politického vývoje ve sledovaném regionu. Určující těžiště kvantitativního výzkumu mediální transformace spočívalo v realizaci metody obsahové analýzy.

Obsahová analýza se zacílila na hodnocení textových sdělení, jež přímo souvisejí s politickou tematikou, a to z kvantitativního, kvalitativního a kvalitativně-kvantitativního pohledu. Zvolený výzkumný záměr vyžadoval použití kombinace kvalitativních a kvantitativních technik.

Proces uplatnění výzkumné metody byl rozdělen do dvou fází, tj. konceptualizační a operacionalizační (Reifová a kol., 2004, s. 22). V rámci konceptualizační fáze bylo provedeno zhodnocení faktického kontextu vybraných sledovaných období a odvozen hlavní záměr

---

¹⁶⁵ Zdroj: Telefonický rozhovor s Danou Kroulíkovou dne 18. 5. 2015.

prováděného výzkumu. Operacionalizační fáze představovala vlastní provedení výzkumného záměru a vyhodnocení získaných dat. V rámci výzkumných aktivit vedoucích k naplnění stanovených cílů bylo realizováno několik specifických analytických postupů, jejichž hlavní principy a způsoby realizace budou postupně rozvedeny v následujících podkapitolách.

2.3.4 Obsahová analýza

Jedná se o „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis manifestního obsahu komunikace. Jejím účelem je identifikovat a vypočítat výskyt blíže určených vlastností nebo dimenzí textů a prostřednictvím toho moci vypovídat o poselstvích, image, reprezentacích těchto textů a jejich širším sociálním významu“ (Hansen et al. in Štětka, 2007, s. 93).

Toto pojetí doplňuje Neuendorf (in Macnamara in Archipelagopress, 2003, s. 1), který „popisuje obsahovou analýzu jako „metodu založenou na zprávě“ (str. 9) a cituje studie, které tvrdí, že „v oblasti výzkumu masové komunikace je obsahová analýza v posledních 20 letech nejrychleji rostoucí technikou“. Riffe a Freitag (1997) poukazují na to, že množství obsahových analýz publikovaných v časopise *Journalism & Mass Communication Quarterly* se zvýšilo z 6,3% článků v roce 1971 na 34,8% v roce 1995“ [online, 2015].

Cílem obsahové analýzy je přinést „objektivní, systematický a kvantitativní popis manifestovaného obsahu komunikace“ (Berelson in Jiráček a Köpplová, 2009, s. 282). Důležité je primárně sledovat účel, k němuž je obsahová analýza určena: „Obsahová analýza je vyvinuta k tomu, aby produkovala objektivní, měřitelnou, verifikovatelnou výpověď o zjevném obsahu sdělení“ (Fiske, tamtéž).

Obsahová analýza byla zvolena jako nejvhodnější metoda z důvodu, že dokáže „vypovídat o velkých souborech dat, což je nezbytné, pokud chceme získat širší přehled o pokrytí daného tématu v mediální krajině, zjišťovat dlouhodobé trendy v mediálním zobrazení určitých jevů či skupin a komparovat jejich reprezentace v různých typech médií“ (Sedláková, 2014, s. 291).

Dle SMK Bonfadelli (in Reifová a kol., 2004, s. 22) dělí obsahovou analýzu na čtyři základní typy:

- frekvenční analýzu,
- valenční analýzu,
- argumentační analýzu,
- elektronickou obsahovou analýzu.

Bylo zvoleno, že výzkumné záměry této práce budou realizovány pomocí frekvenční analýzy. Hlavním důvodem tohoto výběru je skutečnost, že tento druh analýzy umožňuje získat „přehled o četnosti výskytu témat nebo aktérů (následně sledovat dlouhodobější trendy nebo komparovat média)“ (tamtéž).

Přitom budou ctěna následující kritéria kvality dle Reifové:

- předmět výzkumu bude jasně strukturován a nebude se měnit v průběhu práce,
- všechny objekty zahrnuté do analýzy budou podrobeny stejnému postupu,
- bude brán zřetel na objektivitu a intersubjektivní ověřitelnost.

2.3.4.1 Konceptualizační fáze obsahové analýzy

Konceptualizační fáze analytické činnosti zahrnovala především sběr relevantních faktů, z nichž byly dále generovány parametry samotného výzkumu. Použitými výzkumnými nástroji v rámci této fáze se stala rešerše (sběr dat) a deskriptivní analýza. Obě metody byly aplikovány na souhrnná kvantifikovaná data o průběhu komunálních voleb v daném regionu, jak jsou uvedeny v databázi Českého statistického úřadu.

2.3.4.1.1 Rešerše

Analýza strukturální transformace vybraného deníku vycházela z rešerše konkrétních dat spojených s komunálními volbami v daném období a regionu. Rešerše byla následně vyhodnocena prostřednictvím deskriptivní analýzy a vytvořila výchozí znalostní bázi pro stanovení parametrů navazující obsahové analýzy.

Rešeršní část konceptualizační fáze se zaměřovala především na odvození podrobného přehledu o průběhu komunálních voleb v českolipském regionu. Hlavním cílem této dílčí části bylo na základě posouzení výstupů stanovit nejprůhodnější období, na něž se bude následně zaměřovat operacionalizační fáze výzkumu. V rámci rešerše byly vyhledány konkrétní údaje o komunálních volbách ve vybraném sledovaném období.

2.3.4.1.2 Deskriptivní analýza

Metoda deskriptivní analýzy představuje základní techniku pro vyhodnocení statistických dat grafickým znázorněním a popisem trendů. Deskriptivní analýza byla aplikována v souvislosti s vyhodnocením faktických údajů získaných v rešeršní části výzkumu a stanovením jednoduchých závislostí. Deskriptivní analýza představuje výstup

první části obsahové analýzy a zároveň tvoří znalostní podklad pro fázi operacionalizační sloužící ke stanovení jejích základních parametrů.

Převážná většina výstupů rešerše i deskriptivní analýzy čerpala ze záznamů Českého statistického úřadu a byla rozšířena o grafické znázornění volebních výsledků v komunálních volbách, které se uskutečnily ve vybraném období na sledované regionální úrovni. Analýza dat byla provedena v souladu s politicko-ekonomickým vývojem v regionu, pročež bylo zohledněno i národní dění.

2.3.4.2 Operacionalizační fáze obsahové analýzy

Stěžejní částí kvantitativní analýzy empirického výzkumu bylo posouzení změn obsahu vybraného periodika v časovém intervalu relevantnímu k průběhu komunálních voleb v českolipském okrese. Operacionalizační fáze výzkumu spočívala v interpretaci klíčových dat, která byla extrahována ze souvislých textů. V rámci této fáze byly uplatněny dvě hlavní analytické techniky – frekvenční a komparativní analýza.

2.3.4.2.1 Frekvenční analýza

Frekvenční analýza byla realizována formou kvalitativní i kvantitativní. Kódovacími jednotkami se pro obě výchozí metody staly celé články i konkrétní zmínky odpovídající sledované tematice. V rámci analýzy byla vždy zaznamenána jejich četnost a v závislosti na typu jednotky míra neutrality, resp. jejich pozitivní nebo negativní ladění.

Samostatná frekvenční analýza byla pro potřeby hodnocení nástrojem sběru dat. S ohledem na provedenou rešerši a deskriptivní analýzu sledovala zejména výskyt článků, které obsahovaly buď události spojené s některou z politických stran kandidujících v komunálních volbách v rámci regionu, anebo s jejichmi zástupci. Každé odpovídající jednotce byla dále přiřazena hodnota neutrality z výchozí stupnice (viz Tabulka 2).

Paralelně s hodnocením tematického obsahu článků se frekvenční analýza zaměřovala na četnost politických sdělení sledujících prezentaci stran jako celku či jednotlivých kandidátů, jelikož v souhrnu předkládala kompletní obraz sledovaného ladění. V rámci frekvenčně-analytické činnosti bylo vždy hodnoceno každé volební období samostatně.

Na rozdíl od standardní kvantitativní frekvenční analýzy, která se užívá převážně k analýze struktury textu, byla technika uplatněna v rozšířeném měřítku, aby mohlo dojít k analyzování klíčových souvislostí od transformačních činitelů až k přístupu periodika.

2.3.4.2.2 Komparativní analýza

V návaznosti na data získaná frekvenční analýzou byla následně provedena napříč sledovanými obdobími komparativní analýza kvalitativních i kvantitativních dat a jejich přínosu, jenž byl rozhodující pro specifickou kombinaci vstupních cílů. Stupeň neutrality a objektivity deníku v oblasti politicky orientovaných příspěvků byl zároveň soudobým odrazem vlivu¹⁶⁶ strukturální transformace na politicko-ekonomické úrovni.

V rámci komparativní analýzy byl srovnán jak počet výskytů článků s politickou tematikou zveřejněnou na regionální úrovni, tak hodnoty neutrality a objektivity vztahující se k jednotlivým politickým stranám a hnutím. Současně bylo provedeno zhodnocení nárůstu či poklesu míry prostoru vyhrazeného pro prezentaci politického dění v regionu.

2.4 Celkové shrnutí

Výchozí metodika, která se opírala o ustanovené metodické standardy, přinesla konkretizaci navazujících vědeckých postupů. Tento přechod z teoretické do empirické analýzy umožnil provést výzkumné šetření na základě vlastního piedestalu, který zpřehlednil a opodstatnil výchozí IV. část, včetně částečného zacílení, jež bude v empirické části přesněji specifikováno. Stěžejní pozornost byla věnována především výběru vědeckých metod, jejich vymezení, přípravě formulací zvolených cílů a postupů určených k jejich verifikaci. Ustanovení výzkumné hypotézy a navazujících výzkumných otázek, jež určí podstatu klíčového úseku empirického šetření, je zařazeno v případové studii.

Jelikož zároveň došlo k rozčlenění výzkumu na kvalitativní a kvantitativní analýzu, bylo pracováno s rozdílnými daty a odlišným způsobem, ale také výsledky vykazovaly rozličnou povahu. Přesto primárním záměrem bylo obě analýzy vést tak, aby se mohly vzájemně doplnit a rozšířit již sledované pohledy o další podstatné perspektivy.

Přestože byly oba vědecké přístupy aplikovány samostatně za účasti vlastních specifíků, jejich hlavní výstupy byly sledovány ve vzájemné součinnosti. V tomto smyslu se uskutečnilo i pojetí vědeckých cílů, aby každý měl vlastní stabilní bázi, ale přesto bylo umožněno zohlednit implikace, jež mezi nimi vyplývají. Kvalitativní a kvantitativní analýza tak mohly po prolnutí vzešlých východisek vytvořit komplexnější obraz sledované problematiky.

---

¹⁶⁶ Vliv strukturální transformace je v uvedeném kontextu chápán ve smyslu působení strukturálně-transformačních činitelů. Dochází tedy k jeho konkrétnímu zasazení do specifického rámce, jehož překročení může pozměnit výchozí charakteristiky. Pro výzkumný kontext je stěžejní sledovat konkrétní projevy takto pojímaného vlivu v obsahu periodika.

IV. EMPIRICKÁ ČÁST

1 Kvalitativní analýza

Po ustanovení výchozí metodiky kvalitativní analýzy došlo k její realizaci. Jako nejvhodnější bylo shledáno její provedení pomocí polostrukturovaných hloubkových rozhovorů s bývalými redaktory a šéfredaktory sledovaného deníku. Po každém učiněném rozhovoru nastala transkripce¹⁶⁷ jeho průběhu a dílčí zhodnocení. Když byla uskutečněna všechna dostupná interview, následovala souhrnná evaluace získaných údajů.

Zohledněno bylo i hledisko, které by sledovalo proměny obsahu regionálního média v souvislosti s komunálními volbami, ale nakonec se kvalitativní analýza přiklonila k aplikaci transformačních činitelů, dále k systémové a subsystémové vazbě a s tím souvisejícímu obrazu vyplývajících implikací v posttransformační době. Vzhledem k rozsahu rozhovoru by při podrobném sledování nemohli být komplexně zařazeni transformační činitelé, aby vznikl prostor pro důkladné zkoumání politického kontextu. Na klíčový jev, jak komunální volby ovlivňují regionální médium, se zaměřila celá druhá část kvantitativního výzkumu.

Proto bylo vyhodnoceno, že kvalitativní analýza je přijatelnější pro komplexní aplikaci transformačních činitelů a sledování jejich dopadů na konkrétní médium, zatímco kvantitativní analýza nejvhodněji korespondovala s hloubkovým sledováním vlivu součinných činitelů za účasti politického dění v regionu, čímž se otevřelo vhodné doplnění.

1.1 Vyhodnocení kvalitativní analýzy

Vyhodnocení bylo pro přehlednost členěno ve shodě s výchozí strukturou rozhovoru. Jelikož okruhy sledují vlastní cíle, což přispělo i k jejich dělení, v rámci hodnocení každého z nich bylo posuzováno jeho naplnění. Dále má každý činitel vlastní evaluaci, která byla založena na významných jevech, jimiž na regionální médium působí. Pozornost se orientovala také na souvislosti s ostatními činiteli, na stabilitu, kterou vykazují, i na míru jejich vlivu.

Na základě všech získaných kvalitativních dat došlo k ustanovení výchozí charakteristiky, která umožňuje sledovat transformační činitele v prostředí příslušného média. Tím jsou jejich ustanovené inklinace (viz 3.6.2 a 3.6.3 v II. Teorie) rozšířeny o konkrétní kontext skutečných dějů, jimiž ovlivnily existující periodikum na úrovni subsystému regionálního a lokálního tisku v raných posttransformačních letech.

---

¹⁶⁷ Ze čtyř typů transkripce, které rozlišuje Hendl (208, s. 2005), byla zvolena transkripce doslovná.

1.1.1 První okruh – strukturální transformace

První okruh byl zaměřený na strukturální transformaci tisku. Jeho cílem bylo sledovat, jak se subsystém regionálního a lokálního tisku proměnil po r. 1989, a souběžně zjistit, jak ustanovené teoretické zázemí koresponduje se skutečnou novinářskou praxí a jaké k němu novináři regionálních médií zaujímají postoje.

Respondenti shodně vnímají proměnu mediálního systému jako zcela zásadní. Mezi nejvýznamnější změny zařazují přechod ze státem regulovaných médií na volný trh. Taktéž upozorňují, že se v posttransformační době výrazně proměnil přístup novinářů i obsah novin: *„Zejména došlo k tomu, že bylo možné psát svobodněji i o kontroverzních tématech“* (respondent 1). V návaznosti na to se jako zajímavá jeví konfrontace komercializace a svobody slova: *„Změna směrem ke svobodě slova šla rychle. Změna ke komercializaci, bych řekla, že šla postupněji“* (tamtéž).

Zároveň došlo k tomu, že již v této části začali být zmiňováni strukturálně-transformační činitelé, kteří jsou podrobně analyzováni až v následujících okruzích. To svědčí o faktu, že i v terénním průzkumu, nejen v akademickém diskurzu, není možné strukturální transformaci blíže charakterizovat, aniž by zůstali hlavní transformační činitelé opominuti.

Nastává však situace, že tyto změny byly zmíněny jen exemplárně ke strukturální transformaci, pročež se ukázal smysl následné systematizace, kdy byli respondenti tázáni cíleně na transformační změny a jejich konkrétní vliv na regionální médium.

Tento okruh přinesl obecný náhled na mediální systém, avšak v průběhu rozhovoru začaly vyplývat souvislosti, jak tyto změny pronikají do subsystému regionálního a lokálního tisku. Každý respondent se k situaci po r. 1989 vyjádřil vlastním způsobem, což umožnilo zachytit pestré množství postojů novinářů regionálního média, jež prošlo transformací.

Právě modalita vyjádření je velkým přínosem tohoto okruhu, neboť poskytuje široké spektrum postřehů vypovídající o tom, jak je jev strukturální transformace a mediální systém vnímán v posttransformační době přímými zástupci regionálních médií a jak ovlivnil mediální a submediální systém. Zachytit tento obraz bylo zároveň hlavním cílem tohoto okruhu.

Další vyplývající skutečnosti představovaly nový přínos. Překvapujícím zjištěním je, že bylo v úvodu zmíněno tolik strukturálně-transformačních činitelů, nýbrž se spíše předpokládaly osobní postřehy ke všeobecné situaci, jelikož otázka mířila na celkový kontext. To ukázalo sílu sledovaných činitelů i jejich skutečnou významnost, již modifikovaly mediální systém a subsystém hned v raně posttransformačních letech. Ani jeden respondent nevnímal situaci v mediálním prostředí bez zmínky nějaké ze strukturálně-transformačních změn.

1.1.2 Druhý okruh – vliv makročinitelů

Druhý okruh hloubkového rozhovoru ve své celé podstatě směřoval k aplikaci makročinitelů na Českolipský deník. Hlavním cílem bylo sledovat charakter činitelů v přímé návaznosti na regionální médium a všimnout si vyplývajících určujících obsažností.

1.1.2.1 Koncentrace vlastnictví

Makročinitel koncentrace vlastnictví je vnímán jako stěžejní. V první řadě jej respondenti spojují s tím, že deník vznikl (k datu 6. 5. 1993), jelikož před příchodem zahraničního vlastníka¹⁶⁸ měl týdenní periodicitu. Periodikum v posttransformačních letech vystřídal několik názvů, než se usadil ten, který zůstal dodnes: „*Původní název byl Českolipské listy, což byl porevoluční název, protože původně to byly okresní noviny, no a Českolipský nástup. A po revoluci se tyto noviny transformovaly do Českolipských listů, ale vydavatelem Českolipských listů byl tehdejší (...), myslím, že ještě pořád v té době to byl Okresní národní výbor, ze kterého se později stal okresní úřad. A ten okresní úřad pořád ještě vydával teda ty Českolipský listy. A teprve, když přišel ten nový vlastník, tak rozhodl o tom, že se ten týdeník bude transformovat do deníku. Bylo to po pár měsících. Oni si nás koupili a vlastně asi zhruba po půl roce jsme šli do toho deníkového formátu*“ (respondent 4).

Na to navazovaly další zásadní změny, které se odehrávaly v personálním obsazení i v nárocích, které byly na redaktory kladeny. Dopady zaznamenala ekonomika média, grafika i obsahová struktura. Tento činitel měl širokospektrální vliv na médium, novináře, kteří v něm pracovali i na noviny, jež byly vydávány. Z hlediska popisovaných změn na makroúrovni bylo prokázáno, že tento činitel ovlivnil, dle názoru dotazovaných, Českolipský deník rozsáhleji než další dva makročinitelé na systémové úrovni, tj. privatizace a (de)regulace.

Koncentrace vlastnictví měla na sledované médium pozitivní vliv. Hned po příchodu zahraničního vlastníka se investovalo do nového vybavení a celkově se zvedla jeho úroveň. Zahraniční vedení pravidelně školilo regionální šéfredaktory, přesto redakcím ponechalo mnoho prostoru pro individuální rozhodování, tj. regionální zpravodajství mohlo být zpracováváno podle potřeb regionu. Změny tohoto makročinitele byly natolik rozsáhlé, že respondent 4 spojuje příchod zahraničního majitele s „*naprosto novým a jiným modelem,*

---

¹⁶⁸ „*Mateřinka byla teda v Bavorsku. Byl to německý vlastník. A vlastně ten přerod neznamenal jenom tu změnu vlastnické struktury, ale v první řadě i změnu koncepce, protože ty noviny z toho týdeníku, který byl vydáván i po revoluci ještě nějakou dobu, tak z toho týdeníku se vlastně stal... byl přetransformovaný do regionálního deníku, takže tam se to samozřejmě hodně promítlo*“ (respondent 4).

kteřej chtěl tady u nás prodávat.“ Dokonce se k němu vrací v rámci mikroúrovně u činitele racionalizace¹⁶⁹.

Na druhou stranu byl tento makročinitel pro regionální médium existenčně nejrizikovější: *„Ne všude ty regionální noviny a tím se zase ta mateřská firma netajila, že ne vždycky se jim to povedlo rozjet, protože ten model samozřejmě má zase určitý svoje specifika vycházející ze specifiky lidí, z toho, jak vlastně ti lidi vnímají to území, kde žijou, jaké mají zázemí a jaké mají vazby, takže ne vždycky ten model zapadl, ne v každý zemi“* (respondent 4).

Je potřeba vzít v úvahu také dopad na stálé čtenáře, kterých se změny dotkly příznivě, avšak i nepříznivě. *„Noviny byly pochopitelně dražší. A vlastně jim ty noviny, které oni byli zvyklí brát jako týdeník regionální, tak najednou my jsme jim vlastně nabídli regionální, ale s tím regionálním zpravodajstvím jsme jim zároveň nabídli i celostátní. A oni mnohdy o to celostátní nestáli, protože oni od nás chtěli pouze to regionální, protože to celostátní si kupovali v jiným titulu“* (tamtéž).

Celkově lze zhodnotit, že pro Českolipský deník znamenala koncentrace vlastnictví rozkvět, který však netrval dlouho, protože do něj nedlouho poté zasáhl mikročinitel racionalizace, který měl na médium opačný efekt. *„Určitě tam ta proměna byla a byla velká, protože tam ten nárok na to množství těch stran, který se musely zaplnit, tak samozřejmě ten obsah musel být daleko rozsáhlejší, pestřejší. A v podstatě vždycky byl kladenej důraz, aby byl zajímavěj, aby prostě toho čtenáře přitáhl, aby nám neunikly nějaký zajímavý věci, který se odehrály. A protože tam toho místa opravdu v tom deníku je hafo, kor když ostatní noviny měly na regionální zprávy většinou tak jednu stranu. A teď my vlastně měli k dispozici čtyři strany, tak je to skutečně diametrální rozdíl“* (respondent 4).

Jak se se změnou vyrovnávali novináři, kteří v periodiku v době jeho transformace pracovali? *„Myslím, že to souvisí hlavně s úplně jiným způsobem práce, která byla a kterou my jsme se museli naučit jako úplně novou. (...) Práce musela být daleko pružnější, rychlejší, což někdy způsobuje, že ta kvalita Vám trochu padá. To je pravda“* (tamtéž).

Respondent 4 prezentované hledisko konkrétně blíže rozvíjí o součinnost s vývojem, s nímž médium zvládlo udržet krok: *„Procesy se musely zrychlovat (...) samozřejmě zase byl nárok, aby nejenom kvantita, ale aby tam byla i určitá kvalita, tak to zase potom strašně moc souviselo s tím technickým zázemím, a to technický zázemí ten nověj majitel v podstatě opravdu na tom rozjezdu poskytl. To je pravda. My jsme byli jedni z prvních, kteří okamžitě fungovali na... přes počítače, než se spustily možnosti internetový.“*

---

¹⁶⁹ Makroúroveň a mikroúroveň jsou úzce provázané, a to se zřetelně projevuje i při jejich sledování v reálném mediálním prostředí.

1. 1.2.2 Privatizace

Privatizace mediálního trhu byla chápána jako klíčový odraz, na který navázala koncentrace vlastnictví, jež spustila konkrétní transformaci uvnitř média. Privatizovaný titul se tedy začal měnit po privatizaci přímo v rukou nového vlastníka. Sledované periodikum s porevolučním názvem Českolipské listy bylo odkoupeno i s personálem německým investorem VGP¹⁷⁰, který pomalu získával monopolní postavení v oblasti regionálního tisku. Těsně po privatizaci se médium začalo přizpůsobovat novému modelu fungování.

Činitel privatizace byl pro periodikum zásadní tím, že došlo k jeho nezávislosti na Okresním národním výboru KSČ a ze státem regulovaného média se stalo soukromé médium. Privatizace představovala nedílnou fázi, kterou si sledovaný titul musel projít, aby byl umožněn nástup makročinitele koncentrace vlastnictví.

Privatizace však podpořila i příchod dalších činitelů strukturální transformace, tj. zejména komercializace a racionalizace, jelikož privátní vlastnictví směřovalo především k tvorbě zisku a ziskovost ovlivňovala existenci média, které se muselo prosadit ve vysoce konkurenčním prostředí. Příklad uvádí respondent 2, který zhodnotil negativum privatizace v přímé součinnosti k ekonomickému hledisku: „*Museli jsme hlavně vydělávat, prioritou bylo informovat, ale ve spojitosti s tím prodat informace za peníze.*“ Jedná se o jeden z hlavních důsledků privatizace, který spustil sled navazujících procesů.

První šéfredaktor Českolipského deníku vzpomíná na průběh privatizace následovně: „*A začali nás lanarřit s tím, že nás teda přesvědčili o tom, že stejně bychom tam spadli. A nakonec tam spadli skoro všichni*“ (respondent 3). Z jeho slov vyplývá, že se privatizace periodika neuskutečnila okamžitě, ale byla přinejmenším záležitostí měsíců, zatímco docházelo k dohodám a přípravě zázemí pro následné změny. Zároveň se jednalo o “vlnu“, která působila v celém mediálním systému a jeho subsystémech, a tím přispěla k tomu, že by privatizovaná periodika bez kapitálu v novém tržním prostředí těžko hledala pozici, odkud by mohla konkurovat expanzi VLP, a.s., což podpořilo přechod do jejího vlastnictví.

Situaci dále podrobněji rozebírá respondent 4: „*V té době, když oni nás vlastně přivedli k tomu, abychom vydávali deník, tak jednak se musel navýšit počet redaktorů, protože samozřejmě je rozdíl vydávat deník a vydávat týdeník. Zároveň s tím, (...) to penzum, který jsme museli zvládnout, bylo daleko širší, větší. Nehledě na to, že tehdy jsme se museli učit ještě novou technologii, protože zároveň s tím vlastně vtrhla do redakce elektronizace.*“

---

¹⁷⁰ Společnost Verlagsgruppe Passau vlastnila vydavatelství Vltava a Labe, která se spojila v r. 2000 do akciové společnosti VLTAVA-LABE-PRESS.

Stejný názor zastává i respondent 3: „*V každém případě, jak teda po obsahový stránce, tak i po té technický, se to změnilo o 180%, jo. To bylo diametrální, to bylo úplně o něčem jiným už potom.*“

Ačkoli technologické změny nejsou přímým důsledkem strukturální transformace, přidaly se k posttransformačním změnám a zásadním způsobem přispěly k transformaci periodika. Uskutečněné kvalitativní šetření ukázalo, že se jedná o jeden z nejvýznamnějších sekundárních jevů, který je dáván do souvislosti se strukturálně-transformačními činiteli.

Další zásadní skutečností je, že spolu s tím byly zaznamenány i výrazné dopady na novinářskou práci. Změnily se zaběhnuté rutiny i způsob práce, jakým byly informace získávány, zpracovávány a předávány čtenářské obci. Takto vypadala situace v Českolipském deníku těsně po privatizaci: „*Vlastně jsme museli ze dne na den vyměnit pravítka a psací stroje, a to za počítače a za layouty, což samozřejmě nebylo vůbec snadný. A stejně tak jsme se museli naučit psát deník, protože zatímco v týdeníku Vás zajímají hlavně skončený události, tak v deníku vlastně ty události sledujete pravidelně od A až do Z. To znamená, že my jsme se opravdu museli naučit i to, jakým způsobem ty zprávy těm lidem budeme podávat, abychom ty noviny zase zaplnili. Takže z pohledu toho systému se to vlastně celý změnilo – pro každého jednotlivého redaktora, pro tu redakci jako takovou, to je pravda*“ (respondent 4).

Účastníci šetření zároveň zmiňují, že tržní chování, které bylo započato privatizací, se značně vystupňovalo po příchodu celosvětové hospodářské krize v r. 2008, kdy prosperita periodika upadla, a to jej zpětně negativně ovlivnilo. „*V souvislosti s tou privatizací, já bych tady možná zmínila tu celosvětovou krizi, kde se vlastně nejenom ty výrobní podniky začaly chovat opravdu tržně nebo sebezáchovně, ale hlavně se tak začali chovat i vydavatelé. A to je, myslím, důsledek té privatizace*“ (respondent 1).

Při aplikaci činitelů do reálného mediálního prostředí si lze povšimnout zajímavé konfrontace, ze které vyplývá, že privatizace je chápána jako určující makročinitel ve vztahu ke strukturální transformaci tisku. Ovšem ve chvíli přímé orientace na regionální médium, rozsáhlejší změny a významnější vliv přinesl makročinitel koncentrace vlastnictví, který však přímo vyplynul z působení privatizace. Křivka intenzity vlivu transformačních činitelů se tedy začíná zřetelně odlišovat v závislosti na časové jednotce, kdy vrcholu dosahují v odlišném časovém horizontu, spolu s tím však výrazně zesilují vzájemné provázanosti.

Další stěžejní okolností je šířka vlivu sledovaných činitelů, kdy nedochází pouze k omezené lokaci změn, nýbrž k naprosté transformaci média, kde je velmi těžké najít oblast, která nebyla strukturální transformací ovlivněna. Za účasti mnoha dalších transformačních činitelů vzniklo po privatizaci zcela jiné periodikum než to, jaké bylo vydáváno před r. 1989.

1.1.2.3 (De)regulace

Sledovaný činitel vykazuje nejstabilnější postavení z hlediska makroúrovně z důvodu, že působí konstantně od vzniku periodika dodnes. Pravidelné novelizace za klíčové pětadvacetileté období dávají médiu širokospektrální regulaci, která se vyvíjí podle potřeb společnosti, nicméně se vždy jedná o přesně specifikované i zacílené změny. Stejně jako u ostatních činitelů, i zde se uplatňuje široká sféra vlivu. Přestože tento ukazatel předně reguluje činnost periodika obecně platnými nařízeními, na druhou stranu však nezasahuje do základů, díky nimž médium funguje, jak to bylo u předcházejících makročinitelů.

Další rozdíly spočívají v tom, že regulace nemíří specificky, nýbrž působí v celém mediálním systému, jehož je periodikum součástí. Je eliminován okolní kontext. Činitel je přijímán ve fixní podobě, neexistuje možnost volby ani dohody. Celostátní i regionální média jsou směřována společně. Všechna mediální činnost, která je státem regulovaná, této regulaci podléhá a stěžejní pozornost je přitom věnována obsahu prezentovaných informací.

Respondent 4 považuje oficiální regulaci za odpovídající: *„My samozřejmě se řídíme tiskovým zákonem, to pro nás je v podstatě alfa i omega a v podstatě každé ten... jako ten tiskovej zákon nám ukazuje mantinely, a to z hlediska jak teda, kam my můžeme a kde už nemůžeme. A já si nemyslím, že by náš tiskovej zákon zase novináře nějak zásadně omezoval.“*

Zároveň bylo potvrzeno, že dochází také k autoregulačním tendencím, nicméně ty se v Českolipském deníku uplatňují více na individuální než na oficiální úrovni. *„Měli jsme v podstatě, dá se říct, volnou ruku. Museli jsme se samozřejmě držet zákona. Museli jsme uvádět zdroje, stát si za svým, ale že by byly vyloženy jako nějaký, že by nás svazovali nějakým dalším přípisem, co smíme a kam nesmíme, to jsem já nezažila, opravdu ne, to nebylo. Spíš to bylo na každém redaktorovi, do jaké míry se řídí nějakou spíš takovou tou autoregulací, tou svojí...“* (respondent 4). V celém šetření nebyly zmíněny žádné oficiální interní regulace, které by doplňovaly zákonná opatření, avšak bylo potvrzeno, že dílčí interní směřování probíhalo z centrální redakce. Zde vyplývá podstatná implikace, kdy se do velmi úzké vazby dostává makročinitel regulace a mikročinitel centralizace.

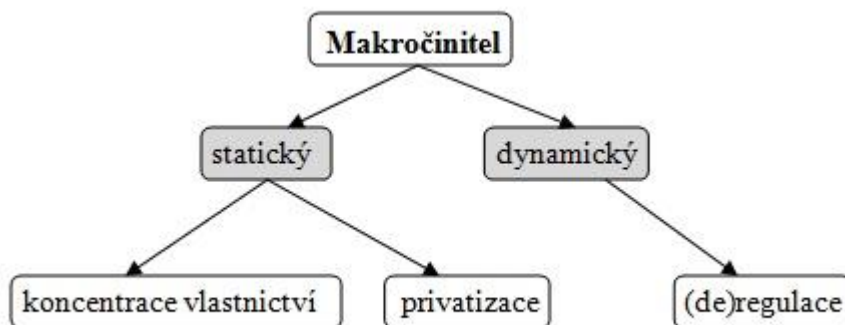
V regionálním tisku navíc nastává specifická situace, která zvyšuje nároky na objektivitu: *„Všichni odsud pocházíme, takže se víceméně s někým známe a s někým neznáme. Ale spíš se známe (...). Takže oproti Praze je pravda, že se některý věci psaly třeba hůř, no, ale tam zase... s tím jsme počítali v tom systému“* (respondent 1). V Českolipském deníku se podobné okolnosti řešily přenosem kompetencí na novináře, který nebyl v tématu osobně interesovaný tak, aby navázané konexe neovlivňovaly neustrannost periodika.

1.1.2.4 Mediálně-systémová koherence

Předpokládaná provázanost na mediálně-systémové úrovni se projevila zcela zřetelně. Makročinitelé koncentrace vlastnictví, privatizace a (de)regulace spolu úzce souvisejí, ačkoliv má každý jinou charakteristiku a působí na mediální subsystém odlišným způsobem. Žádný z činitelů není možné ponechat stranou, naopak dochází k multiplikaci koherentních vazeb, které lze mezi nimi najít. Výzkum odhalil, že někde tyto vazby nabývají silnějšího a jinde slabšího rázu. Makročinitelé koncentrace vlastnictví a privatizace se dostávají do příčinné souvislosti, zatímco (de)regulace působí spíše jako vnější stimul, avšak o to více dominantní.

Bližší sledování makroúrovně v reálném mediálním prostředí odkrylo nově vyplývající implikace, přičemž jako podstatný se jeví dynamický rozpor.

Model 26: Dynamický rozpor na makroúrovni¹⁷¹

Dochází k tomu, že privatizace a koncentrace vlastnictví působí mnohem uzavřeněji a za účasti mnoha specifík směřují spíše základ, který položily. Naopak makročinitel regulace se i v současnosti stále vyvíjí a ovlivňuje médium nově ustanovenými projevy, zatímco privatizace a koncentrace vlastnictví již nepřicházejí s aktualizacemi svého působení.

Regulace, jakožto činitel řízený na státní úrovni, potvrzuje sledovanou přímou souvislost s politicko-ekonomickým faktorem. Silnější se přitom jeví ekonomické hledisko, které respondenti v oddíle mediálně-lokální koherence považují za určující: „*Já si myslím, že to je jednoznačně ekonomické faktor, že to stěžejní je koncentrace vlastnictví, privatizace, jo. Prostě to spolu souvisí. Je to snaha mít co největší zisk toho majitele*“ (respondent 1). Dalším důležitým výstupem je, že regulace projevuje vlivnější vazby vůči mikročinitelům nežli makročinitelům. Zároveň dochází k situaci, kdy se prolíná mediálně-systémová koherence s mediálně-lokální koherencí. Pozorovaná součinnost mezi mikroúrovni a makroúrovni vyvíjí komplexní vliv na sledované periodikum, kdy každý činitel plní vlastní úlohu a za účasti okolních jevů vytváří přirozený průběh strukturální transformace.

¹⁷¹ Vlastní model (2015).

1.1.3 Třetí okruh – vliv mikročinitelů

Třetí okruh byl vytvořen v návaznosti na druhý tak, aby došlo k celkové aplikaci strukturálně-transformačních činitelů, tj. mohla být sledována makroúroveň i mikroúroveň. Makročinitelé vykazují systémovou genezi, zatímco mikročinitelé vycházejí z nižší analytické úrovně a odvíjejí se přímo od procesů v mediální organizaci.

Hlubší analýza mikročinitelů může otevřít nejen nové děje v rámci mikroúrovně, ale i souvislosti vůči makroúrovni. Cílem okruhu je sledovat, jak mikročinitelé skutečně uplatňují svůj vliv v regionálním tisku. Předpokládá se, že mikroúroveň bude oproti makroúrovni mnohem více ovlivněna konkrétními specifiky, která se vážou ke sledovanému periodiku.

Na makroúrovni taktéž docházelo k tomu, že médium bylo směřováno vnějšími vlivy. Nyní se otevírá mnohem více prostoru k tomu, aby se naopak médium stalo původcem vlivu či jeho směřovatelem, přičemž okruh jeho působení může být interní i externí. V rámci vyhodnocení je pozornost zaměřena jak na přímé projevy mikroúrovně, tak na rozdíly vůči makroúrovni, které vznikají v reálném mediálním prostředí.

1.1.3.1 Komeracionalizace

Komeracionalizace se v teoretické rovině profiluje jako jeden z určujících trendů a toto postavení kvalitativní výzkum jednoznačně potvrdil: „*Komeracionalizace je podle mne ta nejdůležitější věc, která to ovlivnila*“ (respondent 1).

Pro tento činitel je stěžejní r. 1989, jelikož díky strukturální transformaci dochází k jeho jednoznačné, ale pozvolné expanzi. Komeracionalizace v r. 1993 nebyla v Českolipském deníku tolik patrná. „*Za mne tohle neplatilo, to musím říct, že v té době ta komeracionalizace, my jsme ji nepocítovali. Nevím v současné době*“ (respondent 4). Vzhledem k procesuálnímu modelu (Paletz a Jakubowicz in Waschková a Císařová, 2009, s. 25–26), který rozděluje posttransformační vývoj do třech fází, je možné sledovat, že komeracionalizace v první fázi vykazovala teprve rané znaky, zatímco v druhé fázi si její vývoj udržel stabilní pokračování.

Následující období mělo určující vliv na upevnění postavení a profilace tohoto mikročinitele. Jakmile se periodikum vyrovnalo s hlavním náporům strukturálně-transformačních změn, začali posilovat další činitelé, kteří se mezitím ustálili v nově strukturovaném mediálním prostředí, tj. vrchol jejich působení opět vykazuje odlišnou křivku. Periodikum, které bylo směřováno hlavními a dílčími transformačními vlivy, je nadále ovlivňováno stejnými činiteli, kteří však působí v jiném poměru.

Respondent 3, který zažil strukturální transformaci periodika, charakterizuje komercializaci následovně: „Ze začátku i ta inzerce byla v podstatě, neříkám náhodná, ale nebylo to systematický. V podstatě se přecházelo z toho, co bylo, co jsme měli v týdeníku, a nabalovaly se na to postupně v rámci tý komerce nebo tý inzerce všechny další věci, který s tím souvisely. Jo, jak běžel čas, tak potom přišlo tvrdý na tvrdý a byly tam určitý mantinely nebo určitý stupně, kam se má dosáhnout peněz a tak dále. A mělo to dopad i na to, co jsme si mohli pořídit a tak podobně.“

Srovnání pretranzitních a posttransformačních let z pohledu novináře regionálního média předkládá respondent 4: „Pořád platí to, že ta revoluce přinesla do mediálního světa svobodu slova v tom pravém slova smyslu, to je pravda. Určitě tam musí zaznít i to, že tam byl i daleko větší dopad zase z té druhé strany, to znamená i třeba reklamy, která v tom modelu předcházejícím, to znamená před rokem 1989, nehrála takovou roli, protože ty noviny byly financovaný dnešní terminologií z veřejných prostředků. Teď už vlastně to byly opravdu soukromý noviny, který stály na příjmech, který ty noviny měly z inzerce, reklamy. Takže to se určitě taky promítá, to se určitě nedá oddělit.“

Jakmile došlo k tomu, že se mikročinitel komercializace dostával do popředí, začaly vyplývat podstatné souvislosti. Respondent 2 předkládá hledisko, které detailněji sleduje důsledky, jaké tento strukturálně-transformační činitel zapříčinil na regionální úrovni: „Krimi zprávy, story se známými tvářemi, zajímavosti... to znamená nějaké odlišnosti nebo výjimečnosti, pak třeba kontroverze z danýho regionu a tak podobně... se přesunuly na titulky, což zvyšuje prodej. My to děláme, protože ten efekt to má, jo... a ten efekt je pro nás klíčovej. Současně s tím se taky dost uvolnil jazyk textů, noviny se dnes hodně podobají televizním reportážím, což činí obsah srozumitelnější. Avšak nejde jenom o text, důležité jsou taky fotky, který to celý doplňují.“

Regulovaná komercializace je do jisté míry pro médium přínosem, ovšem než dojde k její dominanci. Podobnou situaci zažil respondent 3: „V podstatě jsem až kolikrát měl pocit, že ta inzerce je důležitější než ten obsah novin.“ Tento stav je pro médium velmi rizikový, jelikož komerčně navýšený rozpočet má nepříznivý dopad na obsah a kvalitu novin, která zpětně rozhoduje o příjmech z prodeje.

Z kvalitativního šetření vyplývá stěžejní výstup, kdy komercializace vykazuje o něco výraznější souvislost se strukturální transformací, nežli jiní činitelé na mikroúrovni. „Když je titul placený z veřejných prostředků, tak vlastně tu inzerci jako takovou... protože má svůj zdroj, tak tu inzerci nepotřebuje. Kdežto když už spadl do soukromý sféry, tak potřebuje a těžko se dá bez toho obejít“ shrnuje respondent 4.

1.1.3.2 Racionalizace

Ve chvíli, kdy se na mikroúrovni dostává do popředí činitel racionalizace, rozvoj média začíná upadat. Zajímavým zjištěním je, že se racionalizace v první fázi projevovala pozitivně, kdy médium směřovala dobrým směrem, např. došlo k redukci nadbytečného prostoru a jiných nechtěných okolností, jež při rozvoji média posílily společně s podstatnými souvislostmi. Jenže při pokračujícím působení racionalizace, kdy již nebylo kde navýšit rozpočet a zefektivnit pracovní činnost, bohužel došlo k situaci, že začala působit na určující procesy. Respondent 1 vše shrnuje následovně: *„Takže ta racionalizace, byť se v první fázi projevila na rozumném omezení (...), tak pak už to přestávalo být rozumný a právě to mělo dopad na to, že se vlastně z redaktorů stali multifunkční lidi.“*

Jakmile racionalizace začala médium ovlivňovat negativním způsobem, jednalo se o širokospektrální dopad. Konkrétní projevy charakterizuje respondent 2: *„Snižilo se personální obsazení redakce, konkrétně stav v roce 2004 byl šest redaktorů, sportovní redaktor, editor a šéfredaktor... o pět let později dva redaktori, sportovní redaktor a šéfredaktor. Organizační struktura ale zůstala zachovaná. Po racionalizaci se původně snížil počet lokálních stran ze tří a půl na dva a půl, což je taky docela podstatný... Aktuálně jsou to opět tři strany čistě regionální produkce.“*

Mikročinitel racionalizace se zároveň dostává do přímé souvislosti s makročinitelem koncentrace vlastnictví. *„Ano, racionalizace v tomhle slova smyslu ovlivnila určitě zásadně organizační strukturu toho média, protože my jsme vlastně vydávali přesně to médium, jaký oni poptávali, jaký oni tady vydávali, protože ho vydávali oni. My jim ho zpracovávali, ale oni byli ti, kteří (...) stáli za tím celým modelem. Pochopitelně, že český podmínky byly trochu jiný a musím říct, že svým způsobem my sami jsme si to... ty nároky na to, jak to médium má vypadat, jak má vlastně být strukturovaný do těch detailů, ty nároky už jsme si tady vytvářeli sami“* (respondent 4).

Když nezbytně došlo na úsporná opatření, jednotlivé redakce mohly směr racionalizace samy utvářet. Respondent 2 uvádí následující příklad: *„Když to vezmu z pohledu severočeský divize, tak ta se od zbývajících lišila. V nich lokální Deníky měly mutovaný titulky... to znamená, že v kraji byl společnej otvůrák a titulní foto. To byl například konkrétní důsledek úsporných opatření. Pokud se zeptáte, proč to mají severní Čechy jinak, tak to bylo daný hlavně tím, že jsme všichni... teď myslím lokální šéfredaktori a krajský vedení... uznávali princip lokálnosti a náklady snižovali jinde.“*

Konkrétněji je možné podívat se na důsledky, ke kterým došlo. Respondent 1 prezentované hledisko rozšiřuje: „*Snížení počtu jak redaktorů¹⁷², tak i externistů. Respektive, my jsme neměli snížený počet externistů, nám snížili peníze za ty externisty, takže jsme třeba měli externího fotografa, na kterýho nebylo, takže si ho pak platili redakce, že se stal krajským externím a tak dále... jako tam skutečně docházelo i k omezování peněz třeba na benzín (...) měli jsme reprefond, ten nám taky zrušili v průběhu té krize.*“

Především je podstatné, že se racionalizace významně projevila rovněž na vydávaném titulu, což mělo za následek zřetelný pokles kvality: „*Tam se snižoval počet stran. (...) Ta krize, když nastala, tak v podstatě ubylo. Tak, jak začali všichni šetřit, tak samozřejmě začali šetřit i firmy na inzerci a my jsme byli najednou někde na padesáti šedesáti procentech inzerce, takže se to muselo... Projevilo se to na kvalitě papíru stoprocentně, projevilo se to na to na změnách tiskáren. (...) Tam se šetřilo, kde to šlo. (...) Skutečně ubíraly se stránky, nebylo čím je naplnit. Protože lidi, který by je naplnili, byli drazí a inzerce tolik nebylo. Čili tam ta redukce byla dost výrazná, bych řekla*“ (respondent 1).

Vše zpětně souvisí i s poklesem nákladu, což má vliv na snížení příjmů. „*Jako tam já jsem byla od toho roku 2000 a tam ten náklad klesal průběžně. Tam se to trochu zachránilo fúzí se Zemědělskými novinami, že k nám vlastně přešli ti předplatitelé. Jenže zase, ty Zemědělký si předpláceli starší lidé, kteří postupně odcházeli. No, a tak zase jich ubývalo. Takže to byl v podstatě jedinej umělej nárůst, umělej, prostě bez našeho přičinění, a pak... a jde to dolů a jde to dolů pořád... jak čtenost, tak náklad (...). Je fakt, že dneska to zas trošku nahrazuje ten internet, ale v tomhle jo. A určitě se to odrazilo i na kvalitě, protože tohle v podstatě bylo jediný lepší období,*“ popisuje respondent 1 a přibližuje dopady na novinářskou práci, „*my jsme dělali těch, já nevím, čtyři, pět, šest stran, což byla strašná hoňka, protože jste musela napsat, já nevím, pět šest článků za den, což nebyla sranda. Pak přišel Gallo, ten (...) zmenšil počet stránek, takže my jsme se mohli trošku věnovat té práci jako takový. Jenomže pak se zase všechno tohle omezilo a ještě se omezili i ti externisti a podobně, takže my jsme se stali multifunkčními (...) to se samozřejmě odráželo, to jako bez pochyby.*“

Z předchozí výpovědi je zřetelné, že racionalizace v průběhu let sílila i oslabovala. Kolísavé projevy tohoto mikročinitele potvrzuje i respondent 2: „*V letech 2006 až 2008 s novým vedením VLP proběhly, řekla bych, poměrně rozsáhlý investice do nových technologií, webovýho zpravodajství a tomu odpovídajícího vybavení... také se například*

---

¹⁷² Kvalitativní šetření přineslo srovnání vůči těsně navazujícím posttransformačním létům, které předkládá respondent 3, kdy byla situace velice odlišná: „*Pokud se týká propouštění lidí, tak to bylo jedine, když nastal nějaký malér velké, který mě stál i třeba, já nevím, ohodnocení na platě minusový. (...) Ale to bylo fakt minimálně jako to propouštění.*“

obnovil vozový park a zvedly se platy. Tohle vizionářství ale mělo brzo dopad na rozpočet vydavatelství, jo... a v dalších letech se tak muselo začít dost šetřit.“

Nicméně v obou případech je primárně médium hodnoceno z hlediska vlastní prosperity: *„Oni si potřebovali udržet nějakou cenu tý firmy, že jo. Takže jsme zase u ekonomiky. Vždycky u ní skončíme“* (respondent 1).

Pro zlepšení ekonomické situace periodika byla zaváděna rozsáhlá úsporná opatření: *„Hodně se to dotklo i novin, protože došlo ke snižování počtu stran, a když už šetříte v novinách na papíru, tak to už je dost špatný... samozřejmě se toho týkaly i úspory na tiskových deskách... No a vše vedlo k tomu, že se v nižším počtu lidí v redakci muselo zvládat víc práce. Dneska redaktori nejen píšou, ale i lámou, tím myslím v grafickém redakčním systému, jo, pak taky samozřejmě fotí, natáčí videa, obsluhují web a nevím, co ještě... obsluhují sociální sítě, jo. (...) Bohužel poměr mzdy vůči teda tý pracovní náplni se negativně odrazil v kvalitě redaktorů... a bohužel i v kvalitě novin“* (respondent 2).

Jaké důsledky s sebou přinesla? *„Racionalizace... v podstatě se projevila v navýšení práce pro celou redakci¹⁷³. To v praxi znamená, že šéfredaktor už jenom neřídí, ale k tomu taky vykonává na 100% redaktorskou práci, láme strany a edituje...“* (tamtéž).

Nové požadavky racionálního fungování na práci novinářů regionálního tisku byly potvrzeny. *„Rozšířily se ty věci, které jsme začali dělat, už jsme nebyli jenom novináři, ale stali se z nás multifunkční“* (respondent 1). Regionální novináři museli spolu s tím přijmout nové způsoby fungování, změnit zaběhnuté rutiny i zdatelně rozšířit novinářské povinnosti.

Zjištění, že projevy racionalizace byly v regionálních redakcích individuální, potvrzuje i respondent 4. Ovšem to nic nemění na skutečnosti, že racionalizace médium ovlivňovala. *„V každém případě ty nároky byly vysoký a bylo to náročný, to určitě. Ale pozor, ty požadavky, ta náročnost nevznikla přímo u těch majitelů, ty v podstatě zajímala prodejnost, (...) jim prostě šlo o to, aby ty noviny byly prodejny (...) a ten titul fungoval (...), ale zároveň ty nároky už jsme si vytvářeli i my tady, ty požadavky, jak by mělo to médium vypadat.“*

Přesto se regionální redakce dokázala s racionalizací vyrovnat a médium si udrželo své postavení, nejvyšší možnou kvalitu i regionální specifika: *„Z mého pohledu to naše médium, který se vydávalo, bylo mnohem kvalitnější (...) než to, co jsme my viděli jako modelový tituly, který už se v té době vydávaly v Německu, v Rakousku. (...) A prostě každá ta země si tam do toho tu svoji invenci a ty svoje nároky, ty už si tam potom vkládaly vlastní redakce.“*

---

¹⁷³ I zde se nabízí srovnání s raně posttransformačními lety, kdy se médium profilovalo mnohem stabilněji, než kam jej směřoval následný vývoj. Respondent 3 jako pamětník této doby vůči současnosti dodává: *„Já si to neumím představit jako, protože já jsem měl dvanáct lidí a oni mají šest, jo. To je padesátiprocentní.“*

1.1.3.3 Centralizace

Regionální model byl složen ze tří základních rovin: „*My jsme museli v podstatě vytvářet médium, který mělo mít v sobě jak ten regionální prvek, tak ten krajskej a k tomu ještě ten celostát*“ (respondent 4). Tím pádem se musely skloubit i tři roviny fungování. Centrální zahraniční vedení mělo vlastní představu, co od média očekává, a k ní jej cílenou strategií směřovalo. „*Byly pořádaný pravidelný semináře dvoudenní, třídenní, ať už pro šéfredaktory nebo redaktory, které byly tematicky zaměřené na nějaký věci, který se týkaly zase celkového zkvalitnění těch novin*“ (respondent 3).

Když se klíčové procesy ustálily, zájem zahraničního vydavatelství v Českolipském deníku začal být především finanční. Do obsahové náplně vlastní média cíleně nezasahoval, takže editační procesy stále zůstávaly z převážné části v kompetenci regionální redakce, což potvrdila výpověď respondenta 1: „*Sledovali (...) hlavně výsledky ekonomický. Tady jsme si byli zodpovědní sami za svoje*“

Situace se vyvíjela tak, že byly zavedeny jednotné standardy, ale i tak si mohl Českolipský deník ponechat vlastní rozhodovací kompetence. „*V podstatě pořád jsme byli pod VLP, takže se pořád musely... dá se říct ctít zavedený postupy a tak, ale spoustu věcí jsme si mohli řešit přímo v regionální redakci, jo. (...) To znamená, že ten šéfredaktor si rozhodoval o různých záležitostech... mohli jsme si trochu přizpůsobit koncepci, rozhodovat o druhu a délce zpráv, který zařadíme, prostě celkově víc sledovat, co čtenáři chtějí a na to reagovat*“ (respondent 2).

Nejednalo se však o výhradní rozhodovací kompetence. „*Samozřejmě přicházely objednávky*“ z centrální redakce (respondent 1). Ty byly tematického charakteru, dále inzertního a docházelo taktéž k centrálně řízeným grafickým standardům.

Respondent 4 uvádí hledisko, které si říká o hlubší pozornost. Pozici lokální redakce chápe autonomně, ale s omezenou působností: „*My jsme byli jako autonomní redakce, to určitě, ale v tom globále... měli jsme teda vyčleněný ty strany, který jsme si sami zaplňovali, o těch jsme si sami rozhodovali, co tam dáme, jak to tam dáme, to všechno bylo v pravomoci naší lokální redakce.*“ Když tentýž respondent následně posuzuje mediálně-lokální koherenci, k myšlence o autonomii periodika, jež vykazuje zřetelnou omezenost, se sám vrací, zpřesňuje ji a přiklání se k následujícímu hledisku¹⁷⁴. „*Prostě ani na tý regionální úrovni ty noviny si nežijou svůj život. Jsou stále součástí určitého systému.*“

---

¹⁷⁴ V opačném případě by byl dotázán, jelikož uvedený názor si žádal zřetelněji zaujatý postoj. V průběhu rozhovoru zde byla učiněna odložená poznámka, aby nemusela být přerušována jeho výpověď.

Ve chvíli, kdy byla v rámci centralizace potvrzena vazba mezi lokální a centrální redakcí, nabízí se otázka, co pro ni bylo charakteristické? „*S tou vazbou na tu centrální, tak tam se třeba řešilo, aby ty noviny stejně vypadaly, to znamená grafický zásady, jo, jako vybavení a tohle všechno, to jsme dostávali od toho vydavatele jako takového.*“

Spolu s tím je důležité blíže specifikovat, jak centralizace ovlivňovala regionální médium. „*Z toho centrálu, z toho vydavatelství našeho teda tehdy Labe, jsme... vždycky ti šéfové těch jednotlivých lokálních redakcí se v rámci teda té struktury, tak ti se sjeli, dohodli se, prostě měli jsme daný zásady, jaký budeme používat v grafice třeba nebo jaký tematický stránky budeme my vytvářet pro ty krajský stránky, jo*“ (tamtéž).

Z hlediska kooperace lokálních redakcí lze sledovat, že „*tam šlo o ty provázanosti (...), jak to šlo dál a dál v čase, tak v podstatě dospívali samozřejmě v Ústí (...), že je potřeba podporovat to i z ústeckých zdrojů, že jo. Takže fotograf třeba, tam byl jeden centrální, jeden pro Ústeckej a jeden pro Libereckej kraj, kteří jezdili, aby my jsme nemuseli. Já nevím, v době, kdy jsme byli zatížený výrobou novin, tak abychom se nemuseli sebrat a jet támhle vyfotit, jak (...). A zrovna tak ti redaktori, tam byli asi dva nebo tři, kteří jezdili na tyhle kauzy stěžejní*“ (respondent 3).

Respondent 4 toto pojetí rozšiřuje o důležitou skutečnost, že tato spolupráce byla každodenní a zároveň potvrzuje, že lokální redakce fungovala v předem vytvořené síti: „*Oni měli docela propracovanou síť kurýrů, kteří vlastně každý den zajížděli do redakce a sbírali ty fotky a to všechno a hotový stránky, takže jako to určitě.*“ Souběžně doplňuje: „*My jsme tam vlastně měly přesně vymezenej prostor pro naše regionální stránky, ale zároveň jsme měli i úkoly, jak máme dodávat na stránky, který byly jako krajský.*“

Odpověď na otázku, jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila procesy tvorby obsahu Českolipského deníku, je nasnadě: „*No, určitě jo. Tak oni nám v podstatě i diktovali určitý věci, že jo, který potřebujou, protože věděli, já nevím, ať už z četky nebo z jiných informačních zdrojů, že se tady něco děje, takže nám zadávali (...) něco, co bylo celokrajský, nemluvím celonárodní, ale celokrajský nebo pro více okresů spojený, tak jsme to museli udělat, že jo*“ (respondent 3).

Strukturální transformace znamenala přizpůsobení se novému modelu fungování, v němž každý činitel zastával vlastní funkci. „*V každým případě zase na tom celým ten model stál, že čtenáři nabídneme celostát, kraj a tolik regionálního zpravodajství, kolik mu žádný jiný periodikum v té době nemohlo poskytnout, nemohlo, protože na to neměli ten rozsah. Z našeho pohledu zase to bylo náročný, abychom my ty všechny zajímavý zprávy, nebo*

alespoň se tvářící jako zajímavý zprávy, abychom je dokázali najít, vyhledat, dát,“ uvádí na základě vlastních zkušeností respondent 4.

Důležité je, že centralizace má svůj vývoj, proto velmi záleží, je-li sledována v raně posttransformačních letech či ze současného pohledu. V konkrétním příkladu sledovaného periodika je patrné, že centralizace v posttransformačních letech teprve postupně nabývala na síle. *„V tom prvopočátku ten vlastník na nás... jako na tu redakční část v podstatě žádný zásadní tlaky nevyvíjel. (...) My jsme vlastně měli takovou dobu hájení, kdy jsme dostali za úkol rozjet deník, aby si lidi zvykli, že místo klasického týdeníku budou do schránek dostávat deník“* (respondent 4). Interních i externích reorganizací bylo mnoho, ale přicházely postupně, až se médium vyrovnalo se stěžejními strukturálně-transformačními změnami a našel se optimální způsob fungování. *„Původně krajský redakce se de facto změnilly v klasický regionální, lokální šéfredaktor měl větší rozhodovací pravomoce, ale díky tomu taky vyšší míru zodpovědnosti za obsah. Takže ano, tohle se projevilo dost zásadně“* (respondent 2).

Když se model postupně ustálil, začala se uplatňovat taktéž kontrolní funkce: *„Šlo o to, aby ty noviny působily jako jeden kompaktní celek, takže z tohoto pohledu my jsme museli přijímat určité změny, který přicházely, když se měnily velikosti titulků, ale z hlediska obsahu... jediný, co bylo, že samozřejmě oni nás potom hodnotili, jak jsme obstáli... Ale tam šlo spíš o to, aby (...) to bylo kvalitní. Z pohledu kvality nás potom hodnotili (...). To znamená, že tam nešlo ani o nějakou... o ideový vedení, když to řeknu takhle, to v žádném případě, ale spíš o to, aby ta kvalita byla, aby se to posouvalo dál a dál, aby ty noviny z pohledu konkurence obsahový těm titulům, který jsou celostátní, mají svoji tradici, měli svoje čtenáře, tak aby tohleto periodikum dokázalo konkurovat.“*

V souvislosti s centralizací se vyvíjely také rozhodovací a organizační procesy uvnitř regionálního deníku: *„Organizační změny ovlivnily ty rozhodovací procesy, jo. Ale spíše z hlediska přenosu kompetencí. To množství práce, který se muselo zvládnout, aby noviny vznikly a mohly vyjít, to tady bylo pořád“* (respondent 2).

Z kvalitativního šetření vyplývá, že mikročinitel centralizace má na regionální médium širokospektrální vliv, který podléhá částečné unifikaci, avšak v tomto procesu je možné zachovat si určitá lokální specifika. Centralizace je přímo utvářena koncentrací vlastnictví a podílí se na ovlivňování lokalizace, racionalizace a komercionalizace média.

Výzkum ukázal, jakým způsobem se dostávají do vzájemných vazeb, ale hlavním přínosem bylo objasnění stěžejních souvislostí, jak centralizace ovlivňovala deník v posttransformačních letech. Díky bližšímu sledování dalšího mikročinitele ve specifických podmínkách je možné blíže pochopit vývoj sledovaného periodika.

1.1.3.4 (De)lokalizace

Výzkum ukázal, že se respondenti domnívají, že nedochází ke ztrátám lokálních charakteristik. Ze získaných dat vyplynulo, že mikročinitel lokalizace je silnější než delokalizace, což potvrzuje respondent 2: *„Vzhledem k pozici regionálních médií lze říct že, regionální... potažmo lokální média si drží stabilní pozici.“* Přitom za hlavní důvod považuje skutečnost, že *„těží totiž z výhody, kterou celostátně zaměřený média nenabízí, a tou je lokálnost témat.“* Tuto, pro lokalizaci stěžejní skutečnost, dále konkretizuje následujícím způsobem: *„Celostátní zpravodajství je navíc, dá se říct, v podstatě všude... protože to, co máte v novinách, si můžete poslechnout v rádiu, to, co máte v rádiu, můžete vidět v televizi, jo. A právě lokální noviny se mohly věnovat tomu, na co ostatní neměly prostor.“*

Při hlubším historickém pohledu do raně posttransformačních let respondent 3 charakterizuje situaci v návaznosti na koncentraci vlastnictví, kdy se Českolipský deník ocitl v zahraničním vydavatelství: *„Čili určitě to nebyla nějaká minusová položka, že by šla lokalizace vniveč. Ale spíš naopak, protože to nutilo nebo spíš byla tam i možnost plošně informovat o věcech, které se dříve nezařazovaly. Čili jít i do specifik lokálních určitých, který prostě nebyly možný, protože to nebylo plošně možný tenkrát v tom týdeníku.“*

Strukturální transformace tisku měla určující vliv na posílení lokalizace. Uvedené potvrzuje respondent 4: *„Existence toho modelu těch regionálních deníků určitě ovlivnila možná na přechodnou dobu, někde natrvalo, vznik těch nebo posílení té lokální, potažmo regionální funkce i v jinejch periodikách, protože příklad Mladá fronta DNES... ta vlastně po nějaký době... výrazně i ona posílila regionální stránky.“* Respondent 4 výpověď přitom uzavírá názorem na pozici lokálních médií v souvislosti s makročinitelem koncentrace vlastnictví a tím doplňuje pojetí prezentované respondentem 3: *„V podstatě bych řekla, že se dá opravdu konstatovat, že tu... to posílení v tom celostátním měřítku tenhle německej model přinesl obecně i do jiných titulů. To je pravda.“*

Z uvedeného vyplývá otázka, jak toto posílení konkrétně vypadalo z hlediska lokalizace? Odpověď nabízí respondent 3: *„Za týden, kdybyste z toho deníku vybrala ty lokální zprávy, tak byste dala dohromady dvojnásobný týdeník, nejmíň.“*

Pro lokalizaci je dále určující vztah lokálních a celostátních médií. Podle respondenta 2 celostátní média *„mají regionální zpravodajství víceméně jenom jako doplněk... tedy výtah zpráv z celého kraje, které jsou... řekla bych... velmi často situovaný přímo do krajskejch měst a čím dál od něj město nebo obec je, tím míň informací z něj dostane. Oproti tomu lokální média těží primárně z dokonalé znalosti svého prostředí... mají tu vazby a tedy*

informace z první ruky. Takže jednoznačně dochází k posílení. Nejmarkantnějším příkladem bylo před dvěma lety navýšení čistě regionálních stran ze dvou na tři. “

Co bylo důvodem? „To, že lokálnost táhne, potvrzovala čísla prodeje. Konkrétně nemohu, ale... obecně lze říct, že všem médiím, nyní mluvím o tištěných, klesly za poslední dva až tři roky prodeje, a to včetně například Blesku, nejrapidnější pokles byl ale u Mladé fronty DNES. V jejím případě se ale projevilo i nový vlastnictví, že jo. No, a pokles se týkal i Deníků. Nicméně... Deník jako takovej si stále držel... myslím mezi vydavatelskými domy... stále si držel druhou pozici. “

Lze sledovat, že lokalizace má mnohem více proměnlivou křivku vývoje než předchozí činitelé a opakovaně docházelo k jejímu posílení a oslabení. Nejvýraznější rozvoj byl přitom zaznamenán v r. 1993 a ukázal na prokazatelnou souvislost se strukturální transformací tisku, pročež je pro ni určující i působení dalších činitelů, a to především na systémové makroúrovni mediálního systému.

Vzhledem k navazující kvantitativní analýze, která se věnuje vazbě regionálního média v souvislosti s komunální politikou, lze z kvalitativního hlediska doplnit, že *„lokální médium (...) bezesporu má velkej vliv na dění v daném regionu. Teda hodně citlivě vnímá obsah politická scéna. V zásadě má totiž lokální periodikum velký vliv na utváření názorů u čtenářů v místě potencionálních voličů“* (respondent 2)

Jak tato souvislost ovlivňuje lokálnost médií? *„V podstatě princip lokálnosti se zvýšeně uplatňoval například v povolebním čísle, kdy bylo vždy rozšířené zpravodajství, jo, to znamená... přinášelo se detailní zpravodajství a výsledky až z nejzapadlejší obce, dále komentáře, ankety k výsledkům voleb v daným okrese, a to speciálně až na deseti stranách. Konkrétně tato vydání se navíc tiskla ve větším nákladu“* (tamtéž).

Spolu s minulostí je potřeba neopomíjet také současnost, která byla díky ní formována: *„V současnosti hodnotím lokální charakteristiky... já si myslím, že ten lokál... v tuhle chvíli se to tak nějak ustálilo a řekla bych, že ten fenomén toho, že tam ten lokál musí být, přetrvává... a že to určitě hraje pro čtenáře právě ten zajímavý moment. Proto si myslím, že ten tam pořád je, to se nezměnilo od té doby, co to začalo fungovat. Pořád ta regionální média mají svůj význam a svoje čtenáře“* (respondent 4).

Jako zásadní a neopominutelný se přitom jeví příchod digitalizace. *„Dneska jedou taky jako internetový noviny a tam podle mne ta role toho lokálu je samozřejmě velká, že jo, protože oni, co mají, tak to dávají do toho internetovýho, do toho virtuálního světa. Takže já si myslím, že ten lokál tam pořád hraje důležitou roli. Myslím, že jo, že od té chvíle už ten lokál neubral“* (respondent 4).

1.1.3.5 Mediálně-lokální koherence

I pro činitele na mikroúrovni platí, že se dostávají do vzájemné koherence. Respondent 4 potvrzuje, že k mediálně-lokální koherenci dochází: „*Určitě, ty souvislosti tady pochopitelně jsou. To se nedá oddělit.*“ Kvalitativní analýza se proto konkrétněji zaměřila na to, jak tuto skutečnost vnímají účastníci výzkumu a co je podle nich pro danou součinnost charakteristické z pohledu regionálního novináře¹⁷⁵.

Mediálně-lokální koherence primárně sledovala, jak respondenti vnímají vazby mezi komercializací, racionalizací, centralizací a (de)lokalizací uplatňující se na regionální úrovni ve sledovaném médiu. Jednalo se o přímé zacílení na provázanost činitelů, kteří byli doteď analyzováni samostatně.

Respondent 3 chápe koherenci mikročinitelů interně: „*Jako optimální situace byla, aby byly provázaný, samozřejmě, jo, to je bez debat. A neříkám, že se to vždycky dařilo, že jo, protože tam ujížděly různé věci, který bychom byli rádi, aby nebyly, ale ony byly, jo.*“ Zároveň vypovídá o snaze přijímat změny na mikroúrovni optimálním způsobem, což je příznačné pro raně posttransformační roky: „*Takže říkám, to jsme řešili na těch poradách šéfredaktorů, kde bylo přesně dáno nebo ne dáno, ne konkrétně, ale jak by tyhle poměry měly vypadat a tohleto, tak to tam bylo dopředu určeno, že jo. Tím jsme byli i hodnocení, jestli to dodržujeme. A jaký eventuálně to má dopad na čtenáře.*“

Respondent 1 charakterizuje situaci po r. 2000 a naopak pojímá koherenci externě. Vzhledem k souvislostem rozšiřuje pojetí mikročinitelů o další podstatný jev: „*Sem bych k tý komercializaci, racionalizaci a tomu šetření ještě přihodila vliv těch zájmových skupin, byť i v tom deníku se tohle dost mění, ale jako i já jsem to pociťovala... nebo politických... ale já bych tomu řekla spíš zájmové skupiny. Ono to nemusí úplně kopírovat ty politický strany. To je totiž ještě mnohem složitější. Takže řeknu zájmové skupiny, který do toho různým způsobem zasahují. (...) Já jsem se tomu snažila nějakým způsobem vyhýbat. Nicméně jak jsem řekla na začátku, stejně má každý svůj názor.*“ Jako významnou změnu chápe, že „*je to víc na osobních vazbách, protože jsme v lokále, jo, a taky na tom, že ta práce těch zájmových skupin je taková jako bych řekla (...) sofistikovanější.*“ Z výzkumu vyplývá, že se mikročinitelé dostávají nejen do vlastní součinnosti, ale přidávají se k nim i další děje, jež společně působí na mikroúroveň ve specifickém poměru a síle vyplývající z konkrétní situace.

---

¹⁷⁵ Je samozřejmě počítáno s tím, že pro novináře v celostátním médiu mohou vyplynout odlišné souvislosti, kdy jiná kritéria výběru výzkumného vzorku mohou ovlivnit výsledek analýzy. Z tohoto důvodu je tato analýza prezentována vzhledem k regionální úrovni.

1.1.4 Čtvrtý okruh – souhrnná koherence

Souhrnná koherence celkově uzavírá aplikaci strukturálně-transformačních činitelů a soustředí se na vzájemné souvislosti, jež se objevují mezi makroúrovni a mikroúrovni a mezi všemi jednotlivými činiteli. Zároveň byly hodnoceny dle významnosti pro regionální médium.

Respondent 4 považuje privatizaci za nejdůležitější činitel na makroúrovni i celkově. Rozhodnutí blíže objasňuje následující komentář: *„Nežásadněji bych řekla, že se projevila privatizace, protože pak bylo všechno jiný, jo, tam se to prostě otočilo. Jako každá změna byla nějak zásadní a nějak to médium ovlivnila, ale hlavní byla ta privatizace, protože od toho se pak začalo odvíjet všechno ostatní.“* Následuje koncentrace vlastnictví a (de)regulace na makroúrovni a na mikroúrovni racionalizace, komercionalizace, centralizace a nakonec (de)lokalizace. Písemné označení čísla (pro vyhodnocení viz Tabulka 1) podporuje i slovy: *„No, a tady se mi zdá, že... jako nejdůležitější bych dala asi racionalizaci, pak komercionalizaci a dále centralizaci. Jako ta lokalizace, ta stojí úplně někde mimo...“*

Zároveň se objevuje opodstatnění otázky, která se táže na činitel, který nejméně ovlivnil médium, zatímco plnila funkci zpětného potvrzení a případného odkrytí odchylek, jejichž pravděpodobnost je nízká, přesto byly přítomny. Ukázalo se, že nelze příčinně počítat s tím, že činitel postavený na poslední místo respondent skutečně chápe jako ten, který médium nejméně ovlivnil. Respondent 4 jako nejméně významnou označuje centralizaci zařazenou na předposlední místo vzhledem k mikroúrovni¹⁷⁶. *„Tady bych řekla, že asi centralizace, jako ono všechno souvisí se vším, ale ta centralizace bych řekla, že se až zas tak neprojevovala vzhledem k té regionální... k tomu regionálnímu médiu... jako ano, ty vazby tu fungovaly, ale oproti jiným změnám ten vliv nebyl až zase tak patrný... nebo výraznější.“*

Respondent 3 k souhrnné koherenci podotýká: *„V podstatě si myslím, že jak vedení, tak vedení kraje nebo celého VLP, tak až po ty regiony, lokály, se snažilo vždycky, aby to všechno*

---

¹⁷⁶ Opodstatnění nabízí výpověď, ve které byla mezi centralizací a (de)lokalizací postavena velká mezera. Z důvodu významného odsunutí tohoto mikročinitele vzhledem k transformačnímu procesu, kterým médium procházelo, s jeho vlivem respondent již dále nepočítal. Tím dochází ke zpřesnění předchozí odpovědi o významnosti činitelů. Přestože lokalizaci chápe jako důležitou v obecném smyslu, ve chvíli, kdy se dostává do kontextu se sledovaným deníkem, od tohoto pojetí ustupuje. Jelikož jsou činitelé souzeni dle vlivu, který vyvíjí, dochází k situaci, že jiní činitelé vytvářejí daleko silnější tlak, a je možné, že v případě, kdyby byla (de)lokalizace posuzována v jiném kontextu, její pozice by se vůči periodiku mohla změnit. Toto zjištění přímo z terénu rozvíjí dosud ustanovený pohled na tento činitel o jeho skutečnou roli, kterou sehrál při transformaci periodika na základě výpovědi pamětnice, která s médiem tento proces profesně zažila. Její odpověď se shoduje s názorem respondenta 2, který v deníku pracoval od r. 2004, podle něhož nejmenší vliv měla: *„centralizace, neboť byla posílená regionálnost. Tady jako není moc o čem přemýšlet, myslím, že tohle je dost jednoznačný.“* Respondent 3 (de)lokalizaci zařadil na poslední místo. Jednoznačnou shodu potvrzuje i respondent 1: *„(De)lokalizaci, centralizaci nevnímám“* jako zásadní pro sledované médium.

bylo koherentní, jo. Ale říkám, že se stávalo, že to ujždělo, samozřejmě, jsme lidi, že jo. Takže jako snažili jsme se o to, aby to bylo související.“ Všechny příchozí vnější vlivy se totiž následně modifikovaly uvnitř média, proto je důležité neposuzovat transformační proces v odklonu od vnitřních snah a dějů, jež souběžně vznikají interně v regionálním médiu.

Vzhledem k makroúrovni respondent 3 chápe jako nejvýznamnější privatizaci, následně koncentraci vlastnictví a dále (de)regulaci, čímž se jeho pojetí dostává do přesné shody s názorem respondenta 4. Na mikroúrovni zvolil následující pořadí: na první místo umístil racionalizaci, na druhé centralizaci, na třetí komercionalizaci a na poslední (de)lokalizaci. Vůči konfrontované výpovědi se liší pouze upřednostnění centralizace před komercionalizací, ale podstatný je stěžejní závěr vypovídající o tom, že byl potvrzen zásadní vliv racionalizace a nejméně významný účinek (de)lokalizace.

Respondent 2 při odpovědi na otázku, který ze jmenovaných činitelů nejvíce ovlivnil sledované periodikum, potvrzuje stěžejní postavení mikročinitele racionalizace. *„Jednoznačně racionalizace, a to právě vzhledem k těm důsledkům, o kterých jsem mluvila v předchozích otázkách.*“ Nicméně i vliv ostatních činitelů připouští jako zásadní, přičemž za pozornost stojí skutečnost, že i vzhledem k jejich významnosti bere v úvahu jejich výsadní charakteristiku, tj. koherenci: *„Ano, koncentrace vlastnictví s sebou přinesla racionalizaci, která má dopad na množství práce jednotlivých redaktorů. Zároveň i na obsah, to souvisí s tou komercionalizací.*“

Respondent 1 sledované pojetí doplňuje o vlastní úhel pohledu: *„Privatizace má vlastně za následek koncentraci vlastnictví. Deregulace je také zásadní, ale ta už není podle mne teď tady, ta byla na začátku. (...) Ale říkám, tady ta lokalizace, centralizace podle mne... Ale zase jako... jako, ono to v podstatě má vliv, protože jak říkám, co nahoře, to dole.*“ Pozici racionalizace chápe jako význačnou, nicméně ji staví na druhé místo a za určující považuje komercionalizaci. Centralizace a (de)lokalizace byla umístěna do závorky a znovu se vyskytla příznačná shoda, že byla vnímána stranou od transformačního procesu. Z hlediska pořadí transformačních činitelů na makroúrovni chápe jako nejvýznamnější (de)regulaci, následně privatizaci a na třetím místě koncentraci vlastnictví.

Přitom celkově ke koherenci zdůrazňuje vazbu na centrální úroveň: *„Platí takový to obecný, jak dole, tak nahoře, jak uvnitř, tak vně (...).*“ Transformační činitelé se projevují v celém mediálním systému, avšak přijímání jejich působení vykazuje vlastní specifika. Zároveň dodává: *„V každém okrese se v podstatě chovají jinak a ti lidé se skutečně chovají jinak.*“ A jak bylo dokázáno, jinak se chovají i strukturálně-transformační činitelé.

1.2 Celkové shrnutí kvalitativní analýzy

Kvalitativní analýza se uskutečnila v souladu s předem stanovenou strukturou, kterou se při realizaci výzkumu podařilo dodržet. Všichni respondenti začlenění do výzkumu se vyjadřovali ke stejným otázkám, což umožnilo zvolené skutečnosti sledovat z vícečetných perspektiv, a při vzájemné konfrontaci nacházet vyplývající souvislosti a odlišnosti. Důležitou roli sehrálo taktéž časové hledisko, jelikož každý respondent pracoval ve sledovaném periodiku v odlišných letech, čímž se pojetí rozšířilo i o dobový vývoj, k němuž bylo při hodnocení přihlíženo.

Celkem čtyři okruhy se zabývaly: strukturální transformací, makročiniteli, mikročiniteli a souhrnnou koherencí, jež shrnovala mediálně-systémovou a mediálně-lokální koherenci. Pro každý úsek byl předem stanovený vlastní výzkumný cíl, k němuž směřovala příprava analýzy i její průběh.

Výstupy, jež kvalitativní analýza přinesla, sumarizují samostatné kapitoly. Každý okruh je vyhodnocen jednotlivě, aby mohl být podrobněji sledován jeho přínos. Následně dochází k hloubkovému analyzování každého ze strukturálně-transformačních činitelů, jelikož oddíly II. a III. jsou v rozhovoru považovány za stěžejní.

Cílem prvního okruhu bylo sledovat jev strukturální transformace se zřetelem na specifika, která vyvíjí v mediálním subsystému. Zde se projevil význam sledovaných činitelů pro strukturální transformaci a začala se vyvíjet součinnost se sledovaným periodikem.

Druhá oblast směřovala k aplikaci makročinitelů do konkrétních souvislostí regionálního média a sledovala, jakým způsobem se podílejí na jeho transformaci. Děje na makroúrovni byly následně ve třetím oddíle rozšířeny o působení činitelů na mikroúrovni. Každému ze stěžejních strukturálně-transformačních činitelů byla věnována specifická pozornost. Sledování probíhalo v součinnosti s určujícími jevy, ale v hlavní pozornosti stál každý činitel samostatně. Oddíl věnovaný makroúrovni uzavírá mediálně-systémová koherence. Závěrem okruhu, jenž se soustředil na mikroúroveň, byla mediálně-lokální koherence. Následně dochází odklonu a analýza založená na specifickém zacílení za účasti příznačných součinností přešla k tomu, že je hledisko součinnosti považováno za stěžejní.

Kvalitativní šetření uzavírá komplexní nadhled nad sledovanou problematikou. Části, které byly dosud sledovány, vytváří specifický obraz, jenž je složený z dosavadních výstupů a respondent má možnost zhodnotit celek. Přitom jako určující bylo zvoleno posouzení významnosti makročinitelů a mikročinitelů vzhledem k transformačnímu procesu, který se odehrál ve specifických podmínkách sledovaného média.

Důvodem, proč se kvalitativní analýza podrobněji zaměřila na souvislost činitelů na makroúrovni i mikroúrovni, je skutečnost, že bylo teoreticky potvrzeno, že k ní dochází. Spolu s přípravou analýzy bylo shledáno za přínosné sledovat tento úhel pohledu i v aplikované rovině a dát respondentům možnost vyjádřit se nejen k jednotlivým činitelům, ale kontext výzkumného šetření rozšířit i o to, jak vnímají jejich soudržnost. Získané pohledy přinesly následující zjištění, která jsou pro empirické šetření považována za podstatná.

Celkově lze k výzkumu koherence na makroúrovni za významné považovat dvě zásadní skutečnosti:

- byla potvrzena přítomnost mediálně-systémové koherence teoreticky i aplikovaně,
- došlo k provázanosti mediálně-lokální koherence s ekonomickým faktorem:

„Souvislosti mezi koncentrací, privatizací, deregulací uplatňující se na... vzhledem k Vašemu médiu. Já to vnímám jednoznačně ekonomicky. Tohle funguje, ale je to jednoznačně daný ekonomickým ziskem majitele“ (respondent 1).

Sledována byla i koherence na mikroúrovni. Z kvalitativní analýzy vyplynuly tyto určující závěry:

- byla potvrzena přítomnost mediálně-lokální koherence teoreticky i aplikovaně,
- provázanost mediálně-systémové a mediálně-lokální koherence byla prokázána teoreticky i aplikovaně.

Podstatným výstupem kvalitativní analýzy a zároveň naplněním čtvrtého sledovaného cíle je taktéž konkrétní hodnocení strukturálně-transformačních činitelů dle významnosti¹⁷⁷, které bylo pro přehlednost shrnuto do následujících tabulek:

Tabulka 1: Významnost makročinitelů a mikročinitelů¹⁷⁸

Makroúroveň		Mikroúroveň	
privatizace	2, 1, 1, 1	racionalizace	2, 1, 1, 1
koncentrace vlastnictví	3, 2, 2, 2	komercializace	1, 2, 3, 2
(de)regulace	1, 3, 3, 3	centralizace	3/4, 4, 2, 3
		(de)lokalizace	3/4, 3, 4, 4

¹⁷⁷ Významnost je chápána pouze v součinnosti se sledovaným periodikem.

¹⁷⁸ Klíč k bodovému hodnocení: 1 = nejvíce významný, 4= nejméně významný.

2 Kvantitativní analýza

2.1 Případová studie – Dopady strukturální transformace na prezentaci komunálních voleb: Českolipský deník v letech 1994 až 2002

Předmětem výzkumu je odraz strukturální transformace tisku v konkrétním periodiku – v Českolipském deníku – s ohledem na politický vývoj komunálních voleb v rozmezí let 1994 až 2002. Kvantitativní šetření bylo rozděleno do dvou klíčových částí, tj. na obecnou a konkrétní charakteristiku politického vývoje v daném období, která byla provázaná s rešerší a deskriptivní analýzou relevantních dat. Na získané výstupy navázala kvantitativní i kvalitativní obsahová analýza archivních výtisků Českolipského deníku za stanovené období.

2.1.1 Politický kontext v českolipském okrese ve volebních obdobích

Období po r. 1989 je v rámci celé České republiky spojeno s řadou zejména politických, ale i sociálních a kulturních změn. Transformace národa i společnosti byla v tomto období ovlivněna třemi klíčovými událostmi, a to přechodem z totalitního na demokratické státní zřízení (v porevoluční etapě), rozpadem Československa k 1. 1. 1993 a vstupem České republiky do Evropské unie v r. 2004, který se začal projednávat od r. 1998.

2.1.1.1 Obecný politický vývoj v České republice a v okrese Česká Lípa

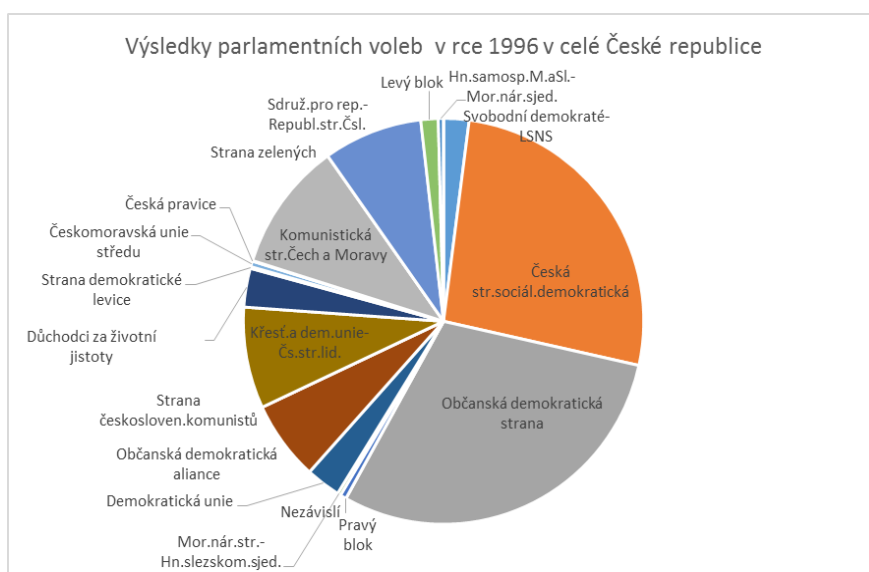
Politický vývoj v posttransformačním období byl spojen s mnoha změnami. V polovině r. 1990 se uskutečnily první svobodné volby, které vyhrály strany s výrazně demokratickým nebo křesťanský orientovaným programem. Jak v Čechách a na Moravě, tak na Slovensku byla politická situace navazující na první svobodné volby výrazně vyostřená a vedla k dalším změnám uvnitř politických stran. Ty vyústily v usnesení o druhých řádných volbách již v r. 1992, kterým dominovala na území dnešní České republiky koalice pravostředových stran tvořená Občanskou demokratickou stranou v čele s Václavem Klausem a dalšími stranami a hnutími s menším mandátem, tzn. Občanská demokratická aliance (ODA), Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) a Křesťanská demokratická strana (KDS), jak uvádí Žídek (2006, s. 33).

Neshody a rozdílná rychlost zavádění především ekonomických reforem vedly k prohlubující se nespokojenosti slovenské části státu. Bezúčelné jednání představitelů nejsilnějších politických uskupení na českém i slovenském území (Václava Klause a

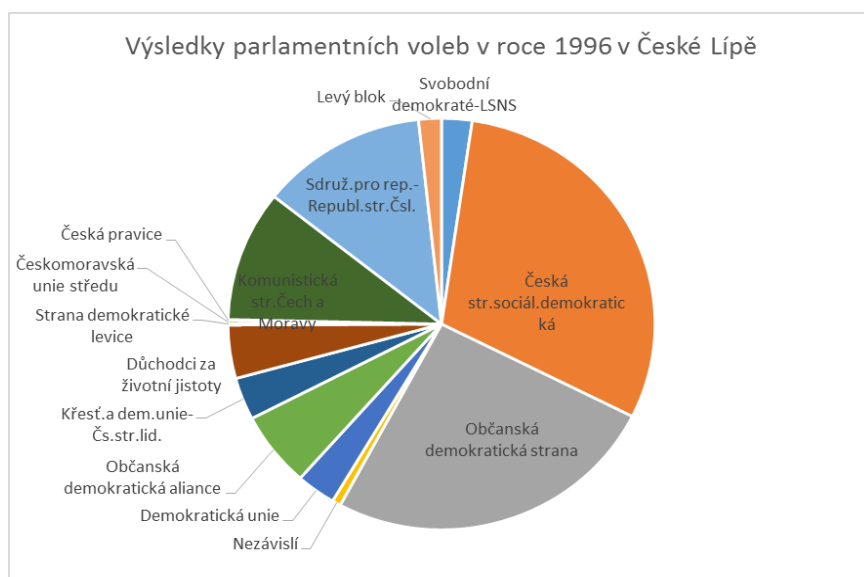
Vladimíra Mečiara) mělo dle Židka (2006, s. 39) přímou souvislost s následným rozdělením státu a vznikem samostatné České republiky.

V r. 1996 proběhly druhé parlamentní volby, které rovněž vyhrála středopravicová koalice. Na následujících obrázcích jsou znázorněny výsledky voleb za celou Českou republiku (s volební účastí 76,41%) a za českolipský okres (s volební účastí 71,88%). Rozšířený kontext byl zařazen z důvodu, že pomáhá pochopit analyzovanou situaci v regionu.

Graf 1: Výsledky parlamentních voleb v r. 1996 v České republice¹⁷⁹

Graf 2: Výsledky parlamentních voleb v r. 1996 v okrese Česká Lípa¹⁸⁰

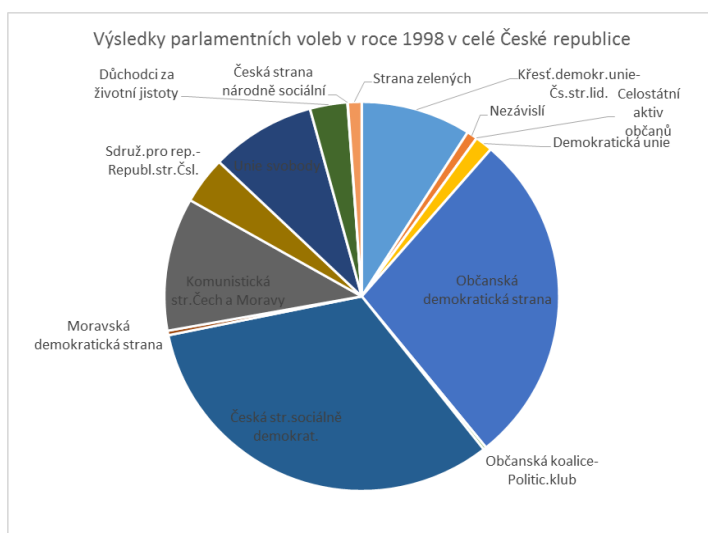
¹⁷⁹ Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

¹⁸⁰ Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

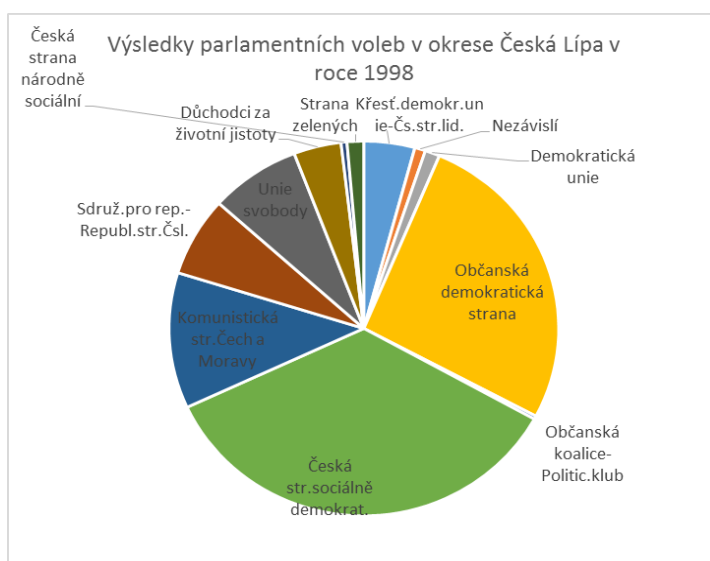

Z grafů na předchozích obrázcích (Graf 1 a Graf 2) lze odvodit mírně odlišné tendence voličů. Na základě výsledků parlamentních voleb byla sestavena vláda středopravicové koalice. Od začátku vládního období se však začaly objevovat spory týkající se zejména způsobu nakládání s rozpočtem. Neshody uvnitř koalice vyústily ve vyslovení nedůvěry vládě a její pravomoci byly přeneseny na úřednickou vládu Josefa Tošovského až do r. 1998, kdy proběhly mimořádné volby. Tyto při volební účasti 74,03% vyhrála Česká strana sociálně demokratická, tedy strana levicová. Srovnání výsledků parlamentních voleb v r. 1998 pro celou Českou republiku i pro okres Česká Lípa je pro přehlednost znázorněno v následujících grafech (Graf 3 a Graf 4).

Graf 3: Výsledky parlamentních voleb v r. 1998 v České republice¹⁸¹

Graf 4: Výsledky parlamentních voleb v r. 1998 v okrese Česká Lípa¹⁸²

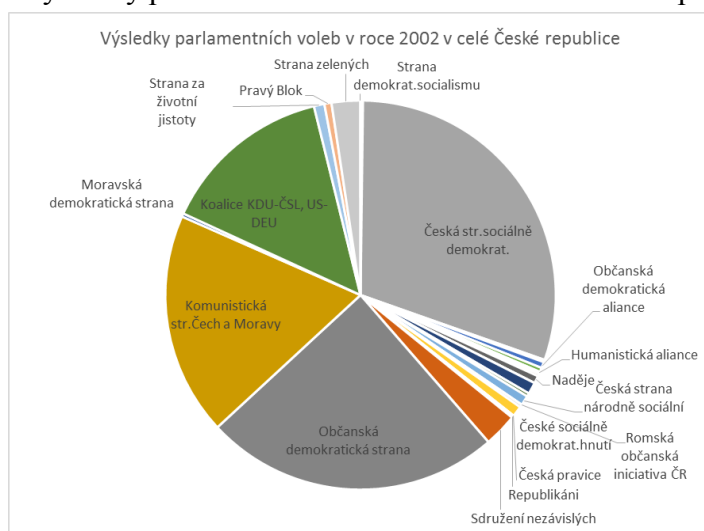
¹⁸¹ Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

¹⁸² Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

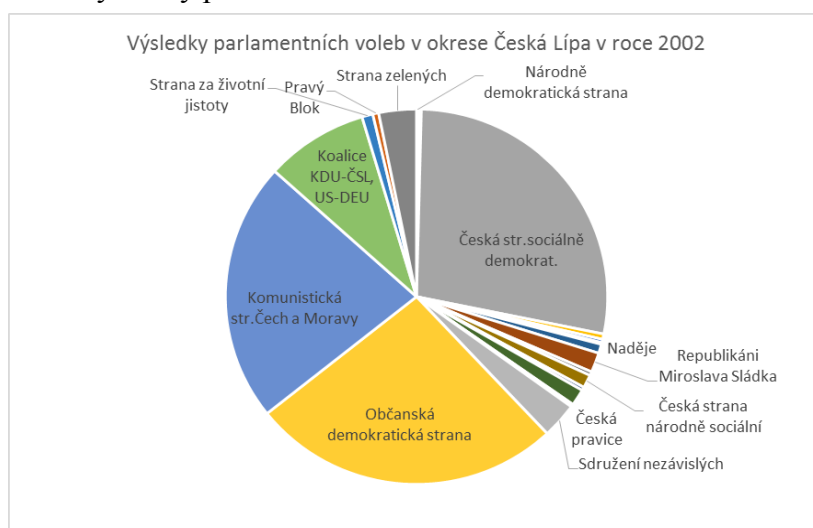
I přes vítězství ČSSD však předseda Miloš Zeman nesestavil většinovou koalici, proto nejsilnější strany (ODS a ČSSD) podepsaly opoziční smlouvu a veškerá vládní rozhodnutí byla realizována na jejím základě. V průběhu vlády menšinové strany došlo ke vstupu České republiky do NATO (r. 1999). Trvala až do dalších řádných parlamentních voleb v r. 2002.

V parlamentních volbách v r. 2002 zvítězila ČSSD, která pak utvořila koalici s KDU-ČSL a US (Uníí svobody), která měla ovšem velmi slabou většinu (Žídek, 2006, s. 41). Výsledky těchto řádných parlamentních voleb na celorepublikové úrovni (účast 58%) a na úrovni českolipského regionu (účast 51,75%) jsou graficky znázorněny na následujících schématech (Graf 5 a Graf 6).

Graf 5: Výsledky parlamentních voleb v r. 2002 v České republice¹⁸³

Graf 6: Výsledky parlamentních voleb v r. 2002 v okrese Česká Lípa¹⁸⁴

¹⁸³ Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

¹⁸⁴ Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

V období vlády utvořené koalicí ČSSD, KDU-ČSL a US došlo ke dvěma dalším klíčovými událostem, které významně ovlivnily národní i mezinárodní politickou orientaci České republiky a jejích nižších územněsprávních celků. V první řadě byl zvolen nový prezident České republiky, kterým se stal 7. 3. 2003 Václav Klaus. Následně se uskutečnilo referendum o vstupu do Evropské unie, které proběhlo rovněž v r. 2003 v návaznosti na splnění formálních požadavků. Na základě výsledků referenda, kterého se zúčastnilo 77 % voličů, vstoupila Česká republika v r. 2004 do Evropské unie (Židek, 2006, s. 40–41).

Průběh a výsledky celorepublikových parlamentních voleb, jimiž je volen parlament, tedy hlavní zákonodárny orgán České republiky, lze ve vybraném období charakterizovat dvěma klíčovými trendy. Prvním je přechod od výrazné nedůvěry vládě a stranám středopravého charakteru k preferencím stran sociálně zaměřeným s navazující zvyšující se podporou kandidátů s levicovými idejemi. Druhým výrazným trendem je snižující se účast ve volbách, a to jak na celostátní, tak i na regionální úrovni. V celé České republice ve sledovaném období podíl hlasujících občanů poklesl z více než 75 % na 58 %.

2.1.2 Vymezení parametrů výzkumu

Parametry výzkumu byly stanoveny z výchozí rešerše a deskriptivní analýzy konkrétních dat týkajících se komunálních voleb v českolipském okrese ve zvoleném období let 1994 až 2002. Výběr této doby se přímo odvíjí od strukturální transformace, která navazuje na klíčové politické události, jež zásadním způsobem změnilly jak rozložení politické moci státu, tak postupně privatizací státního majetku oslabily jeho vliv na mediální obsahy.

Zastupitelstva obcí a měst v českolipském regionu mají obecně spíše středopravicovou tendenci. V určeném časovém intervalu proběhly v České republice, a tedy i v okrese Česká Lípa, komunální volby (neboli volby do zastupitelstev měst a obcí) celkem třikrát, a to v letech 1994, 1998 a 2002, přičemž roky 1998 a 2002 korespondovaly s parlamentními volbami. Průběh a výsledky jednotlivých voleb se posuzovaly samostatně, přesto byly brány v potaz nejen odlišné, ale i shodné určující znaky, které lze mezi nimi pozorovat.

K tabulkám byl vypracován podrobný manuál (viz oddíl 2.1.4.2). Analýza se primárně zaměřovala na četnost témat o kandidujících politických stranách, přičemž se hodnotil pozitivní nebo negativní podtext, který se objevoval ve zveřejněných článcích. Zároveň byla zařazena i sdělení souvisejícího charakteru, která jednotlivé strany v rámci vlastní předvolební kampaně inzerovaly s cílem získat potenciální voliče, přičemž se sledování uskutečnilo v souladu s ustanovenou výzkumnou hypotézou a výzkumnými otázkami (viz 2.1.4.1).

2.1.3 Souvztažnost s faktory strukturální transformace

Při strukturální transformaci tisku působí tři klíčové faktory, které Waschková Císařová (2013, s. 38–39) charakterizuje jako faktor politicko-ekonomický, faktor sociálně-kulturní a faktor technologický. V návaznosti na tyto faktory se následně mění způsob, jakým jsou informace v daném médiu prezentovány, a to jednak jejich účel, selekce a forma.

Politicko-ekonomický rozměr transformace médií je spojen převážně s obsahovou obměnou článků, jejich uspořádáním a prezentací, ovlivňuje však i účel jejich publikace. Jedním z nejvýraznějších projevů strukturální změny médií, jenž souvisí s činiteli politicko-ekonomického faktoru, je přechod od státního k soukromému vlastnictví celostátních i regionálních titulů spjatý s jejich osamostatněním, ať už vlastnickým nebo názorovým. Koncentrace vlastnictví i centralizace mohou přímo ovlivnit objektivitu obsahu. To se děje za účasti racionalizačních, regulačních a lokalizačních vlivů, jimž médium čelí. Jako určující politicko-ekonomický činitel se v současnosti projevila komercializace¹⁸⁵. Z hlediska obsahu míra komercializace stanovuje, jaký podíl na celkovém objemu informací mají seriózní a objektivní zprávy a jaký zaujímají reklamní sdělení či účelově laděné příspěvky.

Sociálně-kulturní faktor je spjatý zejména se specifiky českého mediálního prostředí, ovlivňuje definici účelu a selekci sdělovaných informací. Zahrnuje především vlivy určující prodejnost média a charakterizující jeho impaktový rádius¹⁸⁶. Sociálně-kulturními jevy, které se podílejí na strukturální transformaci média, mohou vycházet z náboženských, společenských či globálních trendů, případně dalších politicky nezávislých témat.

Technický faktor ovlivňuje obvykle formu média. Na této úrovni se struktura média mění zejména s ohledem na jeho prezentaci odběratelům, zobrazovací kvalitu a rychlost šíření informací. Začleněné indikátory jsou zpravidla spojeny s vývojem informačních technologií, výrazným příkladem transformace médií je přechod od tištěných článků k tzv. komunikátům, jež kombinují textový a obrazový záznam s dalšími interaktivními prezentačními technikami.

Analýzování strukturálně-transformační činitelé se týkají pouze politicko-ekonomického faktoru, jelikož z technologického hlediska došlo ke změně struktury deníku a jeho přechodu do interaktivní formy až v r. 2005 a vzhledem k politické tematice není za stěžejní považován faktor sociálně-kulturní. Analýza se zaměřuje na vliv konkrétních událostí na objektivitu periodika za účasti širšího kontextu vyplývajícího z důkladné tematické rešerše.

---

¹⁸⁵ Postavení tzv. hlavního činitele v teoretické části bude zhodnoceno aplikovaně v souhrnném výstupu.

¹⁸⁶ Ve smyslu oslovení maximálního množství potenciálních odběratelů informací, a to prostřednictvím obsahu a témat mediovaných sdělení.

2.1.4 Souvztažnost s činiteli strukturální transformace

Hlavním cílem prováděného kvantitativního výzkumu bylo prokázat, zdali mají komunální volby vliv na prozatímní změnu obsahové struktury vybraného tištěného periodika a výchozí situaci blíže analyzovat, souběžně se zaměřit na detekci vlivu přítomných strukturálně-transformačních činitelů politicko-ekonomického faktoru a zjistit, jestli se podílejí na pozměnění výskytu či vyznění mediovaných politických událostí.

U všech raně posttransformačních českých periodik lze předpokládat zásadní obsahové i strukturální změny zejména s ohledem na eliminaci závislosti médií na státní moci a jejich postupné privatizaci. Tento vliv vykazuje obecně platné charakteristiky. Avšak při sledování konkrétního média vzniká u každého jedinečný vývoj za účasti množství vlastních specifik, která do procesu transformace následně vstupují.

Realizace výzkumu byla provedena formou obsahové analýzy zaměřené na zhodnocení specifického ukazatele, a to na tematickou koncentraci, do níž jsou zahrnuta sdělení informačního i komerčního rázu, což umožňovalo rozkrýt cílené komunikační kampaně i posoudit celkový obraz prezentace komunální politiky v regionálním periodiku. Vybraný ukazatel byl v prvotní fázi sledován separátně pro každé volební období metodou frekvenční analýzy, na niž navázala komparativní analýza hlavních výstupů, která výzkum uzavřela.

2.1.4.1 Formulace výzkumné hypotézy a výzkumných otázek

Základní hypotéza, která vyplynula z dosavadního teoreticko-metodologického zázemí a zároveň ustanovila stěžejní cíl výzkumu, zní:

H: Komunální volby mají přímý vliv na dočasnou obsahovou transformaci tištěného periodika s ohledem na zvýšenou koncentraci sdělení souvisejících s politickou tematikou, jež vykazují pozitivní ladění, a na tomto vlivu se podílejí strukturálně-transformační činitelé.

V souvislosti s výzkumnou hypotézou vztahující se ke zvolenému periodiku byly dále definovány výzkumné otázky, které pomohly zpřesnit a prohloubit původní cíl:

VO1: Jací strukturálně-transformační činitelé nejvíce a nejméně ovlivňují obsah regionálního periodika v době konání komunálních voleb v letech 1994–2002?

VO2: Je možné sledovat rozdílný vliv činitelů na makroúrovni a mikroúrovni z hlediska působení na mediální prezentaci komunálních voleb v regionálním médiu?

VO3: Lze předpokládat, že je období komunálních voleb spojeno také se snížením objektivitu politicky orientovaných článků z hlediska jejich ladění?

2.1.4.2 Stanovení ukazatele „*Tematická koncentrace*“

V rámci ukazatele *Tematická koncentrace* se analýza zaměřila na mediovaná sdělení související s politickou tematikou. V každém sledovaném úseku byl nejdříve zhodnocen celkový počet článků, které se týkaly nadcházejících, právě probíhajících nebo ukončených komunálních voleb, a to vždy pro každý den vymezeného období. Tímto způsobem došlo ke stanovení primární koncentrace zpráv s politicky orientovanou tematikou. Kromě četnosti výskytu byla sledována také jejich kumulativnost, tedy množství politicky zaměřených článků v závislosti na konkrétním dnu v analyzovaném období.

Výchozí četnost byla následně doplněna o hodnotu ladění článku nebo informace¹⁸⁷. Tento údaj byl rozdělen na základní tři stupně, tj. pozitivní, neutrální a negativní. Jejich kategorizace se přímo odvíjela od charakteru zveřejněných sdělení.

Současně bylo provedeno kódování článků. Kódování se realizovalo s ohledem na kvalitativní i kvantitativní hodnocení. Každému článku s politickou tematikou byl přidělen kvantitativní kód a došlo k jeho záznamu ve prospěch prezentované politické strany s ohledem na přítomnost nezávislých kandidatur. Spektrum kvantitativního kódování se tedy omezilo na typové označení příslušnosti a stanovení četnosti výskytu článků orientovaných na jednotlivé politické strany, což umožnilo podrobně zmapovat mediální prezentaci, která se v oblasti komunální politiky za daná období uskutečnila, a zároveň sledovat, jakým způsobem se měnila, což je stěžejním předpokladem naplnění podstaty výzkumné hypotézy.

Kvalitativní hodnocení ukazatele *Tematická koncentrace* se zaměřilo taktéž na posouzení politické objektivitativy periodika v jednotlivých obdobích. Výchozím předpokladem bylo, že objektivita média může přímo souviset s projevy politického-ekonomického faktoru strukturální transformace tisku v návaznosti na různé zásahy do selekce a tematického obsahu prezentovaných informací se zřetelem ke skutečnosti, že vykazuje vysokou míru specifčnosti.

Navzdory tomu, že se kvalitativní kódování zaměřovalo pouze na tři zmíněné hlavní stupně označující pozitivní, neutrální či negativní vyznění sdělovaných informací, každá z kategorií byla dále rozdělená na několik subkategorií s bodovým hodnocením, které se udělovalo podle klíče uvedeného v následující tabulce (Tabulka 2). Zde je blíže rozebrána charakteristika, která byla považována za určující pro přidělení bodové hodnoty. Dle součtu dosažených bodů u každé z kvantitativně kódované kategorie byl získán celkový obraz o ladění mediální prezentace, z něhož mohlo být posléze usuzováno, jaký přístup periodikum zaujímá k prezentaci kandidujících politických stran, jak se politické události odráží v regionálním mediálním dění a jaká specifika ovlivňující obsah s tím souvisejí.

---

¹⁸⁷ V jednom článku bylo započítáno více informací, pokud pojednával o více kandidujících stranách současně.

Tabulka 2: Klíč k přidělení bodového hodnocení článkům při frekvenční obsahové analýze

Kategorie	Subkategorie	Bodové hodnocení
Pozitivní	Článek s pozitivní tematikou (vyzdvihující konkrétní pozitivní akt nebo prospěšnou činnost, kterou zástupce strany nebo celá strana realizuje).	2
	Článek s neutrálním tématem pozitivně laděný (obsahující vyjádření zástupce politické strany k tématu, které nemá přímou souvislost s činností této strany, hodnoceno jako politicky korektní nebo přijímáno jako správné).	1
Neutrální	Zpráva obsahující zmínku o některé z politických stran bez politicky orientovaného postoje.	0
Negativní	Článek s neutrálním tématem negativně laděný (obsahující vyjádření zástupce politické strany k tématu, které nemá přímou souvislost s činností této strany, hodnoceno jako politicky nekorektní nebo v rozporu se všeobecným přesvědčením o správnosti).	-1
	Článek s negativní tematikou (vyzdvihující konkrétní negativní akt nebo neprospěšnou činnost, kterou zástupce strany nebo celá strana realizuje).	-2

Hodnocení bylo založeno na základním vztahu mezi počtem článků a postojem média.

Platnost měly tyto základní rovnice:

- vysoký počet + pozitivní ohlas = pravděpodobné ovlivnění kandidátem,
- vysoký počet + neutrální postoj = nízká či žádná pravděpodobnost ovlivnění,
- vysoký počet + negativní postoj = pravděpodobně ovlivněno protikandidátem.

2.1.5 Frekvenční obsahová analýza volebních období 1994–2002

Frekvenční analýza byla rozdělena do dílčích analýz, jejichž výsledky jsou samostatné i souhrnné. Sběr dat podle údajů v badatelském listu proběhl v SOkA od 30. listopadu do 16. prosince 2015, záznam byl veden ručně do připravených tabulek a následně digitalizován.

V každém listu byl nastavený formát zvoleného období a názvy politických stran, které se komunálních voleb účastnily. Vyplňovaly se údaje pouze z výtisků ve dnech uvedených v tabulce. Kompletní archy následně umožnily výchozí práci se získanými daty. Archivní výtisky sledovaného periodika byly přístupné jen prezenčně, ale zpracování probíhalo souběžně mezi studijními dny, a tak nebyla narušena plynulost badatelské činnosti.

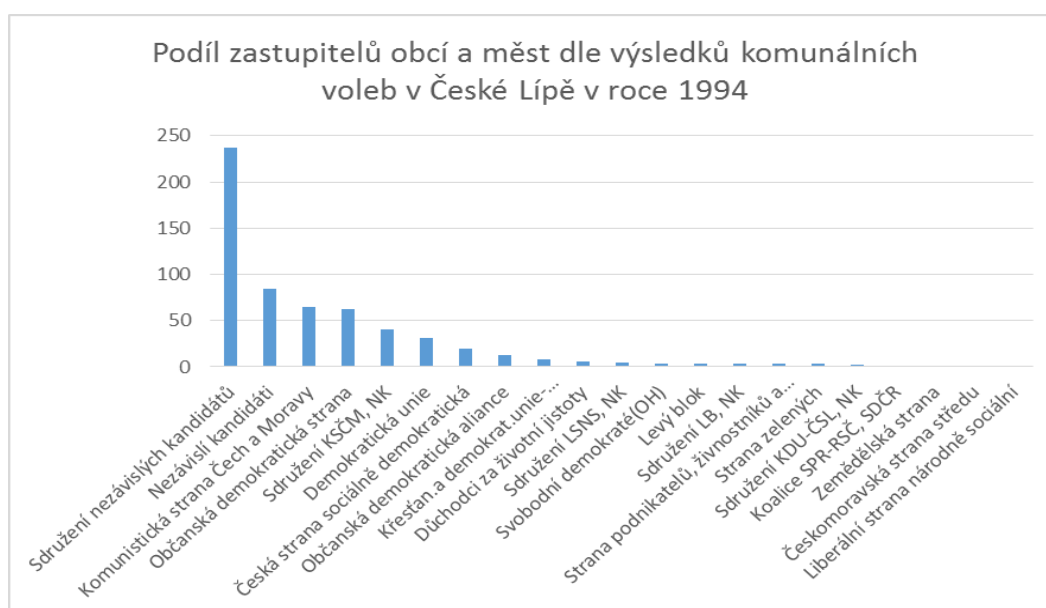
2.1.5.1 Vyhodnocení frekvenční analýzy pro rok 1994

Řádné komunální volby v r. 1994 proběhly v celé ČR ve dnech 18. – 19. 11. 1994. Volební účast byla v okrese Česká Lípa 52,94 % a na oficiálním soupisu se nacházelo 21 stran, za něž kandidovali jak členové, tak nezávislí kandidáti. ČSÚ in volby.cz [online, 2015].

Složení zastupitelstev všech obcí v okrese znázorňuje graf na následujícím obrázku (Obrázek 5). V jednotlivých obcích byli členové zastupitelstva vybráni převážně z kandidátů působících ve Sdružení nezávislých kandidátů a v Nezávislých kandidátech.

Zajímavým jevem vyplývajícím z výsledků je, že v rámci celého okresu bylo zvoleno více zastupitelů kandidujících za Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM), než za krajsky preferovanou Občanskou demokratickou stranu (ODS).

Obrázek 5: Politická příslušnost zastupitelů v komunálních volbách v ČL v r. 1994¹⁸⁸

V závislosti na oficiálním datu konání voleb byl sledovaný časový úsek vymezen na 20. 10. – 30. 11. 1994, aby byl ponechán dostatečný prostor pro předvolební i povolební období. Dle periodicity a údajů v SOKA se nezařadilo 7 dní (neděle + státní svátek 28. 10.).

Souhrnné výsledky dílčí frekvenční analýzy pro ukazatel Tematická koncentrace jsou uvedeny v následující tabulce (Tabulka 3). Podrobná specifikace ukazatele ve vymezeném období se uskutečnila v souvisejících grafech (Graf 7, Graf 8 a Graf 9).

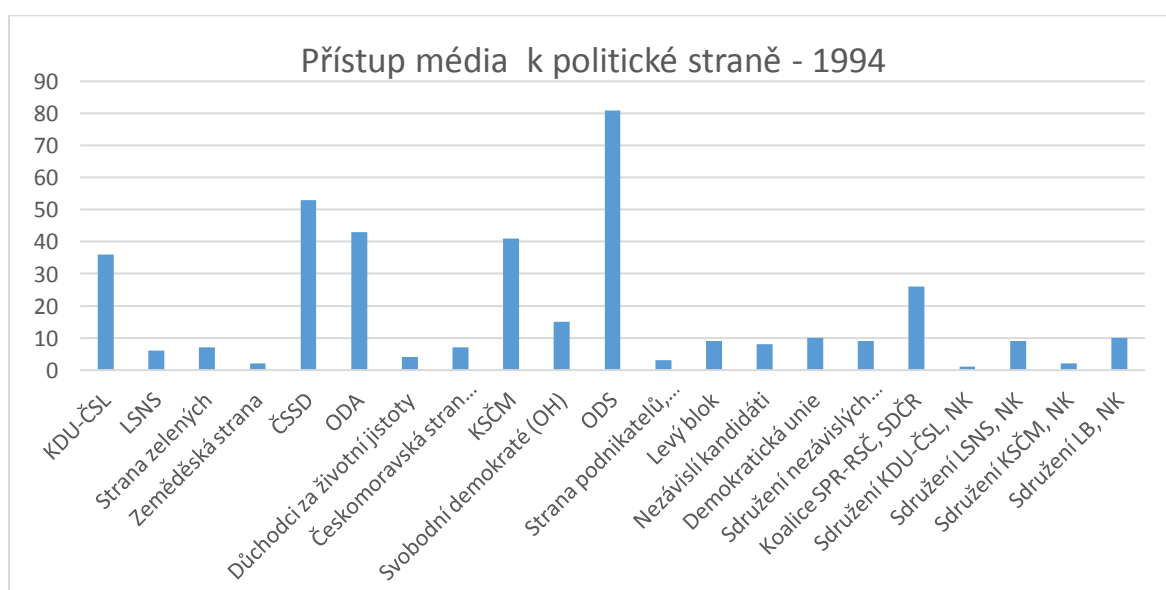
¹⁸⁸ Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

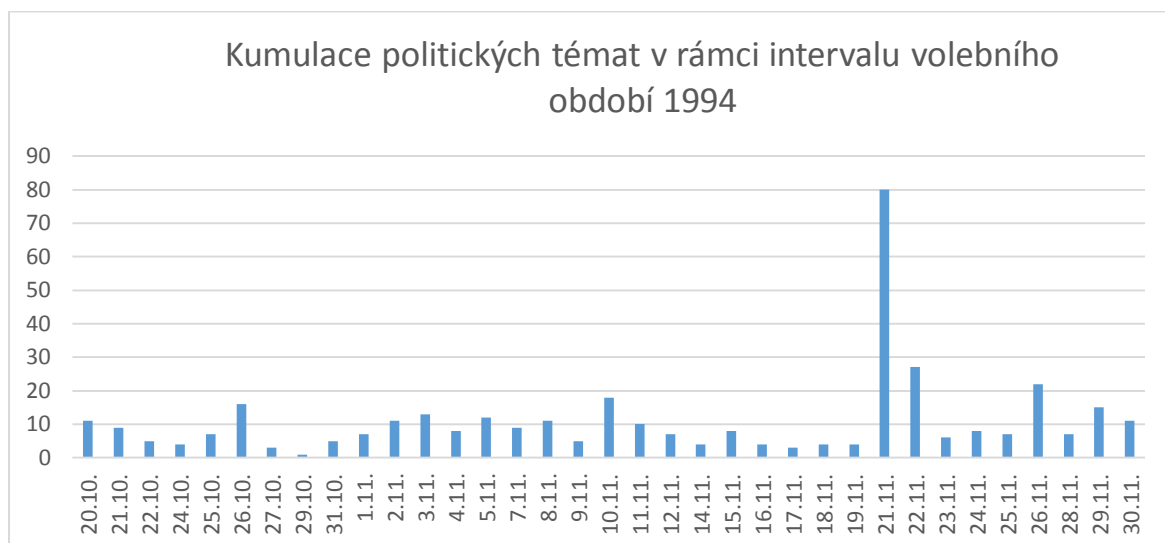
Tabulka 3: Tematická koncentrace a intenzita v období komunálních voleb v r. 1994

Název politické strany	Četnost článků	Podíl	Počet bodů
KDU-ČSL	36	9,42%	37
LSNS	6	1,57%	6
Strana zelených	7	1,83%	6
Zemědělská strana	2	0,52%	2
ČSSD	53	13,87%	50
ODA	43	11,26%	41
Důchodci za životní jistoty	4	1,05%	3
Českomoravská stran středu	7	1,83%	9
KSČM	41	10,73%	36
Svobodní demokraté (OH)	15	3,93%	18
ODS	81	21,20%	79
Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků	3	0,79%	2
Levý blok	9	2,36%	10
Nezávislí kandidáti	8	2,09%	8
Demokratická unie	10	2,62%	9
Sdružení nezávislých kandidátů	9	2,36%	8
Koalice SPR-RSČ, SDČR	26	6,81%	12
Sdružení KDU-ČSL, NK	1	0,26%	1
Sdružení LSNS, NK	9	2,36%	6
Sdružení KSČM, NK	2	0,52%	1
Sdružení LB, NK	10	2,62%	9
Celkem	382	100%	353

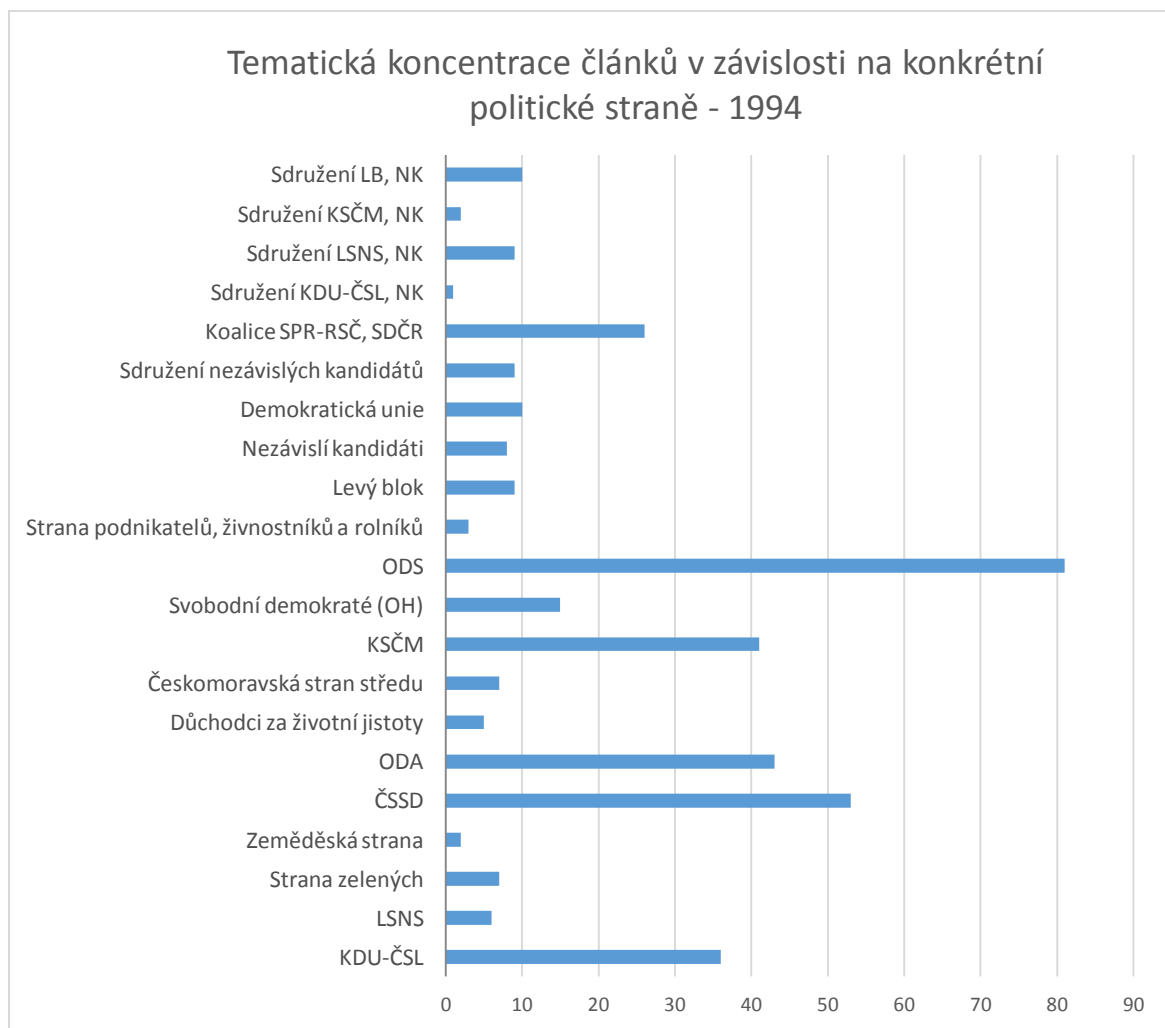
Graf 7: Přístup média k politické straně v r. 1994

Graf 8: Kumulace politických témat v rámci intervalu volebního období r. 1994

Graf 9: Tematická koncentrace článků podle konkrétních politických stran v r. 1994

2.1.5.1.1 Souhrnné výstupy frekvenční analýzy pro r. 1994

Z hlediska vyhodnocení tabulky a třech navazujících grafů, jež prezentují reálně získané výsledky kvantitativní analýzy, lze sledovat údaje vypovídající o přístupu média k politické situaci, o kumulaci souvisejících témat vyskytujících se v periodiku ve sledovaném období a dále o tematické koncentraci článků v závislosti na konkrétní kandidující straně.

Vyhodnocení tabulky a Grafu 10 předkládá údaje o tom, které politické straně bylo ve zvoleném období poskytnuto nejvíce (či nejméně) prostoru v rámci standardních zpravodajských, publicistických i komerčních výstupů, které byly zveřejněny. Vycházelo se z přiděleného množství bodů. Posouzení získaných dat a z nich vyplývajících skutečností, které by mohly být ukazatelem ovlivnění média a indikovat příčinné souvislosti s transformačními činiteli, jednoznačně ukazuje na hledisko, že dochází k pozitivní prezentaci politických stran kandidujících v komunálních volbách v r. 1994.

Četnost politických zmínek převyšuje počet udělených bodů a z výzkumu vyšla základní bilance 382/353. U každé informace byl započítán výskyt i bodové hodnocení, které je mohlo dvakrát znásobit, což se častokrát stalo. Právě zde je možné pozorovat, že teoreticky plánovaná neutrální a záporná mediální prezentace byla i v realitě výzkumu přítomna, a proto se výsledné číslo, které by v opačném případě převyšovalo počet analyzovaných údajů, snížilo pod výchozí stav¹⁸⁹. Počáteční struktura hodnocení byla navržena vyváženě pro pozitivní i negativní škálu. Celkové zhodnocení je shledáno jako pozitivní, protože jednomu výstupu odpovídá kladný index mediální prezentace o výši 0,92 bodů.

V Grafu 12, který se zaměřuje na tematickou koncentraci konkrétních politických stran, je možné sledovat zřetelnou dominanci politických leaderů, jimž byl v regionálním periodiku věnován největší prostor a kteří zároveň zastávají v českém politickém prostředí významnou roli. Největší tematické pokrytí měla ODS (21,20%), v návaznosti na ni ČSSD (13,87%) a ODA (11,26%). První pěti doplňuje KSČM (10,73%) a KDU-ČSL (9,42%). Pořadí volebních výsledků nabízí ve vybraném regionu odlišné výsledky od mediální prezentace.

V rámci tematické koncentrace byla hodnocena taktéž kumulativnost politických témat (Graf 11). Vzhledem k tomu, že volební data v r. 1994 připadla na dny 18. a 19. 11., ze znázornění je zřetelně vidět, že první povolební číslo v pondělí 21. 11. přináší největší koncentraci politických příspěvků v celém sledovaném období. Výzkum prokázal, že se počet článků nenavýšuje s blížícími se volbami (pro podrobnou křivku vývoje viz Graf 17).

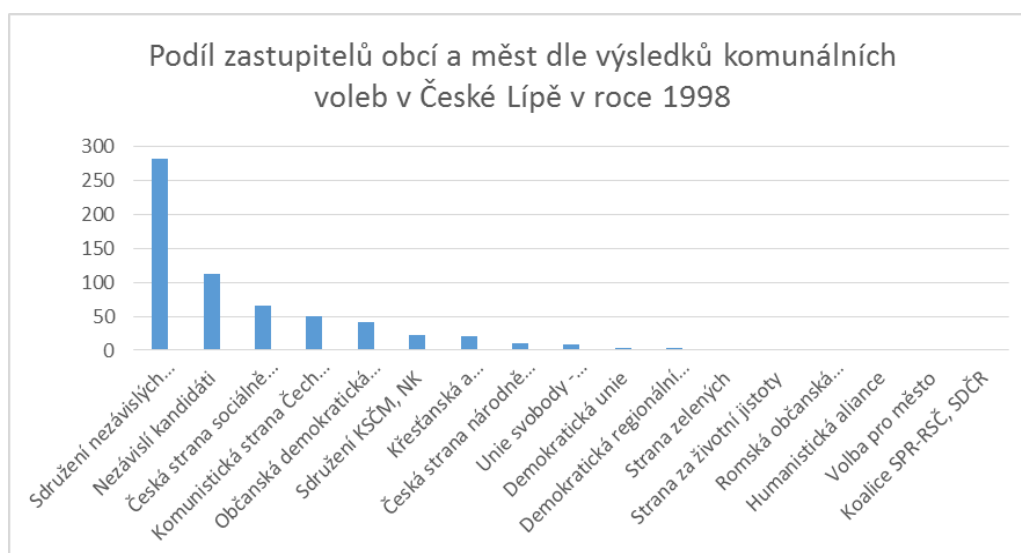
¹⁸⁹ Výsledný podíl není negativní, protože výzkum prokázal, že záporná prezentace média se nevyskytovala sama o sobě, ale vždy byla dána do souvislosti se skutečnostmi, které výsledný obraz vyrovnaly do pozitivních čísel.

2.1.5.2 Komunální volby 1998

Řádné komunální volby v r. 1998 proběhly v České republice od 13. do 14. 11. 1998 a volební účast v České Lípě čítala 40,13 %. Voleb se zúčastnilo 17 stran, za něž kandidovali jak členové politických stran, tak nezávislí kandidáti. ČSÚ in volby.cz [online, 2015]. Výsledky voleb jsou graficky znázorněny na následujícím obrázku (Obrázek 6).

V souladu s celostátní preferencí České strany sociálně demokratické v mimořádných parlamentních volbách, získala tato strana lepší výsledek rovněž v komunálních volbách. V okrese Česká Lípa dosáhly větších preferencí než Občanská demokratická strana (ODS) rovněž kandidáti Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM).

Obrázek 6: Politická příslušnost zastupitelů v komunálních volbách v ČL v r. 1998¹⁹⁰

Obsahová analýza se uskutečnila v období 15. 10. – 25. 11. 1998. Podle údajů v SOkA vycházejících z periodicity nebylo do sledování zahrnuto 7 dní (neděle + státní svátek 28.10.). Výsledky dílčí frekvenční analýzy pro ukazatel Tematická koncentrace jsou uvedeny v následující tabulce (Tabulka 4). Souhrnná specifikace ukazatele ve vymezeném období je pro přehlednost blíže rozvedena v navazujících grafech (Graf 10, Graf 11 a Graf 12).

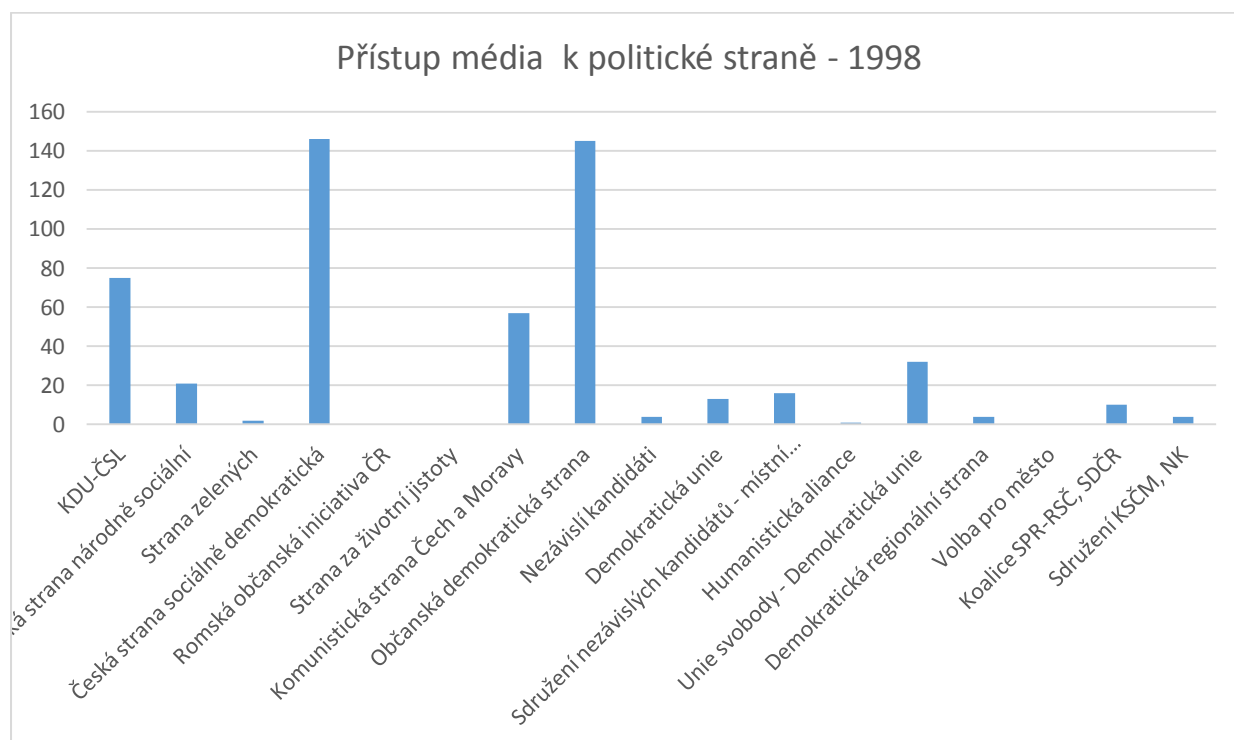
Počet mediálních výstupů, jež splňoval zvolenou relevanci, ukázal na zvyšující se dominanci stran nacházejících se v politickém popředí (podrobné vyhodnocení tohoto jevu lze souhrnně nalézt v oddíle 2.1.6.3).

¹⁹⁰ Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

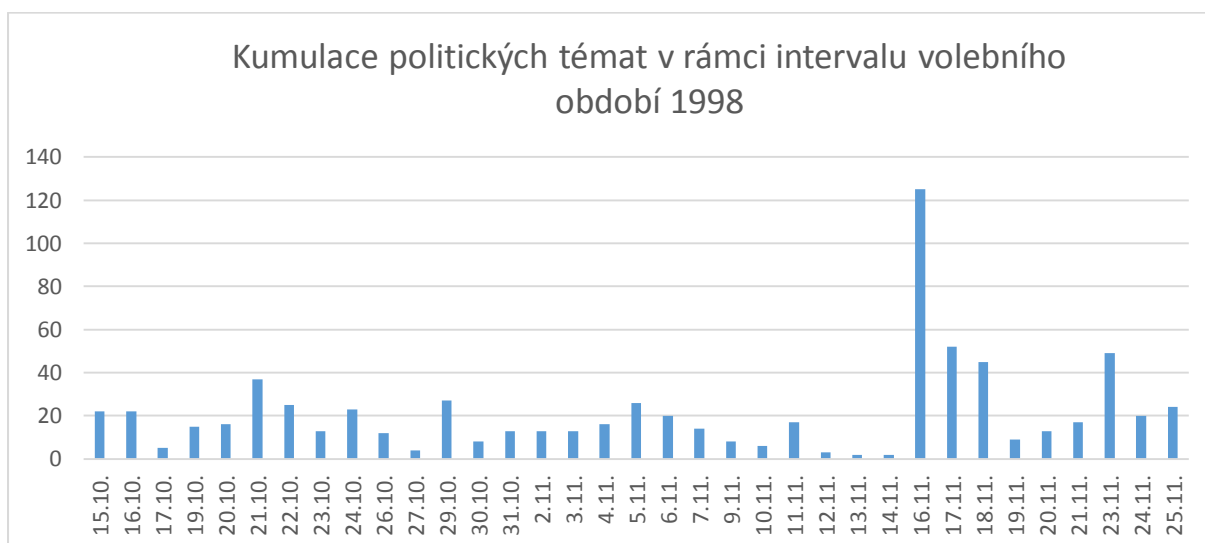
Tabulka 4: Tematická koncentrace a intenzita v období komunálních voleb v r. 1998

Název politické strany	Četnost článků	Podíl	Počet bodů
KDU-ČSL	96	13,04%	75
Česká strana národně sociální	21	2,85%	21
Strana zelených	3	0,41%	2
Česká strana sociálně demokratická	201	27,31%	146
Romská občanská iniciativa ČR	0	0,00%	0
Strana za životní jistoty	0	0,00%	0
Komunistická strana Čech a Moravy	72	9,78%	57
Občanská demokratická strana	212	28,80%	145
Nezávislí kandidáti	5	0,68%	4
Demokratická unie	21	2,85%	13
Sdružení nezávislých kandidátů	21	2,85%	16
Humanistická aliance	1	0,14%	1
Unie svobody - Demokratická unie	55	7,47%	32
Demokratická regionální strana	4	0,54%	4
Volba pro město	0	0,00%	0
Koalice SPR-RSČ, SDČR	19	2,58%	10
Sdružení KSČM, NK	5	0,68%	4
Celkem	736	100,00%	530

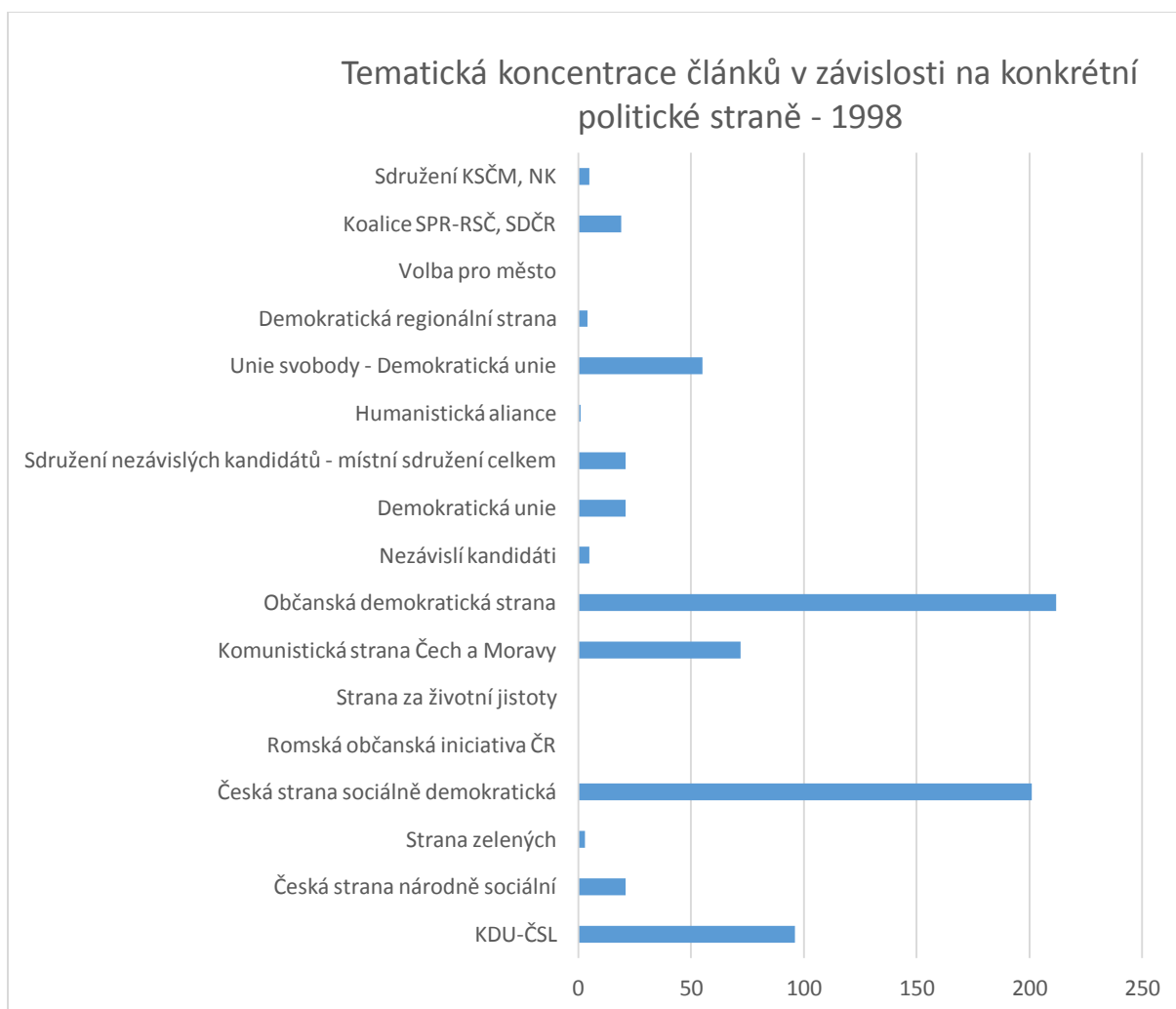
Graf 10: Přístup média k politické straně v r. 1998

Graf 11: Kumulace politických témat v rámci intervalu volebního období r. 1998

Graf 12: Tematická koncentrace článků podle konkrétních politických stran v r. 1998

2.1.5.2.1 Souhrnné výstupy frekvenční analýzy pro r. 1998

Tabulka a tři související grafy jsou tematicky laděné stejně jako u předchozího sledovaného období v r. 1994, a to z důvodu, aby mohla být komparace výstupů, jež z kvantitativního šetření vyplynuly, učiněna na stejném výchozím základě (viz kapitola 2.1.6).

Frekvenční obsahová analýza v tomto období zaznamenala výchozí hodnotu 736/530. Při posuzování tohoto ročníku komunálních voleb lze sledovat, že vzrostl celkový počet mediálních výstupů věnovaných politické tematice. Jedná se téměř o dvojnásobné množství, což svědčí o skutečnosti, že tato oblast prošla zásadní proměnou, která měla příznivý dopad na posílení a rozšíření zpravodajských výstupů¹⁹¹. Vzhledem ke sníženému indexu mediální prezentace ve výši 0,72 lze sledovat, že si výsledný obraz drží pozitivní souhrnnou hodnotu, ale zároveň s tím se objevilo více negativních či neutrálně laděných příspěvků než v r. 1994.

Nejrozsáhlejší mediální kampaň měla v analyzovaném novinovém obsahu ODS (28,8%). Druhá nejčastěji zmiňovaná politická preference patřila ČSSD (27,31%). Třetí stranou, které se v periodiku věnovalo nejvíce prostoru, se stala KDU-ČSL (13,04%). Stejně jako v r. 1994 byla KSČM (9,78%) čtvrtou nejčastější programovou orientací. Výrazný podíl na mediální prezentaci zaznamenala také US-DEU (7,47%).

Při srovnání těchto údajů s výsledky voleb za dané období lze sledovat, že je mediální prezentace v regionálním periodiku opět odlišná od skutečných volebních preferencí, proto není důvodné se domnívat, že by přítomná mediace informací o komunální politice v regionálním deníku mohla mít přímý dopad na výsledky voleb ve stejném okrese.

Z hlediska kumulace politických témat byla zaznamenána nejvyšší koncentrace politických příspěvků v prvním povolebním čísle implikující shodný projev jako v r. 1994 (Graf 18 nabízí podrobnou křivku vývoje včetně zhodnocení). Navzdory tomu, že docházelo k cíleným předvolebním kampaním, souhrnné výsledky výzkumu neprokázaly rapidní nárůst politicky orientovaných sdělení v období těsně předcházejícím volebním dnům a povolební prezentace významně převyšuje předvolební údaje o jejich četnosti. U dominantních stran si lze povšimnout cílených mediálních kampaní, přesto lze sledovat, že celkový rozdíl vznikl přirozeným zpravodajským informováním o volebním politickém dění.

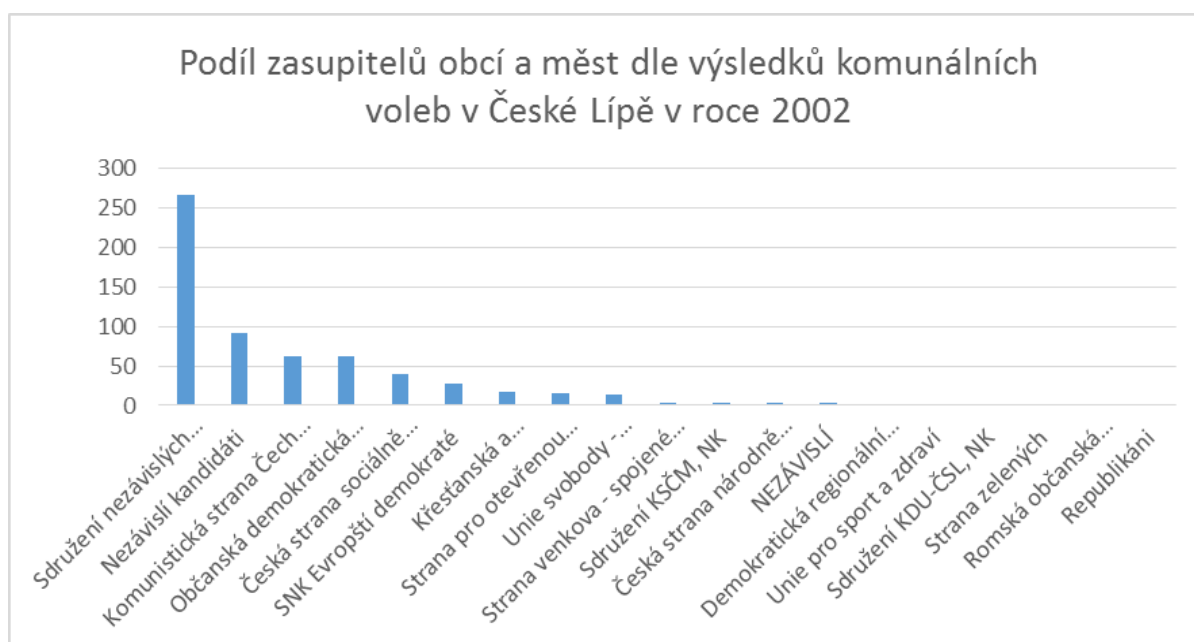
¹⁹¹ Uvedené zvyrazňuje fakt, že oficiálně kandidovalo méně zúčastněných stran, a proto i zvýšené množství politických výstupů bylo na jedné straně vytvořeno mediální prezentací menšího počtu politických stran, a na straně druhé ve výsledku přineslo větší prostor pro každou zúčastněnou stranu. Při pohledu na jeho využití lze hovořit o zvyšující se dominanci politických leaderů na základě procentuálního nárůstu podílu prvních třech nejméně frekventovaných stran a zároveň o snížené či žádné mediální prezentaci menších začleněných stran či iniciativ, jelikož byly oproti r. 1994 zaznamenány tři kandidující celky bez jediného mediálního výstupu, který by odpovídal zvoleným kritériím výzkumu. Rozdíl je možné názorně vidět v tematické koncentraci (Graf 12).

2.1.5.3 Komunální volby 2002

Řádné komunální volby v r. 2002 proběhly 1. až 2. listopadu a volební účast v okrese Česká Lípa byla 40,1 %. Voleb se zúčastnilo 19 stran, za něž kandidovali jak členové, tak kandidáti bez politické příslušnosti. ČSÚ in volby.cz [online, 2015]. Výsledky voleb jsou graficky znázorněny na následujícím obrázku (Obrázek 7).

V souladu s celostátní tendencí byly i v těchto komunálních volbách preferovány spíše levicové strany, Komunistická strana Čech a Moravy získala více zastupitelských mandátů, než ČSSD a ODS.

Obrázek 7: Politická příslušnost zastupitelů v komunálních volbách v ČL v r. 2002¹⁹²

Vzhledem k termínu komunálních voleb bylo sledované období vymezeno od 3. 10. do 13. 11. 2002. Na základě údajů v SOKA vycházejících z periodicity deníku nebylo započítáno 7 dní (neděle + státní svátek 28. 10.).

Výsledky dílčí frekvenční analýzy pro ukazatel Tematická koncentrace jsou uvedeny v následujících tabulkách (Tabulka 5). Časový vývoj sledovaného ukazatele ve vymezeném období je znázorněn v následujících grafech (Graf 13, Graf 14 a Graf 15).

Jelikož se jedná o poslední sledovaný oddíl, v přímé návaznosti se uskutečnila komparativní analýza získaných dat, jež vychází ze všech prezentovaných údajů.

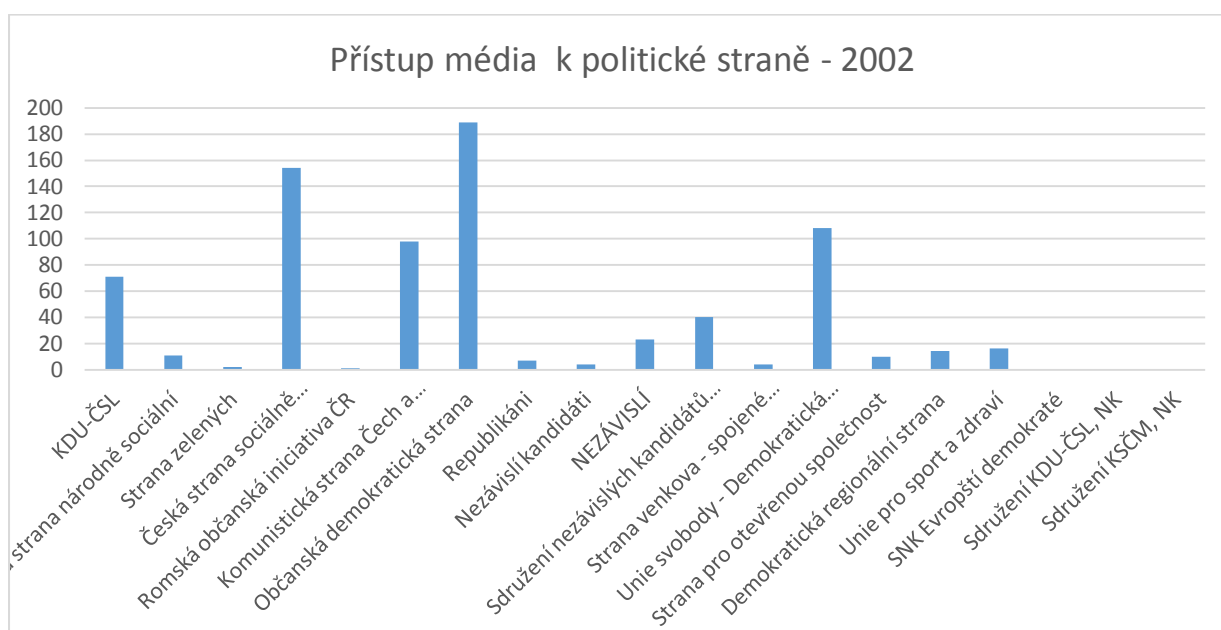
¹⁹² Zdroj: Vlastní graf dle volebních výsledků dostupných z ČSÚ.

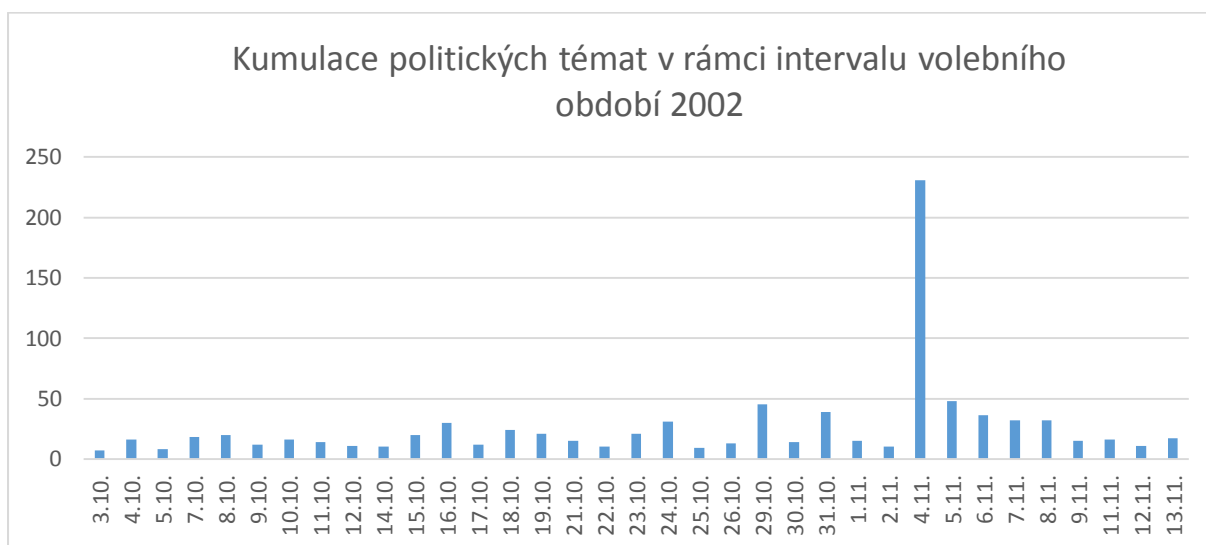
Tabulka 5: Tematická koncentrace a intenzita v období komunálních voleb v r. 2002

Název politické strany	Četnost článků	Podíl	Počet bodů
KDU-ČSL	98	10,90%	71
Česká strana národně sociální	14	1,56%	11
Strana zelených	2	0,22%	2
Česká strana sociálně demokratická	191	21,25%	154
Romská občanská iniciativa ČR	1	0,11%	1
Komunistická strana Čech a Moravy	110	12,24%	98
Občanská demokratická strana	219	24,36%	189
Republikáni	9	1,00%	7
Nezávislí kandidáti	5	0,56%	4
NEZÁVISLÍ	25	2,78%	23
Sdružení nezávislých kandidátů	41	4,56%	40
Strana venkova - spojené občanské síly	5	0,56%	4
Unie svobody - Demokratická unie	131	14,57%	108
Strana pro otevřenou společnost	13	1,45%	10
Demokratická regionální strana	15	1,67%	14
Unie pro sport a zdraví	20	2,22%	16
SNK Evropští demokraté	0	0,00%	0
Sdružení KDU-ČSL, NK	0	0,00%	0
Sdružení KSČM, NK	0	0,00%	0
Celkem	899	100,00%	752

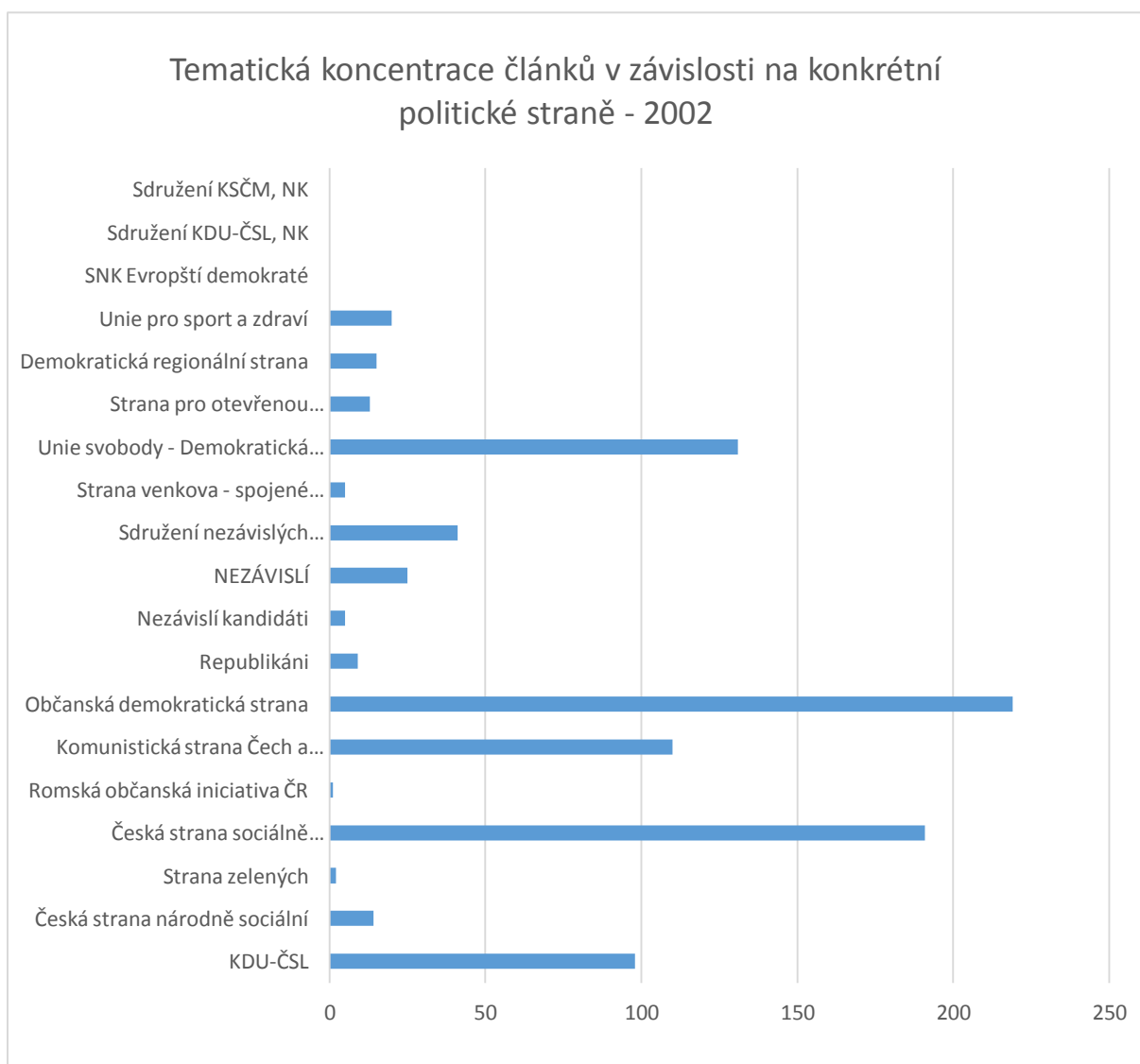
Graf 13: Přístup média k politické straně v r. 2002

Graf 14: Kumulace politických témat v rámci intervalu volebního období r. 2002

Graf 15: Tematická koncentrace článků podle konkrétních politických stran v r. 2002

2.1.5.3.1 Souhrnné výstupy frekvenční analýzy pro r. 2002

Frekvenční analýzu uzavírá poslední sledované období. Klíčovým výsledkem kvantitativního šetření, jež odpovídá celkovému výčtu a přidělenému bodovému hodnocení, je hodnota 899/752, na jejímž základě lze analyzovat soudobnou mediální prezentaci pomocí výpočtů a postupů aplikovaných v předchozích sledovaných obdobích.

Jako první se do popředí dostává skutečnost, že došlo k dalšímu posílení počtu politicky laděných článků za stejný časový interval a z hlediska celkového hodnocení lze konstatovat, že v r. 2002 dosáhla maximálních hodnot.

Index mediální prezentace se mírně zvýšil na hodnotu 0,83, což svědčí o přítomnosti negativních i neutrálně zaměřených příspěvků, jejichž intenzita nepatrně poklesla oproti r. 1998, ale již nebylo dosaženo hodnot z r. 1994, kdy byl obraz politických událostí nejpříznivěji laděný.

Při hodnocení rozsahu mediální prezentace v letech 1994, 1998 a 2002 je zřetelně vidět, že byl věnován největší mediální prostor Občanské demokratické straně a České straně sociálně demokratické. I v r. 2002 se umístily na předních místech a z hlediska procentuálního ODS (24,36%) opět předčila ČSSD (21,25%). US-DEU (14,57%) oproti r. 1998 výrazně posílila mediální aktivity i veřejnou diskuzi a je třetí nejčastěji zmiňovanou stranou ve sledovaném periodiku. Na čtvrtém místě se opětovně umístila KSČM (12,24%). KDU-ČSL (10,90%) oslabil mediální prezentaci, nicméně stále jí patřila každá desátá politická zmínka.

Znovu si lze povšimnout, že výrazná většina politicky orientovaného zpravodajství náležela politickým leaderům a ostatním kandidujícím stranám byl poskytnut (s přihlédnutím k tomu, že index mediální prezentace zahrnuje i výsledky voleb) minimální prostor (procentuální zhodnocení je možné nalézt v Tabulce 9).

Výsledky komunálních voleb a skutečný podíl zastupitelů v r. 2002 znovu nekopírují v přesném znění míru mediální prezentace, protože Sdružení nezávislých kandidátů zaznamenalo celkem 42,97% zastupitelů (v Obrázku 9 viz hodnota 266). Toto bylo podpořeno celkem 75 602 hlasy. Mediální prezentace SNK v Českolipském deníku nevyovídá o tom, že by voličskou základnu výrazně ovlivnila, a to ani v případě Nezávislých kandidátů, kteří se umístili na druhém místě a získali 91 zastupitelů, tj. 14,70%. NK podpořilo 15 677 voličů navzdory tomu, že její mediální prezentace vykazovala minimální procentuální hodnoty.

Další výchozí podobnost lze sledovat i v kumulaci politických témat, kdy byla hranice pro nejvyšší denní výstup 18x nižší, nežli pro maximální výstup povolební prezentace (Graf 19 nabízí kompletní křivku vývoje a pro zhodnocení viz oddíl 2.1.6.2.1).

2.1.6 Komparativní analýza témat jednotlivých volebních období 1994–2002

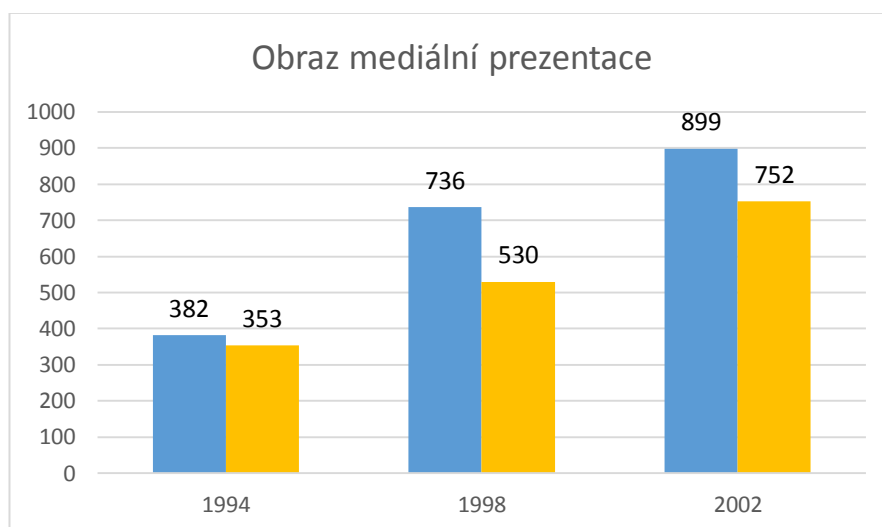
Jak bylo ustanoveno ve výchozí metodice, frekvenční analýzu uzavře analýza komparativní, aby mohlo dojít k podrobnému zhodnocení transformace obsahu zkoumaného periodika mezi jednotlivými vymezenými obdobími na základě porovnání vývoje sledovaných veličin. Srovnání je uvedeno v následující tabulce (Tabulka 6) a graficky znázorněno na následujícím grafu (Graf 16).

2.1.6.1 Obraz mediální prezentace 1994–2002

Tabulka 6: Komparace mediální prezentace 1994–2002 v jednotlivých obdobích

Sledované období		1994	1998	2002
Tematická koncentrace	Četnost článků s politickou tematikou	382	736	899
	Souhrnné bodové hodnocení	353	530	752

Graf 16: Komparace četnosti a ladění článků s politickou tematikou

V rámci komparativní analýzy se posuzovalo, zda tematická struktura, intenzita a četnost komerčních sdělení v daném období vykazují přímou souvislost s obsahovou proměnou regionálního periodika, a jaká specifika je následně možné vypožorovat. Nyní se vhodně propojily výstupy kvantitativní a kvalitativní analýzy, jelikož příznačnější odpověď lze najít v kvalitativní analýze (viz výpověď respondenta 2, oddíl III., část 4.1). Komunální volby měly přímý vliv na obsahovou strukturu periodika, ale stalo se to až po sledovaném

období (tj. po r. 2004). Kvantitativní analýza ukázala, že i stávající struktura v letech 1994–2002 procházela výraznými změnami, tj. měnil se počet stran, uspořádání i úpravy rozsahu soudobých rubrik atp., nýbrž tyto změny se přímo neodvíjely od komunálních voleb a neuplatňovaly se pouze v době přímo související s jejich konáním jako u předchozího příkladu.

Kvantitativní výzkum vzhledem k celkovému obrazu mediální prezentace komunálních voleb v letech 1994–2002 přinesl tato základní zjištění:

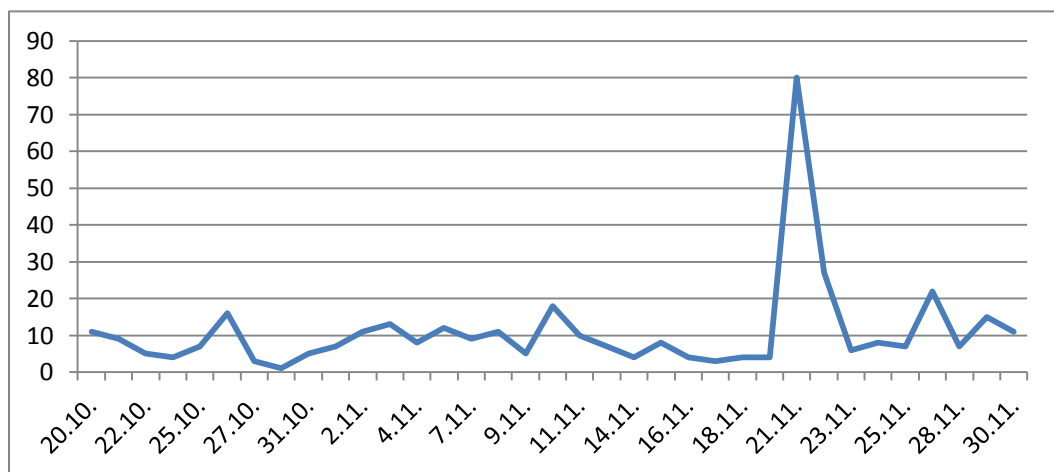
- Četnost článků s politickou tematikou¹⁹³ ukazuje na skutečnost, že ve sledovaných letech výrazně vzrostl rozsah zpravodajství, který byl věnován politickému dění na komunální úrovni,
- z hlediska kumulativnosti článků lze vidět, že se počet politických sdělení nenavýšuje v souvislosti s blížícími se volbami (viz Grafy 17, 18 a 19),
- primární těžiště četnosti politických výstupů bylo ve sledovaném regionálním periodiku zaznamenáno v povolební prezentaci,
- mírně zvýšená přítomnost předvolebních kampaní neměla dopad na celkové vyznění mediální prezentace (viz index mediální prezentace 2.1.6.4),
- sledované periodikum si zachovalo objektivitu obsahu sdělovaných informací,
- lze pozorovat diametrální rozdíl v počtech článků mezi jednotlivými kandidujícími stranami, které určují jejich mediální prezentaci, přičemž tato nevyváženost je způsobená především zvýšeným podílem mediální prezentace politických leaderů (viz Tabulka 8),
- celkový obraz mediální prezentace je pozitivně laděný, avšak její vliv v předvolební prezentaci vykazuje minimální hodnoty,
- bylo vyhodnoceno, že mediální prezentace nepředstavuje jeden ze zřetelných vlivů na volební výsledky ve sledovaném okrese, neboť podrobný rozbor ukázal, že se s nimi neshoduje.

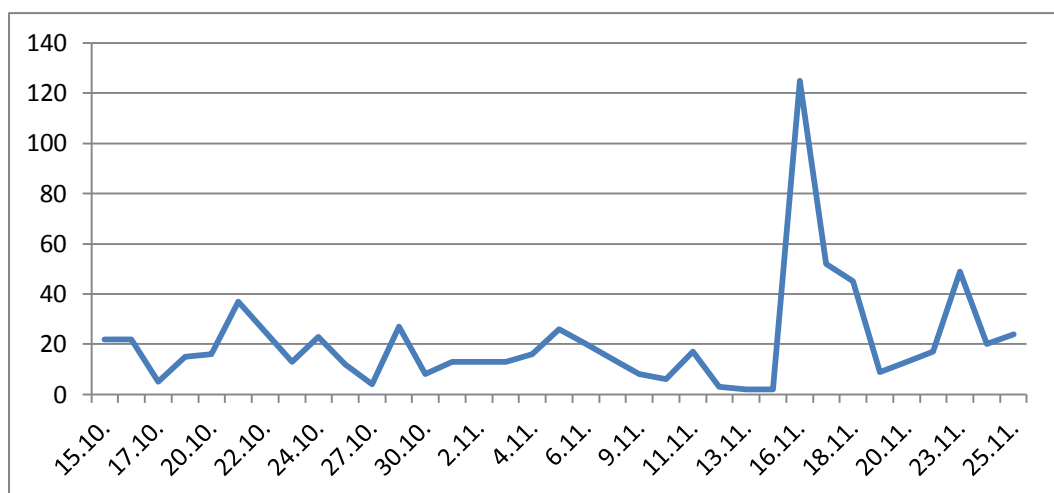
¹⁹³ Cílem výzkumu nebylo jen učinit součet, nýbrž udělat součet včetně hodnocení, jelikož to je klíčové pro výchozí hypotézu. Všechny prezentované články ovšem nebylo možné vhodně ohodnotit dle stanovené stupnice. Realita výzkumu ukázala, že musel být výchozí počet analyzovaných článků mírně zužován. Objevila se mediální sdělení, které nevykazovala pozitivní, neutrální ani negativní ladění (např. zmínka se netýkala sledovaných komunálních voleb a odkazovala do minulosti, kandidáti dříve zastupovali jinou stranu, KSČM a KSČ nebylo slučováno aj.) V případě, kdyby byly započítány do sledovaného množství, kolidovalo by to s počtem, kterému bylo uděleno neutrální hodnocení a hlavně by to ovlivnilo hodnotu mediálního indexu vypovídající o charakteru sdělení, která nesou mediální prezentaci. Z tohoto důvodu byl za klíčovou jednotku považován kontext nikoli počet. Komplexnost by vyžadovala jinak orientovaný výzkum, tj. bez přidělování hodnocení každému z článků. Přesto výzkum pokryl přibližně 90% všech přítomných výstupů a umožnil zprostředkovat čistý a reálný odraz vlivu komunální politiky na obsah periodika.

2.1.6.2 Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb

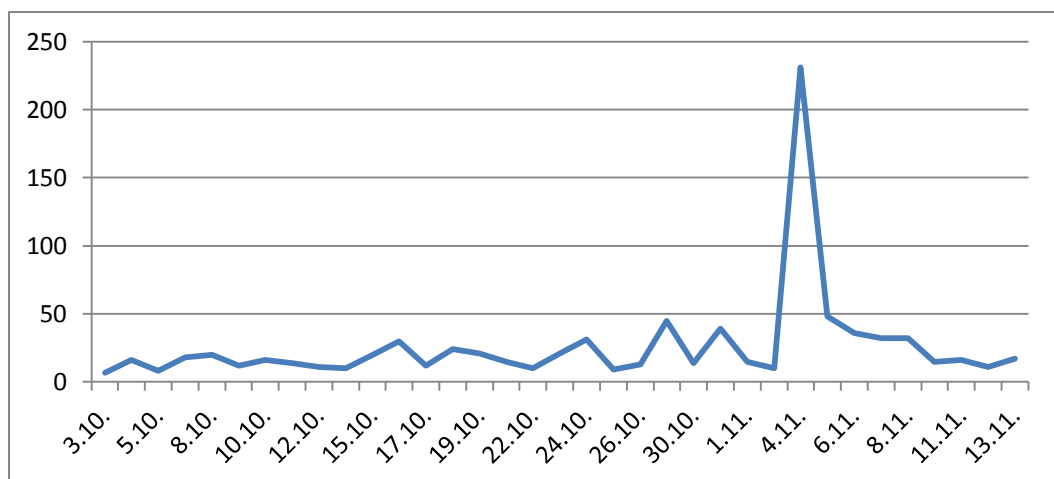
Graf 17: Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb v r. 1994

Graf 18: Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb v r. 1998

Graf 19: Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb v r. 2002

2.1.6.2.1 *Vyhodnocení křivky vývoje mediální prezentace*

Křivky ukazují, že předvolební kampaně komunálních politických stran jednoznačně převyšuje mediální prezentace výsledků voleb. Je zachycen interval o délce 35 dní. Výzkum zobrazil skutečnost, že dochází k prudkému výkyvu ve stejný okamžik. Tento jev byl potvrzen třikrát. Ovšem sledovaný vzestup nevykazuje shodnou intenzitu. Výzkum potvrdil, že se jeho síla zvyšuje. Křivka ukazuje nárůst povolební prezentace mezi r. 1994 a r. 1998 o třetinu a mezi r. 1998 a r. 2002 téměř o polovinu. Z hlediska komplexního zhodnocení procesu, který nastal mezi prvním a posledním zkoumaným číslem lze říci, že se hodnoty ze začátku výzkumu v r. 1994 se vůči r. 2002 zvýšily přibližně trojnásobně.

To znamená, že prezentace komunálních voleb v Českolipském deníku neměla dopad na objektivní informování, jelikož výzkum jednoznačně nepotvrdil, že by se vzhledem ke komunálním volbám zvyšoval počet pozitivně orientovaných článků z politické sféry.

Doba, která výkyvu předcházela, ukazuje, že k prezentaci volebních témat dochází a toto téma je nedílnou součástí obsahové struktury sledovaného média. Byly zaznamenány teze volebního programu, předvolební průzkumy, prezentovaly se výdaje za volební kampaně, docházelo k oslovení voličů, zprostředkovávaly se obecné informace o volebních lístcích, sledovaly se volební přípravy ve městech a obcích, zveřejňovaly se informace okresních volebních komisí a taktéž předběžné výsledky, agitační sdělení kandidujících stran i osobní prezentace kandidátů. Avšak výsledky výzkumu jednoznačně neprokázaly, že by očekávané komunální volby vedly k výrazně intenzivním komunikačním kampaním politických stran v daném regionu, které by způsobily dlouhodobější výkyv křivky, ba dokonce nebylo zaznamenáno ani jednorázové kolísání, které by znamenalo výrazněji nadpočetní hodnoty, jež by bylo možné porovnávat s maximální hodnotou kumulace politických výstupů.

Naopak zachycený obraz období, které následovalo po konání komunálních voleb, je charakteristický prudkým poklesem prezentace politicky laděných příspěvků. Dny těsně přiléhající si stále ponechávají zvýšené hodnoty, následně ovšem křivka směřuje zřetelně dolů a vrací se zpět k původním bilancím. Nejvíce pozvolnou povolební prezentaci lze najít v r. 1998, ovšem s přihlédnutím ke skutečnosti, že vykazuje nižší hodnoty než r. 2002, se pohybuje na obdobných číslech. Z toho vyplývá, že r. 2002 vykazuje nejen největší rozsah mediální prezentace komunálních voleb, ale i nejstrmější návrat k původním hodnotám.

Při konfrontaci tří křivek lze pozorovat mírně zvýšenou mediální prezentaci politických stran. Rok 1994 nevykazuje předvolební hodnoty převyšující 20. Rok 1998 se nad tyto hodnoty dostává pravidelně, avšak nepřekročí denní maximum 40 zmínek o

kandidujících politických stranách v jenom vydání. Rok 2002 má tuto hranici posunutou na 50, přičemž dvakrát těsně před komunálními volbami dosáhl téměř vrcholových předvolebních hodnot, což vykazuje jediný zaznamenaný úsek, kdy křivka mediální prezentace nepatrně stoupla. Ovšem vzhledem k počtu, který byl zaznamenán ve volebních dnech, není možné (i s přihlédnutím k poměrům v ostatních letech) tento nárůst považovat za nadprůměrně zvýšenou bilanci. Výzkum prokázal, že nedochází k cíleně podpořené prezentaci témat týkajících se komunální politiky v souvztažnosti s blížícími se volebními dny, nýbrž situace vypovídá o souměrném růstu informování o politickém dění, jež vykazuje stabilní rozmezí hodnot po celou dobu předvolebního období.

Ze souhrnné analýzy křivek zobrazujících vývoj mediální prezentace v letech 1994, 1998 a 2002 vyplývají následující závěry:

- výzkum potvrdil, že prezentace komunální politiky v regionálním médiu v osmi navazujících posttransformačních letech zaznamenala významnou proměnu, a to zejména z hlediska intenzity četnosti,
- sledovaná křivka je mnohem prudší vzhledem k růstu i poklesu, přičemž z hlediska mediálního pokrytí zachycuje mnohem širší spektrum politických událostí,
- předkládané zpravodajství na regionální úrovni je výrazněji dynamičtější a současně detailnější.

Tabulka 7: Maximální hodnota kumulace politických výstupů

Datum	Počet výstupů
21. 11. 1994	80
16. 11. 1998	125
4. 11. 2002	231

Při podrobném pohledu na vrchol křivky lze sledovat maximální hodnotu kumulace. Tato hodnota udává nejvyšší počet politických mediálních výstupů za den v celém sledovaném období. Ve všech případech se jedná o první vydání po skončení komunálních voleb. Jeho obsah je zaměřen nikoli na propagaci stran za účelem zisku co nejvyššího počtu hlasů, nýbrž je stěžejní prostor věnován reflexi průběhu a výsledkům uskutečněných voleb.

Zároveň je názorně vidět, že zjištěná intenzita není udržitelná a četnost sledovaných sdělení zaznamenává prudký pokles, tj. maximální hodnota kumulace politických výstupů představuje výjimečnou situaci v této tematické oblasti.

2.1.6.3 Podíl mediální dominance politických leaderů

Tabulka 8: Podíl mediální dominance politických leaderů

Rok	Podíl
1994	66,48%
1998	86,40%
2002	83,32%

Zjištěná procentuální enumerace vypovídá o tom, jaký podíl v celkovém výčtu mediální prezentace zaujímá prvních pět nejčastěji zmiňovaných stran. Nejnižší hodnota z r. 1994 vykazující nadpoloviční většinu referuje o skutečnosti, že se i ostatním stranám z kandidátní listiny dostalo dostatek mediální pozornosti a politické zpravodajství vykazovalo nejvyšší míru vyváženosti.

V letech 1998 lze již pozorovat přítomnost dominantních stran, které si mediální prostor přerozdělily, což způsobilo, že ostatním kandidujícím stranám bylo věnováno výrazně nižší množství zpravodajských výstupů z celkového počtu (pokles o 19,98%). Je patrné, že tento stav přetrvává i v r. 2002. Zaznamenáno bylo jen mírné snížení (nárůst o 3,08%), avšak většinový podíl mediální prezentace se stále soustřeďuje do úzké skupiny.

Z důvodu, že je podíl mediální dominance politických leaderů překvapivě vysoký, vzbuzuje otázku, jakým způsobem dochází k regulaci politických kampaní a vyváženého zpravodajství. Soudobá situace vykazuje širokospektrální nestabilitu: „*V České republice je více než 6200 obcí, což je považováno za základní argument pro nemožnost regulovat volební kampaně na lokální úrovni. Politické strany nejsou schopny postavit kandidátní listiny ve všech obcích, většina kandidátů v obecních volbách jsou nezávislí kandidáti a jejich sdružení*“ Linek a Pecháček in PSP ČR [online, 2015].

Vše je již v oficiálním řešení, jenže se ukazuje, že „*předložený návrh regulace volebních kampaní je sice výrazným počinem v této oblasti, ale je nedostatečný a jeho případné schválení by mohlo na delší dobu petrifikovat stav, kdy realizace volebních kampaní bude upravena nesyrově a neúplně. Jako systémové řešení dané problematiky se jeví přijetí zvláštního zákona o konání volebních kampaní, který by jednoznačně upravoval povinnosti všech subjektů podílejících se na volebních kampaních pro volby na všech úrovních, včetně voleb do obecních zastupitelstev (s hranicí obcí s rozšířenou působností*“ (tamtéž, s. 7). Období, ze kterého pocházejí sledované údaje, nemělo dostatečnou právní úpravu specifikovanou v zákoně č. 152/1994. To se jistě projevuje i na charakteru zaznamenané mediální prezentace kandidujících stran.

2.1.6.4 Rozbor indexu mediální prezentace

Tabulka 9: Index mediální prezentace

1994	0,92
1998	0,72
2002	0,83

Spektrum hodnotící škály, ve kterém je index mediální prezentace stanovován, bylo rozděleno do čtyř hlavních oblastí:

- Oblast A od -2 do -1,
- oblast B od -1 do 0,
- oblast C od 0 do 1,
- oblast D od 1 do 2.

Počátečním předpokladem bylo, že se výstupní hodnoty indexu nebudou pohybovat v krajních oblastech, tj. A a D, ovšem nemohlo to být vyloučeno. Realita výzkumu ukázala, že index mediální prezentace skutečně nedosáhl hraničních hodnot. Výzkumné šetření potvrdilo hodnotu indexu v prostřední polovině hodnotící škály tak, jak bylo očekáváno. Hodnota celkového ladění index situovala do oblasti C, a to bylo třikrát potvrzeno.

Přístup regionálního deníku k obsahovému vyznění zveřejňovaných příspěvků, jež inherentně souvisí s objektivitou a nestranností média, je celkově shledáván jako pozitivní. Míra pozitivní prezentace se přitom drží v odpovídající normě, kdy nelze pozorovat, že by jeden z uvedených ročníků výrazněji vybočila směrem k vyšším pozitivním nebo nižším negativním hodnotám. Index mediální prezentace si zachovává ustálenou obsažnost navzdory vyplývajícímu odlišnostem mezi sledovanými lety.

To svědčí o faktu, že sledované periodikum nebylo ani jednou výrazně ovlivněno nápirem předvolebních kampaní, i když došlo k výraznému zvýšení politicky zveřejňovaných příspěvků, ale vždy se balanc objektivitu v celkovém výstupu dorovnal do výchozích hodnot, které se podařilo v letech 1994–2002 stacionárně udržet. Mírně prospěšná mediální prezentace se tedy nepřeklenula do mezí, které by ukazovaly na porušení objektivitu.

Tato prospěšnost je shledávána jako přiměřená pro sledované období, jehož obecnou snahou je předložit informace o politickém dění, přesto je z výchozích grafů velmi patrné, že s hodnotou indexu výrazně zahýbalo právě povolební dění, kdy úspěšným politickým stranám bylo zpřístupněno mnohem více mediálního prostoru a zájmu nežli neúspěšným kandidátům.

2.1.7 Vyhodnocení výzkumné hypotézy

Sledovaná hypotéza “Komunální volby mají přímý vliv na dočasnou obsahovou transformaci tištěného periodika s ohledem na zvýšenou koncentraci sdělení souvisejících s politickou tematikou, jež vykazují pozitivní ladění, a na tomto vlivu se podílejí strukturálně-transformační činitelé“ byla potvrzena z části. Proto bude nejlepší vyhodnotit ji podle rovin, jež zahrnuje ve svém vyznění.

2.1.7.1 Dočasná obsahová transformace tištěného periodika

Přímý vliv komunálních voleb na dočasnou obsahovou transformaci periodika byl zaznamenán v kvalitativním výzkumu (viz Příloha 6, oddíl III., část 4.1) a blíže rozebrán (2.1.6.1 Obraz mediální prezentace), ovšem výzkumné kvantitativní šetření ukázalo, že v posttransformačních letech 1994 až 2002 nemělo politické dění na komunální úrovni přímý dopad na tematickou strukturu nejvýznamnějšího periodika vydávaného v odpovídajícím okrese. Vyplynuly jiné výstupy, jež blíže vysvětlily vazbu mezi mediální a politickou sférou a které je možné sledovat nejen v dalších rovinách vyhodnocení sledované hypotézy, ale taktéž napříč analytickou částí, jež je celkově laděna tak, aby směřovala k naplnění vstupních cílů.

2.1.7.2 Zvýšená koncentrace sdělení související s politickou tematikou

Výzkumné šetření potvrdilo zvýšenou kumulaci politických témat, která ukázala na skutečnost, že k zesílené koncentraci sdělení souvisejících s politickou tematikou dochází, ovšem nikoli v návaznosti na nadcházející komunální volby, nýbrž jako trend ve sledovaných obdobích odkazující k celkové proměně zpravodajství. Navzdory této skutečnosti však nebyla struktura periodika dočasně narušena, tzn. mezi předvolebním a povolebním vydáním byl patrný rozdíl v nárůstu politických výstupů, nikoli v obsahově-strukturálních změnách (ad 1).

2.1.7.3 Pozitivní ladění mediálních výstupů

Z důvodu, že je míra ladění chápána jako součást výzkumné hypotézy, byla zařazena do základních parametrů výzkumu. Předpoklad, že sledovaná mediální prezentace komunální politiky bude mít celkový zjištěný obraz pozitivně laděný ve prospěch kandidujících stran, byl jednoznačně potvrzen jak souhrnně, tak třikrát v každém sledovaném období. Pro bližší vyhodnocení míry ladění byl analyzován index mediální prezentace (viz oddíl 2.1.6.4).

2.1.8 Vyhodnocení výzkumných otázek

Výchozí hypotézu rozvíjí tři výzkumné otázky, jež přímo navazují na její kontext.

2.1.8.1 Analýza vlivu strukturálně-transformačních činitelů (VO1 a VO2)

Pro přehlednost se jeví jako nejlepší zachovat členění tak, jak bylo dosud předkládáno z hlediska dělení rovin i soudržného pořadí. Stěžejním východiskem a zároveň odpovědí na VO2 je, že mikroúroveň vykazovala mnohem spjatější znaky vlivu na prezentaci komunálních voleb v regionálním periodiku nežli makroúroveň.

To poukazuje na výchozí skutečnost, že se makroúroveň profiluje jako mediálně-systémová ve vazbě k mediálnímu systému, zatímco mikroúroveň má mediálně-lokální charakteristiky příznačné pro subsystémové valence.

Odpověď na VO1 na základě kvantitativního šetření zní, že v době konání komunálních voleb v letech 1994–2002 nejméně regionální deník ovlivnili makročinitelé koncentrace vlastnictví, privatizace a (de)regulace. Nejvyšší vliv je sledován u komercializace, racionalizace a lokalizace. Vliv centralizace byl pouze partikulární.

2.1.8.1.1 Vliv makročinitelů

- Koncentrace vlastnictví – nebyl ozřejmen přímý vliv tohoto makročinitele na ovlivnění tematické prezentace komunálních voleb ve zvoleném období. Kvalitativní šetření ukázalo, že zahraniční vlastník do obsahu prezentovaných lokálních zpráv podle novinářů, kteří byli v daném období v médiu přítomni, zjevně nezasahoval. Kvantitativní rovina také nezaznamenala nic, co by naznačovalo, že by se vliv koncentrace vlastnictví uplatňoval v tomto specifickém kontextu.
- Privatizace – v rámci šetření se neobjevila žádná souvislost, která by dokazovala, že privatizace ovlivnila obraz komunálních voleb prezentovaný v regionálním periodiku. Zde se potvrzuje platnost dynamického rozporu na makroúrovni (viz Model 26).
- (De)regulace – přímý vliv regulace se neprokázal, avšak nebylo důvodné vyvíjet ani deregulační tendence. Situace souvisí s právní úpravou, která se nejevila v letech 1994 až 2002 natolik jednotně, že by mediální prezentaci komunálních voleb důkladně vymezovala a snahy o změnu stávajících podmínek se objevily až v následujících letech (viz 2.1.6.3 Podíl mediální dominance politických leaderů). Kvalitativní šetření

sledovanou oblast doplnilo o hledisko, že stěžejním regulačním opatřením byl Tiskový zákon, a proto regulace probíhala v rozsahu, který byl zde definován. Jiná oficiální opatření nebyla zmiňována a neuplatňovala se ani řízená autoregulace, jak k volebnímu zpravodajství přistupovat.

2.1.8.1.2 Vliv mikročinitelů

- Komerencializace – podíl mediální dominance politických leaderů ukázal na skutečnost, že přibližně 85% politického zpravodajství připadá pěti politickým leaderům, což vypovídá o vlivu mikročinitele komercializace. Nicméně je potřeba zmínit i to, že strany v politickém popředí se mnohem aktivněji věnují rozličným aktivitám (např. besedy v kraji pro veřejnost aj.), jež mají spíše charakter informativní nežli čistě komerční. Tím lze zhodnotit procentuální výčet patřící předvolebním bilancím. Ovšem právě k pozici výsledků je potřeba zdůraznit, že je těžiště mediální prezentace situováno až do povolebních dnů, kdy dochází k hloubkové a podrobné diskuzi, co komunální volby přinesly a jaký vývoj politické scény je očekáván. Z tohoto důvodu je potřeba upřesnit i míru detekce vlivu komercializace a racionalizace. Vzhledem k výsledkům výzkumu lze tvrdit, že jejich přítomnost byla natolik minimalizována, že tyto mikročinitele neměli výrazný dopad na objektivitu regionálního periodika¹⁹⁴. Jejich přítomnost nelze vyvrátit, ba údaje mezi sledovanými lety hovoří o možném mírném nárůstu, ale jejich vliv je natolik eliminován vůči celkové prezentaci, že je nelze považovat za formující indikátory.
- Racionalizace – tento mikročinitel, který je úzce spjatý s komercializací, se mohl projevit pozitivně i negativně. V případě záporného působení by ovlivňoval rozsah periodika, snižoval stav novinářů, kteří zpracovávají jeho obsah, a to by mělo přímý vliv na redukci politických událostí, které by periodikum zveřejňovalo. Podle výsledků kvantitativního výzkumu nebyl zaznamenán negativní vliv racionalizace. To samé platí v rovině kvalitativní, kdy jsou raně posttransformační roky spojovány s velkými investicemi a rozvojem média, kdy se situace výrazně zhoršuje po r. 2000, ale při zpětném pohledu do kvantitativních výsledků rozsah zpravodajství o komunálních volbách ve sledovaném r. 2002 nebyl krácen na úkor úsporných opatření. Ve chvíli, kdy je racionalizace chápána nikoli ve smyslu snižování nákladů, ale

---

¹⁹⁴ K tomuto účelu byl sledován index mediální prezentace, jehož vyhodnocení lze najít v kapitole 2.1.6.4 oddílu IV. Empirická část.

zvyšování příjmů, v tuto chvíli se dostává do role přímého podporovatele rozvoje komercializace. Tento účinek zaznamenán byl z hlediska toho, že agitační sdělení kandidujících stran komerčního charakteru byla ve sledovaném období přítomna a jejich počet rostl ve třech sledovaných obdobích, stejně jako počet předvolebních denních výstupů s politickou tematikou. Ovšem v kontextu celé prezentace dochází k minimalizaci jejich účinků.

- Centralizace – nebyla nalezena žádná směřodátná skutečnost, která by ukazovala na přímou souvislost činitele centralizace a vzhledem ke strukturální transformaci médií nevykazuje její přímý vliv na obsahové změny týkající se prezentace politických stran kandidujících v komunálních volbách v r. 1994, r. 1998 a v r. 2002. Regionální redakce měla v pokrytí mediálních událostí v regionu vlastní rozhodovací kompetence a centralizované požadavky se objevovaly pouze rámcově, jednalo se např. o formální nároky, grafické standardy, celostátní inzerci atp., avšak netýkalo se to kompletního polického dění, které bylo v periodiku prezentováno.
- (De)lokalizace – tento mikročinitel byl přítomen ve smyslu lokalizace. Dění v regionu podporovalo vznik unikátních obsahů na lokální úrovni a výrazně zvýšilo míru lokálního zpravodajství, která byla v periodiku přítomna. Rostoucí počet výstupů informujících o dění v komunální politice, jež byl do periodika zařazen, v tomto případě znamenal jednoznačnou podporu vlivu tohoto mikročinitele, který měl dopad na lokální charakter celého periodika.

2.1.8.2 Vyhodnocení objektivit prezentace komunálních voleb (VO3)

Ve chvíli, kdy mediální výstupy týkající se politické tematiky získávají ladění, jež se pohybuje v kladné hodnotící škále, úměrně se zvedají nároky na zachování objektivit. Výzkum nepotvrdil, že se zvyšuje napříč sledovaným obdobím kumulace politicky orientovaných témat v intervalu blízkému se datu komunálních voleb, a proto sledované periodikum nevykazuje, že by politické zpravodajství náhle zastínila přemíra politických agitací kandidujících stran, což by vedlo ke ztrátě nestrannosti tohoto tematického celku.

Předpoklad sledovaný ve VO3 nebyl potvrzen, jelikož nelze nárůst politicky orientovaných sdělení v období komunálních voleb, jež vykazují pozitivní hodnotu ladění, přímo spojit s ovlivněním objektivit sledovaného média. Případová studie prokázala, že navzdory zvýšené pozitivní prezentaci politických sdělení je možné udržet si objektivitu.

2.1.9 Celkové shrnutí kvantitativní analýzy

Strukturální transformaci tisku lze chápat jako jev související s mediálním systémem a jeho subsystémy, dále s konkrétními médii, na něž působí transformační jevy, a v neposlední řadě se promítá také do obsahové struktury publikovaných textů. V rámci výzkumných aktivit bylo provedeno posouzení dočasné transformace vybraného regionálního periodika ve vymezeném období přímo předcházejícím a těsně navazujícím na komunální volby v regionu.

Obsahová transformace Českolipského deníku v návaznosti řešerši konkrétních dat týkajících se tří volebních období v letech 1994, 1998 a 2002 byla analyzována prostřednictvím frekvenční a komparativní analýzy. Frekvenční analýza se uskutečnila selektivně pro každý časový úsek a jejím cílem bylo stanovit průběh politicko-ekonomického ukazatele – Tematické koncentrace – v souvztáznosti k dobovému obrazu politických preferencí. Komparativní analýza byla určena k charakterizaci průběžné transformace obsahu vybraného periodika v závislosti na časovém vývoji a s přihlédnutím k rozboru vlivu strukturálně-transformačních činitelů. Prostřednictvím této analytické metody byly srovnány souhrnné hodnoty vyplývající ze získaných kvantitativních dat a sledovaly se přítomné implikace. Z hodnocení komparativní analýzy následně bylo možné komplexněji určit a opodstatnit profilaci přístupu posttransformačního média k prezentaci komunálních voleb.

Byl ustanoven obraz mediální prezentace vypovídající o intenzitě sledovaného ukazatele i o celkovém ladění. V návaznosti na tato získaná data se analýza přesunula k podrobnějšímu zkoumání a detailnější práci se získaným obrazem. K tomuto účelu byla vytvořena křivka vývoje mediální prezentace, která pomohla odkrýt časový vývoj i intenzitu vlivu, jež byl zaznamenán v primárním Grafu 16. Tento počín byl pro výzkumné šetření zásadní, neboť odhalil těžiště výsledků celého výzkumu, jež se přímo odráželo v jeho smyslu i rozboru. Pro úplnost došlo k vymezení přítomného podílu dominance politických leaderů, kterému byla věnována detailnější pozornost včetně stanovení procentuálního výčtu, aby mohlo být patrné, jakým způsobem se projevuje v celkovém vývoji křivky. Sledovaná hodnota ladění, která je zároveň součástí výzkumného hypotézy, byla posouzena, vypočtena a následně podrobně vyhodnocena pomocí indexu mediální prezentace.

Z hlediska souhrnné evaluace tematické koncentrace je možné uvést dva stěžejní výstupy. V Českolipském deníku byly zaznamenány tyto určující rysy, které vypovídaly o tom, že médium:

- zachovalo objektivní předvolební zpravodajství,
- vykazovalo nevyvážené povolební zpravodajství.

V. ZÁVĚR

Stěžejním cílem rigorózní práce bylo analyzovat strukturálně-transformační změny, které ovlivnily subsystém regionálního a lokálního tisku, sledovat následné účinky, které měly na mediální subjekty, a vliv, jakým redefinovaly některé soudobé funkce žurnalistiky, jelikož ve sledovaném období dochází nejen k digitální revoluci díky technologickému pokroku, ale zároveň ke strukturálně-transformačním konsekvencím, které širokospektrálně obrací fungování na mediální i submediální úrovni.

Práce započala teoretickou introspekci, která se podrobně zabývala regionálním a lokálním tiskem, z níž se extenzivně posunula do přímého sledování strukturální transformace, jež byla rozčleněna do fází a v sémantice převodů podrobněji charakterizována. Jako klíčová se jeví taktéž její adaptace, která poukázala na modifikaci vlivu strukturálně-transformačního procesu vzhledem k jeho přijímání v mediálním prostředí. I toto přijímání je předmětem zájmu, pročež se vrací k výchozí platformě a dostává se do dvojí kauzality, tj. umožňuje zdůvodnit popsání jevy a ty pomáhají odůvodnit jej.

Určující pozornost spočívala v analyzování vazby mezi submediální a mediální úrovní. K ní byla přiřčleněna i intermediární rovina, což podpořilo vznik systémového mikroklimatu. Byly rozvíjeny i další vyplývající koncepty, mezi které patřilo např. trichotomní pojetí mediálního subsystému, Bütlerův paradox aj. Zasazení regionálních a lokálních médií do interferenčního rámce umožnilo sjednotit percepci jejich specifčnosti a jednoty. Po vymezení výchozí podstaty byl sledován jejich soudobý vývoj za účasti klíčových vývojových trendů, z nichž byla specifická pozornost věnována hyperlokalizaci, která umožnila explikovat současný stav z hlediska posilování a oslabování vlivu subjektů v mediálním subsystému. Snahou bylo zároveň nechápat regionální a lokální média pouze regionálně a lokálně, ale vnímat součinnosti vyplývající vůči subsystémové, systémové a globální úrovni.

Počáteční cíl směřoval k tomu, aby obě teoretické části byly vyloženy provázaně a co nejpřirozeněji vůči jejich reálnému působení. Od toho se odvíjel i způsob tvorby prezentovaných modelů, konceptů a dalších formulovaných výstupů. Výsledkem teoretické činnosti bylo široké exponování rozličných dějů, které byly názorně a slovně představeny včetně určujících podrobností, jež v celku vytvořily ucelenou reflexi, v níž lze najít různé druhy provázaností, což bylo výchozí intencí pro pojetí sledované tematiky.

Následovalo ustanovení metodického zázemí pro navazující empirický výzkum, jenž spočíval v kombinaci dvou vědeckých přístupů a profiloval se jako smíšený. Kvantitativní výzkumné šetření umožnilo sledovat příznačné proměny, které nastaly v letech 1994 až 2002 a kvalitativní šetření vycházelo z období 1990 až 2014.

Navzdory tomu, že je strukturální transformace inkomenzurabilní jev, vykazuje měřitelné dopady v závislosti na konkrétních veličinách a lze určit její hlavní indikátory. Strukturálně-transformační činitele byli dílčím způsobem analyzováni na úrovni mediálního subsystému, v prostředí mediální organizace a v neposlední řadě došlo i ke sledování jejich vlivu na mediální obsah spjatý s politickým děním v regionu. Záměrem výzkumného šetření bylo evaluovat činitele v rozličném kontextu.

Kvalitativní analýza se zacílila na přímou aplikaci všech makročinitelů a mikročinitelů včetně mediálně-systémové, mediálně-lokální koherence a souhrnné koherence, což umožnilo sledovat různě vyplývající vazby, tj. souvztažnosti mezi jednotlivými činiteli v rámci jedné úrovně, korelace mezi makroúrovní a mikroúrovní, dále externí spjatosti k systémové a subsystémové rovině, a to vše v přímé a určující návaznosti na jev strukturální transformace tisku v raně posttransformačních letech.

Kvantitativní analýza sledovala strukturálně-transformační činitele z opačného úhlu, kdy se zaměřovala na detekci jejich vlivu vzhledem k obsahové transformaci regionálního periodika. Pomocí obsahové analýzy byla ověřována výzkumná hypotéza a výzkumné otázky, a to na základě mediálního pokrytí alokovaného kandidujícím politickým stranám a výchozích hodnot jejich ladění. Fundamentálním zdrojem se stala data získaná z novinových zpráv dostupných v SOkA, u nichž byl sledován informativní i komerční charakter, přičemž za určující byly považovány hodnoty, jež mohly být započítány do indexu mediální prezentace, jenž významně podpořil evaluaci přístupu regionálního média ke komunální politice. Na základě kritérií objektivity, které představil Westerst in McQuail (2002, s. 174), byla sledována primárně nestrannost ve smyslu vyváženosti a neutrality.

Každá ze začleněných částí – teoretická, metodologická a empirická – byla zpracována specifickým způsobem, přičemž zůstaly respektovány všechny přítomné součinnosti, které zároveň byly uplatňovány ve prospěch celkového pojetí. Vstupní myšlenkou bylo, aby toto pojetí přineslo vlastní výsledky, jež dají zázemí novým inklinacím a pomohou zpřístupnit vhled do sledované tematiky se zachováním diskursivní postaty, jež se rozšíří o naplnění primárních i sekundárních cílů, k nimž směřovaly všechny aplikované postupy.

Závěrem je důležité si uvědomit, že mediální prostředí je ve stavu neustálé proměny. A v letech, kdy současně působí transformační a technologické dopady, to platí dvojnásobně.

LITERATURA A ZDROJE

Seznam použité české literatury

- BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace: důsledky pro člověka*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. 157 s. Souvislosti; sv. 17. ISBN 80-204-0817-7.
- BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.
- BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 210 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3452-1.
- BENDA, Josef. *Aktuální otázky právní regulace komerčních televizí v České republice – ochrana mediálních investic na domácím a mezinárodním poli: (doloženo na příkladě kauzy TV Nova)*. Praha, 2003. 195 s. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí rigorózní práce PhDr. Milan Šmíd.
- BENDA, Josef. *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989–2006*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 273 s. ISBN 978-80-246-1387-1.
- BROKL, Lubomír. *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 210 s. Studie; sv. 14. ISBN 80-85850-48-6.
- BUREŠ, Jan et al. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 526 s. ISBN 978-80-247-4283-0.
- BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 186 s. ISBN 80-7178-871-6.
- BURTON, Graeme a JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001. 391 s. Studium. ISBN 80-85947-67-6.
- BYSTRICKÝ, Jiří a kol. *Média, komunikace a kultura: texty k problematice kulturních technik I*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 94 s. ISBN 978-80-7380-117-5.
- BYSTRICKÝ, Jiří a kol. *Média, politika a společnost: texty k problematice kulturních technik II*. Praha: Institut pro studium elektronické kultury, 2009. 118 s. ISBN 978-80-86391-33-5.
- ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Konec českého tisku?*. 1. vyd. V Šenově u Ostravy: Tilia, 2001. 86 s. ISBN 80-86101-45-2.
- ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Konec českého tisku*. 2., přeprac. a rozš. vyd. V Šenově u Ostravy: Tilia, 2002. 316 s. ISBN 80-86101-51-7.
- ČERVENÁ, Vlasta a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: [studentské vydání]*. Vyd. 4. Praha: Academia, 2006. 647 s. ISBN 80-200-1446-2.
- Česká média v proměnách 20. století* [DVD-ROM]. 1. vyd. Praha: UK FSV, 2008. Požadavky na systém: Flash Player. ISBN 978-80-7036-264-8.
- ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. Politologie. 224 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

- ČUŘÍK, Jaroslav a kol. *Nové trendy v médiích. I, Online a tištěná média*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 239 s. ISBN 978-80-210-5825-5.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- DOČEKALOVÁ, Pavla, ŠVEC, Kamil a DANEŠ, Jaroslav. *Úvod do politologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 263 s. ISBN 978-80-247-2940-4.
- DVOŘÁK, Tomáš ed. *Kapitoly z dějin a teorie médií*. 1. vyd. Praha: Akademie výtvarných umění v Praze, Vědecko-výzkumné pracoviště, 2010. 349 s. Edice VVP AVU; sv. 3. ISBN 978-80-87108-16-1.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra a KUNC, Jiří. *O přechodech k demokracii*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 156 s. Studie; sv. 6. ISBN 80-901424-8-6.
- FTOREK, Jozef. *Public relations jako ovlivňování mínění: jak úspěšně ovlivňovat a nenechat se zmanipulovat*. 3., rozš. vyd. Praha: Grada, 2012. 215 s. Komunikace. ISBN 978-80-247-3926-7.
- HALLIN, Daniel C. a MANCINI, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 367 s. ISBN 978-80-7367-377-2.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- Hromadné sdělovací prostředky ve světě: hlavní vývojové tendence, základní údaje, dokumenty*. Praha: Mezinárodní novinářský ústav, [1983?]. Dossier = Documents = Dokumenty = Documentos. Svazek 9, Vydání 1–38.
- HVÍŽĎALA, Karel. *Jak myslet média: eseje, přednášky, články a rozhovory 2004–2005*. 1. vyd. Praha: Máj, 2005. 288 s. ISBN 80-7363-047-8.
- HUK, Jaroslav. *Sociologie médií: (žurnalisté, politici a ti ostatní)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 136 s. ISBN 978-80-86723-65-5.
- JAKUBOWICZ, Karol. *Nová ekologie médií: konvergence a mediamorfóza*. 1. vyd. Zlín: Verbum, 2013. 334 s. ISBN 978-80-87500-38-5.
- JENÍČEK, Vladimír. *Globalizace světového hospodářství*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. xii. 152 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-787-1.
- JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4.
- JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 413 s. ISBN 978-80-7367-466-3.
- KABELE, Jiří. *Z kapitalismu do socialismu a zpět: teoretické vyšetřování přerodů Československa a České republiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 582 s. ISBN 80-246-1127-9.
- KAŠÍK, Milan a HOLINA, Vladimír. *Okresní noviny*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988. 165 s. Knihovnička novináře; sv. 43.
- KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 310 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.
- KÖPPLOVÁ, Barbara a kol. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. 461 s. ISBN 80-246-0632-1.
- KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008. 172 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze; 15. ISBN 978-80-246-1578-3.

- KŘEČEK, Jan. *Politická komunikace: od res publica po public relations*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 169 s. Politologie. ISBN 978-80-247-3536-8.
- MCCHESENEY, Robert Waterman. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, 2009. 140 s. ISBN 978-80-902831-2-1.
- MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 182 s. Sociální vědy. ISBN 80-7178-840-6.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-200-9.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. 639 s. ISBN 978-80-7367-574-5.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 332 s. Psyché. ISBN 80-247-1362-4.
- VANĚK, Miroslav, MÜCKE, Pavel a PELIKÁNOVÁ, Hana. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7285-089-1.
- OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. 263 s. ISBN 978-80-7277-266-7.
- PAKOSTA, Miroslav. *Regionální tisk v severních Čechách: lokální informace v nových podmínkách*. Praha, 1995. 74 s. (46 s. text. příl.). Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí rigorózní práce doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.
- PÁCL, Pavel. *Hromadné sdělovací prostředky v regionu*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1997. 105 s. Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity = Scripta Facultatis philosophicae Universitatis Ostraviensis; č. 108. ISBN 80-7042-481-8.
- POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010. 272 s. Student. ISBN 978-80-87212-48-6.
- REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 184 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.
- ROSŮLEK, Přemysl a kol. *Média & politika: vybrané problémy: modernita, propaganda, politický marketing, agenda-setting, terorismus, žurnalistika*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2009. 280 s. ISBN 978-80-7043-841-1.
- RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Překlad Hana Bakičová. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 292 s., [22] s. barev. obr. příl. ISBN 80-247-0158-8.
- RŮŽIČKA, Vlastimil. *Politika a média v konzumní společnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 181 s. ISBN 978-80-247-3667-9.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 539 s., [4] s. obr. příl. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.
- SOKOL, Tomáš. *Tisk a právo: tiskový zákon s komentářem: související ekonomické a další informace: obrazová dokumentace*. 1. vyd. Praha: Orac, 2001. 135 s. ISBN 80-86199-17-7.
- SOVADINA, Miloslav a kol.: *Bezděz: vlastivědný sborník Českolipska*. 1. vyd. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, Státní okresní archiv Česká Lípa, Vlastivědné muzeum a galerie Česká Lípa, 2007. 307 s. ISBN 978-80-86319-00-1

- SVATOŠ, Miroslav a kol. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 367 s. Expert. ISBN 978-80-247-2708-0.
- ŠEDÁ, Aneta: *Radniční periodika jako součást mediálního systému (legitimizace a systematizace přístupu)*. Brno, 2013. 89 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií, Katedra mediálních studií a žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Waschková Císařová, Ph.D.
- ŠIROKÝ, Jan a kol. *Tvoříme a publikujeme odborné texty*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. 208 s. ISBN 978-80-251-3510-5.
- ŠMÍD, Milan. *Stručný slovník elektronických médií*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995. 57 s. ISBN 80-7184-142-0.
- ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009. 205 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-1661-2.
- ŠTĚTKA, Václav. *Mediální integrace národa v době globalizace*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. 197 s. EDIS: ediční řada disertačních prací FSS MU; sv. 1. ISBN 978-80-210-4376-3.
- ŠUBRT, Jiří a kol. *Soudobá sociologie. IV, (Aktuální a každodenní)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 383 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze; 16. ISBN 978-80-246-1789-3.
- THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. 1. české vyd. Praha: Karolinum, 2004. 219 s. Mediální studia. ISBN 80-246-0652-6.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 191 s. ISBN 80-7367-096-8.
- TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.
- URBAN, Lukáš, DUBSKÝ, Josef a MURDZA, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 230 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3563-4.
- VERICK, M. A. *Mediální monopol: kontrola myšlenek a temná manipulace*. 1. vyd. Praha: EarthSave CZ, 2009. 213 s. ISBN 978-80-86916-09-5.
- VERNER, Pavel. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. 176 s. ISBN 978-80-7452-007-5.
- VODIČKA, Karel a CABADA, Ladislav. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2007. 374 s. ISBN 978-80-7367-337-6.
- WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka ed. *Regionální média v evropském kontextu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. vi, 121 s. Média, kultura, komunikace; sv. 8. ISBN 978-80-210-4473-9.
- WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. *Vybrané aspekty strukturální transformace českého lokálního a regionálního tisku po roce 1989*. Disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2009. 243 s. Vedoucí disertační práce Jaromír Volek.
- WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. *Český lokální a regionální tisk mezi lety 1989 a 2009*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 340 s. ISBN 978-80-210-6478-2.
- ŽANTOVSKÝ, Petr. *Česká politika a média po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Institut Václava Klause, 2013. 175 s. Publikace; č. 5/2013. ISBN 978-80-87806-02-9.
- ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989–2004*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ix, 304 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-717-9922-X.

Seznam použité zahraniční literatury

- BREČKA, Samuel. *Médiá v Slovenskej republike*. 1. vyd. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2002. 201 s. ISBN 978-80-890-3412-3.
- CRESWELL, John W. *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*. 1st ed. Thousand Oaks: Sage Publications, 1998. 403 p. ISBN 07-619-0144-2.
- CZEPEK, Andrea, HELLWIG, Melanie a NOWAK, Eva: *Press Freedom and Pluralism in Europe: Concepts and Conditions*. 1st ed. Bristol: Intellect Books, 2009. 308 p. ISBN 978-1-84150-243-4.
- DAWISHA, Karen a PARROT, Bruce: *The Consolidation of democracy in East-Central Europe*. 1st ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 412 p. ISBN 0-521-59064-7.
- DIBLÍK, Jan a VEIT, François. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice = Media law and intellectual property law in the Czech Republic*. Praha: Linde, 2012. 259 s. ISBN 978-80-7201-863-5.
- GIDDENS, Anthony: *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*. 1st ed. Cambridge: Polity Press in association with Blackwell Publishing Ltd., 1991. 264 p. ISBN 0-7456-0932-4.
- HAFEZ, Kai. *The Myth of Media Globalization*. 1st ed. Cambridge: Polity Press, 2007. 232 p. ISBN 978-0-7456-5809-4.
- HANLEY, Seán. *The New Right in the New Europe: Czech transformation and right-wing politics, 1989-2006*. 1st ed. (BASEES/Routledge Series on Russian and East European Studies). Routledge, 2008. 289 p. ISBN 978-0-415-34135-6.
- JIRÁK, Jan ed., KÖPPLOVÁ, Barbara ed. a KASL KOLLMANNOVÁ, Denisa ed. *Média dvacet let poté = Media twenty years after*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 383 s. ISBN 978-80-7367-446-5.
- PAVLÍK, John V. *Journalism and New Media*. 1st ed. New York: Columbia University Press, 2001. 247 p. ISBN 987-0-231-11483-7.
- PRADIP, Thomas ed. and ZAHAROM, Nain ed. *Who Owns the Media? Global Trends and Local Resistances*. 1st ed. Penang, Malaysia: Southbound in association with WACC and Zed Books Ltd., 2004. 344 p. 978-1842-77469-4.
- SHOEMAKEROVÁ, Pamela J. and REESE, Stephen D. *Mediating the message: Theories of Influences on Mass Media Content*. 2nd ed. White Plains, N. Y.: Longman, c1996, xiv, 313 p. ISBN 08-013-1251-5.
- SILVERMAN, David. *Ako robíť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005. 327 s. Pegas; Zv. 8. ISBN 80-551-0904-4.
- SÜKÖSD, Miklós and BAJOMI-LÁZÁR, Péter. *Reinventing Media: Media Policy Reform in East-Central Europe*. 1st ed. Budapest: Central European University Press, 2003. 280 p. ISBN 963-9241-49-0.
- THOMAS, Robert Murray, ed. *Blending Qualitative and Quantitative Research Methods in Theses and Dissertations*. 1. vyd. SAGE Publications, Inc. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2003. 256 p. ISBN 978-0761-93932-0.
- TUŠER, Andrej. *Ako sa robia noviny*. 2. vyd. Bratislava: SOFA, 2003. 163 s. ISBN 80-89033-26-1.
- TUŠER, Andrej. *Praktikum mediálnej tvorby*. 1. vyd. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2010. 368 s. ISBN 978-80-89447-16-9.
- TUŠER, Andrej. *Typológia periodickej tlače I*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského. 1995. ISBN 978-80-2230-834-2.
- VALČEK, Peter. *Slovník teórie médií A–Ž*. 1. vyd. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2011. 352 s. ISBN 978-80-8119-042-1.

Seznam použitých elektronických zdrojů

- BAJOMI-LÁZÁR, Péter. *Party Colonisation of the Media in Central and Eastern Europe*. In: JSTOR [online]. Cit. 26. 3. 2015. Budapešť: Central European University Press, 2014. 290 s. ISBN 978-963-386-042-7. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/10.7829/j.ctt1287c19>>.
- BALÍK, Stanislav. *Komunistický režim v Československu a přechod k demokracii*. In: CEP – Sborník č. 38: “Patnáct let od listopadu 1989“ [online]. Cit. 15. 4. 2015. 2005. 95 s. Dostupné z: <<http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=50>>.
- BREČKA, Samuel a BENKOVIČOVÁ, Dana. *Regulácia a podpora regionálnych a lokálnych médií vo vybraných európskych štátoch*. In: AEPRESS. *Otázky žurnalistiky*. 1998, č. 4 [online]. Cit. 30. 6. 2015. Dostupné z: <<http://www.aepress.sk/zurnal/full/oz0498h.pdf>>.
- ČESKÝ REGION. *Agentury považují region za reálnou sílu*. In: Ceskyregion.cz [online]. Cit. 9. 4. 2015. Dostupné z: <<http://www.ceskyregion.cz/info.html>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky voleb a referend – Zastupitelstva obcí 1994, 1998 a 2002*. In: Volby.cz [online]. Cit. 9. 10. 2015. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Administrativní mapa rozdělení okresu Česká Lípa*. In: ČSÚ [online]. Cit. 8. 1. 2015. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11260/25665285/adm_Ceska_Lipa.jpg/34f04475-35d2-473c-be78-a2b873f31ade?version=1.1&t=1427287770977>.
- ČESKÝ ROZHLAS. *17. listopad 1989*. In: Český rozhlas [online]. Cit. 21. 5. 2015. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/17listopad/listopad/_zprava/645308>.
- HÁJEK, Roman. *The Changing Landscape of Local Information Space in the Czech Republic: Consequences for Local Political Communication*. In: Uniwersytet Wrocławski, Instytut Politologii. *Polish Political Science Review*. 2013, roč. 1, č. 1, 5–19 s. [online]. Cit. 18. 4. 2015. Dostupné z: <http://politologia.uni.wroc.pl/politicalreview/images/Vol1_Art1.pdf>.
- IKAROS. *QR kódy jako zvláštní druh dvourozměrného kódu*. In: Ikaros [online]. Cit. 29. 1. 2015. Dostupné z: <<http://www.ikaros.cz/qr-kody-jako-zvlastni-druh-dvourozmerneho-kodu>>.
- INSTITUT REGIONÁLNÍ ŽURNALISTIKY A MEDIÁLNÍCH ANALÝZ. *O nás*. In: IRŽ [online]. Cit. 16. 11. 2014. Dostupné z: <<http://irz.fss.muni.cz/>>.
- JIRÁK, Jan et al. *10 let v českých médiích*. In: Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy [online]. Cit. 11. 7. 2015. 1. vyd. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. 142 s. ISBN 80-7178-925-9. Dostupné z: <http://smid.fsv.cuni.cz/knih/Newton%20kniha_po_kor_sm.pdf>.
- JIRÁK, Jan. *Komercializace médií a tradic*. In: RVP [online]. Cit. 20. 5. 2015. Dostupné z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/281/KOMERCIALIZACE-MEDII-A-TRADIC.html>>.
- JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *The Reality Show Called Democratization: Transformation of the Czech media After 1989*. In: *Global Media Journal – Polish Ed.* 2008, roč. 4, č. 1, 7–23 s. [online]. Cit. 15. 2. 2015. Dostupné z: <<http://www.isvav.cz/resultDetail.do?sessionId=2DED8B2554EBE60B9661B32F1D73E0F3?rowId=RIV%2F00216208%3A11230%2F08%3A00107536!RIV09-MSM-11230>>.
- JUSIĆ, Tarik. *Communication and community: Citizens, Media and Local Governance in Bosnia and Herzegovina*. In: MEDIACENTAR_ONLINE [online]. Cit. 10. 8. 2015. 1st ed. MEDIACENTAR Sarajevo and Center for Social Research Analitika, 2010. 293 p. Dostupné z: <http://www.media.ba/mcsonline/files/shared/Participatorne_komunikacije_Engleska_Ver_2_Final.pdf>.
- JUZA, Miroslav. *Okresné noviny – vec potrebná alebo zbytočná? Otázky žurnalistiky*. 1998, 4., s. 321–324 [online]. Cit. 16. 5. 2015. Dostupné z: <<http://www.aepress.sk/zurnal/full/oz0498j.pdf>>.
- KOF SWISS ECONOMIC INSTITUTEHS. *Graphs: Index of Globalization – Europe* [online]. Cit. 27. 2. 2015. Dostupné z: <<http://globalization.kof.ethz.ch/aggregation/>>.
- KUŠ, Michal, RUSS-MOHL, Stephan a SZYNOL, Adam. *Mediální magnáti. Moc, politika a média*. In: EJO [online]. Cit. 19. 12. 2014. Stránka byla naposledy editována 29. 9. 2013.

Dostupné z: <<http://cz.ejo-online.eu/2481/medialni-zurnalistika/medialni-magnati-moc-politika-a-media>>.

MACNAMARA, Jim. *Media content analysis: Its uses; benefits and best practice methodology*. Asia Pacific Public Relations Journal. 2003, roč. 6, č. 1, s. 1–34 [online]. Cit. 26. 3. 2015. Dostupné z: <http://www.archipelagopress.com/index.php?option=com_content&task=view&id=33&Itemid=183>.

MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY. *Evidence periodického tisku a vydavatelů*. In: MK ČR [online]. Cit. 20. 6. 2015. Dostupné z: <<http://www.mkcr.cz/scripts/modules/catalogue/list.php?catalogueID=1&lid=1>>.

NIELSEN, Rasmus Kleis. *Stále více médií, stále méně lokální žurnalistiky*. In: EJO [online]. Cit. 14. 8. 2015. Stránka byla naposledy editována 3. 8. 2015. Dostupné z: <<http://cz.ejo-online.eu/3485/ekonomika-medii/stale-vice-medii-stale-mene-lokalni-zurnalistiky>>.

NOVÁ, Eliška. *Ondřej Neumann zakládá Institut nezávislé žurnalistiky*. In: EJO [online]. Cit. 28. 4. 2015. Stránka byla naposledy editována 19. 9. 2014. Dostupné z: <<http://cz.ejo-online.eu/3070/etika-a-kvalita-zurnalistiky/ondrej-neumann-zaklada-ustav-nezavisle-zurnalistiky>>.

ONBARCODE. *QR Code Introduction*. In: OnBarCode [online]. Cit. 30. 1. 2015. Dostupné z: <http://www.onbarcode.com/qr_code/>.

OTIPKA, Petr a ŠMAJSTRLA, Vladislav. *Pravděpodobnost a statistika - Časové řady*. In: INNET | VŠB Technická Univerzita Ostrava [online]. Cit. 8. 7. 2015. Dostupné z: <<http://homen.vsb.cz/~oti73/cdpast1/KAP10/KAP10.HTM>>.

PECHÁČEK, Štěpán. *K úpravě vedení a financování volebních kampaní podle tisku č. 179*. In: PSP ČR [online]. Cit. 18. 12. 2015. Dostupné z: <www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=97123>.

PROKÚPEK, Tomáš. *Nový komiks. Generace Nula*. In: Portál české literatury [online]. Cit. 15. 12. 2014. Dostupné z: <<http://www.czechlit.cz/nova-literatura/novy-komiks/>>.

QR-Kódy. *Co je QR-kód?* In: QR-KODY.cz [online]. Cit. 10. 3. 2015. Stránka byla naposledy editována 26. 10. 2011. Dostupné z: <<http://www.qr-kody.cz/qr-kod>>.

SOLDÁTOVÁ, Lucia. *Publikum | RPM č. 10*. In: Revue pro média [online]. Cit. 27. 12. 2014. Dostupné z: <<http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/publikum.htm>>.

SOÓS, Gábor ed. a ZENTAI, Violetta ed. *Faces of Local Democracy: Comparative Papers from Central and Eastern Europe*. In: IAIN Syekh Nurjati Cirebon [online]. Cit. 5. 4. 2015. 1. vyd. Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative a Open Society Institute, 2005. 303 s. ISBN 963-9419-54-0. Dostupné z: <http://web.iaincirebon.ac.id/ebook/moon/CivilSociety/Soos_Local_Democracy_final_full_text.pdf#page=132>.

SVAZ MĚST A OBCÍ. *Historická města a městyse*. OF 3/2006 In: Deník veřejné správy [online]. Cit. 18. 11. 2014. Stránka byla naposledy editována 25. 7. 2006. Dostupné z: <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6231795>>.

SYNEK, Miloslav. *Transformace, restrukturalizace, revitalizace*. In: Acta Oeconomica Pragensia, vědecký časopis VŠE v Praze [online]. Cit. 16. 5. 2015. 271 s. Dostupné z: <<http://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=266.pdf>>.

ŠMÍD, Milan. *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu*. In: Louč [online]. Cit. 22. 10. 2014. Dostupné z: <<http://www.louc.cz/pril01/vlmed2004.doc>>.

USHAHIDI. *Your tools for changing the world*. In: Ushahidi.com [online]. Cit. 10. 12. 2014. Dostupné z: <<http://www.ushahidi.com/product/ushahidi/>>.

VIGNOLA, Rossella. *Svoboda médií v Evropě „Ushahidi Media Freedom“* In: EJO [online]. Cit. 18. 3. 2014. Stránka byla naposledy editována 11. 9. 2014. Dostupné z: <<http://cz.ejo-online.eu/3037/svoboda-tisku/svoboda-medii-ushahidi-media-freedom?output=pdf>>.

VOLEK, Jaromír. *Česká média po roce 1989 (rozhovor Jan Perla)*. In: Brnopolis [online]. Cit. 2. 7. 2015. Stránka byla naposledy editována 16. 2. 2009. Dostupné z:

<<http://www.brno.polis.eu/2009/02/ceska-media-po-roce-1989.html>>.

TUŠER, Andrej. *Systém a typológia periodickej tlače*. In: Otázky žurnalistiky 1997, No. 4, AEPress [online]. Cit. 18. 4. 2015. Dostupné z:

<<http://www.aepress.sk/zurnal/full/oz0497a.pdf>>.

Analytický materiál k projektu „Zkvalitnění mediálního prostředí pro působení občanských iniciativ“. *Vlastnická struktura českého mediálního trhu s ohledem na globalizační procesy*. Institut demokracie pro všechny. In: Britské Listy [online]. Cit. 16. 6. 2015. Brno: 2005. 19 s. Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/files/2006/11/16/analyza-internacionalizace-medialniho-trhu.pdf>>.

Seznam použitých zákonů

ČSR. Vládní nařízení č. 13 ze dne 17. května 1954 o organizaci výkonných orgánů národních výborů. In: Sbírka zákonů republiky Československé. 1954, částka 13.

Dostupné z: <aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=734>.

ČSR. Zákon č. 36 ze dne 11. dubna 1960 o územním členění státu. In: Sbírka zákonů republiky Československé. 1960, částka 15. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=36&r=1960>>.

ČSFR. Ústavní zákon č. 294 ze dne 18. července 1990, kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů. In: Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 1990, částka 47. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-294>>.

ČR. Zákon č. 152 ze dne 20. 7. 1994 o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů. 1994, částka 48. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=152&r=1994>>.

ČR. Zákon č. 46 ze dne 22. února 2000, o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon). 2000, částka 117. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-46>>.

ČR. Zákon č. 320 ze dne 18. července 2002 o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. 2002, částka 117.

Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=320&r=2002>>.

ČR. Vyhláška 513 ze dne 29. listopadu 2006, kterou se mění vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy, ve znění pozdějších předpisů. 2006, částka 166.

Dostupné z: <<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2006s513>>.

Konference, přednášky a výstavy

WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka; RAKUŠANOVÁ, Ludmila a MORAVEC, Václav. *Média v kraji nebo na okraji?* 21. konference Člověk a média, Americké centrum, Praha 1 [online]. Cit. 15. 5. 2015. Stránka byla naposledy editována 16. 11. 2012. Dostupné z:

<http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2012_podzim.pdf>.

Přednáška Will Tizard, Anglo-americká vysoká škola, o. p. s., 16. 3. 2011

KRIST, Miloslav ed. *Příběh novin: [obrazy z dějin periodického tisku v Čechách]*. 1. vyd. [Nučice]: Gemmapress ve spolupráci s občanským sdružením Aréna a Vysokou školou Jana Amose Komenského, 2006. 97 s. ISBN 80-86267-01-6.

Konference „Evropská integrace, média a národní identita“, Divadlo Archa, Praha – 29. 11. 2004 [online]. Cit. 7. 7. 2015. Dostupné z: <<http://www.pehe.cz/prednasky/2004/budoucnost-medii-v-evropskem-kontextu>>.

SEZNAMY

Seznam zkratek

Bibliografické zkratky

SSČ	Slovník spisovné češtiny
SMK	Slovník mediální komunikace
SSEM	Stručný slovník elektronických médií

Institucionální zkratky

CEMES	Centrum pro mediální studia
CESES	Centrum pro sociální a ekonomické strategie
CEP	Centrum pro ekonomiku a politiku
ČSÚ	Český statistický úřad
EJO	Evropská observatoř žurnalistiky
IRŽ	Institut regionální žurnalistiky
KVK v Liberci	Krajská vědecká knihovna v Liberci
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
NK ČR	Národní knihovna České republiky
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
SOkA	Státní okresní archiv

Správní zkratky

ZÚJ	Základní územní jednotka
-----	--------------------------

Svazové zkratky

SMO ČR	Svaz měst a obcí České republiky
--------	----------------------------------

Systémové zkratky

IS VaVaI	Informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací
TDKIV	Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy

Zkratky mediálních společností

PNP	Passauer Neue Presse
RBVG	Rheinisch Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft
VLP	Vltava-Labe-Press

Seznam modelů

Model 1: Geografické vymezení pojmu lokalita a region.....	8
Model 2: Kritéria interních charakteristik.....	12
Model 3: Komplexní charakteristika.....	13
Model 4: Mediální součinnost regionálních a lokálních médií.....	15
Model 5: Trichotomie mediálního subsystému.....	17
Model 6: Subsystémy lokálního a regionálního tisku v mediálním systému.....	17
Model 7: Působení vývojového trendu.....	18
Model 8: Směry působení vývojových trendů.....	19
Model 9: Struktura vývojového trendu.....	21
Model 10: Hyperlokalizace.....	23
Model 11: Průnik obsahů v mediálním systému.....	23
Model 12: Zrcadlo mediální pozornosti.....	24
Model 13: Vybrané vývojové trendy v českém tisku po r. 1989.....	25
Model 14: Bütlerův paradox.....	33
Model 15: Regionální média v globalizovaném mediálním kontextu.....	34
Model 16: Příčiny rostoucího zájmu o regionální média.....	35
Model 17: Působení externích formujících činitelů mediálního systému.....	38
Model 18: Transformace mediálních trendů.....	49
Model 19: Úrovně strukturální transformace.....	51
Model 20: Fáze strukturální transformace.....	53
Model 21: Sémantika převodů.....	55
Model 22: Intermediární systém.....	56
Model 23: Systémové mikroklima.....	58
Model 24: Vertikální rovina strukturální transformace.....	59
Model 25: Adaptace strukturální transformace.....	60
Model 26: Dynamický rozpor na makroúrovni.....	92

Seznam obrázků

Obrázek 1: KOF Index globalizace pro Evropu.....	39
Obrázek 2: Introspekce do QR kódu.....	41
Obrázek 3: Faktory strukturální transformace mediálního systému.....	50
Obrázek 4: Vztahy mezi teorií a empirií ve výzkumu.....	72
Obrázek 5: Politická příslušnost zastupitelů v komunálních volbách v ČR v r. 1994.....	117
Obrázek 6: Politická příslušnost zastupitelů v komunálních volbách v ČR v r. 1998.....	121
Obrázek 7: Politická příslušnost zastupitelů v komunálních volbách v ČR v r. 2002.....	125
Obrázek 8: Porovnání skutečného a evidovaného stavu periodik.....	IV
Obrázek 9: Výpis z evidence Ministerstva kultury.....	IV

Seznam tabulek

Tabulka 1: Významnost makročinitelů a mikročinitelů.....	107
Tabulka 2: Klíč k přidělení bodového hodnocení článkům při frekvenční obsahové analýze..	116
Tabulka 3: Tematická koncentrace a intenzita v období komunálních voleb v r. 1994.....	118
Tabulka 4: Tematická koncentrace a intenzita v období komunálních voleb v r. 1998.....	122
Tabulka 5: Tematická koncentrace a intenzita v období komunálních voleb v r. 2002.....	126
Tabulka 6: Komparace mediální prezentace 1994–2002 v jednotlivých obdobích.....	129
Tabulka 7: Maximální hodnota kumulace politických výstupů.....	133
Tabulka 8: Podíl mediální dominance politických leaderů.....	134
Tabulka 9: Index mediální prezentace.....	135

Seznam grafů

Graf 1: Výsledky parlamentních voleb v r. 1996 v České republice.....	109
Graf 2: Výsledky parlamentních voleb v r. 1996 v okrese Česká Lípa.....	109
Graf 3: Výsledky parlamentních voleb v r. 1998 v České republice.....	110
Graf 4: Výsledky parlamentních voleb v r. 1998 v okrese Česká.....	110
Graf 5: Výsledky parlamentních voleb v r. 2002 v České republice.....	111
Graf 6: Výsledky parlamentních voleb v r. 2002 v okrese Česká Lípa.....	111
Graf 7: Přístup média k politické straně v r. 1994.....	118
Graf 8: Kumulace politických témat v rámci intervalu volebního období 1994.....	119
Graf 9: Tematická koncentrace článků podle konkrétních politických stran v r. 1994.....	119
Graf 10: Přístup média k politické straně v r. 1998.....	122
Graf 11: Kumulace politických témat v rámci intervalu volebního období 1998.....	123
Graf 12: Tematická koncentrace článků podle konkrétních politických stran v r. 1998.....	123
Graf 13: Přístup média k politické straně v r. 2002.....	126
Graf 14: Kumulace politických témat v rámci intervalu volebního období 2002.....	127
Graf 15: Tematická koncentrace článků podle konkrétních politických stran v r. 2002.....	127
Graf 16: Komparace četnosti a ladění článků s politickou tematikou	129
Graf 17: Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb v r. 1994.....	131
Graf 18: Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb v r. 1998.....	131
Graf 19: Křivka vývoje mediální prezentace komunálních voleb v r. 2002.....	131

Seznam příloh

Příloha 1: Původ slov regionální a lokální.....	II
Příloha 2: Českolipský deník v Evidenci periodického tisku a vydavatelů.....	III
Příloha 3: Změna územního rozsahu okresu Česká Lípa.....	V
Příloha 4: Průvodní dopis.....	VI
Příloha 5: Struktura hloubkového rozhovoru.....	VII
Příloha 6: Transkripce hloubkových rozhovorů.....	XI

REJSTŘÍKY

Jmenný rejstřík

B

Bauman, Zygmunt	32
Bednařík, Petr	6
Benda, Josef	5, 29, 30, 63, 65, III
Burton, Graeme	46
Bystřický, Jiří	33, 36, 40

Č

Čelovský, Bořivoj	5, 62, 63, 64
-------------------	---------------

D

Disman, Miroslav	74, 76
Dvořáková, Vladimíra	48

G

Giddens, Anthony	32
------------------	----

H

Halada, Jan	29, 31
Hallin, Daniel C.	36, 47
Hendl, Jan	73, 74, 76, 77, 85
Huk, Jaroslav	32–33
Hvízd'ala, Karel	48

J

Jakubowicz, Karol	42, 45, 93
Jirák, Jan	6, 28, 29, 36, 46, 59, 62, 64, 67, 69, 81

K

Köpplová, Barbara	3, 6, 28, 29, 36, 46, 59, 62, 64, 69, 81
Končelík, Jakub	28, 54
Kunc, Jiří	48

M

McQuail, Denis	66, 67, 142
Mancini, Paolo	36, 47

N

McNair, Brian	27, 50, 59
O	
Orság, Petr	28, 54
Osvaldová, Barbora	29, 31
P	
Pácl, Pavel	9
Pakosta, Miroslav	3, 28, 68
R	
Reifová, Irena	6, 80, 81, 82
Reichel, Jiří	72, 73, 77
Russ-Mohl, Stephan	28, 31, 33, 54
S	
Sedláková, Renáta	73, 74, 81
Sovadina, Miloslav	V
Svatoš, Miroslav	31
Š	
Šmíd, Milan	6, 41, 63
Štětka, Václav	5, 33, 81
Šubrt, Jiří	37
T	
Thompson, John B.	35, 54, 61, 62
Trampota, Tomáš	13, 31, 67, 73
Tušer, Andrej	2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 30, 46, 57, 70
V	
Večeřa, Pavel	28, 54
Verner, Pavel	25, 26, 27
Vojtěchovská, Martina	73
Volek, Jaromír	53, 54, 69
W	
Waschková Císařová, Lenka	2, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 21, 22, 23, 32, 33, 35, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 60, 65, 67, 68, 69, 70, 93, 113, III, IV, XLVIII
Ž	
Žídek, Libor	108, 109, 111, 112

Věcný rejstřík¹⁹⁵

B

- Bulvarizace 25, 26, 66, XII, XIII, XIX, XXVII, XXX, XXXV
- Bütlerův paradox 33, 141

D

- Deetatizace 56
- Demokracie 27, 29, 30, 33, 45, 47, 48, 51, 52, 53, 54, 56, 64, 108, XXXI
- Demokraticko-korporativistický model 36
- Demonopolizace 53, 54
- Digitalizace 27, 41, 42, 53, 54, 102, 141

E

- Evropská unie 27, 35, 65, 108, 112

G

- Globalizace 19, 20, 21, 22, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 53, 54, 62, 65, 98, 113, 141, LXIX
- Glokalizace 18, 54

H

- Hyperlokalizace 23, 42, 37, 141, XXXII

I

- Intermediární systém 56, 57, 58, 71, 141
- Internet 42, 88, 96, 102, XXIV, XXXVII, XLV, LXII, LXX, LXXI
- Inzerce 25, 67, 69, 70, 94, 96, 98, 112, 139, XIV, XXI, XXIII, XXVII, XXXI, XXXV, LI, LII, LIII, LVI, LXI, LXV, LXVI, LXIX
- IRŽ 4

K

- KOF Index globalizace 38, 39, 40, 43

---

¹⁹⁵ Hesla jsou započítána včetně přechýlení.

Kapitalismus	50
L	
Lokální identita	1, 8
Liberalizace	29, 46, 48
M	
Marketizace	47, 51, 52
Monopol	54, 55, 56, 63, 66, 69, 89
N	
News nets	13, 24
P	
Politicko-ekonomický faktor	1, 50, 51, 83, 84, 92, 113, 114, 115, 140
Pseudo-lokální status	23
Publikum	12, 13, 15, 23, 26, 28, 29, 37, 59, 69
Q	
QR kód	41, 42
R	
Regionalismus	31
Regionalizace	31, 32, 33
S	
Sémantika převodů	44, 55, 71, 141
Snowball	76, XLI
Svoboda projevu (tisku)	29, 30, 33, 54, 62, 86, 94, XI, XII, XVI, XXXV, LX, LXI
Systémové mikroklima	58, 71, 141
T	
Tisková agentura	13, 31, 69, XIV, XV
Tiskový zákon	91, 138, III, XVIII, XLIX, LXIV
Tranzitivní země	47, 48, 49, 64, 65, 69
Trichotomie mediálního subsystému	16, 17, 141
W	
Web	28, 41, 96, 97, XXVI, XXVII

PŘÍLOHY¹⁹⁶

---

¹⁹⁶ Z důvodu, že se u malých římských číslic u strany 50 a výše se používá "L" jako znak pro padesátku, který u malých písmen vypadá jako jednička, pro lepší srozumitelnost byly použity velké římské číslice.

Příloha 1: Původ slov regionální a lokální¹⁹⁷

Dobrý den,

obě uvedená slova jsou slova cizího původu.

Slovo lokální bylo odvozeno z latinského slova locus = místo, regionální z latinského regio = spravovaný kraj, a to od regere = řídit.

Použití slov v češtině - viz Slovník spisovného jazyka českého (<http://ssjc.ujc.cas.cz/>)

lokální (*lokální, Hol.) příd. (z lat.) *vztahující se jen k jistému místu; místní*: l. význam; l. patriotismus; l. zabarvení jazyka: l. dráha *lokálka I*; med. l. anestézie; výtv. l. *barva skutečná barva malovaného předmětu bez vyjádření změn způsobených osvětlením ap.*; → přísl. lokálně: působit l.; l. patriotický; l. zabarvený; → podst. lokálnost, -i ž.: úzká l.

regionální příd. (z lat.) **1.** *týkající se urč. oblasti (ve význ. 1), kraje jako součásti většího územního celku; krajový I, oblastní*: r. zájmy *místní*; r. patriotismus (řidč.) *lokální*; r. spisovatel, časopis *krajinský*; r. vysílač Ostrava; (působnost) Slovenské národní rady ve věcech národní a r. povahy (Ústava ČSSR) **2.** *týkající se urč. oblasti světa; oblastní*: mezinár. práv. r. orgány (např. Evropská hospodářská komise); r. organizace (např. Arabská liga); r. dohody *mezi státy urč. zeměpisné oblasti* **3.** (též regionální) med. *týkající se urč. oblasti těla, krajiny (ve význ. 3)*: r. *mízní uzliny*; → přísl. regionálně: r. zaměřený autor; (interdialekt) r. český (Bělič) *oblastně*; → podst. regionálnost, -i ž. řidč. *regionální charakter, ráz*: vyvarovat se uzavřené r-i

Viz také: <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/http://bara.ujc.cas.cz/psjc/>

Pro více informací doporučujeme kontaktovat odborníky v oblasti vývoje a používání českého jazyka. Obrátit se můžete na kolegy z Jazykové poradny Ústavu pro jazyk český AV ČR: [http://www.ujc.cas.cz/jazykova-poradna/http://www.ujc.cas.cz/jazykova-poradna/](http://www.ujc.cas.cz/jazykova-poradna/http://www.ujc.cas.cz/jazykova-poradna/http://www.ujc.cas.cz/jazykova-poradna/)

Použité zdroje:

* HOLUB, Josef a LYER, Stanislav. *Stručný etymologický slovník jazyka českého: se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967.

S pozdravem

Lenka Válková

Oddělení referenčních a meziknihovních služeb
Národní knihovna České republiky
Klementinum 190, Praha 1
tel: +420 221 663 239
Budova: A Klementinum, Místnost: 81

---

¹⁹⁷ Email z NK ČR ze dne 18. 11. 2014.

Příloha 2: Českolipský deník v Evidenci periodického tisku a vydavatelů

Ministerstvo Kultury eviduje¹⁹⁸ v českolipském okrese 67 periodik, v jabloneckém okrese 58, v semilském okrese 52 a v Libereckém kraji celkem 143 periodických tiskovin.

Periodika, která jsou vydávána na území České republiky, se řídí tiskovým zákonem, z něhož vyplývá, že pro ně platí registrační povinnost¹⁹⁹. Vydavatel musí na základě této povinnosti nahlásit vydávané periodikum do Evidence periodického tisku a vydavatelů. Správcem evidence je Ministerstvo kultury ČR, jež představuje ústřední orgán státní správy pro oblast periodického tisku. Oznámení se podává písemně s třicetidenním předstihem. Evidence poskytuje přehled všech periodik, která jsou vydávána na území České republiky. Lze ji nalézt na oficiálních webových stránkách MK ČR a je zdarma přístupná veřejnosti.

Povinností každého vydavatele je poskytnout následující informace:

- název periodického tisku,
- obsahové zaměření,
- periodicita vydávání,
- údaje o regionálních mutacích,
- název, adresu a identifikační číslo vydavatele, pokud je PO. V případě, že je FO, uvádí jméno, příjmení, bydliště, číslo vydavatele nebo rodné číslo. Je-li FO, která vydává periodický tisk na základě živnostenského oprávnění, je potřeba doložit také obchodní jméno, identifikační číslo a adresu místa podnikání, liší-li se od bydliště.²⁰⁰

V evidenci je možné vyhledávat periodika na základě kritérií, mezi které patří název periodika, vydavatel, obsahové zaměření, kraj, okres a periodicita.

Velkým problémem evidence, na který upozorňuje výzkum Waschkové Císařové (2007, s. 65), je neaktualizování údajů. Informace jsou často v rozporu se skutečností. Jako nejčastější se přitom jeví evidence titulu, který již není vydávaný. Z toho vyplývá skutečnost, že se v registru vyskytuje nadbytek periodik, než jsou skutečně distribuována. K 6. únoru 2007 bylo v evidenci celkem 2631 regionálních novin. Provedený výzkum ovšem zjistil

---

¹⁹⁸ Evidence, kterou vede Ministerstvo kultury, však nesouvisí s oprávněním vydávat periodický tisk. Registrace je podmínkou pro vydávání periodického tisku, avšak nikoli jedinou (Benda, 2007, s. 52).

¹⁹⁹ Registrace však není spojena s finanční subvencí: „V České republice státní finanční podpora, tedy hospodářská či fiskální opatření, poskytovaná subjektům vydávajícím denní tisk za účelem ochrany plurality tisku, upravena není“ (Diblík a Veit, 2012, s. 19).

²⁰⁰ Zdroj: Tiskový zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon).

skutečný stav, který doložil pouze 146 periodických titulů lokálního a regionálního tisku, které vyvíjejí svou činnost v rámci celorepublikového mediálního systému. Přibližně 2500 periodik, která jsou v databázi uvedena, v průběhu let ukončilo svou činnost.

Obrázek 8: Porovnání skutečného a evidovaného stavu periodik²⁰¹

Obrázek 9: Výpis z evidence Ministerstva kultury²⁰²

Úvodní stránka · Ministerstvo · Úřední deska · Povinně zveřejňované informace · Udělování a prodlužování autorizací · Volná místa · Kontakty

Úvodní stránka » Média a audiovizí » Periodický tisk

Evidence periodického tisku

Zpět na vyhledávání

Evidenční číslo	Periodikum	Vydavatel	Obsahové zaměření	Okres	Kraj	Periodicita	Evidováno	Přeřušeno	Ukončeno
1 E 16973	ČESKOLIPSKÝ DENÍK	VLTAVA-LABE-PRESS, a.s.	Další tiskoviny pro veřejnost (nelze jinam zařadit)	České Budějovice	Jihočeský	312	22.8.2006		

Zpět na vyhledávání

© 2007 Ministerstvo kultury · informace o webu · napište nám · mapa stránek · Registr oznámení

POWERED BY WEBTODATE

Českolipský deník²⁰³ je registrován u MK ČR pod evidenčním číslem E 16973. Periodicitu má 312/365. Jeho vydavatelem je VLTAVA-LABE-PRESS, a.s., přičemž oficiální změna vlastnictví se eviduje ke dni 22. srpna 2006 (viz Obrázek 9).

²⁰¹ Zdroj: Waschková Císařová, 2007, s. 65.

²⁰² Zdroj: MK ČR [online, 2015].

Příloha 3: Změna územního rozsahu okresu Česká Lípa²⁰⁴

Původní územní rozsah byl ustanoven v roce 1960²⁰⁵ a zůstal ponechán beze změn do 1. ledna 2007²⁰⁶, kdy došlo k odtržení obce Jablonné v Podještědí a Janovic v Podještědí, které byly přičleněny k okresu Liberec. Za příčinu této změny je možné považovat zrušení okresních úřadů v r. 2003 (Sovadina a kol., 2007, s. 283–286).

²⁰⁴ Údaje byly získány z Českého statistického úřadu [online, 2015].

²⁰⁵ Zákon o novém územním členění Československého státu č. 36/1960 Sb.

²⁰⁶ Zákon č. 513/2006 Sb.

Příloha 4: Průvodní dopis

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.
Smetanovo nábř. 6, 110 01 Praha 1
TEL: (02) 22112252
TEL/FAX: (02) 24235644

Praha, 15. října 2015

Vážená paní, Vážený pane,

obracíme se na Vás s prosbou o spolupráci při výzkumu, který sleduje proměnu charakteristik subsystému lokálního a regionálního tisku po r. 1989. Výzkum je součástí rigorózní práce, která bude obhajována na Katedře žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v následujícím roce.

Cílem empirického výzkumu je aplikovat strukturálně-transformační činitele na regionální deník, sledovat vyplývající souvislosti a dobové změny. Předpokládáme, že souhrnná zjištění budou publikována na webové stránce Evropské observatoře žurnalistiky (<http://cz.ejo-online.eu>).

Obracím se na Vás jako na šéfredaktora/torku Českolipského deníku a prosím o spolupráci spočívající v poskytnutí monitorovaného rozhovoru. Struktura rozhovoru je zaměřena na Vaše zkušenosti a názory z oblasti fungování regionálních médií. Předpokládaná délka je jedna hodina. Budeme velmi rádi, pokud se zapojíte a Vaše názory se stanou součástí výzkumného šetření.

Ujišťuji Vás, že se získanými údaji bude zacházeno podle pravidel vědecké práce a mezinárodních standardů ESOMAR. Veškeré získané údaje jsou přísně anonymní a slouží čistě k akademickým účelům.

Předem děkujeme za Vaši ochotu.

Mgr. Hana Karolína Kobulejová
Řešitel projektu

Kontakt:

Tel: 606 593 141, email: Kobulejova@seznam.cz
Fakulta sociálních věd UK v Praze, Smetanovo nábřeží 6, 110 01 Praha 1

Příloha 5: Struktura hloubkového rozhovoru

ROZHOVOR

Pracovní pozice:

Dosažený stupeň vzdělání:

Délka praxe v médiích:

Délka praxe v Českolipském deníku:

Datum rozhovoru:

Souhlasíte se zpracováním poskytnutých údajů pro studijní účely?

I. STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE TISKU

1. Jak podle Vás celoplošné změny v mediálním systému po r. 1989 ovlivnily subsystém regionálního a lokálního tisku?

2. Myslíte si, že strukturálně-transformační činitele měly na regionální média příznivý či nepříznivý dopad? Tvrzení prosím zdůvodněte.

3. Mají podle Vás regionální média stabilnější postavení, zvýšil se jejich vliv i pozice v mediálním systému, nebo došlo k opaku?

4. Co dle vlastního názoru považujete za nejvýraznější změnu strukturální transformace tisku vzhledem k regionálním médiím? Volbu, prosím, zdůvodněte.

II. MAKROÚROVEŇ

1. Koncentrace vlastnictví

1. Jak koncentrace vlastnictví regionálního tisku ovlivnila Českolipský deník?
2. Můžete, prosím, upřesnit, jaké nejvýznamnější změny se udály po příchodu vydavatelství VLP, a.s.?

2. Privatizace

1. Jak hodnotíte proces privatizace regionálního tisku z hlediska dopadů na fungování, kvalitu zpravodajství a práci novinářů v Českolipském deníku?
2. Popište, prosím, pozitiva i negativa privatizace, která dle Vás převažovaly, jejich konkrétní projevy a účinky.

3. (De)regulace

1. Domníváte se, že se v Českolipském deníku více dominují regulační nebo deregulační tendence? Popište, prosím, konkrétněji jejich působení.
2. Dochází v Českolipském deníku zároveň k autoregulačním tendencím? Pokud ano, k jakým?

4. Mediálně-systémová koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi koncentrací vlastnictví, privatizací a (de)regulací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

III. MIKROÚROVEŇ

1. Komeracionalizace

1. Jak hodnotíte dopady ekonomických zájmů majitelů na stupeň komeracionalizace Českolipského deníku? Prosím, doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

2. Jakým způsobem byla zachována kvalita a objektivita zpravodajství vzhledem k růstu komerčních vlivů? Prosím doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

2. Racionalizace

1. Jak se racionalizace projevila v Českolipském deníku? Konkretizujte, prosím, podrobněji, jakým způsobem racionalizace ovlivnila organizační strukturu, vnitřní procesy a tvorbu obsahu.

2. Jaký vliv měly nové požadavky racionálního fungování regionálního tisku na práci novinářů regionálního tisku?

3. Centralizace

1. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila rozhodovací a organizační procesy uvnitř Českolipského deníku?

2. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila procesy tvorby obsahu Českolipského deníku?

4. (De)lokalizace

1. Dochází podle Vás v současnosti ke ztrátám lokálních charakteristik nebo k jejich posílení? Prosím, vysvětlíte na konkrétních příkladech.

2. Jakou část zpravodajského obsahu tvoří lokální zdroje a jakou centrálně přijímané informace?

5. Mediálně-lokální koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi komercializací, racionalizací, centralizací a (de)lokalizací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

IV. SOUHRNNÁ KOHERENCE

1. Provázanost mikročinitelů a makročinitelů

1. Vnímáte spojitosti mezi makroúrovní (privatizace, koncentrace vlastnictví a (de)regulace) a mikroúrovní (komercializace, racionalizace, centralizace a (de)lokalizace) vzhledem k Vašemu médiu?

2. Jaký ze jmenovaných činitelů nejvíce ovlivnil vaše médium? Co se následně změnilo?

3. Jaký ze zmiňovaných činitelů nejméně ovlivnil vaše médium? Z jakého důvodu nebyl jeho vliv patrný?

Děkuji za Váš čas i ochotu poskytnout rozhovor.

S pozdravem

Mgr. Hana Karolina Kobulejová

Příloha 6: Transkripce hloubkových rozhovorů

Respondent 1

Datum rozhovoru: 9. října 2015

Místo rozhovoru: kavárna na Škroupově náměstí v České Lípě

Stopáž: 1:17:04

Pracovní pozice: Bývalá redaktorka a šéfredaktorka

Dosažený stupeň vzdělání: Bc.

Délka praxe v médiích: 15 let

Délka praxe v Českolipském deníku: 11 let

Souhlas se zpracováním poskytnutých údajů pro studijní účely: Ano

---

Respondentka byla srozuměna s účelem rozhovoru, byl jí doložen oficiální dopis, došlo k představení probíraných okruhů a následně jí byl předán vytištěný rozhovor, aby se s ním mohla seznámit. Nahrávka začala ve chvíli, kdy si jej prohlížela.

Co jsou to strukturálně-transformační činitele?

Jestli Vám to mohu vysvětlit, tak strukturální transformace je fenomén a jím se nazývá soubor změn, které se udály v mediálním systému po roce 1989. A v těch změnách jsou definováni stěžejní činitelé. Jedná se především o koncentraci vlastnictví, privatizaci, (de)regulaci a potom o racionalizaci, komercializaci, centralizaci a (de)lokalizaci. A rozděluje se to právě na mikroúroveň a makroúroveň a já je ještě mezi sebou kombinuji.

Já, když teda teďka budu nad tím přemýšlet chvíli...

Samozřejmě, určitě můžete.

Komercializace je podle mne ta nejzásadnější věc, která to ovlivnila.

Ano, na to se tam přesně ptám, co je podle vás nejvýznamnější...

No, já vím, ale když nevím, co, tak jako... jo, protože centralizace, to bylo, racionalizace, no, to taky, to souvisí s tou svobodou, delokalizace, centralizace, jo, okej, a privatizace, protože to souvisí s tou komercializací, protože ve chvíli, kdy byla privátní média... Ano, jo, mně už to začíná dávat, jako jo, jo, dobrý, dobrý. Privatizace, podle mne nejvíc privatizace a komercializace, protože vlastník chce mít z toho zisk. A tomu se začíná přizpůsobovat obsah a tak dále. Deregulace se samozřejmě na tom projevila taky, ta se projevila ale všude. To jako bych asi neodlišovala centrální a lokální média, vůbec ve všech médiích. (...) No, tady to je jasný. Mediálně lokální koherence (...). Blbý je, že já jsem tam v té době nebyla, jo. Třeba teď u týhle otázky, bavíme se teď o 4.2, že já jsem tam nebyla, nicméně ten činitel soukromého vlastnictví začal narůstat, zatímco to na začátku šlo spíše samospádem a já si myslím ještě ke všemu, že tam strašlivě moc zapůsobila ještě ta světová krize před osmi lety, jo, do té doby to bylo nějak a pak díky tlaku na to, aby ten provoz byl co nejefektivnější, nevím, jestli nejefektivnější, ale aby se osekaly vlastně ty zbytečné náklady, tak pak se tam hodně přitvrdilo. Takže jedem.

Tady si můžete dělat poznámky, pokud budete chtít, kdybyste se chtěla třeba k něčemu vrátit.

Jo, kdybych něco potřebovala. Takže, jak podle Vás celoplošné změny...

Můžete mi, prosím, ještě říct tu hlavičku.

Jo, takže (podepisuje jméno), bývalá redaktorka plus šfr., jo, šéfredaktorka, Bc., v médiích cca... dosud?

Ano.

Čili asi tak patnáct. Délka praxe, tam jsem, myslím, byla 11 let. A dneska, nevím kolikátého je?

Devátého října.

Tak. Ano, souhlasím s poskytnutím pro studijní účely.

I. STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE TISKU

1. Jak podle Vás celoplošné změny v mediálním systému po r. 1989 ovlivnily subsystém regionálního a lokálního tisku?

Do roku 89 byl regionální tisk v podstatě odrazem místní lokální politiky tehdejšího režimu. Tam já si myslím, že v podstatě to, co bylo ve velkém, se kopírovalo v malém. Byť si myslím, že tento princip funguje jak na centrále, tak v regionu... dodneška, nicméně se to samozřejmě tím kontextem měnilo. Čili zejména došlo k tomu, že bylo možné psát svobodněji i o kontroverzních tématech a podobně. To je podle mne ta zásadní změna z hlediska novinářského. Potom tam samozřejmě do toho zasahuje ta postupná... takhle ještě, ta změna směrem ke svobodě slova šla rychle. Změna ke komercionalizaci, bych řekla, že šla postupněji, jo, že tam se to nezměnilo úplně ze dne na den, tam to postupovalo o něco pomaleji, nicméně to šlo ruku v ruce, stačí?

Ano, souhlasím s Vámi.

2. Myslíte si, že strukturálně-transformační činitele měly na regionální média příznivý či nepříznivý dopad? Tvrzení prosím zdůvodněte.

Hm. Myslím, že to se nedá oddělit příznivý a nepříznivý, ale řekneme si, v čem příznivý a v čem nepříznivý.

Ano, určitě.

Takže to plus bylo určitě v tom, že média, novináři obecně, se přestali bát psát i o kontroverzních tématech a díky tomu, k tomu se dostaneme i v těch dalších otázkách, ale díky tomu, že se snažili zajistit si co nejvyšší prodejnost, tak se začala objevovat témata, která se do té doby neobjevovala, vlastně my jsme tomu vždycky říkali... co lidi trápí, co je zajímavá. Takže to je vlastně plus, nicméně je to zároveň mínus, protože vlastně v tom podbízení se, podbízení bych možná dala do uvozovek, ale v tom podbízení se čtenáři, média, a to i lokální, jdou často po věcech, které... já nechci použít slovo bulvární, protože v tom regionu ta

bulvární témata až tak často nezaznívají, jsou to možná marginálie, které vlastně de facto život lidí v těch městech či obcích neovlivní, nicméně ti lidi se po nich pídí a jako příklad bych uvedla krimi zprávy, jo. Známa lékařka se těžce zraní na přejezdu. To byl jeden z nejčtenějších článků za moji kariéru.

Paní Radotínská?

Radotínská, jo. No. A už jsme u toho bulváru. A jsme u toho. Byť z úcty k té paní to samozřejmě nechci takhle to, ale byla to skutečně jedna z nejčtenějších věcí. Takže vlastně na místo, abychom řešili opravdové problémy nebo něco, co nám konkrétně zlepší život, tak se čtenáři v podstatě zajímají o tohle. A jestli to je dobře nebo špatně, to už je potom další otázka. Je to?

Je to výborně srozumitelné.

3. Mají podle Vás regionální média stabilnější postavení, zvýšil se jejich vliv i pozice v mediálním systému, nebo došlo k opaku?

Jo, kontrolujte to, jestli to běží. To je dobrá otázka, ale já si myslím, že se ten vliv asi zvýšil.

Ano.

Byť my se bavíme v mediálním systému. Tak. Když si vezmu například Českolipský deník, tak se tento vliv určitě zvýšil. Pokud si vezmu týdeník 5+2, který je taky regionální, přísně regionální, tak tam si myslím, že třeba tenhle týdeník tu svoji šanci mít nějaký zásadní vliv docela prošťuroval. Takže asi, jak která. A podle mne to závisí hlavně na kvalitě toho média.

Na kvalitě, ano.

Jo. Na kvalitě. Taky je rozdíl týdeník a deník. To je další věc, nicméně k tomu se dostaneme časem v dalších otázkách. Já si myslím právě, že to je díky té snaze majitelů, v tomto případě Andreje Babiše nebo Agrofertu, abychom nebyly osobní. Je to v podstatě o tom, že se snaží zachovat si vliv, ale nechce do toho dávat moc peněz. Tam nastaly takový změny směrem k šetření, že už v podstatě nemůže svým obsahem, týdeník 5+2 nemůže zpravodajským obsahem konkurovat třeba Českolipskému deníku nebo tomu regionálnímu deníku. Čili stabilnější a navíc ještě... My se bavíme o Českolipském deníku, což je ale v podstatě celostátní médium. Tam je potřeba si připomenout to, že stabilnější postavení je také ekonomické postavení. A v tom velmi pomáhá vlastně ta celostátní působnost. Jo, když bychom si vzaly, že někde mají výrazně lokální třeba nějaký deník, i když deník byl, co vím, třeba v Jičíně a vlastně se to nevyplatilo dělat, když to bylo jenom pro Jičín. Dneska je z toho týdeník nebo čtrnáctideník, dokonce. Takže, jo, ten deník, díky tomu, že je celostátní, tak vlastně nějakou pozici má, i ta čtenost celostátní je velice slušná, nicméně pokud by byl jen sólo, tak se to, podle mého názoru, může dlouhodobě uživit na elektronické úrovni, nikoli v papírové. To jsem zvědavá, až tohle budete přepisovat, to Vás lituju.

A mohla bych Vás ještě poprosit, jestli byste se vrátila k té celostátní působnosti Českolipského deníku?

Tam vlastně jde o to, že ten Českolipský deník... Nebo vlastně deník je deník a ten Českolipský... Tady je podstatné to, že každý regionální deník má pouze několik stran

regionálních a ten zbytek, to je vlastně celostátní. Takže vlastně každý, kdo si koupí Českolipský nebo Děčínský nebo Ústecký nebo jakýkoliv deník, tak určitě tam má část zpravodajství vlastně z celé republiky, byť ti lidi to moc nevyhledávají. Pak tam je nějaký trošku sportovní zpravodajství a dál tam jsou i nějaký takový magazínový věci nebo publicistika a podobně. Velmi oblíbené musím říct, že byly křížovky. Tam prostě, když jsme přestali mít křížovky, lidi nám volali a zlobili se... a sudoku je nenahradilo, ne (smích). Jo, takže vlastně ten deník, kdyby býval vycházel jenom jako deník, jako to místní médium, tak by to nemělo šanci na přežití, jo.

To je důležité.

To je pro vás důležité, dobře.

Takže to myslíte tedy z tematického hlediska tu celostátní charakteristiku, ale nikoliv z distribučního, to je stále v okrese?

Deník je deník a má svoji základní část. Má, já nevím, když si vezmeme, já netuším, kolik má teď stran, já myslím, že dvacet čtyři nebo dvacet, jo, tak z toho se v té redakci lokální píše titulka, dvojka, trojka, pak se tam dělá nějaký kulturní přehled a taky se tam doplňuje sportovní zpravodajství. Takže ono z těch dvaceti... no, dvacet, ono jich může být vlastně i víc, že jo, tak z těch dvaceti stran, dejme tomu, tam je pouze čtvrtina lokální. Tam ten zbytek je prostě...

Pouze čtvrtina.

Čtvrtina, no, krajská a pak už celostátní. Jako uvědomte si, že těch dvacet stran ti čtyři redaktoři, kteří tady jsou, by nikdy v životě neopsali, jo. A kdyby to mělo být jenom vlastně z toho lokálu, tak v tom lokále skutečně není zase tolik zpráv, aby naplnily prostě všechno. Takže tam se to různě... Nebo se dělají různé skládané články, že prostě jeden okres dodá tohle, jo, že prostě se píše o tématu, já nevím... žně v Libereckém kraji. Tak každý okres do toho něco dodá a je z toho článek a mají ho všichni, jo. Takže tam jde o to, že vlastně ten lokál nenaplní nikdy těch dvacet stran. Plus k tomu musíte mít ještě inzerci. A teďka nastává to, o čem pořád mluvím, že ještě se to musí zaplatit, jo. Takže vlastně ještě se k tomu musí nabrat inzerce a plus se to ještě musí prodat. Takže na tom se podílejí ty okresní redakce, krajská redakce a centrální redakce.

A zpravodajství máte více z vlastních zdrojů než z ČTK? Tento proces jde tedy více mezi redakcemi...

Deník podle mne využívá zpravodajství ČTK, ale to je agentura.

Agentura ano.

Tam to zpravodajství si nakupují. Tam záleží na tom, jak který zprávy. Podle mne spoustu zpráv si deník píše sám a některý bere z četky. To ale se může stát i třeba na lokále, že se něco stane a ten den je x akcí, takže prostě se řekne, že si tu zprávu vezmeme četky. Není to nějaký pravidlo. To je prostě tak, že některý zprávy si uděláme a některý si bereme z četky.

A když se zprávy přebírají z cizího zdroje, a to buď z ČTK, nebo z krajské redakce, tak je tento proces sběru zpráv rovnocenný? Nebo nějaký dominuje, že např. přijímáte více zpráv z ČTK nebo z krajských redakcí?

Ne, to ne. Pokud má redakce deníku, jakákoli, svoji zprávu, tak ji z ČTK nebereme, nebo maximálně doplníme s četkou.

Ano, ano.

Prostě, zavraždili Housku, toho sociálního demokrata v Chomutově, jo. A teď je x zdrojů na to. Tak samozřejmě, vezme se, co píše četka, to je základ. Ale stejně u takto důležitých zpráv se vysílá zpravodaj, který jede na místo a zjišťuje si svoje, jo. To je u takto důležitých zpráv... a samozřejmě se hlídá, kdo, co... něco mají jiný redakce... On je z Chomutova, jeho partnerka Vaňhová byla z Ústí, čili se to kompiluje, to se dává dohromady, prostě ty redakce spolupracují. Jenomže pak jsou akce typu otevření něčeho... třeba je to důležitý pro ten region, nicméně je to taková zpráva, že se může vzít z četky a už se tam redaktor neposílá, rozumíte.

Určitě.

To je případ od případu. To není jako, že by se řeklo... mustr, anebo že bychom si to počítali. To, co dělá Českolipský deník, to je zhruba těch šest stran, jo, a ty se z valné většiny dělají zpravodajsky, dělají vlastními silami, jo... z většiny, ne, že pořád, jo, ale prostě, ono taky záleží na stavu mužstva, jestli někdo onemocní nebo zkolabuje nebo něco takovýho. Ale tam je to gró, ta vlastní práce.

Samozřejmě.

Krajské zprávy má na starosti krajská redakce, která... v Libereckém kraji jsou čtyři, vlastně tři okresní redakce. Česká Lípa, Liberec, Jablonec. Turnov ten už se přifařil ke Krkonošskému deníku, jo. Takže vlastně ta krajská redakce si plní svoje stránky krajskými tématy a zase je to na nich, jak to udělají. Jestli třeba perfektně funguje PR kraje, takže vlastně oni si tam můžou brát tyhle věci a nemusejí tolik čerpat z četky, jo. Takže, zase, a v tom celostátu, to je jako by obdobný, nicméně ta celostátní nebo ta pražská redakce... a tam se dostaneme právě k tomu, že spousta lidí byla propuštěná. Čili... jak se snižovaly stavy, tak se samozřejmě tomu úměrně zvyšuje poměr článků přijímaných z četky. Ale určitě se nedá říct, že by to mělo nějaká pravidla, procenta... nebo, že by to bylo omezený, jo. To se takhle říct nedá, to je prostě den ode dne.

Takže ten poměr článků z četky je v Českolipském deníku variabilní.

Ano.

Tak to jsem přesně potřebovala vědět.

Tak to jsem se k tomu dlouhou oklikou dostala (smích).

4. Co dle vlastního názoru považujete za nejméně výraznější změnu strukturální transformace tisku vzhledem k regionálním médiím? Volbu, prosím, zdůvodněte.

Čili tady jsme si to řekly, že to byla privatizace. Nebo takhle, v první fázi deregulace. Podobně jsem odpovídala na tu první, tam vlastně ta svoboda a tak dále, ta zasáhla, plus se vlastně začali angažovat lidi, kteří třeba by to do té doby nedělali a podobně, nemohli by, nebo já nevím. A potom druhá věc je ta privatizace, kdy se vlastně s ohledem na zisk majitele začalo hledět na obsah asi trošku jinými očima než do té doby. Navíc se začaly hlídat náklady a vlastně já, když jsem nastupovala, tak my jsme těch stránek psali asi... my jsme měli každý den raz, dva, tři, myslím, že čtyři zpravodajské strany, což bylo strašlivě moc, takže se tam psala každá skoro každá událost, jo.

A nevzpomenete si, v jakém roce jste nastupovala, abych to měla časově zařazené?

Tak asi 2000. Určitě, jo, určitě to nebylo nějak víc, já si myslím, že to byl rok 2000, jo. Tam se to pak začalo hodně racionalizovat. Což si myslím ale, že v téhle fázi to bylo ku prospěchu věci, protože do téhle doby jsme tam skutečně otiskovali články o každé pomalu besídce. Samozřejmě tam byly stěžejní důležité věci a pak už se tam prostě na ty zadní strany dávaly opravdu teda kraviny. Nevím, jestli se do výzkumu smí říkat kraviny. Z mého pohledu, z pohledu čtenáře, to byly opravdu věci, dobře, použijte nějaké jiné slovo, věci, které zajímaly opravdu mizivou část čtenářů, jo.

Mizivou část, určitě.

Tak, jestliže mám dítě na besídce, tak to zajímá ty rodiče těch dětí na besídce, možná ještě babičky, dědečky a víc už nikoho.

II. MAKROÚROVEŇ

1. Koncentrace vlastnictví

1. Jak koncentrace vlastnictví regionálního tisku ovlivnila Českolipský deník?

(...) Možná v tom, co jsem už řekla. V té době tam také byly úplně strašlivě nízký platy, špatná technika, co se týče počítačů, já nevím, fotoaparátů a podobně, to byla opravdu hrůza, nicméně pak tam přišel nový šéfredaktor do Prahy, který nakoupil vybavení a dokázal vlastně to zvednout, jakože jsme se dostali alespoň na úroveň, dejme tomu, Mladý fronty... nebo jsme se jí přiblížili dost.

A víte jméno toho šéfredaktora?

Roman Gallo. Ale... kdy to bylo. Asi tak 2004, přibližně, jo. Tenkrát prostě se majitelé rozhodli to doinvestovat, ale to už opravdu bylo, podle mne, za hranou dávno, jo. Dokonce se i nějakým způsobem dokonce zvedly trošičku platy.

A majitelé byli?

Ti majitelé byli pořád stejný. Já, když jsem tam v tom roce 2000 nastoupila, tak to už byli Diekmannovi, jo. Tohle předtím bude vědět Míla Novej, ten vývoj, jo, já jsem tam v té době nebyla, takže jak to byl Českolipský průboj, nebo napřed nástup a pak průboj a pak ty deníky

koupili Diekmannovi, tak já už jsem tam přišla v době, kdy to vlastně měli, alespoň doufám, ale myslím, že jo, to by se neměnilo. Já jsem prostě měla smlouvu s VLP, takže jako, jo, takže tam skutečně to bylo podfinancovaný a oni to nějakým způsobem dofinancovali, nicméně to, co dofinancovali, tak slouží dodneška, jo. To už zase jako pak podruhý, už druhá taková vlna nenastala.

2. Můžete, prosím, upřesnit, jaké nejvýznamnější změny se udály po příchodu vydavatelství VLP, a.s.?

Já si hlavně vůbec neuvědomuju, no, ono už je to taky dávno, ale já si hlavně neuvědomuju, že bychom patřili pod něco, já si myslím, že jsem vždycky měla smlouvu s VLP, no, fakt jo. Nejvýznamnější, to nemůžu, protože já si myslím, že jsem tam celou dobu byla za VLP. Možná, že se změnil název, ale ten majitel byl podle mne stejný, já myslím, že jsem nastupovala k Němcům, jako v uvozovkách, jo.

2. Privatizace

1. Jak hodnotíte proces privatizace regionálního tisku z hlediska dopadů na fungování, kvalitu zpravodajství a práci novinářů v Českolipském deníku?

Čili já bych neměla odpovídat na tuhle otázku. Jako takhle a hlavně... k týhle otázce řeknu, tam v podstatě pracovali stejní lidé, takže v podstatě kvalita byla daná asi jejich úrovní, která nebyla špatná, když vzpomenu Helenu Plickovou, budiž jí země lehká. Ale byla tam zásadní věc, že ty platy byly skutečně nízký, takže v podstatě tam vystudovanej novinář nebyl žádný, co já pamatuji. Možná se pletu, ale pokud vím, tak Helena byla učitelka, jo. Vždycky to byli... byt' to byli vysokoškoláci, ale jako novináři tam v podstatě nepracovali, protože ti, co byli dobří, tak se uchýlili jinde nebo byli v Mladý frontě třeba, jo.

Nezaznamenala jste žádné zásadní...

Já jsem tam hlavně v té době nebyla, takže...

2. Popište, prosím, pozitiva i negativa privatizace, která dle Vás převažovaly, jejich konkrétní projevy a účinky.

Tak, to jsme zase u toho. Tam jako... byt' si myslím, že privatizace je jeden ze zásadních činitelů, který ovlivňoval a ovlivňuje regionální deníky, jo, tam si myslím, že je to zásadní činitel. Nicméně v souvislosti s tou privatizací, já bych tady možná zmínila tu celosvětovou krizi, kde se vlastně nejenom ty výrobní podniky začaly chovat opravdu tržně nebo sebezáchovně, ale hlavně se tak začali chovat i vydavatelé. A to je, myslím, důsledek té privatizace, protože vlastně, byt' se tam šetřilo vždycky, jak už jsem řekla, tak vlastně po nástupu krize tam došlo k... protože... takhle to řeknu, dopovím větu, aby to bylo úplné. Došlo k zásadnímu omezování počtu redaktorů a toho všeho, protože vlastně podíl, když se vydávají noviny, tak podíl těch mzdových nákladů na redaktory je jedna ze zásadních položek toho rozpočtu, jo. Další jsou samozřejmě provoz tiskáren a papír a tak dále, ale pokud se nemýlím, tak ty platy redaktorů tvoří asi 70% nákladů, ale to bych si ověřila, jo. Ale vím, že to je takováhle zásadní částka, tudíž když oni chtěli začít šetřit, tak samozřejmě začali šetřit na lidech. Takže ta racionalizace, byt' se v první fázi projevila na rozumném omezení těch stránek, o kterých jsem mluvila, tak pak už to přestávalo být rozumný a právě to mělo dopad na to, že se vlastně z redaktorů stali multifunkční lidi.

Ano.

To znamená, že my jsme tam nastoupili jako píšící novináři, nicméně pak jsme se museli naučit fotit, pak jsme se museli naučit stříhat krátký videa, obsluhovat sociální sítě a vlastně tohle všechno dohromady, jo. Takže ten redaktor dneska už není ten čapkovský, který dokáže si s jazykem hrát a dělat, co chce, ale je to v podstatě takovej brouk pytlík a prostě člověk pro všechno. A to si myslím, že nějaké... na začátku té privatizace to mělo nějaký dopad, tak bych řekla, že druhý zásadní zlom byl právě v době té krize a těsně po ní...

Ano.

...jak oni se snažili zachovat si ty noviny a být někde v černých číslech, a to se jim dařilo se střídavými úspěchy, jo. Tak.

3. (De)regulace

1. Domníváte se, že se v Českolipském deníku více dominují regulační nebo deregulační tendence? Popište, prosím, konkrétněji jejich působení.

Co je přesně deregulace nebo regulační a deregulační tendence?

Tak hlavní rozdíl je v tom, že regulační se týká státních zásahů do mediální sféry, třeba tiskový zákon zmíním jako nejzásadnější...

No, já teda si myslím, že by ten tiskový zákon mohl být klidně přísnější v nějakých věcech. Ne, já si nemyslím, že náš současný tiskový zákon je nějak nedemokratickejší, jo. Já si myslím, že to je v rozumné míře omezující činnost těch novinářů nebo vůbec těch vydavatelů novin. Takže nějaká regulace prostě být musí, musí to mít mantinely. Takže tím, že jsme se tím zákonem řídili, tak nás to v žádném případě neomezovalo na tom, že jsme mohli nebo nemohli informovat. Jako to, že musím mít něco ověřené a že musím psát v podstatě pravdu a mít tam obě strany, tak to si vůbec nemyslím, že by bylo ke škodě věci, já si myslím naopak, že to je naprosto v pořádku. Samozřejmě jsme se tím řídili.

Určitě.

2. Dochází v Českolipském deníku zároveň k autoregulačním tendencím? Pokud ano, k jakým?

K autoregulačním tendencím. Já si myslím, autoregulaci má každý. Měla jsem ji i já... a myslím, že ji měli a mají mí kolegové. Ale není to otázka Českolipského deníku, řekla bych, že to je obecná otázka, protože nikdo z nás není bez názoru. Prostě v těch novinách pracují lidé, kteří mají názor. A já se mezi to samozřejmě také počítám. Jestli myslíte tou otázkou to, že bych se něčeho bála, tak i to se stalo, že jsem možná o něčem nenapsala, nicméně to je, já nevím, to možná není ani procento případů, jo. To byly možná jednotlivé věci, kde to spíš možná nebylo až tak úplně vyargumentované. Ono je totiž jako... ten regionální tisk má totiž svoji specifikou.

Ano.

A tou je to, že my všichni odsud pocházíme, takže se víceméně s někým známe a s někým neznáme. Ale spíš se známe, že jo. A známe se ze školy a já nevím, odkud... a chodili jsme s dětma do poraden a já nevím, co všechno. Takže oproti Praze je pravda, že se některý věci psaly třeba hůř, no, ale tam zase... s tím jsme počítali v tom systému, že prostě já, když jsem měla... hele, já toho člověka já znám, no, tak to mohl napsat kolega.

Ano, aby to bylo...

...jednak aby to bylo objektivnější a jednak nejde úplně všechno o všech psát. Byť bych řekla, že dneska už se na to nehraje, dneska už je to posunutý až do nějakýho bulváru. Ale vzhledem k tomu, že odtud pocházím, že tu žiju celý život, no tak jako... něco bych asi připustila, co se týče autoregulace, ale určitě to nebylo v nějakých zásadných věcech, jo...

Ano.

A to, že mi vyhrožovali, a to že mne pomlouvali a to že se o mně říkalo, že jsem lesba, a pak tohleto a támhleto, o mně se toho říkalo tolik. Jo, to zas taky k tomu, ale to zase mne nezastaví, to mne naštvalo a naopak ještě poňouklo, abych o těch věcech psala víc. Takže, jak jsme tady víc těsný, tak samozřejmě se v to v tom odráží, no. Ale je pravda, že jsem v životě odmítla, co si pamatuji, to jsem odmítla opravdu psát jednu věc, ale to nebylo o autoregulaci, ale to bylo o tom, že jsem dostala příkaz z Prahy ten článek napsat nějak a já prostě vím, že to tak nebylo a já jsem prostě řekla, ať mne klidně vyhoděj, ale já prostě takový bláboly psát nebudu.

A mohla bych se zeptat, jak jste říkala příkaz z Prahy, tak vzhledem k této vazbě, tam funguje nějaký vnitřní řád, nějaká vnitřní pravidla, která jsou interní a kterých se musíte držet, která jsou regulační, ale fungují jenom v rámci regionálního média?

Ne, tam v podstatě každý ráno je porada. A teď. Já vím, čeho se to tenkrát týkalo, ono se to tenkrát týkalo toho mačetovýho útoku. Stalo se to, že se v Novém Boru odehrál mačetovej útok a pak se to přeneslo na Šluknovsko, kde ale to byl velkej průšvih, jo, tam ti lidi skutečně vycházeli do ulic, kdežto tady si to lidi tak docela elegantně vyříkali. Jenomže lidi v Praze oni nerozlišují Novej Bor a Šluknov, takže oni chtěli napsat ten článek, ale poslali to prostě, jakože to musí být z Nového Boru, ale vůbec si neuvědomili, že my nejsme Novej Bor, jo. Takže pravidla, jo, objednávka, samozřejmě když se řeklo, že... Povodně, hezky. Taky takovej hezkej příklad, jo. Prostě, jsou povodně. A oni chtěli v Praze udělat, já nevím, dvě nebo tři strany o povodních. Tak si prostě objednájí prostřednictvím krajských redakcí nějaký téma. Takže to ten systém umožňuje, ale zase zároveň umožňuje zpětnou komunikaci a říct: „Hele, stalo se.“ Hele, lékaři stávkují. Oni stávkovali v celý republice, ale ne v Český Lípě. To je dávno, prostě pradávno. No, tak jako nemůžu psát, byť si to ta Praha objedná, tak já přece nemůžu psát, že stávkují lékaři, když oni de facto... Tak oni tam dali odstaveček, že všude stávkují, jenom v České Lípě ne, jo. (smích)

A to se stalo...

Já vím, že jsem po tomhle, já si nevybavuju, jestli se mi to stalo v rozhlase nebo už v těch novinách. Ale já vím, že prostě všude stávkovali, ale tady nestávkovali (smích). Nebo prostě je kalamita, všude je kalamita, tady není kalamita, protože tady jsme níž prostě o těch, já nevím, o těch pár desítek metrů, jo. Prostě Liberec, Jablonec, plná kalamita, jo. No, tak nepíšeme pochopitelně, že je kalamita, když není, jo. Ale ta Praha to skutečně nerozlišuje.

Mně se stalo a teď nevím, jestli jsem bylo v deníku, myslím, že jo, že krachnul Crystalex, jo, to jsem byla ještě v deníku. Ona se udála nějaká výstava. A teď oni mi z Prahy začali volat: „Jak můžete mít výstavu, když vám krachnul Crystalex?“ Já říkám: „Ale my máme v Novém Boru dalších padesát skláren.“ Jo? (udiveně) Takže deregulace, jo. Tohle je regulace hloupostí tak trošku nebo nezna... Tak samozřejmě, oni nemohou v Praze znát každý kout, jo. Ale ve chvíli, kdy si začnou myslet, že ho znaj, tak je to docela malér, tak se to musí jakoby vysvětlovat.

Ano, děkuji za odpověď.

4. Mediálně-systémová koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi koncentrací vlastnictví, privatizací a (de)regulací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

Takže souvislosti mezi koncentrací, privatizací, deregulací uplatňující se na... vzhledem k Vašemu médiu. Já to vnímám jednoznačně ekonomicky. Tohle funguje, ale je to jednoznačně daný ekonomickým ziskem majitele. Tam pokud se zjistí, že když budeme psát, to není konkrétní příklad, ale napadá mne... o tom, že uprchlíci jsou špatně, že to zvedne prodejnost, tak se o tom bude psát. A najde se třeba... a nebude to tak, že já půjdu přes svoje přesvědčení, ale najde se redaktor, který to bude psát.

Určitě.

Jo, zase, co člověk, to názor, jo. Tak prostě ten, komu to bude nejmíc sedět, ten se toho chytne a bude tím ty noviny krmit. Takže já si vůbec nemyslím, že by to... a to jsem se skutečně přesvědčila třeba i u toho Babiše, že by to šlo po nějakých stránickejch liniích. Dneska bych to nechtěla soudit, jo, ale v podstatě my jsme... já jsem nezažila víceméně, že by mi někdo řekl, jako o těch socanech nepiš nebo napiš o těch komunistech nebo o tý ódesce. Stalo se, že jsem musela před volbama v kampani vysvětlovat, proč paní starostka měla takhle velkou fotku a ten z jiný... no, ale z jiný akce, chápete to, to byl zpravodajskej článek, to nebyl žádněj PR. Nebo myslím, že to bylo opačně. Prostě něco se stalo a tam na tý fotce byl někdo, kterej buď kandidoval, nebo byl člen strany, která měla jako možnost uspět a pak se psalo o něčem jiným a tam byla fotka paní starostky Moudrý a ta byla menší. Tak to jsem jednou musela vysvětlovat. To se teda stalo opravdu, jo.

A jestli bych se mohla zeptat, jakou stěžejní souvislost vidíte mezi všemi činiteli, které jsme teď probíraly? To je podle Vás ekonomický faktor?

Já si myslím, že to je jednoznačně economickej faktor, že to stěžejní je koncentrace vlastnictví, privatizace, jo. Prostě to spolu souvisí. Je to snaha mít co největší zisk toho majitele. Ten majitel se chová nějak, jo. Já věřím tomu, že kdyby se řeklo, že když na tu akci třikrát za rok přiletíme vrtulníkem a že to zvýší třikrát nebo xkrát prodejnost. To je asi blbej příklad, protože vrtulník je moc drahej. Přijedeme na elektrokole, jo, tak prostě nám ty elektrokola koupili, jo, prostě bez ohledu na to, jestli to má nebo nemá smysl. Tam se brala jednoznačně prodejnost, protože samozřejmě ten prodej těch novin vlastně hradí náklady na tisk a prodej reklamy, když to úplně zjednoduším, jo, prodej reklamy hradí naše náklady jakoby na redaktory a na chod tý redakce, zhruba, nebo bejvalo to tak, jak je to dneska taky nevím. Takže tam se jednoznačně počítá. Počítá se, počítá. Tam vůbec nejde o to, kdo má pravdu nebo kdo tu pravdu nemá, tam se počítá.

A z hlediska politického faktoru, ten myslíte, že je méně významný?

Ten je druhotný. Jestliže nám sociální demokracie dá deset milionů na nějakou kampaň, tak v podstatě ty noviny naplní tou reklamou, jo. Ale že by mi někdo řekl, hele, ty socani nám dali deset mega, nepiš tohle. Ne. Jedině, stalo by se to jedině v příkladě, že by zase ty podklady byly tak slabý, že by se zvažovalo ano/ne, ale to by se stalo vždycky. To prostě není. Hlavně to nesmělo být teda na jedný stránce. To zas bylo, ale že bychom o tom... Nebo prostě oni si dávali reklamu ve středu a v pátek, tak jsme v úterý mohli napsat, jo, takhle. Ale o tom, že by se nějaký téma vyhodilo z politického hlediska nebo že by prostě byl... ředitel se choval úplně stejně jako jakýkoliv podnikatel, kdo platil, tomu sloužil, ale protože vlastně on nevěděl, protože každou chvíli, téměř každé rok jsou nějaký volby, no, tak prostě, jsem kamarád se všema. To prostě je jednoznačně ekonomický hledisko.

To je pro mě důležité, protože já se přesně věnuji srovnání těchto hledisek.

To je pro vás důležité, jo. Ne, určitě druhotný.

Druhotný, dobře.

Jako samozřejmě nějaký tamhle DSS, jo, dělnická strana, tu neměl rád nikdo, ale oni si zase nedávali inzerci. Tak jako to už je pak těžký posoudit, co bylo dřív, jestli slepice nebo vejce, jo. Nicméně jako to už byla extrémní strana, jo, takže jako tam to bylo prostě... Ale i o tom jsme informovali, když demonstrovali v Boru, tak samozřejmě jsme o tom informovali, nicméně podle pravidel a zásad žurnalistiky, vyvážený zpravodajství, kdo tam byl, kdo tam nebyl. Oni jim tam nepřišli lidi, takže ono to bylo takový jednoduchý.

Tak to je výborné.

III. MIKROÚROVEŇ

1. Komeracionalizace

1. Jak hodnotíte dopady ekonomických zájmů majitelů na stupeň komercionalizace Českolipského deníku? Prosím, doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

No, tak to jsem asi už zodpověděla. Prostě komercionalizace je zásadní věc.

Samozřejmě.

2. Jakým způsobem byla zachována kvalita a objektivita zpravodajství vzhledem k růstu komerčních vlivů? Prosím doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

Já si myslím, že tohle v podstatě zajišťuje, tam to bylo prostřednictvím krajský šéfredaktorky nějakým způsobem, nebo i mne jako šéfredaktorky, na to já jsem dbala, aby to prostě bylo opravdu v nějakých mezích.

Ano.

...protože... takhle... a zase na tom má zájem v podstatě i ten majitel, aby se to tvářilo nebo alespoň z větší části. Já netvrdím, že jsem vždycky byla objektivní. Vždy jsem byla objektivní vzhledem k tomu, kolik jsem měla informací, jo. Takže takový to, to už bychom se dostali do filozofie a my jsme byli v realitě. Ale když ty noviny jsou skutečně objektivní a umí napsat ty věci tak, jak doopravdy jsou, tak zase se zvyšuje zájem čtenářů, a to dělá tomu majiteli dobře. Takže už ten sám majitel nebo prostřednictvím těch manažerů si hlídají, aby to prostě nesklouzlo do nějaký... jakoby extrému, jo, protože tím by ztratili na své důvěryhodnosti, a to je špatně pro toho majitele, takže tak asi.

A ohledně vazby s krajskou redakcí, ta funguje jakým způsobem? Takovým, že se připraví noviny k vydání a krajská šéfredaktorka se na to ještě dívá před vydáním?

Může se na to dívat. Ale ta krajská šéfredaktorka v podstatě má asi jedenáct vydání. Takže krajská šéfredaktorka by se zbláznila. Ne, za to zodpovídá vždycky ten okresní šéfredaktor. Ale ve chvíli, kdy se děje kauza, viz prostě... jak jsem říkala vražda Housky nebo povodně nebo něco takového, tak v nějaký míře prostě ona to sleduje, aby prostě... a navíc... tam jsou třeba... třeba u těch povodní je důležitý to, že vy, když týden zpracováváte zpravodajsky povodně, tak vám prostě dojde za chvíli, jo, prostě začínáte se točit v kruhu, ale ona přijde s tím, hele v Mostě napsali o tomhle, udělejte tohle, máte tam něco takového, udělejte to taky.

A vám dá ten směr.

Inspiraci spíš, inspiraci, jo. A potom vlastně přes šéfredaktorku spíš choděj stížnosti. Takže ve chvíli, kdy něco bylo nevyvážený a podobně... a potom si to teprve vytáhne a posuzuje, jestli jsme postupovali prostě objektivně anebo jestli jsme to měli vyvážený nebo ne. Případně pak řeší nějaký problémy, jo, ale ona by nedala, nemůže přecíst čtyřicet stránek. Ve chvíli... anebo ono to fungovalo i tak, že ve chvíli, kdy jsme měli opravdu něco takového třaskavého, tak jsme to s ní i konzultovali dopředu. A ona to je zase zkušená ženská a ona nám řekne, dej si pozor na tohle, na tohle a prostě tam nezapomeň mít vyjádření tohohle. To prostě tam mít musíš, jo, takže takovýmhle způsobem, ale nefunguje to na nějakém takovém příkazu... jedna výjimka byla... to byla jedna taková děsná Heřmánková, která si myslela, že zná všechno, ta byla strašná teda, jo, ale ta byla v Praze až.

Tak to je i individuální záležitost z hlediska konkrétních lidí, kteří zastávají pozici krajského šéfredaktora...

No, takže s ní jsme trochu bojovali. V podstatě přesně to bylo o tom, že jiná sklárna než Crystalex tu není, tak proč... jo rozumíte tomu. To byly takový boje, já prostě to vidím spíš z té neznalosti, protože oni opravdu museli být za dobře se všema.

2. Racionalizace

1. Jak se racionalizace projevila v Českolipském deníku? Konkretizujte, prosím, podrobněji, jakým způsobem racionalizace ovlivnila organizační strukturu, vnitřní procesy a tvorbu obsahu.

Racionalizace. Jo, takže tam zasáhla v podstatě, to už jsem také říkala, krize.

Přesně tak.

2. Jaký vliv měly nové požadavky racionálního fungování regionálního tisku na práci novinářů regionálního tisku?

Snížení počtu jak redaktorů, tak i externistů. Respektive, my jsme neměli snížený počet externistů, nám snížili peníze za ty externisty, takže jsme třeba měli externího fotografa, na kterýho nebylo, takže si ho pak platili redakce, že se stal krajským externím a tak dále... jako tam skutečně docházelo i k omezování peněz třeba na benzín, což je už docela blbý. My jsme naštěstí, nás to až tak nepostihlo, protože Česká Lípa je malej okres, ale takovej ten Děčín, který je taková nudle, no tak oni to měli blbý. Navíc nám tolik nesněží, jako třeba Jablonečákům, takže nás to ještě jakš takš... ale byly ty tendence omezovat prostě benzín, omezovat peníze na externisty... co jsme to tam ještě měli... jo, měli jsme reprefond, ten nám taky zrušili v průběhu tý krize.

Reprefond?

Reprefond... jako když přijde návštěva, abych jí uvařila kafe, ale což byla jako marginálie. To byly dvě stovky měsíčně asi. Nicméně jsme se stěhovali ze starý redakce, ale zase objektivně musím říct, že my jsme, když se najímala ta redakce na Škroupově náměstí, u čehož já jsem nebyla sice, ale prostě tehdy tam pracovalo dvanáct lidí, a když jsme se stěhovali, tak nás bylo, myslím, dohromady sedm i s obchoďákama, jo. Takže zase pět lidí ubylo. Tehdejší majitel nám nebyl ochoten zredukovat počet místností, on to chtěl mít pronajatý, tak jsme se přestěhovali. Ten druhý majitel nám udělal takový podmínky, že jsme měli lepší servis, lepší prostory, novější a tak dále.

Majitel objektu...

Jo, takže to byly takový jako opatření, ale ty zase já беру jako rozumný. Na co mít, já nevím, osm místností, když je nás tam šest, že jo.

Mohla bych se zeptat, ta opatření se nějak nedotkla kvality vydávaných novin, např. že by se omezil rozsah nebo zdroje?

Taky, taky. Tam se snižoval počet stran. Jo, to jsem chtěla říct a to jsem neřekla. Ta krize, když nastala, tak v podstatě ubylo. Tak, jak začali všichni šetřit, tak samozřejmě začaly šetřit i firmy na inzerci a my jsme byli najednou někde na padesáti šedesáti procentech inzerce, takže se to muselo... Projevilo se to na kvalitě papíru stoprocentně, projevilo se to na to na změnách tiskáren. Projevilo se to prostě na leccem, byť technicky to neumím úplně popsat, ale tam se šetřilo, kde to šlo. Jo, takže nás se nejvíc týkaly ty úspory na těch lidech. Ale samozřejmě to bylo i o tom, že se prostě nějakým způsobem tisklo v jedny... předtím se tisklo ve více tiskárnách, pak se to nějak všechno... Nebo naopak? Ne, já si myslím, že Morava si tiskla ve svejch. Čili to se zase odráželo do uzávěrek, jo, že byly ty uzávěrky kratší. A bylo to přesně, že první začínal Žatec, Chomutov, Louny, jo, a končil Jablonec, ten šel poslední. Nebo většinou Liberec. Ale Liberec s Jabloncem se dávaly nakonec, protože tam se hrály ty prvoligový zápasy, tak aby se tam když tak dalo to zpravodajství z těch sportů, to bylo kvůli tomu sportu, jo. Ale skutečně ubíraly se stránky, nebylo čím je naplnit. Protože lidi, kteří by je naplnili, byli drazí a inzerce tolik nebylo. Čili tam ta redukce byla dost výrazná, řekla bych.

A pokles nákladů z hlediska prodejnosti?

No, tak ten náklad klesá průběžně. Jako tam já jsem byla od toho roku 2000 a tam ten náklad klesal průběžně. Tam se to trochu zachránilo fúzí se Zemědělskými novinami, že k nám vlastně přešli ti předplatitelé. Jenže zase, ty Zemědělkyně si předplácely starší lidé, kteří postupně odcházeli. No, a tak zase jich ubývalo. Takže to byl v podstatě jedinej umělej nárůst, umělej, prostě bez našeho přičinění, a pak... a jde to dolů a jde to dolů pořád... jak čtenost, tak náklad jde dolů stabilně, pořád. Je fakt, že dneska to zas trošku nahrazuje ten internet, ale v tomhle jo. A určitě se to odrazilo i na kvalitě, protože tohle v podstatě bylo jediný lepší období. V podstatě já když jsem tam v tom roce 2000 nastoupila, tak my jsme dělali těch, já nevím, čtyři, pět, šest stran, což byla strašná hoňka, protože jste musela napsat, já nevím, pět šest článků za den, což nebyla sranda. Pak přišel Gallo, ten tomu dal trošku... ten prostě řekl, že je to úplněj nesmysl, což logicky... takže zmenšil počet stránek, takže my jsme se mohli trošku věnovat tý práci jako takový. Jenomže pak se zase všechno tohle omezilo a ještě se omezili i ti externisti a podobně, takže my jsme se stali multifunkčními, tak holt jako... takže to se samozřejmě odráželo, to jako bez pochyby.

A mohla bych se zeptat k racionalizaci a ke zmíněným změnám, jaký vnímáte stěžejní rok, kdy došlo k tomu, že se zhoršil papír, zkrátil se rozsah...

Já to nevnímám, protože kdy byla krize, kdy začala krize, dva osm?

Já také mám pocit, že dva osm...

Já bych řekla, ten dva devět, že ten následek, že dva osm, dva devět, prostě, že to byly ty... A pak už to šlo prostě všechno, pak už se to osekávalo, pak už jsme v tom jeli, ale ten první bych řekla, že dva osm, dva devět, že tam se to muselo strašně moc.

Takže důsledek společenských změn, že je vše provázané společně.

Přesně tak, přesně. Nebyly peníze, nebyly příjmy, muselo se nějak vyžít. Samozřejmě majitel, zase jsem u tý ekonomiky. Ono se s tím koketovalo a dneska už to prodali. Dneska už to má PPF nebo kdo, že jo?

Já myslím, že Penta...

Prostě Diekmannovi to prodali, kdo nemá... má Bakala, má Babiš, má Křetínský, ten má Blesk a ten Tykač? No, ale určitě to je, on to teprve teďka v září schválil ÚOHS, takže to je čerstvá věc. Takže oni stejně. A o tom prodeji se bavilo průběžně pořád, takže oni si potřebovali udržet nějakou cenu tý firmy, že jo. Takže jsme zase u ekonomiky. Vždycky u ní skončíme. No, na práci čili rozšířily se ty věci, které jsme začali dělat, už jsme nebyli jenom novináři, ale stali se z nás multifunkční. No, placený přesčasy neznáme a takový srandy, ale to tam nebylo v podstatě nikdy.

3. Centralizace

1. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila rozhodovací a organizační procesy uvnitř Českolipského deníku?

No, tam krom toho všeho, co jsem zmiňovala, jo... víte co, tam do toho obsahu... to je třeba ta otázka, když jsem dělala u Babiše, tak se mne ptali, jestli Babiše znám a jestli mi zasahuje do toho, co píšu. A já říkám, jako jste blázni? 72 okresů? No, to on ani všechno nečte... ani

ten centrální šéfredaktor. Ne, tam se prostě sledovaly ty čísla, hlavně výsledky ekonomický. A jestli se tam měnilo. My jsme vždycky měli krajskou redakci... za mě, jo. A určitě byly nějaký trošičku změny v tý Praze v tý organizaci, ale že by prostě to zasahovalo až sem, tak to v podstatě jako...

Do těch rozhodovacích a organizačních procesů.

Ne, tady ne, tady jsme si byli zodpovědní sami za svoje a nazdar. Prostě dokud člověk měl nějaký výsledky, dokud to fungovalo, dokud to prostě lidi četli, tak to nikoho nezajímalo.

Tak to je pro mne důležité vědět, že k žádným zásadním změnám nedošlo.

Zásadním, tak. Jo. V něčem určitě, že jsme volali na jiný čísla. Jo, oni se stěhovali... jo, oni se vlastně přestěhovali do tý Uhřetěvsi, jo. Ale to jako... To vůbec tohle, jo. Tvorba obsahu byla stoprocentně v rukách toho šéfredaktora, nebo stoprocentně ne, samozřejmě přicházely objednávky, jak jsem říkala, viz povodně, viz tohle, tamto, jo.

2. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila procesy tvorby obsahu Českolipského deníku?

Ne, to je totiž zajímavý. My jsme se tohle pokoušeli nějakým způsobem... zase... V návaznosti na prodejnost, jo, my jsme se snažili vlastně v tom najít nějaké... protože třeba Teplice se strašně prodávali, jo, ale když jste si vzala Teplický deník... prostě to byly takový kraviny. A ty noviny se prodávaly. Když jste si vzala Litoměřický deník, ty noviny byly úplně jiný a prodávaly se. Když jste si vzala něco jinýho, ty noviny byly vyšper... jo, Chomutov, myslím, nebo Most, jo, nebo... ty noviny byly vyšperkovaný a neprodávaly se.

Ano.

Ten šéfredaktor si to tam... myslím, že v Chomutově, že to byl Olda Hájek, já už nevím. Ale myslím, že Chomutov nebo Louny nebo někdo takový. Prostě ty noviny byly špičklí a prodejnost šla takhle dolů. V tom jsme... a my jsme skutečně, a to jsme hledali v okresech i mimo naše dva kraje, protože tady jsou spojený, že jo. Nemá to logiku. Když si to vezmu z marketingovýho hlediska, tak když se budete bavit s obchodními zástupci, kteří obchodují třeba celou republiku, tak oni vám řeknou, že na Vysočině jsou takový lidi, na Šumavě lidi si třeba koupí kvalitní věc, ale stokrát si to zváží a tak dále, že v každém okrese se v podstatě chovají jinak a ti lidé se skutečně chovají jinak. Takže jako my jsme se pokoušeli něco v tom najít. Ale to nemá logiku žádnou. Čili nemůže existovat... jako tam samozřejmě byly pravidla, že největší kauza jde na jedničku na titulku, ale to jsou takový zásadní věci nebo základní věci, že... Fotky jsme se snažili zlepšovat, jo, aby byly... učili jsme se všichni fotit neustále, jo, ale to je všechno. Jako fakt to nemá logiku, to vám teda řeknu.

Takže jste nevidovali nějaké centrální příkazy, centrální povinnosti...

Ne. Jako měli jsme nějaké... jak říkám, měli jsme... bylo léto, napište o létě, že jo, nebo takový. Ale že by to mělo prostě... teď všichni napište o tom, jak na městě dělají územní plány. Ne. Ne. Nebo jak ODS, nevím, co... jo, prostě, ne. Tam prostě, když byla konkrétní věc, konkrétní kauza, tak nám zavolali, ptali se, jo, takže to jo, ale že by prostě, to vůbec. Tak, co máme dál.

4. (De)lokalizace

1. Dochází podle Vás v současnosti ke ztrátám lokálních charakteristik nebo k jejich posílení? Prosím, vysvětlíte na konkrétních příkladech.

Co jsou lokální charakteristiky?

Lokální charakteristiky jsou, jak jste třeba hovořila o provázanosti občanů a zdrojů, tak kupříkladu, když přijímáte zpravodajství centrálně, tak tam se už ztrácí ten lokální kontext... zpravodajského článku.

To si nemyslím. Já si myslím, že třeba tady v četce dělá Leona Vacková, která to dělá... no ta už to dělala, když já jsem tam... no já už tam nejsem, takže dejme tomu dvacet let a ta ty lokální věci...

Sleduje.

No, jasně. To dělá celou dobu, takže jako ta to má v malíku celkem. Takže jako... to si nemyslím (...).

A obecně, když se podíváte na regionální média v celém republikovém subsystému.

Já je už teď nesleduju (smích).

...že jich třeba ubývá kvůli tomu, že nemají finance na provoz a že rychle zanikají... menší lokální média.

Jo, to je otázka. Třeba radniční zpravodaje, myslím, že nezanikají. Tam trošičku, ale to je úplně jiné médium. Jo, tam jako... já bych naopak řekla, že si dneska ty radnice dávají mnohem větší práci s tím, aby je měly jakoby vymazlený. Jo, jak kdo, samozřejmě. Ale to, myslím, že nezaniká. To, co zaniká, to jsou třeba právě takový pokusy, protože o tom Jičíně mluvím, protože to dělal můj kamarád ze školy, jo. A ten se snažil prostě... a měl ty noviny ale suprový a mně se hrozně líbily, jo, měl je opravdu takový pěkný. A šel do deníku a to říkal, že neutáhli, prostě to ekonomicky neutáhli. Já si myslím, že za tím zase budou ty peníze, jo. Takže, to, že zanikají, ano. Ale ono zase strašná spousta vzniká elektronických. Takže... a hlavně třeba Děčín, ten má, myslím, Naše Děčínsko nebo... ne, Naše Děčínsko je nějaká frančíza, ale něco má, nějaký stránky na facebooku, kde je, já nevím, třicet tisíc lidí a ti lidé tam opravdu diskutují a informují se, a tam to třeba funguje, což je taky zajímavá věc. S něčím takovým tenkrát přišel ten Roman Gallo, že se budou ti lidé vlastně podílet na tvorbě obsahu těch novin.

Ano.

A to totálně zkrachovalo. Za první, on je vizionář, takže on předběhl dobu... v těch tištěnejch médiích to vůbec podle mě nemělo šanci na úspěch. A zase, když se podíváte, tak v některých okresech to funguje a v některých ne.

Takže to je vyloženě záležitost...

Prostě, já nevím, proč. Já nevím. Jo, takže já si myslím, že je to o tom, že nějaký místní noviny nebo místní nějaký ten vydává někdo, kdo to třeba i dotuje i ze svý jiný podnikatelský činnosti. Pokud by to někdo měl jenom jako svoje, tak, jo. Tak si vezměte třeba i-noviny tady, vždyť ony taky jeden čas vycházely papírový. Zašlo to na úbytě, úplně, jo. Teď je to jenom v tý elektronický verzi. Kde teda to má minimální náklady a tudíž se to drží.

A má tam inzerci.

A má tam inzerci. No, ale taky jede v tom už, já nevím, kolik... Ale zase on k tomu má reklamní agenturu a já nevím, co všechno. Takže to jako není jakoby sólo projekt, jo. Jako sólo projekt se to podle mne nemá šanci nikde uchytit. Takže tak asi. Říkám radniční zpravodaje to je trochu něco jinýho, byť tam se taky omezuje... protože já jsem v tý komisi pro komunikaci, tam to budeme taky... nebo neříkám, že omezovat, ale ty kraviny z toho budeme taky vyhazovat, protože ta jedna stránka nebo ten jeden list něco stojí, jo. To jsme furt u těch peněz, to vůbec nejsme u novinářiny, to jsme u ekonomiky, jo, prostě to tak je. A já jsem o tomhle teda opravdu přesvědčená, protože jsem sama zvažovala, že bych něco vydávala, ale prostě ty náklady, to je hrůza, a navíc tištěný, prostě. Jenom ta distribuce, co stojí, to je prostě. Vždyť i ten Babiš, který do toho z počátku vrazil strašlivý peníze, tak ten to dělá tím, že to dá na stojany a lidi si to tam berou, jo. Distribuce je drahá.

Je to tak.

No, takže, já nevím, jestli došlo ke ztrátám lokálních nebo k posílení. Já myslím, že dochází k posílení, protože si uvědomují čím dál víc ty strany a politický subjekty, protože ono to většinou... většinou za každým takovýmhle projektem stojí nějaká strana, jo. To není, že by to bylo samo o sobě, že by někdo měl nějakou potřebu objektivně informovat o dění. Česká Lípa je toho, myslím, zářným příkladem, jo. Není to objektivní. Takže vždycky nějaká zájmová skupina za tím stojí, takže jako tak. A je to lokální samozřejmě, protože ty lokální témata... a že se to bulvarizuje, to se bulvarizuje. Protože zase oni to většinou nedělají novináři, ale dělají to nějaký plašmuškové, kteří prostě ani nevědí, co to je novinářská práce, no tak jako podle toho to pak vypadá. Jsou to spíš, bych řekla, PR pracovníci, jo, než novináři, takže tak.

2. Jakou část zpravodajského obsahu tvoří lokální zdroje a jakou centrálně přijímané informace?

Myslíte v tom deníku?

Ano, ano.

To je těch pět, šest stran.

Pět šest stran přesně, jak jsem říkala.

Z těch dvaceti. To je to, co jsem říkala.

Čtvrtina, přibližně.

No, zhruba čtvrtina.

5. Mediálně-lokální koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi komercializací, racionalizací, centralizací a (de)lokalizací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

Je, koherence, co je koherence?

To je souvislost mezi těmito činiteli (ukázáno), co vám přijde nejvýznamnější, jaké vazby tam například vidíte, nebo co s čím souvisí více či méně...

Sem bych k tý komercializaci, racionalizaci a tomu šetření ještě přihodila vliv těch zájmových skupin, byť i v tom deníku se to teď dost mění, ale jako i já jsem to pocítovala... nebo politických... ale já bych tomu řekla spíš zájmové skupiny. Ono to nemusí úplně kopírovat ty politické strany. To je totiž ještě mnohem složitější. Takže řeknu zájmové skupiny, který do toho různým způsobem zasahují. Tu se jim to povede líp, tu hůř. Já jsem se tomu snažila nějakým způsobem vyhýbat. Nicméně, jak jsem řekla na začátku, stejně má každý svůj názor. A dneska už taky přibyly těžký kalibry, bych řekla. A teď nemluvím o úplatcích třeba. Ono to není přímo o těch penězích, nebo nemusí to bejt, ale může to bejt o tom, že ten má nějaký vliv na tohle a jako je to víc na osobních vazbách, protože jsme v lokále, jo, a taky na tom, že ta práce těch zájmových skupin je taková jako bych řekla (...). No, počkat, jak bych to... já vím, co chci říct... sofistikovanější. Jo, že to už není takový to natvrdo, že by někdo přišel, já vám dám deset tisíc, když uděláte tohle, jo, jako to se mi ani nestalo. Je to trošku posunutý o něčem jiným, prostě ty patříš mezi nás, ty jsi náš. Ten člověk, když na tohle skočí, tak má docela problém, no, hm. Takže jako... první dvě plus k tomu bych dala zájmy vlivových skupin, jo.

Ano. Takže první dvě, komercializace a racionalizace.

Zase, jo, to je...

To je stěžejní.

To je stěžejní. To je jak v malém, tak ve velkém, protože tam se to objevuje. Tak, a jdeme na poslední stránku.

Už je to jen chvilka.

IV. SOUHRNNÁ KOHERENCE

1. Provázanost mikročinitelů a makročinitelů

1. Vnímáte spojitosti mezi makroúrovní (privatizace, koncentrace vlastnictví a (de)regulace) a mikroúrovní (komercializace, racionalizace, centralizace a (de)lokalizace) vzhledem k Vašemu médiu?

Já bych řekla, že tady platí takový to obecný, jak dole, tak nahoře, jak uvnitř, tak vně, jo, prostě, to je samozřejmý, že to je provázaný. A podle mne nemůže se dít něco na té centrální úrovni a něco jiného v lokále. Prostě to, co se děje ve velkém, tak má dopad na to malý.

To se přenáší.

To se prostě přenáší, byť to může být posunutý někam trošku... ale ono v podstatě ty vlivový skupiny, já jsem o nich možná nemluvila jenom proto... na té centrální úrovni, protože je tak nevnímám. Já bych řekla, že tam to je taky vlastně. Takže v podstatě to je totéž. No. A zase ekonomika. Koncentrace vlastnictví, racionalizace. To se prostě pořád bude opakovat, no. A co se změnilo, to jsem také říkala, to šetření na všem možným.

Takže všechny vnímáte jako zásadní pro sledované médium?

(De)lokalizaci, centralizaci nevnímám.

Ano, tyhle dvě nejsou...

...zásadní. Privatizace má vlastně za následek koncentraci vlastnictví. Deregulace je také zásadní, ale ta už není podle mne teď tady, ta byla na začátku. Kdežto dneska bychom už těžko mluvili, i když jako si nemyslím, že by Babišovi lidé mohli psát o tom, že je Babiš gauner, to si nemyslím, nebo by to napsali jednou možná, jo, ale to je jejich problém, jo. Ale říkám, tady ta lokalizace, centralizace podle mne... Ale zase jako... jako, ono to v podstatě má vliv, protože jak říkám, co nahoře, to dole. Takže já nevím... ale není to zásadní.

Není to zásadní.

Není to prostě zásadní.

2. Jaký ze jmenovaných činitelů nejvíce ovlivnil vaše médium? Co se následně změnilo?

Tady to prostě vidím jako první, pak to jede sem, pak to jede sem, jo. A od toho se odvíjí tohle. Takže tady dva a tady tři, jo.

(Respondentka označila ve vytištěném rozhovoru následující pořadí transformačních činitelů na makroúrovni: 1. (de)regulace, 2. privatizace, 3. koncentrace vlastnictví).

Výborně, děkuji.

Tak takhle to vidím. A tady. Tohle je první, druhý a tohle je v podstatě takový... nejméně.

(Respondentka označila činitele na mikroúrovni. Jako první chápe komercionalizaci, jako druhou racionalizaci. Činitel centralizace a (de)lokalizace umístila do závorky).

3. Jaký ze zmiňovaných činitelů nejméně ovlivnil vaše médium? Z jakého důvodu nebyl jeho vliv patrný?

To jdeme z druhé strany. No.

Přesně tak, to jsme si už ukázaly.

Oni skutečně nedokážou být všude. To nejde fyzicky, to nejde organizačně. Nejde to prostě. A nemůžou znát všechny souvislosti, aktéry a já nevím, co všechno, takže asi tak.

Určitě.

Tak, to jsem teda vymyslela, zamyšlená jsem... tak se klidně ptejte, já už pomalu vypínám.

Já si myslím, že je to úplně perfektní, že jste mi podrobně odpověděla na všechny otázky. Děkuji Vám.

Fakt vám nezávidím, přepisovat hodinový záznam, to jsou tak čtyři hodiny práce, záleží, jak jste v tom zběhlá...

Ano, já Vám ještě jednou děkuji za poskytnutý rozhovor.

Samozřejmě, rádo se stalo.²⁰⁷

---

²⁰⁷ Respondentka 1 po dokončení rozhovoru ještě doplnila dvě věci mimo záznam. V první řadě další zásadní změnou je podle ní přístup novinářů k novinářské práci. Je názoru, že v dřívějších dobách ji lidé vykonávali s větším srdcem. Citelný úpadek novinářské profese nejde nepostřehnout, novináři nové generace častěji publikují lži (její osobní zkušenost) a ani se nebojí efektu, který způsobí. Dalším zásadním problémem je podle ní bulvarizace (již zmíněno u okruhu makroúrovně v oddíle 3.2 a u mikroúrovně v oddíle 4.1). Tematická náplň novin se výrazně proměnila, bohužel spolu s tím i jejich serióznost, když potřebu informovat pomalu začíná nahrazovat potřeba sdělovat senzace.

Respondent 2

Datum rozhovoru: 27. října 2015

Místo rozhovoru: kavárna Union v České Lípě

Stopáž: 46:18

Pracovní pozice: šéfredaktorka Českolipského a Ústeckého deníku

Dosažený stupeň vzdělání: SŠ

Délka praxe v médiích: 7 let

Délka praxe v Českolipském deníku: 5 let (Ústecký deník 2 roky)

Souhlas se zpracováním poskytnutých údajů pro studijní účely: Ano

---

Na úvod setkání byla respondentka seznámena s účelem poskytovaného rozhovoru i s dalším postupem. Nahrávací zařízení bylo zapnuto, když si prohlížela vytištěné interview.

Prolétla jsem otázky, na spoustu z nich Vám nemůžu odpovědět, protože jsem po tu dobu... vlastně po roce osmdesát devět, to znamená... tady změny po revoluci, vstup zahraničního vlastníka a tak dále, nezažila. Mohu mluvit jen o období 2004 až 2005. Dále pak o období 2009 až 2014.

To je samozřejmě v pořádku. I tahle období jsou pro mne důležitá.

Dobře.

Mohla bych se Vás na úvod zeptat, jestli souhlasíte se zpracováním poskytnutých informací pro studijní účely?

Samozřejmě souhlasím.

I. STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE TISKU

1. Jak podle Vás celoplošné změny v mediálním systému po r. 1989 ovlivnily subsystém regionálního a lokálního tisku?

Tady situaci mohu posuzovat až od roku 2004, kdy jsem v regionálním tisku začala působit. Dá se říct, že mediální systém v České republice je nejčastěji přirovnáván ke středomořskému modelu... S tímto pohledem souhlasím (...). Ano, i v lokálním tisku se projevují dopady neukotvené demokracie, kdy... je občanská společnost slabá a snadno manipulovatelná. Rovněž na regionální úrovni je politická scéna vysoce... řekla bych... polarizovaná... no a politická kultura pak velmi konfrontační... s tím souvisí to, že je míra novinářské profesionality nízká. Když to vezmu obecně... prostě mediální trh je s množstvím titulů naddimenzovaný a z toho vyplývá... malý trh v podstatě nutí vydavatelské domy se inzerentům podbízet, jo. S tím právě souvisí i komercializace. Jo, proto předkládání jednoduchých zpráv třeba o známých osobnostech zvyšuje prodeje a tím pochopitelně i výnosy. Jedná se v podstatě o dnešní politiku vydavatelských domů a ta ovlivňuje i regionální média.

2. Myslíte si, že strukturálně-transformační činitele měly na regionální média příznivý či nepříznivý dopad? Tvrzení prosím zdůvodněte.

Na danou otázku nemohu odpovědět jednoznačně. (...) Příkladem může být jeden ze zásadních činitelů, kterým jsou technologie. Jejich rozvoj... a zařazení do redaktorské práce na jedné straně významně ulehčily práci. Na straně druhé zas vytvořily docela velkej tlak na přenášení událostí online, jo... což vzhledem k vysoce konkurenčnímu prostředí v médiích vytváří, jak jsem už zmínila, velký tlak na minimálně personálně obsazený regionální redakce.

3. Mají podle Vás regionální média stabilnější postavení, zvýšil se jejich vliv i pozice v mediálním systému, nebo došlo k opaku?

Ze své praxe v regionálním deníku mohu říct, že... konkrétně jeho regionální tituly mají stabilnější postavení. Vydavatelství kladlo vždycky důraz na lokálnost, tady jsme u hyperlokální politiky, jo, kdy na prvním místě byly zprávy z daného regionu.

A tomu bylo podřízeno i řazení zpráv do novin?

Přesně tak, jo... první strany úvodního sešitu, to znamená titul novin, který takzvaně prodává... obsahovaly pouze zprávy a fotky regionálního charakteru. Až potom následovaly informace víceméně krajského zaměření, jo. Celostátní zpravodajství... to byl pouze jakýsi doplněk ve druhém vnitřním sešitu. Tak. A toto výrazně posilovalo vztah místního, tedy lokálního titulu se čtenáři... z daného regionu.

4. Co dle vlastního názoru považujete za nejvýraznější změnu strukturální transformace tisku vzhledem k regionálním médiím? Volbu, prosím, zdůvodněte.

No, jednoznačně technologie. To je jako jenom můj názor, jo... ale v podstatě jejich rozvoj a začlenění do redaktorské práce na jednu stranu práci hodně ulehčuje...

Určitě.

Na straně druhé však klade na regionální média stejné požadavky jako na média celostátní, což je... Zprostředkování událostí online je prostě pro regionální redakce, když to vezmu s ohledem na minimální personální obsazení... je prostě mnohem složitější než pro takzvaný velký nebo celostátní redakce.

II. MAKROÚROVEŇ

1. Koncentrace vlastnictví

1. Jak koncentrace vlastnictví regionálního tisku ovlivnila Českolipský deník?

Já si myslím, že s koncentrací vlastnictví jsou... hlavně úzce spojený ekonomický zájmy. To jako především. Já jako šéfredaktor jsem měla zodpovědnost za obsah... z hlediska produkce regionální redakce, ale nejenom za obsah... ale taky za prodeje daného titulu. Mým úkolem tedy bylo kombinovat čtenářsky atraktivní témata například se soutěžemi... důležitý bylo, aby ten titul lidi bavil a měl prodejnost.

2. Můžete, prosím, upřesnit, jaké nejvýznamnější změny se udály po příchodu vydavatelství VLP, a.s.?

Do VLP, a.s. jsem nastoupila více jak deset let po příchodu vydavatelství, proto Vám bohužel nemůžu jednoznačně odpovědět. Tyto změny jsem nezažila. To Vám určitě lépe zodpoví někdo z kolegů, kterej tuhle dobu zažil, jo.

To samozřejmě nevadí.

2. Privatizace

1. Jak hodnotíte proces privatizace regionálního tisku z hlediska dopadů na fungování, kvalitu zpravodajství a práci novinářů v Českolipském deníku?

Tady zase... vstup soukromého vlastníka jsem nepoznala na vlastní kůži, ve VLP, a.s. jsem začala pracovat až v roce 2004, to už byl titul privatizovanej.

A jak to vnímáte z hlediska kvality obsahu... Pociťovala jste či nepociťovala nějaký vliv, když byl deník v zahraničním vlastnictví?

Takže zahraniční vlastník a jeho vliv na obsah... dobře... Českolipský deník... tehdy ale pod jiným názvem... převzalo VLP, a.s. s německým vlastníkem už v roce 1993. Co vím, tak vstup zahraničního vlastníka tehdy vzbuzoval docela velké obavy o ovlivňování obsahu. Ale já můžu říct, že... během vlastní působnosti jsem se s ničím takovým nesetkala. Tedy zájmy vlastníka byly pouze ekonomický... ale nikdy neuplatňoval nějaký vliv na obsah, i když jako to, že byly pouze ekonomický myslím v uvozovkách, jo... určitě toho tam bylo víc, ale do obsahu nikdy nějak zvlášť nezasahovali.

2. Popište, prosím, pozitiva i negativa privatizace, která dle Vás převažovala, jejich konkrétní projevy a účinky.

Opět mohu hodnotit pouze situaci od roku 2004.

A mohu se zeptat, jak privatizaci médií vnímáte obecně?

Obecně lze říct, že nikdo nepodniká, aby byl ve ztrátě, že jo (smích). S tím, jak v průběhu posledních cca osmi let klesaly prodeje, myslím, tištěných médií... a teď myslím všem mediálním domům, tak se dost omezily investice do vybavení... pak se snižovaly personální stavy a taky rostly mzdy, i když teda minimálně. Zároveň... a to je důležitý... se však zvýšil konkurenční tlak. To se zákonitě projevilo v naší redaktorské práci, jelikož redaktoři museli zvládat x násobek práce než například před pěti lety, jo... a mzda ta samozřejmě zůstávala téměř stejná. Tohle pak ovlivňuje redaktory a je jedno, jak dlouho tam... prostě jak zkušené, tak i ty, kteří přišli nově. (...) Šéfredaktor je díky tomu pod daleko větším tlakem, aby správně motivoval redaktory tak, aby vůbec odváděli dobrou... nebo lépe řečeno kvalitní práci... a hlavně tohle nebyla chvilková záležitost, tohle bylo potřeba udržet konstantně.

Ano děkuji za odpověď. A mohla bych Vás požádat o názor, co byste shledala za nejvýznamnější pozitivum a co za největší negativum?

Pozitivem podle mne bylo, že německej vlastník nezasahoval do obsahu, jo, v tom jsme měli volnou ruku, dá se říct. Jako negativum chápu větší nároky na ziskovost titulu a vůbec na práci novinářů. Titul byl v soukromém vlastnictví, pohyboval se v konkurenčním prostředí... vůbec to, aby obstál, bylo mnohem těžší... tady finance nebyly jistotou, velká spousta titulů zkrachovala, i nás potkaly horší časy... museli jsme hlavně vydělávat, prioritou bylo informovat, ale ve spojitosti s tím prodat informace za peníze.

3. (De)regulace

1. Domníváte se, že se v Českolipském deníku více dominují regulační nebo deregulační tendence? Popište, prosím, konkrétněji jejich působení.

Dodržovaly se zákonem daný regulace... to určitě... například ochrana dětí do patnácti let u trestních činů. Všechno, co bylo v zákoně, tak to jsme respektovali. Regulační tendence byly, řekla bych, vžitě, a proto se ty deregulační zas tolik neprojevovaly... nebo alespoň já jsem jich tolik nezaznamenala.

2. Dochází v Českolipském deníku zároveň k autoregulačním tendencím? Pokud ano, k jakým?

Ano, to jo. Každý redaktor byl osobně zodpovědný za svoji práci, za regionální obsah je pak zodpovědný lokální šéfredaktor... a za celý obsah pak ještě divizní šéfredaktor. Takhle je to nastavený. No a základní pravidla shrnoval etický kodex. Jedním z nejdůležitějších bodů bylo například (...) vždy dát... poskytnout prostor k vyjádření protistraně. Jo, to souvisí i s nějakou tou objektivitou, o kterou jsme se snažili.

Ano.

Ještě k té autoregulaci... tady v lokálním tisku nastává dost specifická situace, jo, protože lokální redaktori jsou vnímáni u veřejnosti jinak v daném okrese. Jde o to, že čtenáři mají za to, že je spojuje místo, tudíž snadněji dochází k tomu, že... přejímají názory, který média prezentují a který se oni v médiích dočtou... Redaktori jsou totiž pořád vnímáni jako ti, kteří vědí, co se děje, a mají přehled.

Přesně tak, lokální čtenáři se mnohem snadněji identifikují s lokálním obsahem...

Ale ještě bych chtěla dodat, že to však může být dvojsečné... pokud redaktor nerespektuje zásadní pravidlo vyváženého zpravodajství a podléhá nějakým třeba osobním sympatiím nebo například pocitu z vlivu, kterej má, a tak... tady totiž musíte brát i v potaz to, že jste součástí mikrosystému... znáte se s každým a každéj zná zase vás, protože máte přátele, spolužáky a tak dále. Tohle klade mnohem větší nároky na lokální redaktory, aby vlastně zachovali objektivitu, nestrannost, jo. Kontrolu má pak šéfredaktor, kterej je odpovědný za obsah... tím myslím za jeho finální podobu a za práci redaktorů.

To samozřejmě.

Tak, co máme na dalším listu. Mediálně-systémovou koherenci...

Zde sleduji provázanosti mezi činiteli, o kterých jsme nyní hovořily.

4. Mediálně-systémová koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi koncentrací vlastnictví, privatizací a (de)regulací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

Myslím, že prioritou bylo dodržování etického kodexu a zákonů, které obecně platí ve všech médiích. Na to neměla vliv koncentrace vlastnictví a ani privatizace. Jistá koherence se tu určitě uplatňuje, však vše působí na jedno médium... ale jak se to uplatňuje...

Mohu se zeptat, jestli třeba vnímáte privatizaci a koncentraci vlastnictví více koherentně, zatímco regulace může stát trochu zvlášť, neboť spíše vyplývá z okolního společenského či mediálního prostředí a z něho se formujících uzákonění... kdy i svobodná média mají regulaci, ale ta se už následně utváří různými novelizacemi souběžně, zatímco ostatní jevy, které proběhly v minulosti, k tomu víceméně položily určitý základ... Jaký je Váš názor?

Ano, tohle hledisko je určitě možný. V podstatě regulace je v současnosti jev, který médium ovlivňuje i dnes, zatímco už překonalo důsledky privatizace i koncentrace vlastnictví.

III. MIKROÚROVEŇ

1. Komeracionalizace

1. Jak hodnotíte dopady ekonomických zájmů majitelů na stupeň komercionalizace Českolipského deníku? Prosím, doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

Ano, ani na regionální úrovni jsme se nevyhnuli komercionalizaci. Krimi zprávy, story se známými tvářemi, zajímavosti... to znamená nějaké odlišnosti nebo výjimečnosti, pak třeba kontroverze z daného regionu a tak podobně... se přesunuly na titulky, což zvyšuje prodej. My to děláme, protože ten efekt to má, jo... a ten efekt je pro nás klíčovej. Současně s tím se taky dost uvolnil jazyk textů, noviny se dnes hodně podobají televizním reportážím, což činí obsah srozumitelnější. Avšak nejde jenom o text, důležité jsou taky fotky, který to celý doplňují.

2. Jakým způsobem byla zachována kvalita a objektivita zpravodajství vzhledem k růstu komerčních vlivů? Prosím doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

Komeracionalizace... no, tak ta podle mne... neměla vliv na objektivitu a ani na kvalitu, jo. Jako vždycky byl kladenej důraz na kvalitní zpracování samozřejmě v souladu s dodržením etického kodexu. Ale jedno se mi zdá dost výrazný... ona tahle komerční sféra v podstatě dost souvisí s bulvarizací (smích), kde už pak ta kvalita trošku padá... No, podle mého názoru jde ale o trend, který se projevuje ve všech médiích.

To máte určitě pravdu.

Je to možná klišé, ale tohle vystihuje současnej stav... jestliže je poptávka, tak musí být i nabídka, neboť ta má velkej vliv na ekonomiku média. Je pak na dotyčným šéfredaktorovi, jak vlastně nastaví ty hranice, protože on je odpovědný za obsah svého titulu. Noviny spíš prodá kauza na titulce než rozhodnutí radnice o změně parkování, že jo.

Tak to bohužel je.

A tomu se ten obsah novin přizpůsobil... prostě podle atraktivity jsme ty události v podstatě i umisťovali do novin, jo. Volily se přitažlivý témata, hlavně kontroverze, různý rarity, zajímaví lidé a činy. A hlavně titulky... ty musely být... když to tak řeknu... prostě bombastický. To však neznamená zavádějící, jo. Celkově se změnil styl jazyka, dost se to uvolnilo. Jinak z hlediska nákladů... tak, jak náklady printu u tištěných novin, tak čtenost webů... to jsou zásadní čísla pro inzerenty. Stejný princip uplatňují všechna média.

2. Racionalizace

1. Jak se racionalizace projevila v Českolipském deníku? Konkretizujte, prosím, podrobněji, jakým způsobem racionalizace ovlivnila organizační strukturu, vnitřní procesy a tvorbu obsahu.

Snížilo se personální obsazení redakce, konkrétně stav v roce 2004 byl šest redaktorů, sportovní redaktor, editor a šéfredaktor... o pět let později dva redaktori, sportovní redaktor a šéfredaktor. Organizační struktura ale zůstala zachovaná. Po racionalizaci se původně snížil počet lokálních stran ze tří a půl na dva a půl, což je taky docela podstatný... Aktuálně jsou to opět tři strany čistě regionální produkce.

Ano.

Hm... ale když to vezmu z pohledu severočeský divize, tak ta se od zbývajících lišila. V nich lokální deníky měly mutovaný titulky... to znamená, že v kraji byl společnej otvůrák a titulní foto. To byl například konkrétní důsledek úsporných opatření. Pokud se zeptáte, proč to mají Severní Čechy jinak, tak to bylo daný hlavně tím, že jsme všichni... teď myslím lokální šéfredaktori a krajský vedení... uznávali princip lokálnosti a náklady snižovali jinde.

2. Jaký vliv měly nové požadavky racionálního fungování regionálního tisku na práci novinářů regionálního tisku?

Mohli bychom se na chvílku u této situace zastavit, zdali byste mi mohla, prosím, podrobněji přiblížit, co se dělo z hlediska racionálního fungování uvnitř média? Byla zaváděna úsporná opatření a konkrétněji, jaká jste zaznamenala? Mohla byste je zohlednit i v rámci dopadu na Vaši novinářskou práci?

Když si vezmu úspory a vliv na redakce... Ano, i na lokální deníky dopadly úspory, to určitě. V letech 2006 až 2008 s novým vedením VLP proběhly, řekla bych, poměrně rozsáhlý investice do nových technologií, webovýho zpravodajství a tomu odpovídajícího vybavení... také se například obnovil vozový park a zvedly se platy. Tohle vizionářství ale mělo brzo dopad na rozpočet vydavatelství, jo... a v dalších letech se tak muselo začít dost šetřit.

Dobře.

A už jsme u toho, jo, to znamená postupný snižování stavu redakcí. K tomu docházelo jednak ukončením pracovního poměru... nebo za ty, kterým skončila smlouva, se nehledala náhrada a tak podobně. Hodně se to dotklo i novin, protože došlo ke snižování počtu stran, a když už šetříte v novinách na papíru, tak to už je dost špatný... samozřejmě se toho týkaly i úspory na tiskových deskách... No a vše vedlo k tomu, že se v nižším počtu lidí v redakci muselo zvládat víc práce. Dneska redaktori nejen píšou, ale i lámou, tím myslím v grafickém

redakčním systému, jo, pak taky samozřejmě fotí, natáčí videa, obsluhují web a nevím, co ještě... obsluhují sociální sítě, jo. A tohle se týká i šéfredaktorů, ti zde nejsou jen, aby... ti jen neřídí tým, ale vykonávají i běžnou redaktorskou práci. Tenhle stav přetrvává i dneska. Bohužel poměr mzdy vůči teda tý pracovní náplni se negativně odrazil v kvalitě redaktorů... a bohužel i v kvalitě novin.

Tak to bohužel je.

Racionalizace... v podstatě se projevila v navýšení práce pro celou redakci. To v praxi znamená, že šéfredaktor už jenom neřídí, ale k tomu taky vykonává na 100% redaktorskou práci, láme strany a edituje... jo, všichni musí umět fotografovat, lámat, ovládat web a facebook tak, aby byl zajištěnej zástup třeba v době nemoci nebo dovolených, to znamená, že v těchto případech práce za chybějícího redaktora přechází na ostatní členy redakce a šéfredaktor není výjimkou.

To jistě.

Ono všechno se v podstatě odvíjelo od poklesu prodejnosti... A pokles nákladů je důsledkem masivního rozšíření internetu za poslední roky, který přinášel webový zpravodajství. Je vesměs zdarma, i největší světoví vydavatelé se nedokážou rozhodnout, zda obsah zpoplatní... a hlavně je dostupný odkudkoliv... přes notebooky, tablety, chytré telefony... To klade velký nároky na rychlost předání informací ze strany redakcí, jo, na aktuálnost. Takže třeba takovýhle dopad.

Ano.

Lokální noviny teda nevyjímaje. Dneska de facto platí, že musíte informovat online a pokud možno... s nějakou přidanou hodnotou jako je foto, video či jinak než ostatní... jinak ve vysoce konkurenčním prostředí neuspějete. Prostě i tohle má pak dopad na deník jako takovej, kdy se snižuje rozpočet média a zároveň se zvyšuje tlak na jeho fungování.

3. Centralizace

1. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila rozhodovací a organizační procesy uvnitř Českolipského deníku?

Protože se původně krajský redakce de facto změnil v klasický regionální, lokální šéfredaktor měl větší rozhodovací pravomoce, ale díky tomu taky vyšší míru zodpovědnosti za obsah. Takže ano, tohle se projevilo dost zásadně.

Mohla bych se zeptat, jaké zásadní změny máte na mysli?

Prostě ty organizační změny ovlivnily ty rozhodovací procesy, jo. Ale spíše z hlediska přenosu kompetencí. To množství práce, který se muselo zvládnout, aby noviny vznikly a mohly vyjít, to tady bylo pořád, jo.

A mohla byste, prosím, přiblížit, jakým způsobem se rozhodovací kompetence změnily?

V podstatě pořád jsme byli pod VLP, takže se pořád musely... dá se říct ctít zavedené postupy a tak, ale spoustu věcí jsme si mohli řešit přímo v regionální redakci, jo. (...) To

znamená, že ten šéfredaktor si rozhodoval o různých záležitostech... mohli jsme si trochu přizpůsobit koncepci, rozhodovat o druhu a délce zpráv, který zařadíme, prostě celkově víc sledovat, co čtenáři chtějí a na to reagovat.

2. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila procesy tvorby obsahu Českolipského deníku?

V podstatě nijak, já bych řekla, že procesy jeho tvorby a ty postupy, co jsme měli, zůstaly stejné. Podle mne... daleko zásadnější vliv měla racionalizace.

4. (De)lokalizace

1. Dochází podle Vás v současnosti ke ztrátám lokálních charakteristik nebo k jejich posílení? Prosím, vysvětlete na konkrétních příkladech.

Vzhledem k pozici regionálních médií lze říct že, regionální... potažmo lokální média si drží stabilní pozici. Těží totiž z výhody, kterou celostátně zaměřené média nenabízí, a tou je lokálnost témat. (...) Když to řeknu velmi laicky, tak čtenáře zajímá víc, kolik zaplatí za popelnice nebo na co může jít do kina, než výměna názorů členů vlády. Celostátní zpravodajství je navíc, dá se říct, v podstatě všude... protože to, co máte v novinách, si můžete poslechnout v rádiu, to, co máte v rádiu, můžete vidět v televizi, jo. A právě lokální noviny se mohly věnovat tomu, na co ostatní neměli prostor.

Ano, to nepochybně.

Tahle média mají regionální zpravodajství víceméně jenom jako doplněk... tedy výtah zpráv z celého kraje, které jsou... řekla bych... velmi často situovaný přímo do krajských měst a čím dál od něj město nebo obec je, tím méně informací z něj dostane. Oproti tomu lokální média těží primárně z dokonalé znalosti svého prostředí... mají tu vazby a tedy informace z první ruky. Takže jednoznačně dochází k posílení. Nejmarkantnějším příkladem bylo před dvěma lety navýšení čistě regionálních stran ze dvou na tři.

Určitě.

V podstatě princip lokálnosti se zvýšeně uplatňoval například v povolebním čísle, kdy bylo vždy rozšířené zpravodajství, jo, to znamená... přinášelo se detailní zpravodajství a výsledky až z nejzapadlejší obce, dále komentáře, ankety k výsledkům voleb v daném okrese, a to speciálně až na deseti stranách. Konkrétně tato vydání se navíc tiskla ve větším nákladu.

Ano, děkuji za příklad.

To, že lokálnost táhne, potvrzovala čísla prodejů. Konkrétně nemohu, ale... obecně lze říct, že všem médiím, nyní mluvím o tištěných, klesly za poslední dva až tři roky prodeje, a to včetně například Blesku, nejrapidnější pokles byl ale u Mladé fronty DNES. V jejím případě se ale projevilo i nový vlastnictví, že jo. No, a pokles se týkal i deníků. Nicméně... Deník jako takovej si stále držel... myslím mezi vydavatelskými domy... stále si držel druhou pozici.

A mohla bych mít jednu doplňující otázku k tomu, jak jste mluvila o vazbě Českolipského deníku na komunální politiku, jaký vliv byl zaznamenán....

Lokální médium a vliv... Bezsporu má velkej vliv na dění v daném regionu. Teda hodně citlivě vnímá obsah politická scéna, to jako rozhodně. V zásadě dochází k tomu, že má lokální periodikum velkej vliv na utváření názorů u čtenářů v místě potencionálních voličů.

Na základě čeho se to domníváte?

Za mne jsme se politice v obsahu věnovali poměrně detailně a rozsáhle. Názor si určitě utvoříte, když se dozvíte nějakou pozitivní nebo negativní událost, což nemusí změnit vaše preference, ale taky může...

2. Jakou část zpravodajského obsahu tvoří lokální zdroje a jakou centrálně přijímané informace?

To, o čem teď mluvím, Vám potvrdí skladba novin... celostátně zaměřený média prezentují krajský zpravodajství až uvnitř listu. Regionální deníky na něm staví už titulní stranu, celostátní zpravodajství je až v druhém sešitě uvnitř. Konkrétně... příkladem je divize Severní Čechy, tedy Ústecký a Liberecký kraj deníků... jo, ta ve všech svých deseti titulech věnuje první tři strany regionálnímu zpravodajství... tedy všemu významnému, co se událo v daném regionu. Pak následují dvě krajské strany (krimi a kultura), dál lokální, která se jmenuje U nás doma, ta je složená z příspěvků čtenářů, může tam být křížovka, dále třeba program televize, kina... Až potom je krajská.

To je určitě dobře, že lokálnost není opomíjená.

Za velmi důležitý prvek jsme teda považovali čistě lokální titulní stranu včetně fotek, jak jsem zmiňovala. Ta byla krajská pouze v případě takzvaných velkých událostí nadregionálního charakteru... to znamená například... když v Ústeckém i Libereckém kraji proběhne nějaká zajímavá událost... třeba bych si vzpomněla na nějaký příklad... třeba zatčení šéfa a vysokých úředníků ROPu nebo návštěva prezidenta.

Ano, takže v regionálním deníku se prolíná lokální a celostátní zpravodajství.

Přesně tak, jo. Tedy, abych ten rozsah nějak závěrečně shrnula... čistě lokální zpravodajství je tedy soustředěný na prvních třech stranách, a to včetně titulky teda. Uvnitř sešitu, to je asi celkem deset stran, tak tam je pak ta speciální strana čtenářů, kam posílají příspěvky místní školy, spolky, kluby, organizace z daného regionu, a tak dále, jak jsem už zmínila. No a plus jednou až dvakrát v týdnu k tomuhle přibývá kulturní servis pro daný region, aby čtenář měl všechno z první ruky. Plus se k tomu přidává strana regionálního sportu. Podstatný tedy je, že... denně se objevuje pravidelně pět stran z regionu, a tak jednou až dvakrát v týdnu je to zvýšený na šest stran. Celostátní zpravodajství je až v druhém sešitě a odehrává se na čtyřech až pěti stranách.

5. Mediálně-lokální koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi komercializací, racionalizací, centralizací a (de)lokalizací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

Tak souvislosti zde určitě jsou... ale konkrétně... třeba racionalizace podpořila komercializaci, v podstatě i naopak, jo... a dále centralizace je v protikladu s lokalizací.

IV. SOUHRNNÁ KOHERENCE

1. Provázanost mikročinitelů a makročinitelů

1. Vnímáte spojitosti mezi makroúrovní (privatizace, koncentrace vlastnictví a (de)regulace) a mikroúrovní (komercionalizace, racionalizace, centralizace a (de)lokalizace) vzhledem k Vašemu médiu?

Ano, koncentrace vlastnictví s sebou přinesla racionalizaci, která má dopad na množství práce jednotlivých redaktorů. Zároveň i na obsah, to souvisí s tou komercionalizací, kterou jsme před chvílí probíraly.

Mohla bych Vás požádat, jestli byste mi mohla makročinitele očíslovat od nejvýznamnějšího tady u té otázky?

Myslíte jako podle významu, jo?

Přesně tak.

Samozřejmě.

(Respondentka označila privatizace 1, koncentrace vlastnictví 2 a (de)regulace 3).

Můžete mi, prosím, seřadit ještě mikroúroveň, zde...

Jasně.

(Respondentka označila racionalizace 1, komercionalizace 2, delokalizace 3 a centralizace 4).

Děkuji Vám.

2. Jaký ze jmenovaných činitelů nejvíce ovlivnil vaše médium? Co se následně změnilo?

Takže tady... no, jednoznačně racionalizace, a to právě vzhledem k těm důsledkům, o kterých jsem mluvila v předchozích otázkách.

3. Jaký ze zmiňovaných činitelů nejméně ovlivnil vaše médium? Z jakého důvodu nebyl jeho vliv patrný?

Centralizace, neboť byla posílená regionálnost. Tady jako není moc o čem přemýšlet, myslím, že tohle je dost jednoznačný.

Dobře. Interview je tedy na konci... mohla bych Vás požádat ještě o vyplnění vstupní hlavičky... jedná se jen o pár rychlých otázek...

Samozřejmě.

Jestli byste mi řekla, jakou jste zastávala pracovní pozici? Tohle je myšleno pouze vzhledem k médiím.

Byla jsem šéfredaktorka Českolipského i Ústeckého deníku.

Ano. Dále zde mám Váš dosažený stupeň vzdělání?

Středoškolské.

Jak dlouho jste pracovala v médiích?

Myslíte celkově? Celkově sedm let. Z toho jsem byla pět let v Českolipském deníku a dva roky v Ústeckém.

Ano, takže tímto bychom měly hotovo.

Takže to je vše.

Děkuji Vám, že jste si našla čas, abychom rozhovor uskutečnily a podělila se o své zkušenosti z novinářské praxe. Bylo to zajímavé.

To byla maličkost. Ať se práce zdaří a budu doufat, že jsem Vám trochu pomohla.

*Určitě ano. Ještě jednou děkuji.*²⁰⁸

---

²⁰⁸ Po skončení rozhovoru respondentka doporučila další kontakt, o který mohl být rozšířen výzkumný vzorek, a tím došlo k reálnému uplatnění metody snowball (viz Metodika, oddíl 2.2.1.3).

Respondent 3

Datum rozhovoru: 3. listopadu 2015

Místo rozhovoru: kavárna Hrabal, Náměstí T. G. Masaryka v České Lípě

Stopáž: 1:04:57

Pracovní pozice: redaktor rozhlasu po drátě, redaktor týdeníku, zástupce šéfredaktora týdeníku, šéfredaktor týdeníku, šéfredaktor deníku

Dosažený stupeň vzdělání: gymnázium, pedagogická škola

Délka praxe v médiích: 30 let

Délka praxe v Českolipském deníku: 13 let

Souhlas se zpracováním poskytnutých údajů pro studijní účely: Ano

---

I. STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE TISKU

1. Jak podle Vás celoplošné změny v mediálním systému po r. 1989 ovlivnily subsystém regionálního a lokálního tisku?

Jestli bych Vás mohla požádat, mne by zajímal stěžejní rok 1989 a já sleduji změny, které nastaly v mediálním systému, potažmo zejména v subsystémech regionálního a lokálního tisku. A mne by zajímalo, jak jste tento rok vnímal a jak se to konkrétně podle Vás projevilo v lokálních a regionálních médiích.

Tak projevilo se to víceméně tím, že došlo ke změnám personálním, myslím, po té revoluci. U nás tady na okrese, teda v tom Českolipském nástupu, jak se to jmenovalo tento týdeník tenkrát, tak odešel akorát šéfredaktor a my ostatní redaktoři jsme byli vzatí na milost.

Vzatí na milost.

No, a tam šlo spíš o to, že tady na okrese, pokud se týká tohoto tisku, takže to spíš bylo bráno jako nějaká kompenzace osmašedesátníků, kteří byli ukřivdění tenkrát, protože byli papežštější než papež a byli vyhozený, že jo, po osmašedesátém, tak teď si chtěli foukat na bebičko a dávat prostě najevo, jak... víceméně ten pán, co tady... vy asi znáte to jméno Stehlík? To byl šéfredaktor po Berkovi, který byl v podstatě taky vedoucí, Berk tam byl za bolševika a po něm přišel Stehlík, což byl osmašedesátník, no... do týdeníku, protože tady byl až do roku... do prvního ledna 93 byl ten nástup, i když potom se to právě jmenovalo, když přišel tenhle Stehlík, pan Stehlík, tak když přišel, tak se to přejmenovalo na Českolipské listy, jo.

Ano.

To vám ale neřeknu, kolikátého přesně. A takže říkám, že víceméně tři roky, to znamenalo do 31. prosince 1992, asi dva a půl roku jsme vydávali zpravodajství takový nějaký, jako se to dělávalo, že jo... s tím, že jsme se snažili teda být trochu investigativní, ale to spíš bylo jenom jako, že jo, protože se to tady mlelo různě a tak dále. A ten pan Stehlík si tady léčil jako... nechci ho pomlouvat, ale já jsem s ním dělal ty tři roky. A vím, že on neměl ani žádný vzdělání. On dělal kdysi dávno v padesátých letech nějakýho redaktora v borském skle nebo v Crystalexu, nebo nevím, jak se to tenkrát jmenovalo. A vím, že nám ukazoval nějaký

svoje práce jako silně teda levičácky zaměřený. A myslel si, že... no, já ho nechci pomlouvat. Já jsem s ním na kordy nikdy nějak nebyl, ale o to nejde... Jenomže tady prostě byla ta otázka tří překlenujících let do toho roku dvaadevadesát, kdy to bylo takhle, jo.

Rozumím.

A v tom dvaadevadesátém, někdy... teď nevím, jestli v srpnu nebo v září, se na nás obrátil Pošťák, to je šéf český skupiny pasovských, že jo, Vltava-Labe-Press. A začali nás lanařit s tím, že nás teda přesvědčili o tom, že stejně bychom tam spadli. A nakonec tam spadli skoro všichni, že jo. Existovalo jen pár nějakých, který to vydrželi nebo se přejmenovali a zůstali týdeníky a konkurovali, že jo... v podstatě téměř vělepečkám. Ten to jako nepřekoušl ten pan Stehlík, takže ten skončil k tomu 31. 12. 1992. No a já jsem šel dělat od prvního první... jsem dělal šéfredaktora... týdeníku ještě. No a od května, potom, od šestého května začal deník.

Ano.

S tím, že teda jsme museli přejít z horký sazby na počítače, takže to byl největší šok. Já měl starosti s tím, abych to vůbec dal dohromady, a úplně jsem měl hlavu jako kedlubnu z toho, že prostě každý den maj vyjít noviny, že jo, čtyři stránky jsme zajišťovali v té době, sport a tři... jednu nějakou tu informační, kulturní přehledy a tohle, a dvě zpravodajský víceméně. Takže nějaká publicistika tam byla taky. A takže mne k tomu prvnímu květnu, protože jsem měl v týdeníku tři holky, to byla Markgrafová, to byla moje zástupkyně, a pak tam byla ještě Džogiová a Zahradníčková, to nevím, jestli vám to něco říká (*zkrácena vsuvka osobních otázek odkud jsem, co dělám, kolik mi v té době bylo let a o jeho dceři na doktorátu*). A ony právě, protože ta Zahradníčková s tou Džogiovou, ačkoli to byly absolventky žurnalistiky, Markgrafová taky, tak ony mně daly výpověď. Takže zatímco já jsem měl v týdeníku tři lidi, že jo, teda v podstatě kromě nějakých těch administrativních, tak tady jsem jich potřeboval šest, no. Takže jsem musel nabrat lidi úplně z ulice, kteří neměli vůbec zdání... dělali v nějakých propagačních odděleních a podobně. A takhle jsme začínali. Takže my jsme byli schopní, já nevím, ve sportu psát básničky a podobně (smích). Jediný, kdo dělal v týdeníku, byl pan Šuhájek, já nevím, jestli Vám to něco říká.

Nezmínili se o něm zatím...

Sportovní potápění, předseda svazu tady. Počkejte, já si to odečtu, ne to vůbec, dobrý, nic, vy jste moc mladičká. A takže mi odešly a musel jsem začít od nuly v podstatě, jo. Takže to bylo něco strašného. Takže pro nás to bylo víceméně chráněný nějaký čas, jenomže pak přituhovalo a přituhovalo. Jenomže my pak jsme si na to začali zvykat. Takže to potom začalo běžet.

Jak jste potom našel pracovníky a kde jste je hledal?

No, přes známý. Já teda taky nejsem zdejší, ale jsem tady od jednadmdesátého. A hrával jsem, já jsem dělal na okresním kulturním středisku. Pak jsem dělal rádio, rozhlas po drátě. Prostě jsem prošel všema téměř kulišárnama. Také jsem pracoval na výtvarném oddělení. Takže prostě jsem měl od všeho kousek. A spoustu lidí jsem znal, třeba jsem hrál divadlo s divadelním klubem Jirásek a tohle, takže tam se vždycky najde pár, že jo, který k tomu něco maj nebo který znaj někoho, kdo zná... a tak dále. No, byla to hrozná představa,

ale říkám, hlavně se to dost měnilo. Třeba tam někdo přišel a myslel si, že to zvládne, ale za tři měsíce v době nějaký tý, jak byla ta zkušební doba, tak řekl, že ne a hledali jsme znova.

Divadelní klub Jirásek vedl pan Zborník, co si pamatuji...

Franta, no? On byl ve Vodňanech, Franta, a pak sem přišel asi před dvaceti lety. No, takže to máme tohle. Takže to bylo dost teda jako takový horký, no.

2. Myslíte si, že strukturálně-transformační činitele měly na regionální média příznivý či nepříznivý dopad? Tvrzení prosím zdůvodněte.

Potom zde mám další otázku. Já bych se chtěla zeptat, zdali si myslíte, že změny, které nastaly, přičemž je způsobují strukturálně-transformační činitelé, které já sleduji, tak zdali měly příznivý nebo nepříznivý vliv na regionální tisk.

To myslíte revoluci jako? Nebo změna z politického...

Ano, přesně tak. Vlastně porevoluční...

Já jsem nevěděl, jestli nemyslíte teda změnu majitele novin.

Ted' se jedná vyloženě porevoluční období a vše, co se od toho odvíjí.

No, určitě jo. No, to jako samozřejmě, že to vliv mělo. Já jsem třeba lokální patriot takovej nějaký tady za ty léta, takže jsem byl rád, že tady je deník, stejně jako to bylo v postatě v tý době na úrovni. Takže byla tady ta možnost... sice tady existovala ta konkurence teda, protože zůstal průboj od esdělka, pak se to přejmenovalo. Průboj byl ještě za komunistů a pak, jakmile přišla revoluce, se to změnilo na SD, Severočeský deník, Ústí nad Labem.

Ano.

Takže tam byla konkurence, tam byla třeba ještě naše kolegyně z toho týdeníku, ale ta odešla ještě dřív, paní Plicková, ta už je teda po smrti. Ta dělala v esdělku, právě. Pak... protože asi našim šéfům hlavním pražským a pasovským to lezlo na nervy ta konkurence tady, že jo, tak udělali fúzi, takže koupili esdělko a redaktory.

Ano.

No, takže v každém případě jako, kdyby se spojil... když si představím, že Českolipský listy, týdeník, který by vycházely denně, a spojily se s tím esdélkem, tak by to bylo možná silnější kafe než tohle. Ale vzhledem k tomu, že to tak nebylo, protože to bylo jinak, tak v podstatě bych řekl, že to byl přínos, no. Prostě, v jedněch novinách našel čtenář, že jo, od toho, co se stalo tady v Pihelu až po to, co se stalo v Singapuru, jo, nebo v New Yorku nebo já nevím, jo. Byly tam názory, komentáře, který dělali pražský fundovaný, jak kdy teda, jak je platili a než odešli, ale prostě kolikrát i fundovaný redaktori, kteří teda byli známí.

Určitě.

A takže si myslím, že to... je to můj subjektivní názor, jo, to byste si musela udělat anketu, jak to je mezi čtenářstvem, ale pochybuji, že by si na to ještě někdo pamatoval před těma

pětadvaceti lety. Ale v každém případě to bylo něco nového, něco neotřelého, co tam ještě nebylo, jo. Každý den noviny. Každý den tam byly nějaké zprávy, i když říkám, jo, že to byla kolikrát hrůza, teda jako, protože... když se nic nedělo, že jo, zvláště třeba přes léto, okurkovka a tohle. Takže se to tam odvíjelo, měli jsme i navázaný styk s policií, že jo. Ještě tam dneska je Baláková.

Ano.

Tu jsem v podstatě... ne přijímal, ale byl jsem tam, když byla přijímaná. A prostě od těch jsme získávali svodkové informace, který prostě měl na starosti ten redaktor a to zpracovával. A to se tvářilo, jako že jsme strašně moudrý, jo, prostě, protože tenkrát ještě v tom třiadvacátém, čtyři a pět, nebyl internet, že jo, takže to bylo o něčem jiném. Třeba, když přišla Vlastníková někdy v roce jedna, tak už potom byl internet. A dokonce jsme ho měli i teda služební v redakci. A vím, že ona konkrétně to strašně využívala. A já jsem si furt říkal, protože jsem na to nebyl zvyklý, kde ona to bere ty zprávy? A pak jsem to viděl a ona to prostě fajčovala z toho, no.

A jak konkrétně jste využívali svodkové zdroje...

No, svodka je... každý den má policie, co se stalo za bývalých dvacet čtyři hodin. A z toho ta tisková mluvčí vybírá takových pět šest zpráv, který nám poslala formou avíza takovýho, a ten redaktor, pokud ho to zaujalo, tak po tom šel, že jo.

Dobře.

3. Mají podle Vás regionální média stabilnější postavení, zvýšil se jejich vliv i pozice v mediálním systému, nebo došlo k opaku?

Mohla bych se zeptat z hlediska stabilnějšího postavení médií, myslíte si, že se zvýšilo nebo snížilo?

Čeho postavení?

Z hlediska stabilnějšího postavení regionálních médií.

To se asi nedá srovnávat vůbec, já si myslím, protože za komunistů to byl přímo orgán, ten Českolipskej, už si nemohu vzpomenout na jméno toho... alma mater, Českolipskej nástup. Jo, a to byl orgán komunistů, že jo, takže to bylo pod kontrolou, takže tam se ani nikdo nepokoušel něco propašovat, jako... Zatímco tohle se tvářilo po té revoluci, říkám tvářilo, protože i tam potom vznikly určitý kliky a podobný, že se nás snažili třeba ovlivňovat v něčem, ale víceméně vůbec na tohle bych si nenaříkal, čili určitě to byl přisun, jo... pozitivní.

Dobře, ano.

Tam bylo to, že prostě spousta lidí si myslela, že když jsme teda pod tím pasovským vydavatelstvím, takže nás budou kontrolovat, že nás budou ovlivňovat a že to je návrat k nacionalismu a... já nevím k čemu tady. A prostě to nebyla pravda. Já nevím, jestli teďka... ale já pochybuju, že když to občas čtu, tak je to pořád stejný, že jo.

V určitých ohledech.

Takže si myslím, že tohle určitě nebylo. Oni to už dokonce prodali, že jo, pasovští, teďka... MAFŘE nebo komu, já nevím, nějakým Čiňanům, ne? Nevím, teď.

Já myslím, že je to teď na Slovensku...

Já nevím, já vím, že jsem to někde četl, že jsem se chechtal, ale že prostě vim... No, odjakživa to patřilo někomu jinému, než tady někomu v Čechách. To právě lidi nechápou, že jo, kolikrát, protože ty vydavatelství na to neupozorňují, že vlastně ten kapitál je úplně někde jinde, než tady... takže relativně by to mohli ovlivňovat. Čili tam, když jde potom tvrdý na tvrdý, tak se to může stát, no, jinak... nevím, nemám s tímhle nějaký špatný zkušenosti, že by mi volali pasovští a chtěli na mně, abych se vrátil, ne, to přeháním teďka, samozřejmě. Takže to byla tolerance, loajalita.

4. Co dle vlastního názoru považujete za nejvýraznější změnu strukturální transformace tisku vzhledem k regionálním médiím? Volbu, prosím, zdůvodněte.

A když se ještě naposledy vrátím ke zmíněným změnám, mohla bych se zeptat, které vnímáte jako nejvýznamnější?

Myslíte revoluci nebo ty nové média?

Přesně tak, ta revoluce je klíčová, kterou já sleduji, přitom porovnávám předrevoluční a porevoluční období, takže mne zajímá, co dle vlastního názoru považujete za nejvýznamnější změnu, která ovlivnila regionální média.

Já teda si myslím, že jsme si dělali práci, za kterou jsme si stáli a kterou jsme vyrobili. Zatímco dřív to bylo tak, že jsme tu práci odvedli a šlo to na plac, kde to kontrolovali a vyhodili nám něco a vyškrtali a tak dále.

Takže cenzura.

Takže cenzura, no. Zas těžký se orientovat, že jo, protože mezitím už přišli různí ti lobbisti a tak dále, ti si tady udělali různý, to víte... takže my, než jsme se vzpamatovali a než jsme si vyřešili svoje věci, jak to dělat a dělat to alespoň trochu kvalitně, tak oni byli už dávno za vodou a hráli si s náma, jo... vyloženě, že pustili jenom to, co chtěli. Tam byly různý ty provázanosti, to je jako všude, to není nějak čistě, že bychom byli nějakou výjimkou...

II. MAKROÚROVEŇ

1. Koncentrace vlastnictví

1. Jak koncentrace vlastnictví regionálního tisku ovlivnila Českolipský deník?

Tady myslím, že u koncentrace vlastnictví jste již odpověděl, jak ovlivnila Českolipský deník.

Jo, o tom jsme se bavili.

2. Můžete, prosím, upřesnit, jaké nejvýznamnější změny se udály po příchodu vydavatelství VLP, a.s.?

A tak jestli bych se mohla nyní zeptat na změny, které se netýkají roku 1989, ale přímo, jak jste zmínil, příchodu nového zahraničního vlastníka. Co se dělo interně v médiu a ve vaší novinářské práci.

Tak tam bylo důležité, že my jsme vůbec nevěděli nebo lépe řečeno, já jsem nevěděl a Markgrafová... dejme tomu, když byla moje zástupkyně... tak jsme nevěděli v podstatě nic, že jo. Byl týdeník a vzdělání ze socialismu a najednou buch, tohle. Tak to byly úplně jiné hodnoty, nebo měly by být. Nakonec se zjistilo, že je to skoro stejný, že jo, ale... Co jsem říkal, neudrším myšlenku...

Hovořil jste o příchodu zahraničního vlastníka a o tom, co se dělo uvnitř regionálního deníku, jaké změny...

Ty, co jsem Vám popsal. Personální změny tam byly. Finanční byly markantní teda, zvlášť pro mě. Asi chtěli, že ten, kdo to tady má dát nějak do kupy, tak aby si asi myslel, že to je dobrý. Ale finanční byly taky samozřejmě. A pak teda ty technický, že jo, to bylo dost markantní, protože my jsme byli zvyklí jezdit do Liberce na tu horkou sazbu, kde teda to sazeči sázali, že jo. A najednou jsme měli špíglovat prostě stránky sami. Naštěstí jsem tam měl teda holku, která k tomu měla nějaký vztah, takže ta nás to prostě naučila, takže jsme byli asi tři, kteří tohle byli schopní, když jeden měl dovolenou nebo byl nemocnej, takže jsme byli schopní to udělat.

Čili technicky dělali noviny externisti v Liberci...

No, to nebyli externisti, to byli profici, no, ale jako v podstatě na smlouvu nějakou.

A pak jste si to začali dělat sami.

No, postupně během těch, jak jsem říkal, jak byl ten přechod z toho týdeníku na deník, tak poslední dva měsíce jsme už jeli ten týdeník na počítač, jo. Ale bylo to ještě takový halabala, prostě takový, že to nebylo nic moc, jo. Spíš jenom, že jsme se s tím seznamovali. Ale do toho šestýho května devadesát tři, kdy vyšlo to nultý číslo, tak to už jsme dělali na ostro.

Ano.

Takže já se přiznám, já jsem z toho byl úplně hotovej.

2. Privatizace

1. Jak hodnotíte proces privatizace regionálního tisku z hlediska dopadů na fungování, kvalitu zpravodajství a práci novinářů v Českolipském deníku?

A mohla bych se zeptat, mělo to dopad na kvalitu zpravodajství ten příchod zahraničního vlastníka nějaký způsobem?

Určitě jo. Tam šlo i o tu dobu, že jo, že prostě se uvolnilo, že v podstatě se mohlo psát o ledasčem. Takže ze začátku i ti lidi, to... co jsme si dělali ankety a průzkumy, to ti lidi i brali,

ačkoliv si z nás třeba dělali srandu a já nevím... protože jak jsem říkal, personální otázka, takže to nebylo kvalitní ty články, jako co napsali... nebo ty zprávy. Ale ta informace tam byla a tu kvitovali teda ti čtenáři. Takže určitě to mělo přínos, protože říkám, to bylo úplně o něčem jiném. Tam to bylo všechno po té linii stranický před tím devětaosmdesátým a potom se to uvolnilo, že jo, a kdy nejen my, ale spousta regionálních novin... nemyslím teda v Praze nebo v Brně, v těch velkých městech, ale v těhle venkovstějch... tak tápaly, než se daly trochu dohromady a než to trochu vypadalo.

Ano.

Ale v každém případě, jak teda po obsahový stránce, tak i po té technický, se to změnilo o 180%, jo. To bylo diametrální, to bylo úplně o něčem jiném už potom.

2. Popište, prosím, pozitiva i negativa privatizace, která dle Vás převažovaly, jejich konkrétní projevy a účinky.

Myslíte, že bych Vás mohla poprosit, jestli byste konkrétně popsal pozitiva a negativa privatizace, jaké podle Vás nastaly?

Myslíte tohohle deníku nebo novin?

Ano, přímo deníku.

Tak tam byl problém, kdy my jsme byli, nebo já jsem byl tlačenej, protože sem přijel ten... já nevím, jestli znáte pana Košťála²⁰⁹. No, už tam není taky dávno... To byl člověk, který byl za vším v tom přechodu od těch týdeníků k těm deníkům Vltava-Labe-Press. Takže ten sem přijel potom. A dokonce potom to bylo už i tajně, protože já jsem jel do Pasova a Stehlík o tom vůbec nevěděl. Takže tam byla ta příprava, jak to bude vypadat, co se s tím bude dělat.

Oni Vás k tomu přímo přizvali do Pasova.

No jistě. No, já jsem tam byl asi čtyřikrát. Takže tam byly různě takový ty jednání, kde nám ukazovali jak grafiku, tak obsah, co od toho očekávají, no komplexně. Protože věděli asi, že jsme to nikdy nedělali. Jako teorie je něco jinýho, když se učíte ve škole o tom, jak se to dělá, a něco jinýho je praxe, že jo, to jsou úplně diatermálně jiný věci. Prostě, nebylo tam nic takovýho, že by nás nějak směřovali někam nebo něco takovýho. Ne vyloženě, jak by se měl dělat deník.

Ano.

Tam byl průšvih, že v podstatě to nikdo nevěděl. Já jsem odešel v roce 2006 nebo jsem byl odejit víceméně ze zdravotních důvodů a podobně, ale to je jedno. A tak do té doby v podstatě furt jsme hodnotili a hodnotili. Já už jsem tam byl 14 let a mně už to lezlo na nervy, protože ostatní redaktoři se měnili. A oni mleli pořád to samý do kulata a furt se nic nezměnilo. Tam byl největší problém remitenda, že jo, prodejnost a obecná prodejnost nebo čtivost. A takže... prostě, já vím, že jsem vždycky říkal, když vy jste tam tak chytrý v tom Ústí, proč tady máte... vy tady máte všechny profesionály redaktory, a přesto máte prodejnost téměř jako my,

---

²⁰⁹ Vlastimil Košťál „před rokem 1989 působil na pozici technického náměstka Vydavatelství Rudé Právo a po změně režimu se stal ředitelem Vydavatelství Deltapress“. Odešel v r. 1991 do vrcholného managementu VLP. (Waschková Císařová, 2009, s. 101, 275).

jo... myslím, procentuelně počet obyvatel. Jo, prostě, že... já si myslím, že to nebylo v tom, jako, že by kvalita těch novinářů, protože pokud se dařilo z Prahy spravít ty centrální stránky, že byly zajímavý, ať už ta publicistika nebo světový nebo evropský zpravodajství, takže to bylo solidní. A prostě vůbec neexistovalo nějaký... jo, že jsme měli my tady redakci a v Liberci byla redakce a přitom ty noviny stály ty Liberecký za... já nevím, my jsme si to třeba mysleli, že jo, to je subjektivní, ale prostě to bylo úplně stejný a přitom tam byli samí vzdělaní lidé, zatímco tady to dělali maturanti, takže prostě já si myslím, že to není v tom. A ta prodejnost je to, co je... jakou si vytvoříte image před tím čtenářem, že jo. A jestliže jsme si z toho dělali svým způsobem legraci, tak ti lidi, co to dobře jako brali, tak si říkali, že to jsou blbci a už si to nekoupili.

3. (De)regulace

1. Domníváte se, že se v Českolipském deníku více dominují regulační nebo deregulační tendence? Popište, prosím, konkrétněji jejich působení.

Mohla bych se Vás zeptat, zdali si myslíte, že v Českolipském deníku převažují regulační nebo deregulační tendence? Regulace, to je soubor zákonných opatření. Deregulace znamená soubor opatření, která působí proti regulaci. Pak se uplatňují regulační a deregulační tendence a některé z nich převažují. Následně dochází ještě k autoregulačním tendencím.

Myslíte, že by nás někdo reguloval?

Třeba je zde tiskový zákon. Zpravodajství tvoříte i vzhledem k uzákoněným věcem. A pak tu jsou tendence, které to narušují nebo podporují. Ty tendence se také měnily po roce 1989 a díky tomu jsem zařadila také tuto otázku.

No, to je v podstatě ta investigativita v těch článkách a tam na tom jsme dost naráželi, že jo, protože ta... to byla situace, kdy zvláště jeden kolega, ten do toho strašně rád šel. A nemohl pochopit, že má třeba jenom subjektivní domněnky, teď to přeháním, ale že to nemá podložený, nemá tam zdroje a tak dále... takže, pak jsme skončili u soudu a museli jsme se omlouvat a podobně. No, takže prostě jsme se snažili, ale vím, že prostě... ono bylo něco jiného, když... to asi taky znáte, že když sem poslali z Prahy nebo třeba i z Ústí redaktora... potom došlo k tomu, že byli krajší redaktori, kteří jezdili po okresech a šťourali se v těch věcech, když si mohli dovolit říct, že František Novák je vůl, protože krade. Zatímco my kdybychom to tady řekli a podepsali jsme se pod to svým jménem, tak je to o něčem jiném úplně. Jo, oni si to mohli dovolit, já nevím, jak to je dneska, ale asi podobně. Takže jsme se tomu nakonec vyhýbali, protože tam za tím byly zase různé kontakty mezi lidma a tak dále, a pak k nám chodili a říkali, to bys neměl takhle dělat, kdybyste si to alespoň pohlídali, podívejte, jak jste dopadli, jo, že potom jsme jim dávali za pravdu a museli jsme se omluvit. Za to jsme dostávali vylágoš i od šéfů z Ústí nebo Prahy, když jsme to prošvihli nějak, no.

2. Dochází v Českolipském deníku zároveň k autoregulačním tendencím? Pokud ano, k jakým?

Potom zde jsou ještě autoregulační tendence. To znamená, zdali přímo v deníku byla vytvářena interní opatření jako kodexy a tak podobně, která se týkala jen daného média a byla speciálně tím médiem vytvořená.

No, určitě jo. To je samozřejmý, protože tam muselo existovat nějaký organizační členění v tý redakci, kdy ten dělal to a ten zase tohle. Takže probíhaly i různé školení tam. My jsme mívali jednou týdně velkou poradou a každý den jsme měli poradou o tom, co kdo připravuje, abychom věděli, o čem se bude psát, co přijde na jedničku, co přijde dovnitř listu a tak. Takže určitě to tam tohle bylo, a když se potom... třeba pokud jsem na to neměl já čas... ze začátku jsem to dělal, ale když tam pak byli zkušenější, z těch šesti byli třeba dva zkušenější... a pak přišli noví, tak samozřejmě se jim dávalo najevo, co se od nich očekává a co mohou dovolit, jak to mají dělat... a když nevědí, aby přišli za těmi zkušenějšími, aby to konzultovali a dali to nějak dohromady k všeobecné spokojenosti.

Vzpomenete si na nějaké konkrétní autoregulační opatření? Třeba ohledně uzávěrek...

Tam byly ty uzávěrky. To je taky, uzávěrka. Já jsem si prostě zjišťoval, že všechny lokální redakce občasně si hrály na to, že jo, že mají uzávěrku v deset nebo přesně v osm. To byla pravda, každá měla jindy uzávěrku. A takže se to řešilo takovými téma, včera se stalo, jo, včera nám řekl a tak dále, aby to vypadalo pro čtenáře, že jsme to zjišťovali včera, že jo. To bylo právě to, že jsme potom třeba, já nevím... plácnu, že hořelo tady někde, vím, že hořelo v Lípě na Kopečku a zapálil to nějaký psychopat, kluk mladej, který ještě tam měl pušku a střílel. A já, když jsem dělal ty výjezdy, jsem i fotil, takže jsem potřeboval nějakou fotku, tak vím, že mě tam naháněli policajti, že mne může zastřelit. A když jsem se tam s tím jedním... to bylo někdy, já nevím, v devět večer a jeli jsme potom do redakce s tím Doležalem, s tím kolegou, se kterým jsme dělali tyhle věci. Jakmile jsme se tam dostali, tak oni to tam stejně dali z četky přebraný a na to naše se vykašlali, jo. Takže v tu ránu veškerá takhle jako aktivita byla vniveč. A teď mu to vysvětlíte, že tam běhal jako pošuk a vlastně k ničemu. Přitom se dá prostě... takže většinou potom to šlo přes četku tyhle aktuálky. A u nás to bylo všechno jako tahleta uzávěrka. Jo, čili nám to bylo pak v podstatě jedno, my jsme potom měli nějaké uzávěrky také ve čtyři odpoledne, jo, nějakých stránek. Akorát ta nejpozdější uzávěrka byla, myslím, v sedm večer. Ale jako čekat do sedmi do večera a držet tam lidi a vědět, že se nic nestane, na 90% se nic nestane, to by muselo bejt a jenom tam budou sedět a čekat, jestli maj vyjet... tak to většinou bylo hotový. To samý přes víkend... když se dělali víkendový noviny z neděle na pondělí.

Samozřejmě.

Třeba se nám stalo... třeba taková situace, že jeden z kolegů... my jsme si zálohovali připravený stránky na diskety. A já jsem to dal do počítače, protože jsem skončil s tím špiglováním, děláním novin, a měl jsem hotový noviny na sobotu celý a na večer a tři čtvrtě novin na pondělí už, protože pak se doplnily jenom aktuálky nebo fotky. A hodil jsem mu tam ty diskety a říkám mu, vymaž mi to. A on jak byl nezkušený na tom počítači, tak vymazal ty noviny.

Teda.

Jo, tak si to dovedete představit, jsem obvolával celou redakci nazpátek. Naštěstí se to dalo. Tam byla nějaká finta od ajťáků, co jsem znal, jako že se mohou vytáhnout ty články. Ale musel jsem to znova přepočítat, našpiglovat. To jsem zestárl o deset let. To je jenom kuriozita taková, jo.

A to jste se dozvěděl jak dlouho před uzávěrkou?

Asi hodinu a půl. No, v podstatě na to pondělí, na to byl čas, to se dalo udělat třeba i v neděli nebo v sobotu, ale na ten pátek, no já jsem myslel, že ho přetřnu.

Již jsme u skoro u konce tohoto oddílu.

4. Mediálně-systémová koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi koncentrací vlastnictví, privatizací a (de)regulací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

Myslíte si, že bych se Vás mohla zeptat, jaké vnímáte souvislosti mezi tím, o čem jsme mluvily, tedy mezi privatizací, koncentrací vlastnictví a deregulací, které se uplatňují na regionální úrovni?

Tam ještě máte nějakou koherenci, že jo? Já jsem na to koukal.

Ano, koherenci. Hovořili jsme o tom, že přišel zahraniční vlastník, došlo k privatizaci, došlo k tomu, že se změnila různá interní záležitosti i regulační tendence uvnitř média... a mezitím je určitá provázanost, že jedno ovlivňuje druhé. A já bych se chtěla zeptat, jaké souvislosti...

Vždyť o tom se bavíme.

Ano, ale teď se jedná o přímé zacílení na změny, které jsou provázané. Doteď jsme mluvili o všech samostatně. Tak teď to mám v souhrnu. A já hledám souvislosti mezi těmito činiteli.

Já vím, co myslíte, ale obecně to nic neřeší. Já vás chápu, kdyby moje dcera letos nedělala doktorát, tak bych tu asi nebyl. Ale říkal jsem si, že Vám to nemůžu udělat. To je samozřejmé, to je to, co jsem říkal, že se to diametrálně všechno do puntíku změnilo o 180%...

To jistě.

Čili to, co bylo včera, tak ten další den bylo úplně o něčem jiném. Furt to byly noviny, že jo, a furt tam byly písmenka. Ale ty písmenka se jinak dělaly, byly jiná písmenka o ničem jiném a tak dále a tak dále, jo. To byla prostě jiná opereta, že jo.

Takže ta provázanost kompletně souvisí se všemi probíranými makročiniteli?

Samozřejmě. To je bez debat. To nejde jinak.

III. MIKROÚROVEŇ

1. Komeracionalizace

1. Jak hodnotíte dopady ekonomických zájmů majitelů na stupeň komeracionalizace Českolipského deníku? Prosím, doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

Teď zde mám hodnotit ekonomické zájmy majitelů na stupeň komeracionalizace, to znamená...

Já vím, reklamy, inzerce a tak dále.

Ano, inzerce, přesně tak. Zde jde o to, jak hodnotíte její dopady.

To bylo úplně jiný, jako všechno tam, myslím ten poměr... souvislost mezi tím před a po. Ale jednak tam bylo stejný... rok nebo dva, v podstatě ti pasovští víceméně počítali se ztrátami. Počítali prostě s tím, že není možné, aby okamžitě ta křivka běžela nahoru, že jo. Takže ze začátku i ta inzerce byla v podstatě, neříkám náhodná, ale nebylo to systematický. V podstatě se přecházelo z toho, co bylo, co jsme měli v týdeníku, a nabalovaly se na to postupně v rámci tý komerce nebo tý inzerce všechny další věci, který s tím souvisely. Jo, jak běžel čas, tak potom přišlo tvrdý na tvrdý a byly tam určitý mantinely nebo určitý stupně, kam se má dosáhnout peněz a tak dále. A mělo to dopad i na to, co jsme si mohli pořídit a tak podobně.

Ano.

Čili tam byla určitá provázanost mezi tím, když naše dealerky, ony to nerady slyšely, nerady slyšely slovo dealerky, jak se jim to říkalo, já už nevím, správně. Takže, když udělaly, že třeba byly první, tak jsme měli ještě jedno auto v redakci, jo, že byly první za rok, což se teda i stalo, že jsme měli dvě auta, což byla takováhle výhoda. Nemluvím o tom, že ty holky měly taky finanční výhody, ty inzerentky, nebo to bylo takový... souvětí nebo sousloví. No, prostě potom se to začalo promítat, kdy v podstatě jsem až kolikrát měl pocit, že ta inzerce je důležitější než ten obsah novin.

2. Jakým způsobem byla zachována kvalita a objektivita zpravodajství vzhledem k růstu komerčních vlivů? Prosím doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

No, na to bych se přesně chtěla zeptat, jestli si myslíte, že to dopadlo na kvalitu a na objektivitu zpravodajství, přesně tyto finanční změny týkající se komercializace.

No, stávalo se, že prostě na úkor třeba... já jsem si myslel, že tam je třeba to... nešlo ani o zpravodajství, protože zpravodajství většinou bylo kratší, pokud tam nebyla reportáž nebo publicistika, že jo. No, takže kolikrát inzerce byla úplně proti, jo. Tam se samozřejmě muselo dávat bacha, aby to nešlo úplně proti, jo, že by tam byl nějaký kritický článek... nedej Bože, přímo o tý firmě, která inzerovala... čili tam to neexistovalo, tam se to muselo ošetřit.

Určitě.

Já si myslím, že tenkrát prostě... říkám, ty první tři roky... ale potom začala nastupovat ta tendence, jako když dneska vidíte české televize, tam je nejdůležitější ta reklama pro IQ 20, jo. A to je strašný, když... to bylo to samý jako v těch novinách, když nasaděj reklamu do filmu, kterej je klasickej nebo pohádka a teď tam dají... víte, co. A tohle samý se stávalo i v tomhle případě. Oni nám třeba z Ústí, protože oni nakupovali... byla celokrajná inzerce, a tím pádem se nakupovaly inzeráty, který vycházely ve všech deseti mutacích, jo. A oni nám to tam hodili, třeba... strana tři na tři sloupce pravej dolní, jo. A to už přišla takhle ta stránka a já jsem nebo grafička musela... A prostě, jo. To bylo připravený a my jsme se museli vejít do těch děr, a to nebylo dobrý, jako. Ale peníze to přinášelo asi. Ale to já nevím, to zase nešlo okolo mne... Samozřejmě jsem věděl, kolik jsme vydělali za měsíc, kolik jsme vydělali za čtvrtletí, za rok, ale nějak že bych přesně o tom měl přehled...

A když se lokální inzerent přihlásí do redakce...

Já teď mluvím o něčem, co nevím, já nevím, jestli se to nezměnilo za těch deset let. Ale za mne, když to bylo, tak tam bylo inzertní oddělení, které v prvopočátcích mělo v podstatě... sekretářka ještě dělala řádkovou inzerci, která k tomu patřila. Plus tam byly dvě holky, které měly na starost plošnou inzerci. Čili lidi mohli přijít, mohla jste přijít, že si dáte inzerát, že prodáte jízdní kolo nebo něco takovýho. Ale spíš z tohohle by se neuživily ty holky, takže ony musely jezdit po okrese a shánět, jak na fabrikách nebo já nevím... v různých organizacích a ukecávat je, aby si dali inzerci. A čím víc toho sehnali, tím víc... to už je zase... jak jsme se bavili, že z toho byly i plusy pro normální redaktory.

2. Racionalizace

1. Jak se racionalizace projevila v Českolipském deníku? Konkretizujte, prosím, podrobněji, jakým způsobem racionalizace ovlivnila organizační strukturu, vnitřní procesy a tvorbu obsahu.

Tak. Teď jsme u racionalizace. A mne by zajímalo, jak si myslíte, že opatření, která nastala vzhledem k finančním stránkám, ovlivnila organizační strukturu. Například, zda došlo k propouštění nebo k omezování...

Myslíte na tom zlomu? Jo, vy to vlastně máte o tom zlomu.

Ano.

Takže. Říkám, když jsme to rozjžděli, tak jsem se až divil, protože... co jsem přijmul, to jsem přijmul, jo. Pak ještě za toho ředitele bývalýho, co tam byl na začátku, než ho vyhodili, protože on byl strašně tolerantní a neschopnej. Takže nešlo vůbec o to, spíš nabírali lidi, než že by se propouštěli.

Spíš nabírali, ano.

Pokud se týká propouštění lidí, tak to bylo jedině, když nastal nějaký malér velké, který mě stál i třeba, já nevím, ohodnocení na platě minusový. A ten člověk, pokud se prokázalo, že v tom lital opravdu, že to kolikrát bylo i účelový něco. Nedej Bože, to třeba neprokázali, že jo, nějaký úplatek nebo něco, tak pak už se to dalo... pokud tam byly nabalený ještě další věci. Ale to bylo fakt minimálně jako to propouštění.

Ano.

Co jste to říkala o té racionalizaci ještě?

Jak to ovlivnilo vnitřní procesy a tvorbu obsahu a jaký dopad mělo šetření na vaši práci.

Já si myslím, že jsem v podstatě nezažil, že by se šetřilo na úkor toho, abychom nemohli pracovat, jako že by... to bylo až teďka, co jste mluvila s Vlastníkovou.

Jak byla krize.

No. Přesně, když jsem odešel, tak v září to začalo, jo, kdy prostě musela propouštět lidi. Ale já to mám z druhé ruky, takže bych se nerad k tomu vyjadřoval nějakým způsobem, to Vám

určitě řekla ona, že jo. Já si to neumím představit jako, protože já jsem měl dvanáct lidí a oni mají šest, jo. To je padesátiprocentní.

2. Jaký vliv měly nové požadavky racionálního fungování regionálního tisku na práci novinářů regionálního tisku?

Já srovnávám ten vývoj, takže je pro mne důležité to, co bylo předtím i potom. A jestli bychom se mohli vrátit ještě k požadavkům racionálního fungování na práci novinářů, zdali jste něco vyloženě vnímal, že se opravdu změnilo na základě toho ve vaší novinářské práci...

Ale samozřejmě tam byly tyhle věci, ale prostě to bylo, já nevím, zkvalitnění práce, a proto byly pořádaný pravidelný semináře dvoudenní, třídenní, ať už pro šéfredaktory nebo redaktory, které byly tematicky zaměřené na nějaký věci, které se týkaly zase celkového zkvalitnění těch novin, že jo.

Ano.

Ale teď je otázka, že mám pocit, že to nemělo žádný výsledek, že prostě oni přijeli nebo my jsme přijeli, zase jsme odjeli a vypadalo to pořád stejně. Snahy o tohleto tam byly, ale ten výsledek bych řekl, že se moc neprojevoval. Tady potom už to bylo vynucený. Jestliže máte místo šesti redaktorů tři, tak to už je o něčem jiným, než v šesti lidech a nějak to zkvalitňovat, ty to uděláš kvalitnějš a tak, ale furt mám těch šest lidí, kteří to dělají, ale když mi tři vezmou, tak už tam musí být nějaký dopad.

3. Centralizace

1. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila rozhodovací a organizační procesy uvnitř Českolipského deníku?

Teď jsme u centralizace, zdali bych Vás mohla požádat o Váš názor, jak centralizace ovlivnila mediální organizaci z hlediska rozhodovacích a organizačních procesů uvnitř deníku. Zdali došlo například k tomu, že centrální redakce nějakým způsobem řídila regionální redakce.

No, v podstatě jsme už na to taky narazili. Tam šlo o ty provázanosti, co jsem říkal, jak to šlo dál a dál v čase, tak v podstatě dospívali samozřejmě v Ústí, krajánci, jako na to, že je potřeba podporovat to i z ústeckých zdrojů, že jo. Takže fotograf třeba, tam byl jeden centrální, jeden pro Ústeckej a jeden pro Libereckej kraj, kteří jezdili, aby my jsme nemuseli. Já nevím, v době, kdy jsme byli zatížený výrobou novin, tak abychom se nemuseli sebrat a jet támhle vyfotit, jak vlak rozmaširoval auto, jo třeba. A přitom to bylo blíž do Liberce než do Lípy, jo. A zrovna tak ti redaktori, tam byli asi dva nebo tři, kteří jezdili na tyhle kauzy stěžejní. Třeba, jak z Německa vozili ten bordel, víte, jak skládky vznikly tady na Ramši, jo. A prostě se to přehazovalo jako horkej brambor a nikam to nevedlo. Tak v tom jste se musela šťárat nějaký čas, abyste vůbec přišla na to, odkud vítr vane, že jo. Takže na to neměli ti moji redaktori.

2. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila procesy tvorby obsahu Českolipského deníku?

Takže ovlivnilo to nějakým způsobem obsah?

No, určitě jo. Tak oni nám v podstatě i diktovali určitý věci, že jo, který potřebují, protože věděli, já nevím, ať už z četky nebo z jiných informačních zdrojů, že se tady něco děje, takže nám zadávali, třeba já nevím, teď plácnu... přijel Klaus sem, to je jako už... nebo prostě něco, co bylo celokrajský, nemluvím celonárodní, ale celokrajský nebo pro více okresů spojený, tak jsme to museli udělat, že jo.

Tomu rozumím.

Jako průšvih byly ty politický strany, že jo, samozřejmě. Já nevím, jak se jmenoval... Kott s Rathem. Tak on se přece nějak ožral přece tady a pak se popral v hospodě, pak ho vylučovali ze strany. A my jsme tam... a to přšelo, to bylo v Doksech na nějaký chatě, a já jsem říkal, že už nechci být novinář ani omylem... jsme tam byli s Vlastníkovou, ta pak onemocněla druhý den. No, to je zbytečný, jo, ale kvůli ničemu, protože stejně nám dali potom prohlášení a my jsme tam sehnali pár věcí, jako co jsme... jako, že jsme byli tady odtud, ale co byli třeba z Liberce nebo z Ústí kluci, tak ti vůbec nevěděli, která bije. Takže prostě samozřejmě, že jo... takže samozřejmě, že to ovlivňovalo.

4. (De)lokalizace

1. Dochází podle Vás v současnosti ke ztrátám lokálních charakteristik nebo k jejich posílení? Prosím, vysvětlíte na konkrétních příkladech.

Takže teď tu máme delokalizaci. Myslíte si, že dochází ke ztrátám lokálních charakteristik nebo že dochází k opaku, to znamená k jejich posílení?

Teď mluvíte o současnosti?

Teď mluvím o tom, že... pořád sleduji přelomový rok 1989... a jak se děly všechny změny, tak jedna z nich je i lokalizace a delokalizace, je to i ustanovené v mediálním diskurzu, že k tomu dochází.

Tak samozřejmě, že tam byla ta delokalizace, když přestal být týdeník, který byl vyloženě jenom lokální, že jo, takže je samozřejmý, že tam muselo dojít k tomu... ale neřekl bych, že to bylo na úkor těch lokálních článků, těch lokálních stránek.

Ano.

V podstatě bych řekl jako, že by se dalo... Myslím jako za týden, kdybyste z toho deníku vybrala ty lokální zprávy, tak byste dala dohromady dvojnásobný týdeník, nejmíň. Rozumíte mi, co myslím, jo. Čili určitě to nebyla nějaká minusová položka, že by šla lokalizace vniveč. Ale spíš naopak, protože to nutilo nebo spíš byla tam i možnost plošně informovat o věcech, které se dříve nezařazovaly. Čili jít i do specifik lokálních určitých, který prostě nebyly možný, protože to nebylo plošně možný tenkrát v tom týdeníku.

Ano, určitě. Takže lokální tematika posiluje...

Já nevím, jestli posiluje, já to tolik až nesleduji zase. Říkám, tenkrát na tom přelomu určitě, ale i postupně, protože tam se otevřela ta cesta, kde... třeba Českolipský deník měl na jedničce jednu zprávu, myslím, lokální a ostatní byly Praha, Brno a tak dále, nebo zahraničí.

A hlavní stěžejní stránka byla třeba trojka, lokální. No, a pak se říkalo, tak to utáhneme... takže potom to bylo obráceně jako, že byla třeba na jedničce jedna zpráva, protože já nevím... spadl Boeing do moře. Ale ostatní byly všechny lokální na tý jedničce, na úkor tý trojky, kde se to teda změnilo ta lokální zpravodajská scéna. Jo, takže takhle.

2. Jakou část zpravodajského obsahu tvoří lokální zdroje a jakou centrálně přijímané informace?

A kdybyste to dal do poměru, jakou část tvoří lokální zdroje a jakou celostátní?

To jde o to, kolik stránek vychází, že jo, v ten moment, protože my jsme vycházeli dvaatřicet stran třeba, nebo šestnáct naopak jenom, šestnáct bylo nejmíň nebo dvanáct dokonce. Šestnáct a dvaatřicet a mezitím i byly varianty. A teď záleželo na tom, která... Většinou byly, říkám většinou, pokud nebyly nějaký inzeráty na tom, tak většinou byly zachovaný, že třeba jednička, trojka, čtyřka a osmička plus šestnáctka sport, byly lokální. Dalo se tam použít třeba i krajské zprávy, který nějakým způsobem poukazovaly na problematiku Českolipska. Ale bylo dáno, že tyhle... v určitým období, než se vymyslelo zase, že... než moudré hlavy vymyslely, že to nebude na dvojce, ale na trojce. Ale to bylo standardní v podstatě. Tam nedocházelo k povýšení nebo ponížení. V optimálním případě to bylo stejný. Jo.

Určitě, dobře.

5. Mediálně-lokální koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi komercializací, racionalizací, centralizací a (de)lokalizací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

A teď, když se vrátím ke koherenci neboli k těm souvislostem, tak by mne zajímalo, zdali jste vypořádal něco mezi komercializací, racionalizací, centralizací a delokalizací. Myslím nějaké významné provázání z hlediska Vaší novinářské praxe v regionálním médiu.

Jak to myslíte, souvislosti?

Já sleduji mikročinitele, to jsme na mikroúrovni. Já... jak jsem se předtím ptala na tu makroúroveň, tam byla koherence mezi třemi činiteli a vy jste odpověděl, že jsou vzájemně provázané. Tak teď jsme zase řešili další čtyři v tomto oddílu. A mne by na závěr zajímalo, jak se díváte na tyto souvislosti, zdali to je stejné jako na té makroúrovni či v něčem odlišné, zda opravdu jsou provázaní všichni či jestli některý stojí zvlášť nebo zdali je nějaká vazba mezi nimi výraznější nebo naopak není podle Vás tolik důležitá...

Jako optimální situace byla, aby byly provázaný, samozřejmě, jo, to je bez debat. A neříkám, že se to vždycky dařilo, že jo, protože tam ujížděly různý věci, který bychom byli rádi, aby nebyly, ale ony byly, jo. Takže říkám, to jsme řešili na těch poradách šéfredaktorů, kde bylo přesně dáno, nebo ne dáno, ne konkrétně, ale jak by tyhle poměry měly vypadat a tohleto, tak to tam bylo dopředu určeno, že jo. Tím jsme byli i hodnocení, jestli to dodržujeme. A jaký eventuelně to má dopad na čtenáře, že jo.

Dobře, děkuji moc.

IV. SOUHRNNÁ KOHERENCE

1. Provázanost mikročinitelů a makročinitelů

1. Vnímáte spojitosti mezi makroúrovní (privatizace, koncentrace vlastnictví a (de)regulace) a mikroúrovní (komercializace, racionalizace, centralizace a (de)lokalizace) vzhledem k Vašemu médiu?

Ted' už tady je souhrnná koherence, která se týká celého rozhovoru, který jsme uskutečnili. Nyní sleduji provázanost makroúrovně a mikroúrovně. A snažím se ji aplikovat do regionálního média. Takže Vám přesně vysvětlím, jak to myslím. Jak jsme probírali makroúroveň, tu privatizaci, koncentraci vlastnictví a deregulaci, mezitím jsme si řekli, co každý činitel znamená, že všichni spolu souvisí. Potom jsme si to samé udělali u mikroúrovně, kde jsme si vysvětlili, k čemu konkrétně došlo a co se děje konkrétně mezi nimi. A já nyní srovnávám tyhle dvě úrovně dohromady. A snažím se mezitím vypořádat, jak spolu souvisí přímo v realitě.

Já vím, co myslíte, no. Ale... jednak říkám, nevím, jak je to teď. Léty se přijde na něco nového nebo na to, co je špatný. Ale v podstatě si myslím, že jak vedení, tak vedení kraje nebo vedení celého VLP, tak až po ty regiony, lokály, se snažilo vždycky, aby to všechno bylo koherentní, jo. Ale říkám, že se stávalo, že to ujíždělo, samozřejmě, jsme lidi, že jo. Takže jako snažili jsme se o to, aby to bylo související.

2. Jaký ze jmenovaných činitelů nejvíce ovlivnil vaše médium? Co se následně změnilo?

Ještě tu mám zde dvě otázky týkající se toho, že bych potřebovala, jestli byste nebyl ochoten mi říci, který byl nejvýznamnější pro médium a který nejméně významný.

Co?

Z hlediska činitelů...

Aha, jo.

A jestli by to bylo možné očíslovat od nejvyššího k nejnižšímu podle důležitosti.

Jako důležitosti z hlediska čeho?

Z hlediska toho regionálního média, že nějaký měl největší vliv, přišlo nejvíce změn a nejvýznamněji to ovlivnilo...

A to spojíte ty makro i ty mikro, dohromady, jo. Nebo ty makro chcete jedna, dva, tři a tamty mikro taky jedna, dva, tři, čtyři.

Ano, zvláště, jestli byste byl tak hodný.

Tady já, když tohle vždycky vyplňuji, tak mám pocit, že to dělám špatně.

Ne, to určitě ne. Tady je všechno dobře, protože to je názor, který je respektovaný...

3. Jaký ze zmiňovaných činitelů nejméně ovlivnil vaše médium? Z jakého důvodu nebyl jeho vliv patrný?

(Respondent označil na makroúrovni: privatizace 1, koncentrace vlastnictví 2, (de)regulace 3. Dále na mikroúrovni: komercializace 3, racionalizace 1, centralizace 2, (de)lokalizace 4).

Takže já to asi nechám takhle.

Ano. Výborně, děkuji.

To bylo součástí, když jsme měli ty porady. Tak jsme vyplňovali různé testy, třeba psychologický. A vím, že mně vždycky vyšlo, že bych měl dělat sociálního pracovníka a ne redaktora, že nemám tu průbojnost.

A mohla bych Vás poprosit, zdali bychom se mohli vrátit k začátku a vyplnit ještě hlavičku? Jestli byste mi, prosím, řekl, jaké jste zastával pracovní pozice?

To myslíte jenom v médiích?

Ano.

Tak jsem byl redaktor rozhlasu po drátě. Pak jsem byl redaktor normálního týdeníku, do závorcky dejte i zástupce šéfredaktora, to bylo jak za Berky, tak i za Stehlíka. No, pak jsem byl šéfredaktor týdeníku. A šéfredaktor deníku.

Ano.

Das ist alles.

Jakého jste dosáhl vzdělání?

Já mám akorát gympl a pedagogickou školu, to nemám dodělaný, protože to končilo akorát v roce 89, takže jsem svou práci odhodil dál...

Takže jste pak dělal pedagogiku. A jak dlouho jste pracoval v médiích?

Délka praxe v médiích asi třicet let.

Jak dlouho jste pracoval v Českolipském deníku?

Třináct a půl, ne třináct let.

Mohu se zeptat, jestli souhlasíte s poskytnutím zmiňovaných informací pro studijní účely?

No, jistěže. Takže je to všechno?

Ano, to je všechno. Dovolte mi, abych Vám poděkovala za rozhovor, který jste mi právě poskytl. Děkuji za to, že jste se vyjádřil ke každé otázce a našel si čas na dnešní odpoledne.

Za málo. Já už v médiích nedělám, jak jsem říkal, tak snad Vám to nějak pomohlo.

Určitě mi to moc pomohlo. Díky tomu mohu i vědět, co se dělo v minulosti, což je pro mne velmi důležité. Jsem ráda, že jste se podělil o své novinářské zkušenosti, protože jste mi pomohl pochopit spoustu důležitých souvislostí.

No, tak to jsem rád. Tak, ať se Vám daří ve studiu a přeju hodně štěstí.

Děkuji. Také Vám přeji, ať se Vám daří.

Respondent 4

Datum rozhovoru: 16. listopadu 2015

Místo rozhovoru: redakce Městských novin (radnice v České Lípě)

Stopáž: 1:02:16

Pracovní pozice: redaktor

Dosažený stupeň vzdělání: VŠ žurnalistika, Mgr.

Délka praxe v médiích: 28 let

Délka praxe v Českolipském deníku: 8 let

Souhlas se zpracováním poskytnutých údajů pro studijní účely: Ano

---

Dobrý den,

mohu se Vás na úvod zeptat, zdali souhlasíte s tím, že budou údaje obsažené v rozhovoru zpracovány ke studijním účelům?

Ano, souhlasím.

Zde bych Vám chtěla dát obsah celého interview, abyste se dopředu mohla seznámit s jeho rozsahem.

Určitě. To je dotazník?

Jedná se o hloubkový rozhovor, nemusíte nic vyplňovat, stačí, když odpovíte ústně a společně si to rozebereme. Odpověď bude zaznamenaná a já následně přepíšu průběh celého rozhovoru. Jsou to otevřené otázky s tím, že má každý respondent možnost odpovědět na ně vlastním způsobem. Můžete uvést své zkušenosti, názory, cokoli k dotazu uznáte za vhodné...

Ano, dobře. Takže já se kouknu na tu jedničku...

I. STRUKTURÁLNÍ TRANSFORMACE TISKU

1. Jak podle Vás celoplošné změny v mediálním systému po r. 1989 ovlivnily subsystém regionálního a lokálního tisku?

No, určitě ovlivnily, to v každém případě, protože ty regionální noviny se nedají z toho vyčlenit, ani ten lokální tisk se z toho nedá vyčlenit, a v podstatě určitě tou nejzásadnější změnou byla určitě větší svoboda vyjadřování. To je v každém případě, to se od toho nedá vůbec odpreparovat.

2. Myslíte si, že strukturálně-transformační činitele měly na regionální média příznivý či nepříznivý dopad? Tvrzení prosím zdůvodněte.

Strukturálně-transformační činitelé vytváří změny, které se odehrály v mediálním systému po roce 1989, a já potom na to navazuji, že každou změnu podrobně rozebírám, to je například privatizace, deregulace a další vyloženě stěžejní jevy, které se udály v mediálním systému a určitým způsobem ho směřovaly.

Dobře, takže v tomhle případě opět platí, že určitě ovlivnily. V první řadě to ovlivnilo vlastnictví i toho regionálního tehdejšího týdeníku, protože to Vám určitě říkal už pan Nový, protože ten regionální týdeník původně vydávaný Okresním národním výborem byl zprivatizovaný, tehdy si ten titul včetně zaměstnanců koupila společnost, ze které se později stalo vydavatelství Vltava-Labe-Press.

Ano.

Ta mateřinka byla teda v Bavorsku. Byl to německý vlastník. A vlastně ten přerod neznamenal jenom tu změnu vlastnický struktury, ale v první řadě i změnu koncepce, protože ty noviny z toho týdeníku, který byl vydávaný i po revoluci ještě nějakou dobu, tak z toho týdeníku se vlastně stal... byl přetransformovaný do regionálního deníku, takže tam se to samozřejmě hodně promítlo. No a z pohledu společnosti, z pohledu těch dalších změn, který vlastně byly, tak tam... jak to říct z pohledu novin... tak pochopitelně jednak teda obsahová stránka se určitě změnila díky tomu, to jako v každém případě.

Určitě souhlasím.

A pořád platí to, že ta revoluce přinesla do mediálního světa svobodu slova v tom pravém slova smyslu, to je pravda. Určitě tam musí zaznít i to, že tam byl i daleko větší dopad zase z té druhé strany, to znamená i třeba reklamy, která v tom modelu předcházejícím, to znamená před rokem 1989, nehrála takovou roli, protože ty noviny byly financovaný dnešní terminologií z veřejných prostředků. Teď už vlastně to byly opravdu soukromý noviny, který stály na příjmech, který ty noviny měly z inzerce, reklamy. Takže to se určitě taky promítá, to se určitě nedá oddělit.

3. Mají podle Vás regionální média stabilnější postavení, zvýšil se jejich vliv i pozice v mediálním systému, nebo došlo k opaku?

Regionálnější média, ten jejich význam z hlediska toho celkového pohledu... určitě bych řekla, že v tuhle chvíli ten jejich vliv a pozice se zvyšuje přímo úměrně tak, jak se v tuhle dobu klade důraz na public relations jako takovej. To je prostě pravda, protože ta prezentace a ta komunikace s veřejností, tak ta má z pohledu toho, jak vlastně vnímáme současnej svět, tak tam určitě to vnímání je ještě daleko... má větší důraz, to určitě, protože v podstatě předtím ty noviny, který byly jakoby jednostranný, tak teďkous jsou daleko... v tomhle směru daleko pestřejší a přinášejí daleko větší možnosti. A nejenom... nemluvím jenom o tištěných médiích, jako když to vezmu z pohledu obecného. Takže tam... a to určitě má vliv i na pozici těch regionálních titulů. To v každém případě.

Ano, určitě.

4. Co dle vlastního názoru považujete za nejvýraznější změnu strukturální transformace tisku vzhledem k regionálním médiím? Volbu, prosím, zdůvodněte.

To je pořád myšleno obecně. Potom už to bude konkrétně zaměřeno na Českolipský deník.

Nejvýznamnější změnu (...) strukturální transformace (...). To je to, co jsem řekla předtím. Jako určitě to je důležité, určitě se to promítá. A tou nejvýznamnější změnou, která je, tak je vlastně zase... to se tam táhne jak červená linka, to zase je vlastně ten pojem svoboda slova,

možností, aby se v těch médiích prezentovaly různé názory, ale nejenom názory, ale i daleko větší důraz se klade právě i na množství a způsob předávání informací veřejnosti. Takže vlastně ten... ta míra toho regionálního tisku v tomhle směru rozhodně nepokulhává, zatímco se odehrává na tom celostátním... v těch celostátních titulech.

Ano, to jistě.

Nejenom teda novin jako takových, že jo, ale i ve všech dalších, to znamená na internetu, kdy taky se využívají samozřejmě ty formy prezentace... i ten regionální tisk dneska najdete na internetu. Stejně tak se prezentuje na facebooku, prostě to se nedá... absolutně se to nedá oddělit. To, co platí o tom celostátu, tak to se děje i na tom regionu. Ale na tom regionu rozdíl je ten, že se můžete věnovat daleko víc... A zaměřujete se prostě na ten daný region, pro který to zpracováváte.

Ano, určitě.

II. MAKROÚROVEŇ

1. Koncentrace vlastnictví

1. Jak koncentrace vlastnictví regionálního tisku ovlivnila Českolipský deník?

Koncentrace vlastnictví to je např. příchod zahraničního vlastníka Vltava-Labe-Press, který odkoupil deník, a tak já zjišťuji, jakým způsobem tato změna ovlivnila médium.

Ona v podstatě ho ovlivnila zásadně v tom, že vůbec vznikl, protože předtím ten... ten majitel vlastně nevydával deník, vydával týdeník. A teprve, když přišel nový soukromý vlastník, tak ten rozhodl, že se začal vydávat Českolipský deník jako jeden z regionálních titulů, jo.

Takže tato změna souvisela s příchodem zahraničního vlastníka...

Samozřejmě, do té doby tady vlastně Českolipský deník vycházel jako týdeník. Respektive, takhle. Českolipský deník vycházel, ale vycházel jako týdeník. To znamená, nebyl to Českolipský deník, ale Českolipské listy, jo. Takže původní název byl Českolipské listy, což byl porevoluční název, protože původně to byly okresní noviny, no a Českolipský nástup. A po revoluci se tyhleto noviny transformovaly do Českolipských listů, ale vydavatelem Českolipských listů byl tehdejší... a teď nevím tu terminologii, abych Vás... abych to řekla dobře, myslím, že ještě pořád v té době to byl Okresní národní výbor, ze kterého se později stal okresní úřad. A ten okresní úřad pořád ještě vydával teda ty Českolipské listy. A teprve, když přišel ten nový vlastník, tak rozhodl o tom, že se ten týdeník bude transformovat do deníku. Bylo to po pár měsících. Oni si nás koupili a vlastně asi zhruba po půl roce jsme šli do toho deníkového formátu.

2. Můžete, prosím, upřesnit, jaké nejvýznamnější změny se udály po příchodu vydavatelství VLP, a.s.?

Tak, to teď vlastně Vám odpovídám...

Ano, to jsme teď řešily.

2. Privatizace

1. Jak hodnotíte proces privatizace regionálního tisku z hlediska dopadů na fungování, kvalitu zpravodajství a práci novinářů v Českolipském deníku?

No, tomu už říkám, to už je otázka (smích). Tak já si myslím, že v té době, když oni nás vlastně přivedli k tomu, abychom vydávali deník, tak jednak se musel navýšit počet redaktorů, protože samozřejmě je rozdíl vydávat deník a vydávat týdeník. Zároveň s tím, i když se ten počet redaktorů navýšil, tak přeci jenom ta práce, to penzum, který jsme museli zvládnout, bylo daleko širší, větší. Nehledě na to, že tehdy jsme se museli učit ještě novou technologii, protože zároveň s tím vlastně vtrhla do redakce elektronizace.

Určitě.

Takže vlastně jsme museli ze dne na den vyměnit pravítka a psací stroje, a to za počítače a za layouty, což samozřejmě nebylo vůbec snadný. A stejně tak jsme se museli naučit psát deník, protože zatímco v týdeníku Vás zajímají hlavně skončený události, tak v deníku vlastně ty události sledujete pravidelně od A až do Z. To znamená, že my jsme se opravdu museli naučit i to, jakým způsobem ty zprávy těm lidem budeme podávat, abychom ty noviny zase zaplnili. Takže z pohledu toho systému se to vlastně celý změnilo – pro každého jednotlivého redaktora, pro tu redakci jako takovou, to je pravda.

2. Popište, prosím, pozitiva i negativa privatizace, která dle Vás převažovaly, jejich konkrétní projevy a účinky.

Negativa a pozitiva privatizace. Já si myslím, že to nesouviselo s privatizací pozitiva i negativa. Já si myslím, že to souvisí hlavně s úplně jiným způsobem práce, která byla a kterou my jsme se museli naučit jako úplně novou. A z hlediska negativ, tak určitě tam se... v tom negativu je, že ta práce musela být daleko pružnější, rychlejší, což někdy způsobuje, že ta kvalita Vám trošku padá. To je pravda. Máte na to míň času... to znamená, že v podstatě noviny jsou strašněj žrout. Teda myslím tím nejenom času, ale i prostorovýho. Ty mají velký požadavky na to, abyste ty noviny naplnila. Takže určitě se s tím ruku v ruce částečně snižuje... je to trošku na úkor kvality. Nemůžete se věnovat jednotlivým kauzám, prostě stroj. Musíte v podstatě velice rychle reagovat a velice pružně reagovat.

To je pravda, bez toho se dnešní novinář skutečně neobejde.

Což si myslím, že samozřejmě je určitej ten negativní rys. Ten pozitivní rys je jasnej, prostě daleko větší prostor pro zpravodajství, pro množství informací, který v těch novinách bylo možný protočit a uveřejnit, to je taky další velice důležitý pozitivum, zase teda z hlediska čtenáře. Ale to opravdu asi není jako vyloženě projev té privatizace jako takové, protože tam v podstatě bylo jedno... Kdyby se noviny neprivatizovaly a ten titul vydával jako deníkovej titul kdokoliv, i třeba ta organizace, veřejná instituce, jakou vlastně byl ten předchozí majitel, tak by to bylo stejný. To s tím nějak tak zásadně nesouvisí.

A v čem by to bylo stejné?

No, v tom, že by to šlo s dobou, jo.

3. (De)regulace

1. Domníváte se, že se v Českolipském deníku více dominují regulační nebo deregulační tendence? Popište, prosím, konkrétněji jejich působení.

Regulace to je soubor opatření, zákonných, kterým se řídí regionální média, s tím, že deregulační tendence působí proti regulaci. Tady vzniká takový rozpor mezi nimi a já nyní sleduji, která tendence je, dle vašeho názoru, dominantnější z hlediska Vaší novinářské práce.

My samozřejmě se řídíme tiskovým zákonem, to pro nás je v podstatě alfa i omega a v podstatě každej ten... jako ten tiskovej zákon nám ukazuje mantinely, a to z hlediska jak teda, kam my můžeme a kde už nemůžeme. A já si nemyslím, že by náš tiskovej zákon zase novináře nějak zásadně omezoval. Myslím si, že v žádném případě tohleto není pravda. Myslím, že tohle tam prostě není, jo. A myslím si, že i určitý novinky, který přinesly novelizace, to znamená, jestli tím míníte teda to, že tam je nějaký právo na odpověď, kdy vlastně ten dotyčnej, o kterým se eventuelně zmíníte, nějak má pocit, že potřebuje ještě něco uvést na pravou míru.

Tak má právo na to reagovat.

Ano, já si myslím, že právo na odpověď a na adekvátní reakci, že to je naprosto v pořádku, protože není možný zase na druhou stranu, i z pohledu mýho, není možný to mít bezbřehý, to si nemyslím. Myslím si, že skutečně v rámci korektnosti... v rámci korektnosti si myslím, že to je správný. A dokonce si myslím, že je správný, a to zatím teda není v tiskovém zákoně, ale myslím, že pokud se dělají rozhovory, tak bych byla dokonce pro, aby byla povinná autorizace. Myslím, že to je slušný. Jo, neberu to jako opatření proti tomu, ale myslím, že pokud si někdo s někým si povídá, vyloženě jako rozhovor, teď nemám na mysli nějakou investigativní...

Činnost...

...činnost, pokud ale někdo dělá s někým rozhovor v rámci publicistického žánru, tak tam by prostě to právo být mělo a nemělo by to být jenom na korektnosti toho novináře.

Ano.

Jenom na tom, jestli je slušný nebo jestli teda to nepovažuje za důležitý. Ale to je můj názor.

Určitě.

2. Dochází v Českolipském deníku zároveň k autoregulačním tendencím? Pokud ano, k jakým?

Teď myslíte teda jakoby k těm...

Ano, tak tady to byla oficiální regulace a deregulace s tím, že ona se uplatňuje ještě autoregulace, kdy si médium vytváří vlastní kodexy, vlastní regulaci...

Já se přiznám, že jsem v podstatě nic takovýho za dobu, co jsem pracovala v Českolipském deníku, tak jsem nic takovýho nezažila. Prostě měli jsme v podstatě, dá se říct, volnou ruku.

Museli jsme se samozřejmě držet zákona. Museli jsme uvádět zdroje, stát si za svým, ale že by byly vyloženy jako nějaký, že by nás svazovali nějakým dalším přípisem, co smíme a kam nesmíme, to jsem já nezažila, opravdu ne, to nebylo. Spíš to bylo na každém redaktorovi, do jaké míry se řídí nějakou spíš takovou tou autoregulací, tou svojí...

Tou vlastní autoregulací.

Tou vlastní. Ale jinak ne. To opravdu ne.

4. Mediálně-systémová koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi koncentrací vlastnictví, privatizací a (de)regulací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

To je souhrn celého druhého oddílu.

Hm (...). No, já bych... jako nevnímala jsem to nějak jako, že by tam něco takového... že by ta souvislost s tím byla. Tam v podstatě... já tu souvislost vnímám jenom po té technické stránce, ale ne po té obsahové stránce. To v žádném případě jako nemůžu říct. Nebo mne nic moudrého nenapadá, co bych Vám řekla.... jako nepřišlo mi to. Jedině, kdybych to vzala z té druhé strany. Ale ne ve vztahu privatizace k médiu, ale ve vztahu privatizace jako obecně. Tak samozřejmě u... v momentě, kdy byly soukromý subjekty a soukromej subjekt si hájí svoje soukromí, tak si myslím, že jediný, co bylo, že si člověk zase na druhou... musel mít zpětnou vazbu, aby se nedotkl práv toho soukromého subjektu.

Ano rozumím.

Jo, rozumíte mi... že v podstatě nešlo pomluvit, protože v tu chvíli si už v té době každý uvědomoval, že ta... že to výsadní nějaký... nebo výsadní, prostě zákonný... že jsou nějaký zákonný mantinely, který nedovolují, abychom si jen tak někoho pomluvili, protože se nám to líbí, tak to si myslím, že ne. Takhle to nefungovalo a ani fungovat nemá. Ale jinak jakoby, že by ta privatizace to nějak ovlivnila, to ne.

III. MIKROÚROVEŇ

1. Komeracionalizace

1. Jak hodnotíte dopady ekonomických zájmů majitelů na stupeň komeracionalizace Českolipského deníku? Prosím, doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

Dopady ekonomických zájmů... Za mne tohle neplatilo, to musím říct, že v té době ta komeracionalizace, my jsme ji nepociťovali. Nevím v současné době, jak to funguje, to vám nepovím. Ale my jsme tohle v tom začátku až tak nevnímali, jo.

Ano.

Bylo to přeci jenom... ještě pořád tam tahle sféra se toho tolik nedotýkala. Jak po té obsahové stránce, tak to si myslím, že ne. Jediný, co... ekonomické zájmy. Ekonomické zájmy v podstatě pořád si ta redakce... redakce byla někde, inzerce byla někde. V té době to ještě nebylo tak, že bysme my museli... my jsme museli plnit v podstatě čtenost, aby si lidi ty

noviny kupovali, aby je zajímaly. Ale abychom psali podle toho, abychom měli inzerenty, tak to ne... V tomhle směru jsme žádný nějaký přímý dopady na sebe nepocíťovali. To jako... to ne.

A ve chvíli, kdy docházelo k celorepublikově nakoupené inzerci, kdy jste dostali zadání, kam máte umístit inzerci a v jakém rozsahu a museli jste tomu přizpůsobit obsah...

Ano, to jo. To jo, to jo. Prostorově, ano. To znamená, že samozřejmě ti inzerenti... vzhledem k tomu, že inzerce neměla pouze vymezenou plochu. Ale to je něco jinýho. Inzerce pochopitelně, když si koupil inzerent plochu, tak ta redakce se tý ploše musela přizpůsobit, protože to byla plocha prodaná. Ale po obsahové stránce, aby nám přišlo, že máme toho a toho klienta, je to velice dobrej klient, tak se mu pověnujte nebo naopak, když má nějaký problém... tak tohle já jsem nezažila. Tohle prostorový ano, prostě ta inzerce určitě, protože zase, to je to, o čem se mluvilo na tom začátku, že vlastně ruku v ruce s tím, jak se ten titul dostal do soukromýho vlastnictví, tak pochopitelně ta inzerce, ta prodaná plocha, která se stala zdrojem příjmů pro ten titul, byla určitě důležitá, to samozřejmě.

Ano, komerční sdělení jsou v dnešní době zásadní.

Jo, protože když je titul placenej z veřejnejch prostředků, tak vlastně tu inzerci jako takovou... protože má svůj zdroj, tak tu inzerci nepotřebuje. Kdežto když už spadl do soukromý sféry, tak potřebuje a těžko se dá bez toho obejít. To znamená, že se snaží... To je to samý ten rozpor, Česká televize, soukromá televize. To je pořád vlastně ten systém, kdy si komerční televize hájí právo na to, že oni si teda tu reklamu pojedou, zatímco Česká televize jako veřejný médium, který je zároveň placené z nějaké veřejné podpory, tak by tu inzerci mít nemělo anebo by ji mělo mít hodně omezenou...

Regulovanou...

Hodně regulovanou.

2. Jakým způsobem byla zachována kvalita a objektivita zpravodajství vzhledem k růstu komerčních vlivů? Prosím doplňte o Vaše konkrétní poznatky.

Jo, to je přesně, o čem jsme se bavily, jo. To je to, o čem mluvím. My v podstatě jako redakce jsme ty přímý vlivy nepocítili. Nemůžu říct, to bych opravdu jako... ale zase já jsem tam vlastně byla jenom nějakou dobu. Možná, že později se ten vliv přitvrzoval, ale já jsem to nezažila. Jediný, co bylo, že... když byl klient, který si přál, že nechce do té své plochy klasickou nějakou reklamu plošnou, ale že tam chce PRový článek, tak to je pravda, že se ty PRový články se pro toho klienta dělaly. Ale ty zase dělali ti pověření redaktori, kteří psali i ty PR články. Ale to zase je trošku něco jinýho.

2. Racionalizace

1. Jak se racionalizace projevila v Českolipském deníku? Konkretizujte, prosím, podrobněji, jakým způsobem racionalizace ovlivnila organizační strukturu, vnitřní procesy a tvorbu obsahu.

Tady jsme u racionalizace. Racionalizace, to je způsob uvažování, který souvisí s příchodem vlastnictví... s tím, že se zaváděla nová interní politika v médiu, je to širší soubor změn,

týkající se ekonomických vlivů a ekonomických záležitostí uvnitř deníku. Tato otázka je myšlena spíše z interního pohledu.

No, v každém případě se, abychom si rozuměli, abychom se sešli... racionalizace, organizační struktura. Snahou bylo, aby ty noviny, který se vydávají, tak v té struktuře... ony mají svoji strukturu. To znamená, že my jsme tam vlastně měli přesně vymezený prostor pro naše regionální stránky, ale zároveň jsme měli i úkoly, jak máme dodávat na stránky, který byly jako krajský. Tak určitě každá společnost má... jestli tím myslíte nějaké...

Já ji sleduji jako činitel, jako jeden z těch sedmi, možná je racionalizace trošku komplikovanější jev, který byl v médiích pozorován po roce 1989, ale jeho podstatou je to, že došlo ke změnám díky tomu, že to souvisí... a samozřejmě se na tyto souvislosti pak dále ptám... že to souvisí s příchodem zahraničního vlastníka, který začal médium ovlivňovat. A ovlivňoval ho interně. A právě do těchto věcí se já snažím trošku nahlédnout. S tím, že se tam začaly měnit procesy uvažování, procesy ekonomické.

Ano, už vím. Z hlediska toho vlastníka, tak v tom prvopočátku ten vlastník na nás... jako na tu redakční část v podstatě žádný zásadní tlak nevyvíjel. Ten vlastník... my jsme vlastně... já jsem zažila dobu, kdy my jsme vlastně měli takovou dobu hájení, kdy jsme dostali za úkol rozjet deník, aby si lidi zvykli, že místo klasického týdeníku budou do schránek dostávat deník, což samozřejmě znamenalo pro odběratele dvě zásadní změny. V každém případě to byla změna ekonomická, jakoby nákladová, protože ty noviny byly pochopitelně dražší. A vlastně jim ty noviny, které oni byli zvyklí brát jako týdeník regionální, tak najednou my jsme jim vlastně nabídli regionální, ale s tím regionálním zpravodajstvím jsme jim zároveň nabídli i celostátní. A oni mnohdy o to celostátní nestáli, protože oni od nás chtěli pouze to regionální, protože to celostátní si kupovali v jiném titulu, takže to byla taková jakoby naprosto...

Ano.

To je vliv toho zahraničního majitele, kterej přišel s naprosto novým a jiným modelem, kterej chtěl tady u nás prodávat. A samozřejmě na něj lákat reklamu a v podstatě mít z něj nějaký zisk, pochopitelně. Oni sem nepřišli proto, aby nám tady umožnili vydávat deník. Jim šlo zase samozřejmě o to, aby se ten titul tady usadil, aby fungoval, aby z něj měli další titul, kterej jim bude přinášet nějaký zisk.

Samozřejmě.

Takže ano, racionalizace v tomhle slova smyslu ovlivnila určitě zásadně organizační strukturu toho média, protože my jsme vlastně vydávali přesně to médium, jaký oni poptávali, jaký oni tady vydávali, protože ho vydávali oni. My jim ho zpracovávali, ale oni byli ti, kteří ho vydávali, kteří stáli za tím celým modelem. Pochopitelně, že český podmínky byly trošku jiné a musím říct, že svým způsobem my sami jsme si to... ty nároky na to, jak to médium má vypadat, jak má vlastně být strukturovaný do těch detailů, ty nároky už jsme si tady vytvářeli sami.

To znamená, že to už neovlivňoval ten majitel...

Ano, to už si ovlivňovaly ty jednotlivý redakce. A musím říct, že z mého pohledu to naše médium, který se vydávalo, bylo mnohem kvalitnější, z našeho pohledu, než to, co jsme my

viděli jako modelový tituly, který už se v té době vydávaly v Německu, v Rakousku, kde oni měli... mám dojem, že oni to z toho Passau měli ještě... pak to, myslím, rozjžděli i v Polsku, jo. A prostě každá ta země si tam do toho tu svoji invenci a ty svoje nároky, ty už si tam potom vkládaly vlastní redakce.

2. Jaký vliv měly nové požadavky racionálního fungování regionálního tisku na práci novinářů regionálního tisku?

Toho se přesně týká následující otázka, jak to ovlivnilo práci novinářů v regionálním médiu.

Ovlivnilo, ovlivnilo, určitě. Ty požadavky racionálního fungování, to je přesně, no. Ovlivnily, ano, protože my jsme museli v podstatě vytvářet médium, který mělo mít v sobě jak ten regionální prvek, tak ten krajskej a k tomu ještě ten celostát, to je pravda, ale zároveň ty nároky už jsme si vytvářeli i my tady, ty požadavky, jak by mělo to médium vypadat, protože třeba původní záměr byl, že se budou zprávy jakoby ty celostátní, že se budou přebírat pouze z četky. Od toho se brzo ustoupilo.

Dobře.

Postupně se začaly ty noviny... ano, nakupovali zpravodajství z četky, ale zároveň vlastně to zpravodajství tvořili i redaktoři přímo zaměstnaní a zároveň i my na tom regionu jsme zase dodávali, protože byla filosofie, že samozřejmě my, když jsme přímo tady u zdroje, takže my se potom o tu zpravodajskou zajímavost podělíme a posílali jsme ji na tu... do těch celostátních stránek, jo. Takže my jsme tady byli jakoby ti pěšáci, jako ti pěšáci, kteří tady fungovali. A pak od těch pěšáků se vyžadovaly i určitý úkoly na ty krajský stránky anebo teda i na ten celostát, když to bylo něco opravdu zajímavého. Jinak jsme se samozřejmě věnovali našemu regionálnímu, tomu regionu, kde ta redakce sídlila.

Určitě.

(...) Takže ještě tady k tomu klidně, bylo to náročný. V každém případě ty nároky byly vysoký a bylo to náročný, to určitě. Ale pozor, ty požadavky, ta náročnost nevznikla přímo u těch majitelů, ty v podstatě zajímala prodejnost, ty zajímalo určitě, kolik máme nakoupený reklamy, ale obsah, myslím, že ten je nějak zásadně... já jako pěšák to taky nemohu posoudit, ale myslím si, že ten je až tak nezajímavý, jim prostě šlo o to, aby ty noviny byly prodejny, dobře se prodávaly. A ten titul fungoval.

To je určitě na prvním místě.

A vím, že ne všude ty regionální noviny a tím se zase ta mateřská firma zase netajila, že ne vždycky se jim to povedlo rozjet, protože ten model samozřejmě má zase určitý svoje specifika vycházející ze specifiky lidí, z toho, jak vlastně ti lidi vnímají to území, kde žijou, jaké mají zázemí a jaké mají vazby, takže ne vždycky ten model zapadl, ne v každé zemi, to je pravda.

Ano, to nepochybně.

Já se teď podívám, co tady máme dál... aha, centralizace...

3. Centralizace

1. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila rozhodovací a organizační procesy uvnitř Českolipského deníku?

V podstatě, jak ovlivnila... byli jsme lokální redakce, no. Lokální redakce s vazbou samozřejmě na vedení toho vydavatelství.

Přesně tahle vazba je klíčová pro centralizaci.

No, to je pravda. My jsme byli lokální redakce, která byla pochopitelně podřízená té krajské redakci, potažmo teda tomu regionálnímu vydavatelství, které nás řídilo z pohledu teda nějaký ty organizační struktury.

A mohla bych se zeptat, jak vypadala tato vazba? Měla nějaká specifika?

Jak vypadala tahle vazba, no, tak klasicky. My jsme byli jako autonomní redakce, to určitě, ale v tom globále... měli jsme teda vyčleněný ty strany, který jsme si sami zaplňovali, o těch jsme si sami rozhodovali, co tam dáme, jak to tam dáme, to všechno bylo v pravomoci naší lokální redakce. S tou vazbou na tu centrální, tak tam se třeba řešilo, aby ty noviny stejně vypadaly, to znamená grafický zásady, jo, jako vybavení a tohle všechno, to jsme dostávali od toho vydavatele jako takového. No a z toho centrálu, z toho vydavatelství našeho teda tehdy Labe, jsme... vždycky ti šéfové těch jednotlivých lokálních redakcí se v rámci teda té struktury, tak ti se sjeli, dohodli se, prostě měli jsme daný zásady, jaký budeme používat v grafice třeba nebo jaký tematický stránky budeme my vytvářet pro ty krajský stránky, jo.

Ano, takže tam byly různé zásady z centra pro lokální redakce...

Tam prostě šlo o to, aby ty noviny působily jako jeden kompaktní celek, takže z tohoto pohledu my jsme museli přijímat určitý změny, který přicházely, když se měnily velikosti titulků, ale z hlediska obsahu... jediný, co bylo, že samozřejmě oni nás potom hodnotili, jak jsme obstáli po té... Ale tam šlo spíš o to, aby ty noviny nebyly... aby to nebyly prostě bláboly, aby to bylo kvalitní. Z pohledu kvality nás potom hodnotili, jestli opravdu ty články jsou dobře sestavený, jestli nejsou tam nějaký, co by tam nemělo být, prostě nudný... Ale nebylo to jako... spíš to bylo, aby ta kvalita se posouvala, jo. To znamená, že tam nešlo ani o nějakou... o ideový vedení, když to řeknu takhle, to v žádným případě, ale spíš o to, aby ta kvalita byla, aby se to posouvalo dál a dál, aby ty noviny z pohledu konkurence obsahový těm titulům, který jsou celostátní, mají svoji tradici, měli svoje čtenáře, tak aby tohleto periodikum dokázalo konkurovat, jo.

Ano, určitě.

Jestli si rozumíme, jo, aby v podstatě byly konkurenceschopný z pohledu toho obsahu. Pochopitelně, že to je jedno s druhým. Když budou obsahově konkurenceschopný, tak zase budeme mít čtenáře. Když budeme mít čtenáře, budeme mít inzerenty. Prostě to je... to tak prostě je, to je pravda. To je asi zřejmě taková nejzásadnější změna, která se odehrála.

Dobře, děkuji.

2. Jak strukturální proměna mediální organizace ovlivnila procesy tvorby obsahu Českolipského deníku?

To jsme si o tom v podstatě teďko taky povídaly. Jo, jako určitě tam ta proměna byla a byla velká, protože tam ten nárok na to množství těch stran, který se musely zaplnit, tak samozřejmě ten obsah musel být daleko rozsáhlejší, pestřejší. A v podstatě vždycky byl kladený důraz, aby byl zajímavý, aby prostě toho čtenáře přitáhl, aby nám neunikly nějaký zajímavý věci, který se odehrály... a protože tam toho místa opravdu v tom deníku je hafo, kor když ostatní noviny měly na regionální zprávy většinou tak jednu stranu... a teď my vlastně měli k dispozici čtyři strany, tak je to skutečně diametrální rozdíl.

To je opravdu velký rozdíl.

A v každém případě zase na tom celým ten model stál, že čtenáři nabídneme celostát, kraj a tolik regionálního zpravodajství, kolik mu žádný jiný periodikum v té době nemohlo poskytnout, nemohlo, protože na to neměli ten rozsah. Z našeho pohledu zase to bylo náročný, abychom my ty všechny zajímavý zprávy, nebo alespoň se tvářící jako zajímavý zprávy, abychom je dokázali najít, vyhledat, dát. To taky nebyla sranda. A samozřejmě ne vždycky se to dařilo. Vždycky tam byly... vždycky jsme tam museli mít i takový nějaký ty vycpávačky, jo, nebo to prostě řešit... protože pochopitelně je rozdíl, když si lokálně plnili Liberec a je rozdíl, když lokálně plní Česká Lípa. My tu nemáme žádný významný instituce, my tu nemáme takovej ten ruch, ten život, že jo, přeci jenom prostě jsme okres, kde... sice je velké, ale těch lidí zas tady tolik nežije. Takže to nebylo opravdu a není to jednoduchý, to v žádném případě.

Ano.

Takže ty procesy se musely zrychlovat. Musely se v podstatě... a to zase musím říct, že díky... tu kvantitu, která pochopitelně musela vyjít, ale samozřejmě zase byl nárok, aby nejenom kvantita, ale aby tam byla i určitá kvalita, tak to zase potom strašně moc souviselo s tím technickým zázemím, a to technický zázemí ten nověj majitel v podstatě opravdu na tom rozjezdu poskytl. To je pravda. My jsme byli jedni z prvních, kteří okamžitě fungovali na... přes počítače, než se spustily možnosti internetový, tak vlastně se tady... oni měli docela propracovanou síť kurýrů, kteří vlastně každý den zajížděli do redakce a sbírali ty fotky a to všechno a hotový stránky, takže jako to určitě.

Samozřejmě.

4. (De)lokalizace

1. Dochází podle Vás v současnosti ke ztrátám lokálních charakteristik nebo k jejich posílení? Prosím, vysvětlete na konkrétních příkladech.

No, já bych řekla, že právě svým způsobem nepochybně. Když se rozjely deníky, nebudu mluvit jenom o Českolipském deníku, ale deníky, tak jsme cítili tu tendenci, aby se ten... V podstatě existence toho modelu těch regionálních deníků určitě ovlivnila možná na přechodnou dobu, někde natrvalo, vznik těch... nebo posílení té lokální, potažmo regionální funkce i v jinejch periodikách, protože například Mladá fronta DNES... ta vlastně po nějaký době... výrazně i ona posílila regionální stránky, takže v podstatě bych řekla, že se dá

opravdu konstatovat, že tu... to posílení v tom celostátním měřítku tenhle německej model přinesl obecně i do jiných titulů. To je pravda, to je pravda.

A jak byste hodnotila stabilní postavení regionálního a lokálního tisku v současnosti?

V současnosti hodnotím lokální charakteristiky... já si myslím, že ten lokál... v tuhle chvíli se to tak nějak ustálilo a řekla bych, že ten fenomén toho, že tam ten lokál musí být, přetrvává... a že to určitě hraje pro čtenáře právě ten zajímavý moment. Proto si myslím, že ten tam pořád je, to se nezměnilo od té doby, co to začalo fungovat. Pořád ta regionální média mají svůj význam a svoje čtenáře.

Ano.

2. Jakou část zpravodajského obsahu tvoří lokální zdroje a jakou centrálně přijímané informace?

V tuhle chvíli nevím, jak je to v deníku, jakou část zpravodajského obsahu tvoří lokální zdroje a jakou centrálně přijímané zdroje. Takže na to Vám nedokážu odpovědět, já bych řekla, že ty lokální zdroje i v tom deníku... možná se malinko ubralo, možná, že malinko mají míň. Kdybych vzala jenom ten rozsah, tak bych řekla, že mají menší penzum toho lokálního zpravodajství konkrétně v tomhle deníku. Ale zase na druhou stranu oni dneska jedou taky jako internetový noviny a tam podle mne ta role toho lokálu je samozřejmě velká, že jo, protože oni, co mají, tak to dávají do toho internetovýho, do toho virtuálního světa. Takže já si myslím, že ten lokál tam pořád hraje důležitou roli. Myslím, že jo, že od té chvíle už ten lokál neubral.

5. Mediálně-lokální koherence

1. Jaké vnímáte souvislosti mezi komercializací, racionalizací, centralizací a (de)lokalizací uplatňující se na regionální úrovni vzhledem k Vašemu médiu?

Takže, komercializací, racionalizací, centralizací a lokalizací uplatňující se na...

To je celkový souhrn mezi všemi mikročiniteli.

Já vám rozumím, ale teď to tak nějak jakoby zhustit. Jako určitě, ty souvislosti tady pochopitelně jsou. To se nedá oddělit, nedá se to odpreparovat. Nedá se jedno od druhého nějak jakoby oddělit, to nejde. Jako ano, komercializace, určitě ano, projevila se. Projevila se, když už nic jiného, v tom prostoru, ano. To určitě. Racionalizace, změny, určitě. Centralizace a lokalizace... prostě ani na té regionální úrovni ty noviny si nežijou svůj život. Jsou stále součástí určitého systému.

Přesně tak, tím zpřesňujete to, o čem jste již hovořila... u činitele centralizace... k tomu jsem se chtěla vrátit ještě v závěru.

Ano, jo. Takže tak. A teď už jsem vše vysvětlila dobře?

Výborně, teď se mi sešel smysl, který jsem potřebovala.

IV. SOUHRNNÁ KOHERENCE

1. Provázanost mikročinitelů a makročinitelů

1. Vnímáte spojitosti mezi makroúrovní (privatizace, koncentrace vlastnictví a (de)regulace) a mikroúrovní (komercionalizace, racionalizace, centralizace a (de)lokalizace) vzhledem k Vašemu médiu?

Souhrnná koherence... jo... takže spojitosti...

Jestli bych Vás mohla požádat o očíslování jednotlivých činitelů, jak si myslíte, že jsou či naopak nejsou významní, na makroúrovni a mikroúrovni zvlášť...

Takže tady... no, já bych řekla, že, ta privatizace určitě, ta regulace také. No, já si myslím, že to bude asi tak, jak to máte seřazený tady...

(Respondentka označila privatizace 1, koncentrace vlastnictví 2, (de)regulace 3).

No, a tady se mi zdá, že... jako nejdůležitější bych dala asi racionalizaci, pak komercionalizaci a dále centralizaci. Jako ta lokalizace, ta stojí úplně někde mimo...

(Respondentka označila komercionalizace 2, racionalizace 1, centralizace 3 a (de)lokalizace 4).

2. Jaký ze jmenovaných činitelů nejvíce ovlivnil vaše médium? Co se následně změnilo?

No, tak určitě... nejzásadněji bych řekla, že se projevila privatizace, protože pak bylo všechno jiný, jo, tam se to prostě otočilo. Jako každá změna byla nějak zásadní a nějak to médium ovlivnila, ale hlavní byla ta privatizace, protože od toho se pak začalo odvíjet všechno ostatní.

3. Jaký ze zmiňovaných činitelů nejméně ovlivnil vaše médium? Z jakého důvodu nebyl jeho vliv patrný?

Takže, tady bych řekla, že asi centralizace... jako ono všechno souvisí se vším, ale ta centralizace bych řekla, že se až zas tak neprojevovala vzhledem k té regionální... k tomu regionálnímu médiu... jako ano, ty vazby tu fungovaly, ale oproti jiným změnám ten vliv nebyl až zase tak patrný... nebo výraznej.

Dobře, děkuji Vám. Tím jsou otázky hotové. Mohla bych Vás ještě požádat o vyplnění hlavičky rozhovoru, zdali byste mi řekla, jakou pracovní pozici zastáváte?

Jo, já vám to vyplním. Takže tady... redaktorka. Dosažený stupeň vzdělání... VŠ, žurnalistika. Délka praxe v médiích, no 29. To není možný... no, to je.... to už je? Nemáte nějaký papír, já bych si to spočítala.

Samozřejmě, tady.

Já jsem tam něco teďka psala, takže mne to teď nemyslí. Vydržte chvíli, já si to tu spočítám. Takže 1987, 2015. No, takže 28. Já jsem vám tam napsala 29, takže to opravím. Já jsem sice mezitím byla ještě na mateřské, ale je to vážně 28. Ale to jsem se teď úplně zarazila, že to

snad není možný, že je to tak dlouho. To opravdu jsem si teď uvědomila. A délka praxe v Českolipském deníku, tak tam jsem byla 8 let.

Já Vám moc děkuji za dnešní rozhovor.

Takže to máme hotovo.

Určitě ano. Děkuji za poskytnuté informace²¹⁰.

Za málo, ráda jsem Vám pomohla.

---

²¹⁰ Rozhovor ještě chvíli pokračoval kratší rozpravou, z níž však nevyplývalo nic zásadního pro potřeby probíraných okruhů.